

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ – ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
UNIVERZITET U NOVOM SADU – FILOZOFSKI FAKULTET

ЈЕЗИЦИ И КУЛТУРЕ У ВРЕМЕНУ И ПРОСТОРУ 12
САЖЕЦИ

22–23. новембар 2025, Филозофски факултет, Нови Сад

JEZICI I KULTURE U VREMENU I PROSTORU 12
SAŽECI

22–23. novembar 2025, Filozofski fakultet, Novi Sad

LANGUAGES AND CULTURES IN TIME AND SPACE 12
ABSTRACTS

22–23 November 2025, Faculty of Philosophy, Novi Sad

LANGUES ET CULTURES DANS LE TEMPS ET DANS
L'ESPACE 12
RÉSUMÉS

22–23 novembre 2025, Faculté de Philosophie, Novi Sad

Нови Сад / Novi Sad, 2025

Уреднице / Urednice / Editors / Rédacteurs:

prof. dr Snežana Gudurić
msr Anđelka Gemović
msr Jovana Todorović

Издавач / Izdavač / Publisher / Éditeur:

Filozofski fakultet, Novi Sad

За издавача / Za izdavača / Representing Publisher / Pour l'Éditeur:

prof. dr Milivoj Alanović, dekan

Научни одбор / Naučni odbor / Scientific committee / Comité scientifique:

akademik Svetlana Nikolajevna Tolstoj
akademik Robert Hodel
prof. dr Jean-Léo Léonard
prof. dr Davide Astori
prof. dr Octavia Nedelcu
prof. dr Mihai Radan
prof. dr Igor Lakić
prof. dr Jagoda Granić
prof. dr Mirza Mejdanija
prof. dr. Meta Lah
prof. dr Vesna Požgaj Hadži
prof. dr Tvrtko Prčić
prof. dr Vladislava Gordić Petković
prof. dr Sabina Halupka Rešetar
prof. dr Edita Andrić
prof. dr Nadežda Silaški
prof. dr Tatjana Samardžija
prof. dr Dragana Drobnjak
prof. dr Predrag Mutavdžić
prof. dr Selena Stanković
prof. dr Milena Kaličanin
prof. dr Tijana Ašić
prof. dr Frano Vrančić
prof. dr Tatjana Paunović
prof. dr Tatjana Đurović

Организациони одбор / Organizacioni odbor / Organizing committee / Comité d'organisation:

prof. dr Snežana Gudurić, predsednica Organizacionog odbora
msr Anđelka Gemović, sekretarica Organizacionog odbora
prof. dr Dragoljub Perić
prof. dr Aleksandar Kavgić
prof. dr Nataša Radusin Bardić
prof. dr Sonja Filipović
prof. dr Olga Panić Kavgić
prof. dr Gordana Lalić-Krstin
prof. dr Nataša Popović
prof. dr Ružica Seder
doc. dr Vanja Manić Matić
doc. dr Nebojša Vlaškalić
dr Milan Gromović
msr Milorad Miljaković
msr Jovana Todorović

вебсајт / vebсайт / website / site web:

<https://www.ff.uns.ac.rs/sr/nauka/konferencije/konferencije-u-organizaciji-filozofskog-fakulteta/jezici-i-kulture-u-vremenu-i-prostoru-11>

имејл-адреса / imejl-adresa / email address / courriel: jezici.i.kulture.12@gmail.com

<https://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2025/978-86-6065-948-6>.

ISBN 978-86-6065-948-6

ПЛЕНАРНА ИЗЛАГАЊА / PLENARNA IZLAGANJA
PLENARY TALKS
COMMUNICATIONS PLÉNIÈRES

Dejan V. Ajdačić

Uniwersytet Gdański, Polska

Wydział Filologiczny

Instytut Studiów Klasycznych i Slawistyki

dejajd@gmail.com

О ДЕМОНИМА У СЛОВЕНСКИМ ДРАМАМА 19. ВЕКА

У европској драмској књижевности крајем 18. и почетком 19. века долази до слабљења класицистичке драме засноване на алегоријском представљању односа људских и нељудских бића и јачањем романтичарских погледа на свет, фаустовских сукоба и увођења народних веровања. У раду ће бити разматрани обрасци односа нечистих сила зла и људи са становишта поетичких аспеката у париским предавањима Адама Мицкјевича и драмским делима српских, хрватских, пољских, руских и украјинских писаца (Симо Милутиновић, Његош, Петар Прерадовић, Адам Мицкјевич, Јулијуш Словацки, Зигмунт Красињски, Роман Зморски, Александар Гроза, Александар Пушкин, Вилхелм Кјухелбекер, Владимир Даљ, Александар Островски, Кирил Топоља, Михаил Старицки).

Кључне речи: демони, поетика, драма, позориште, словенске књижевности

Robert Hodel

Universität Hamburg, Deutschland

Institut für Slavistik

robert.hodel@uni-hamburg.de

„EXTANDIERTE DIGLOSSIE“ UND NATIONALE LITERATUREN

Der niederländische Schriftsteller Arnon Grünberg schrieb am 8.8.2025 in der *Neuen Zürcher Zeitung*: „Junge Leute scheinen die englische Sprache zu bevorzugen, wenn es um Bücher geht. Ein niederländischer Verlag erklärte seinen Autoren, dass ein Teil der Bücher ins Englische übersetzt werde, nicht für den britischen oder den amerikanischen Markt, sondern für die Niederlande (Arnon Grünberg, „Wer braucht noch Bücher?, NZZ 8.8.2025, 9).

Wird sich die Verbreitung des Englischen in kleineren europäischen Ländern und schließlich in ganz Europa zu einer „extandierten Diglossie“ entwickeln – mit dem Englischen als „hohe Varietät“ und der jeweiligen Nationalsprache als „niedere Varietät“, die nicht mehr in allen funktionalen Bereichen ausgebildet sein wird? Beschleunigt die Auflösung des „Serbokroatischen“ in 3-4 Staatssprachen diesen Prozess? Welche Auswirkungen hat diese sprachliche Entwicklung auf eine Nationalliteratur? Wird eine Nationalliteratur in Zukunft den Status einer Dialektliteratur haben? Und werden international präsenste Autoren aus Kroatien oder Schweden, wie V.S. Naipaul und Aleksandar Hemon, englisch schreiben und der World Literature in English angehören? Wird es politische Reaktionen auf diese Entwicklung geben? Soll sich ein Nationalstaat durch gezielte Programme und Vorschriften für den Erhalt der Muttersprache in allen funktionalen Bereichen einsetzen? Gefährdet „Diglossie“ die Partizipation bildungsferner Schichten am politischen, wirtschaftlichen und kulturellen Leben oder ist sie eine Chance, am globalen Arbeits- und Kulturmarkt teilzuhaben?

Schlüsselwörter: extandierte Diglossie, Englisch als lingua franca, sprachliche Regionalisierung, Schwächung des nationalsprachlichen Standards, sprachlich Partizipation, nationale Literatur, Buchmarkt, übersetzte Literatur

Jean Léo Léonard

Université de Montpellier Paul-Valéry, France
jean.leonard@univ-montp3.fr

Ksenija Djordjevic Léonard

Université de Montpellier Paul-Valéry, France
ksenija.leonard@univ-montp3.fr

ÉLÉMENTS D'ÉCOLOGIE ETHNO-SOCIOLINGUISTIQUE DES MILIEUX MONTAGNEUX ET INSULAIRES

Dans cette communication, nous allons nous intéresser aux dynamiques à la fois sociolinguistiques et ethnolinguistiques, avec un intérêt particulier pour les faits de langue, de deux types de territoires : les milieux montagneux et les milieux insulaires, marqués par *une périphéricité paradoxale*. Les montagnes sont généralement envisagées de ces deux points de vue comme des « réservoirs » de langues et de pratiques langagières que tout oppose aux plaines, lieux de brassages et d'interaction. Les îles, quant à elles, peuvent apparaître comme des zones de refuge où des questionnements identitaires se posent parfois avec acuité.

Or dans l'ère postmoderne qui est la nôtre, les deux types de territoires sont des lieux marqués par un multilinguisme de plus en plus accepté, intégré, voire désiré, et une complexité des répertoires plurilingues dynamiques et ouverts dans le champ des pratiques langagières. Par ailleurs, on y observe des phénomènes de créativité et des tendances à l'innovation, aussi bien en termes de structures linguistiques que de modes d'aménagement linguistique. Ainsi, loin de se caractériser seulement par leur situation périphérique, montagnes aussi bien qu'espaces insulaires ou archipélagiques sont souvent des carrefours, des lieux d'échange et de rencontre, de fusion ou de catalyse des cultures.

Nous illustrerons notre propos par une série d'exemples issus de deux projets éditoriaux récents que nous avons coordonnés, qui portaient respectivement sur la vitalité sociolinguistique des langues des massifs montagneux et la sociolinguistique insulaire. Nous souhaitons surtout en tirer une modélisation qui, à terme, englobera également les plaines, en tant que *tertium comparationis* de notre exploration des relations entre types de territoires et/ou de territorialité et écologie ethnosociolinguistique. L'objectif final est d'aboutir, sur le plan théorique, à des généralisations sur la relation entre langues et espaces géographiques sur lesquelles elles sont parlées, en transcendant l'opposition centre-périphérie, en espérant élucider comment les relations d'interdépendance peuvent déboucher sur une gamme inépuisable, quoique relativement prédictible, de phénomènes potentiellement intéressants à étudier du point de vue de l'écologie ethnosociolinguistique. Il nous semble à ce stade de notre réflexion que l'opposition canonique *centre-périphérie* (modèle "centripète/centrifuge") gagne à être transcendée par d'autres modèles interprétatifs, davantage heuristiques, plus attentifs aux dynamiques multilatérales des interrelations entre communautés, ainsi qu'à la complexité des répertoires sociolinguistiques, et des pressions interculturelles, dans le champ de la postmodernité.

Mots clés: écologie ethno-sociolinguistique, milieux montagneux, milieux insulaires, modélisation, centre-périphérie

Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Polska

Instytut Językoznawstwa i Literaturoznawstwa

stanislaw.niebrzegowska-bartminska@mail.umcs.pl

ПОЛЬСКАЯ КОГНИТИВНАЯ ЭТНОЛИНГВИСТИКА – ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ ПАРАДИГМА И ИДЕНТИЧНОСТЬ ДИСЦИПЛИНЫ

Этнолингвистика как междисциплинарная область исследований, черпающая из других антропологических наук, несмотря на то что её повсюду признают новой дисциплиной из-за преодоления ограничений, вытекающих из структурализма, генеративизма, трансформационизма или бихевиоризма, на самом деле, таковой не является.

Сам предмет этнолингвистических исследований, изучающих язык в его отношении к культуре, отмечался уже в трудах немецких учёных XVIII–XIX вв., затем он был развит в концепции лингвистической относительности Э. Сепира и Б. Уорфа. К данной проблематике исследователи вновь обратились, когда критике стал подвергаться структурализм. В этом плане немаловажными факторами оказались также, в частности, возрождение интереса к языку как «культурному феномену», осознание влияния языка на восприятие мира и включение лингвистических исследований в культурный, социальный и психологический контекст. Сегодня этнолингвистика, как самостоятельная дисциплина, имеющая свою программу, в славянских странах развивается в рамках сформировавшихся «исследовательских школ»: диалектологической (Н.И. Толстой, С.М. Толстая), этимологической (Вяч. Вс. Иванов, В.Н. Топоров), ономастической (А.К. Матвеев, М.Е. Рут, Е.Л. Березович) и когнитивной (Е. Бартминьский).

Целью доклада является представление исследовательской парадигмы когнитивной этнолингвистики как дисциплины, её положений и исследовательских целей, объекта и предмета исследований, основного понятийно-терминологического аппарата, а также описание применяемой методологии и используемых источников.

В рамках исследования, с одной стороны, предпринимается попытка выделить параметры, доказывающие внутреннюю идентичность дисциплины: а) возможность её определения, б) возможность указать её отличие от других дисциплин (диалектологии, фольклористики, этнографии), а также в) наличие общих черт, позволяющих говорить о единстве этнолингвистики с другими дисциплинами в рамках гуманитарных наук (такими как культурная антропология, культурология или когнитивистика). С другой стороны, будет также предпринята попытка показать роль этнолингвистики как дисциплины, «ориентированной на идентичность», т.е. такой, которая даёт возможность познать идентичность субъекта, воспринимающего мир, концептуализирующего и вербализирующего свой опыт, субъекта с его субъективным видением и профилированием мира, с его менталитетом и системой ценностей.

Ключевые слова: когнитивная этнолингвистика, исследовательская парадигма, субъект, идентичность

Светлана М. Толстая
Институт славяноведения РАН, Россия
smtolstaya@yandex.ru

ЛЕКСИЧЕСКАЯ СЕМАНТИКА: СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Лексическая семантика как особая славистическая дисциплина представлена в настоящее время тремя основными направлениями: 1) московской семантической теорией, созданной академиком Ю.Д. Апресяном применительно к русскому языку и его лексикографическому представлению, 2) сравнительной славянской семасиологией, развиваемой отдельными исследователями и не связанной с каким-то определенным научным центром (О.Н. Трубачев, В. Бланар, Н.И. Толстой, А.В. Исаченко, М.Ивич, Р. Гжегорчикова и др.), и 3) лексической типологией – дисциплиной, активно развивающейся во многих странах, в том числе в России (Е.В. Рахилина, В.А. Плунгян, Анна А. Зализняк, М. Руссо и др.) на основе идеографического подхода. Эти направления различаются по двум главным признакам: 1) изучается ли лексическая семантика в рамках одного языка, группы родственных языков или применительно к любым, в том числе неродственным языкам; 2) какая единица лексики является основным объектом семантического описания – слово в одном из его значений ("лексема" в теории Апресяна), многозначное слово, слово праславянского лексикона и его рефлексy в разных славянских языках, лексико-словообразовательное гнездо или же совокупность слов, выделенных на основании их денотативной общности. Перспективы развития лексической семантики в славистике могут быть связаны (1) с приложением московской семантической теории к другим славянским языкам и к лексическим единицам, большим, чем «лексема» в смысле Апресяна, т.е. к многозначным словам, классам слов определенной семантической и деривационной структуры (лексико-словообразовательных гнезд, словообразовательных типов, мотивационных типов и др.), а также (2) с разработкой теоретических основ сравнительной славянской семасиологии и (3) с развитием теории и практики типологического изучения славянской лексики.

Ключевые слова: лексика, семантика, семантические категории, лексема, слово, многозначность, синонимия

САЖЕЦИ / SAŽECI

ABSTRACTS

RÉSUMÉS

Kanan Aghasiyev

Karabük University, Türkiye

Karabakh University, Azerbaijan

kaasiyev@gmail.com

THREE WARS, THREE MEN: RETHINKING MASCULINITY IN ANNA JORDAN'S
THE UNRETURNING – GENDER, WAR, AND IDENTITY ON THE CONTEMPORARY
BRITISH STAGE

Anna Jordan's *The Unreturning* (2018) presents a triptych of male characters returning from conflict across different historical and imagined contexts: George in 1918, Frankie in 2013, and Nat/Finn in a dystopian near future (2026). This article aims to examine how these three temporal frames produce distinct models of masculinity, shaped by war, trauma, and the shifting social expectations of men. George's return from the First World War highlights the gendered pressures of heroism and the silent endurance of psychological injury; his inability to resume intimacy with his wife reveals the fragility of early twentieth-century ideals of stoic manhood. Frankie, a disgraced veteran of Afghanistan, embodies a contemporary form of masculinity structured around bravado, peer culture, and public shame, where violence and social media exposure collapse into a crisis of identity. In contrast, Nat and Finn's journey through a war-torn future interrogates displacement and statelessness, situating masculinity within global precarity and fractured belonging. By analyzing these characters comparatively, the study argues that Jordan reconfigures the archetype of the "returning soldier," challenging dominant cultural scripts of masculinity as heroic, stable, or redemptive. Instead, *The Unreturning* foregrounds vulnerable fragility, failure, and the emotional contradictions of men in wartime and peacetime. This study aims to shed light on how Jordan uses the stage to destabilize fixed notions of male identity, while offering a spectrum of masculinities that are historically contingent, relational, and deeply human. Thus, the play contributes to wider debates about gender, war, and the theatre's role in reshaping cultural narratives of masculinity.

Keywords: Anna Jordan, *The Unreturning*, masculinity, war and trauma, contemporary British theatre

Христина Љ. Аксентијевић
Универзитет у Нишу, Србија
Филозофски факултет
hristina.aksentijevic@filfak.ni.ac.rs

ДУБРОВАЧКА ПРОШЛОСТ У КЊИЖЕВНОМ И КУЛТУРНОМ РАДУ ЛУКА ЗОРА

Рад је усмерен на проучавање књижевног и културног рада Лука Зора (1846–1904), истакнутог публицисте, књижевника и филолога међу Србима католицима у Дубровнику, у контексту његове везе са реалним историјским и културолошким околностима у дубровачком друштву 19. века и утицајем који су имале на Зорине текстове – политичке публикације *Дубровчани су Срби* (1903) и *Хрватски разговори и одговори* (1902), као и на драму *Стрампутицама на пут* (1904). Поменута драма тематски и идејно кореспондира са Зориним публикацијама које су због експлицираних политичких ставова изазвале највећу пажњу тадашње културне јавности – пре свега са публикацијом *Дубровчани су Срби*, која је представљала српски одговор на есеј Марцела Кушара *Дубровчани – да ли су Хрвати* (1892), као и са Зорином књигом *Хрватски разговори и одговори* потписаном псеудонимом „Стјепан Р. Бан”. Упоредно ишчитавање Зориних књижевних и културно-историјских текстова, као и Зорине кореспонденције објављене 1980. године (писма упућена Валтазару Богишићу, Фрањи Рачком и Ватрославу Јагићу) расветљава проблем ауторства неких од студија, указујући на подударност идеја и ставова којима је озрачено и Зорино књижевно и културно дело. Реконструкција дубровачке прошлости и начини њеног приказивања кроз проблематизацију идеолошких, филолошких и социјалних разлика у Зориној драми доносе значајне увиде у комплексност политичких прилика и историјске ситуације дубровачке стварности 19. века.

Кључне речи: Дубровник, Луко Зоре, новија дубровачка књижевност, Срби

Ирена Алексић-Хајдуковић
Универзитет у Београду, Србија
Стоматолошки факултет
irena.aleksic@stomf.bg.ac.rs

МУЛТИМОДАЛНА АНАЛИЗА И ПЕРЦЕПЦИЈА ПЕРСУАЗИВНОСТИ У ДИСКУРСУ ТЕЛЕВИЗИЈСКИХ РЕКЛАМА

Социо-семиотичка теорија мултимодалности омогућава нам да испитамо лица и наличја анализе дискурса на начин који превазилази лингвистички ниво, већ разоткрива корелације између језика и осталих семиотичких ресурса у датом социолошком контексту. У зависности од предмета и циља истраживања, овакав мултидимензионалан приступ подразумева да се у анализу укључују модуси попут погледа, покрета, прозодије, музике и звучних ефеката, боје, итд. Циљ овог истраживања јесте да се испита персуазивност рекламног дискурса ослањајући се на мултимодалну анализу, али и на перцепцију прималаца порука, што је често представљало фактор који недостаје у претходним мултимодалним истраживањима дискурса. Како би на што илустративнији начин био приказан целокупан распон моћи коју са собом носи мултимодална анализа дискурса, за потребе овог истраживања одабран је дискурс телевизијских реклама емитованих у Србији, а сама мултимодална анализа поткрепљена је одговорима 50 испитаника. Мултимодални корпус креиран је применом софтвера ELAN v.4.9.3 „Макс Планк“ Института за психолингвистику. Три телевизијске рекламе анотирани су тако да обухвате слојеве (енгл. *tier*) попут покрета, погледа, писаног текста, говора, музике и звучних ефеката. Како би се анотирали погледи и покрети креирани су *контролисани вокабулари* (енгл. *Controlled Vocabulary (CV)*) за сваку од реклама. Електронски упитник садржао је три видео-стимулуса у виду одабраних реклама, као и пропратна питања у зависности од присуства или одсуства посматраних персуазивних механизма (позната личност, ситна слова, слоган, информације о производу, музика и звучни ефекти). Резултати овог истраживања треба да укажу на то како удружено деловање различитих модуса, укључујући језик (у писаној и усменој форми), доприноси стварању значења у персуазивном дискурсу телевизијских реклама, али и на то да ли примаоци порука могу да прозру (скривена) значења чији је циљ да се потрошач наведе на куповину рекламираног производа.

Кључне речи: ELAN, мултимодална анализа дискурса, рекламе, персуазивност, понашање потрошача, прагматика, хумор

Yumna Ali

Hazara University, Pakistan
yumnaali123@gmail.com

Syed Mubashar Iqbal Shah

Punjab Sports Board, Pakistan
smi.shah02@gmail.com

ACCULTURATION STRESS AND CULTURE DISTANCE IN MIGRANTS – MEDIATION OF FOREIGN LANGUAGE CONFIDENCE AND GRAMMAR LEARNING AWARENESS

Aims: The aim is to study acculturation stress on migrants who move to resettle and acquire a new language. Language acquisition and learning is part of integration; however, attitude towards learning a new language in terms of competence, linguistic security, and linguistic ownership is important. Language acquisition and assimilation towards the West from the East are under-represented. The study will pave the way for intercultural exchange to promote language learning as integrative.

Methods: The present study is a quantitative correlational cross-sectional study with purposive sampling. The sample consists of 380 foreign language learners who reside in Europe and Central Asia. The sample of 205 males and 175 females who are students and blue-collared workers are recruited through Pakistani alumni network communities; and are exposed to Russian (8%), Italian (21%), German (12%), English (43%) and Spanish (16%) languages with resettlement. Valid and reliable instruments of Acculturation Stress (Urzúa et al., 2021), Culture Distance (Demes & Geeraert, 2014), Foreign Language Confidence (Liue, 2024) and Grammar Learning Awareness (Tasdemir et al., 2025). Inferential and descriptive statistics are conducted through IBM SPSS v.28.

Expected Results: Normality tests have been run. Pearson product-moment correlations show that acculturation stress, culture distance, foreign language confidence and grammar learning awareness significantly correlate. Regression analysis shows that acculturation stress negatively affects foreign language confidence and grammar learning. Multivariate analysis of variance shows that age and education have significant main effects on all four psychometric constructs. Independent sample t-test shows that female migrants face slightly lesser acculturation stress and culture distance with greater confidence and awareness for language and grammar.

Keywords: acculturation, culture, foreign language learners, grammar

Olga Anchimiuk

Uniwersytet w Białymstoku, Polska

Wydział Filologiczny

o.anchimiuk@uwb.edu.pl

anchimiuk.olga@gmail.com

СИТУАЦИИ ЧУДА В ЖИТИЯХ СВЯТЫХ И ОСОБЕННОСТИ ИХ КИНЕСТЕТИЧЕСКОГО ВОСПРИЯТИЯ

Чудо – является своего рода сюжетным и содержательным центром почти каждого жития. Стилистические особенности описания чуда в житиях святых дают основания говорить об особенностях как жанра, так и религиозного стиля в целом.

Внимание сосредоточено на описании чудес в житиях святых.

Материал исследования – 1156 житийных текстов из 12 томов сборника: *«Житія святих на русском языке, изложенные по руководству Четих Минеи святителя Димитрия Ростовскаго»*.

Языковые средства, выражающие восприятие, отличаются большим разнообразием и представляют собой обширную группу лексических средств, которая еще долго будет привлекать внимание лингвистов. В силу того что сами чувства в психологии считаются объектом, сложным для классификации, не менее затруднительной следует признать и классификацию языковых средств, выражающих значение кинестетического аспекта восприятия человеком объективной действительности. Однако нам представляется возможным разделение всех таких средств на две основные группы: языковые средства, непосредственно и опосредованно выражающие указанное значение.

Участники житий святых – это Иисус Христос, Божья Матерь, ангелы, святые и обычные люди. Проявления тактильности у них такие же, как у человека.

В житиях святых большее число чудес с кинестетическим и тактильным компонентом являются чудесами-исцелениями, чудесами-воскрешениями, описывающими то, за чем обращаются с просьбой к святым (также встречаются чудеса-вразумления (с участием ангелов), чудеса-превращения и чудеса помощи в житейских делах). Эти чудеса не только повторяют, но и расширяют чудеса-исцеления, совершенные Иисусом Христом, описанные в Евангелиях.

Представлены ситуации чуда непосредственного и опосредованного прикосновения без приложения и с приложением интенсивного усилия к объекту, без прикосновения к объекту чуда.

Ключевые слова: чудо, теолингвистика, жития святых, кинестетическое, тактильное восприятие, глагол

Сара З. Арва

Универзитет у Београду, Србија

Филолошки факултет

sara.arva@gmail.com

sara.arva@fil.bg.ac.rs

ТУРИСТИЧКИ ВОДИЧ БЕОГРАД МИЛОША ЦРЊАНСКОГ У НАСТАВИ СРПСКОГ КАО СТРАНОГ ЈЕЗИКА

Недовољно је познато дело *Београд* Милоша Црњанског – туристички водич првобитно објављен 1936. године на француском језику (*Belgrade, Bureau central de presse*), не би ли касније био преведен и приређен на матерњем језику суматраистичког песника. У раду настојимо да покажемо како се ово неуобичајено дело из библиографије Милоша Црњанског може користити у настави српског као страног језика, како би се студентима приближила идеја некадашње југословенске а данашње српске престонице, и то у свом историјском, географском и културолошком значају. Пажљиво одабраним одломцима студенти се упознају са начином на који Црњански сведочи о Београду тридесетих година прошлог века, позиционирајући превасходно странца у средиште српског амбијента, обраћајући пажњу на интеркултуралне и мултикултуралне особине града који назива „демократска варош”. Писац експлицитно указује и на намеру свога писања – за странце, које непрестано апострофира, бележећи притом њихове утиске приликом посете главном граду, што може бити повод за дискусију са студентима и поређење различитих искустава. Уједно, овај туристички водич својом временском дистанцом омогућава и успостављање паралеле *некад* и *сад*, те увиде у то шта је од некадашњег градског духа и даље присутно – примећују ли странци „љубазност Београђана”, њихову „гостољубивост и сусретљивост” и да ли је Београд уистину град толеранције, у ком странац „никада није могао осетити ни најмањи траг ксенофобије”.

Кључне речи: Београд, Милош Црњански, српски као страни језик, странац

Jorge Asbun Bojalil

Universidad Autónoma del Estado de México, México
Facultad de Humanidades
jasbunb@uaemex.mx

Sonja Stajnfeld

Universidad Autónoma del Estado de México, México
Facultad de Humanidades
sstajnfeld@uaemex.mx

DE LA PROSA BREVE MEXICANA A LOS PIGMEÍSMOS DE AGUSTÍN MONSREAL

La crítica literaria en México ha tratado de rastrear la prosa breve mexicana en sus inicios sin llegar a un consenso, si bien es cierto que es casi imposible definir cuál texto fue el primero que se escribió en nuestro país con el fin de explorar una forma breve del cuento, Beatriz Espejo (*El vuelo del colibrí. Antología de la prosa breve mexicana*, 2018), ha propuesto a José Bernardo Couto (1803–1862) como uno de los primeros autores en buscar aventurarse en esta búsqueda. El trabajo a presentar busca mostrar brevemente el recorrido con ejemplos específicos de esta forma de escritura a través de los más destacados autores, para finalizar con el estudio de caso de uno de los representantes actuales de más importancia en México, me refiero a Agustín Monsreal (1941) quien ha nombrado pigmeísmos a sus obras, buscando la máxima concreción de la forma.

Palabras clave: Literatura Mexicana, prosa breve, pigmeísmos, Agustín Monsreal

Davide Astori

Università degli Studi di Parma, Italia

davide.astori@unipr.it

INSEGNARE LINGUISTICA DELLE LINGUE SEGNATE DURANTE LA PRIMA PANDEMIA DI COVID-19: I CASI DI PARMA E FERMO (ITALIA)

Scopo della presentazione sarà illustrare come sia stato affrontato il problema del cambiamento radicale di paradigma didattico a seguito della prima pandemia in una particolare tipologia di lingue, le lingue dei segni, che, proprio per le loro caratteristiche (innanzitutto, la spazialità su cui si fonda la loro grammatica, a differenza della linearità che caratterizza le altre, e le peculiarità dello spazio segnico in cui esse vengono agite), hanno dovuto accettare la sfida lanciata dal Covid-19 con flessibilità, forse ancor più delle lingue vocali. L'analisi sarà condotta sulla scorta di due esperienze dirette: il corso, svoltosi nella seconda parte del primo semestre dell'a.a. 2020-21 (3 novembre – 4 dicembre 2020) presso l'Università degli Studi di Parma come “Introduzione al linguistica e semiotica delle lingue dei segni, con particolare attenzione ad un'analisi contrastiva tra queste e le lingue vocali” per il Corso di Laurea Magistrale in Letterature Classiche e Moderne (vedi sito ufficiale: <https://www.unipr.it/ugov/degrecourse/193524>); il secondo, tenuto presso il Corso sperimentale LILS organizzato presso la Scuola S. Domenico di Fermo sotto l'egida di OSSMED, l'Osservatorio Nazionale sulla Mediazione Linguistica e Culturale.

Parole chiave: Lingue segnate vs. Lingue vocali, Linguistica delle lingue segnate, pandemia, Università di Parma, progetto LILS

Јелена Р. Бабић

Универзитет у Београду, Србија

Филолошки факултет

jelenababic@fil.bg.ac.rs

ПРИСУСТВО ЖЕНА У ОРУЖАНИМ СНАГАМА ЗЕМАЉА АРАПСКОГ ГОВОРНОГ ПОДРУЧЈА – ЊИХОВА ВИДЉИВОСТИ У СТРОЈУ И ЈЕЗИКУ СТРУКЕ

Учешће жена у оружаним снагама је тема која је у свету актуелна од половине 20. века, док се у већини земаља арапског говорног подручја овом питању посветила пажња почетком 21. века.

Овим радом ће бити приказан статус припадница оружаних снага појединих земаља арапске провенијенције; којим родовима војске могу да припадају, које чинове могу да носе и да напредују. Такође, анализом термина којима се именују војна занимања и чинови приказаће се да ли арапски војни терминосистем има потенцијал за промене које прате савремене токове, које подразумевају све веће присуство жена у снагама одбране.

Први део рада ће бити посвећен историјском прегледу отварања војних система појединих земаља арапског говорног подручја женама и њиховог укључивања у војну службу попут Саудијске Арабије где је Министарство одбране тек 2019. године отворило позив за пријем жена у редове оружаних снага или Јордана који се сматра пиониром међу арапским земљама по укључивању жена у војну службу. Такође, према доступним изворима, испитаће се статус жена у оружаним снагама Туниса, који се сматра веома прогресивним на пољу учешћа жена у војсци, потом Алжира, али и Египта где су жене онемогућене да равноправно учествују у војној служби.

Други део рада ће бити посвећен анализи ексцерпираних термина који се у највећој мери односе на војна занимања и чинове припадница војске чиме би се пружио увид у тренутно стање родно осетљивог језика војне струке и указало би се на потенцијалне правце развоја арапског војног терминосистема у погледу родне освешћености квалификација занимања и чинова припадница одбрамбених снага.

Кључне речи: арапски језик војне струке, родно осетљив језик, припаднице оружаних снага

Jelena V. Badovinac

Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Filozofski fakultet

jelena.badovinac@ff.uns.ac.rs

NIJE ŠIJA NEGO VRAT: KONTRASTIVNA ANALIZA ODABRANIH ITALIJANSKIH I SRPSKIH FRAZEMA

Zahvaljujući jeziku svaka društvena zajednica na sebi svojstven način interpretira stvarnost koja je okružuje, odnosno reflektuje svoju specifičnu jezičku sliku sveta. Subjektivne predstave prenete u kolektivni nivo svesti vidljive su u ustaljenim jezičkim spojevima, do čijeg se značenja dolazi posmatranjem sastavnih leksema kao celine. Ovakve okamenjene konstrukcije motivisane su specifičnim elementima kulture iz koje potiču, a među njima obiluju one u čijem se formiranju prepoznaje antropocentristički pristup. Upravo te frazeme, nastale zahvaljujući stavljanju čoveka u središte, biće predmet našeg istraživanja. U nastojanju da prikažemo kako se jedan isti pojam neretko drugačije iskazuje u dva različita jezička kôda, ovaj rad ćemo bazirati na analizi frazema iz italijanskog jezika kod čijih se adekvatnih frazeoloških ekvivalenta u srpskom jeziku primećuje isto značenje, ali odstupanja na leksičkom i morfosintaksičkom nivou. Italijanske frazeme ćemo grupisati u dva konceptualna polja, psihofizičke osobine čoveka i njegovi ponašajni obrasci, dok će naš cilj biti da otkrijemo motivacione mehanizme zaslužne za njihov nastanak i odredimo u kojoj meri se razlikuju pozadinske slike koje stoje iza originalnih frazema u odnosu na njihove prevodne ekvivalente iz srpskog jezika. Predmetni frazeološki korpus izdvojićemo iz leksikografskih izvora u koje ćemo uvrstiti kako opšte jednojezične i dvojezične rečnike, tako i posebne frazeološke rečnike.

Ključne reči: frazema, italijanski jezik, srpski jezik, konceptualna polja, semantika

Марина Ј. Баги

Институт за српски језик САНУ, Србија

marina.bagi@isj.sanu.ac.rs

ЛЕКСИКОГРАФСКИ ОПИС ГЛАГОЛА *ЛОМИТИ* ИЗ УГЛА ТЕОРИЈЕ СЕМАНТИКЕ ОКВИРА

У раду се испитује примена теорије семантике оквира (ТСО) у лексикографској обради глагола *ломити*. Узимајући у обзир идеју о потреби за повезивањем лексикографије и синтаксе, односно синтаксичког и семантичког описа језика, за теоријско-методолошки оквир рада изабрана је теорија семантике оквира. У питању је когнитивносемантички приступ анализи лексичког значења који експлицитно повезује значења речи са синтаксичким контекстима у којима се она јавља. У основи ТСО лежи идеја да значења речи разумевамо у контексту семантичких оквира, схематских приказа појмовних структура и образаца веровања који леже у основи значења речи, а њих призивају глаголи, именице, придеви и прилози. Централни елемент лексичке анализе у ТСО јесте опис оквира и сублексема која га призива (лексеми у једном од својих значења). Овај приступ успешно је примењен у британској (мета)лексикографији, али и у лексикографији других језика, те се налази у основи Фрејмнета, електронске лексикографске базе података која је заснована на анотацији примера из корпуса.

Анализа је спроведена на примерима употребе глагола *ломити* ексцерпираних из различитих електронских корпуса савременог српског језика. Један од основних циљева рада јесте да се идентификују и опишу оквири које ова лексема призива, да се пружи подаци о њеном синтаксичком и семантичком понашању, као и да се опис лексеми *ломити* из угла ТСО упореди са њеном обрадом у описним речницима савременог српског језика. Сем тога, циљ је проценити да ли постоје предности у анализи заснованој на ТСО у односу на традиционалну лексикографску анализу, те покушати понудити могући приступ повезивању синтаксичких истраживања и лексикографије.

Кључне речи: теорија семантике оквира, лексикографија, глагол *ломити*, синтакса, семантика, обрада природних језика, српски језик

Јелена Р. Бајовић

Универзитет у Приштини, Србија

Филозофски факултет у Косовској Митровици

jelena.bajovic@pr.ac.rs

ФРАЗЕОЛОГИЈА ЊЕГОШЕВОГ *ШЋЕПАНА МАЛОГ*: ТАУТОЛОШКИ ИЗРАЗИ КАО ПРЕВОДИЛАЧКИ ИЗАЗОВ

У овом раду разматрају се могућности превођења таутолошких израза на сродни словенски језик (са српског на руски) на грађи Његошевог спева *Шћепан Мали* и руских превода Владимира Корнилова и Олега Мраморнова. Од свих Његошевих дела таутолошки изрази најзаступљенији су управо у наведеном спеву, посведочено је осам типова. Руски превод показује могућности решавања овог изузетно захтевног задатка, с обзиром на то да је у преводу потребно задржати оригиналну песникову мисао у форми стихова. Такође, у преводу се упечатљиво показује диференцијација заступљености наведеног жанра у језичкој слици света и фразеолошком фонду двају словенских језика.

Претходна истраживања су показала потпуно различит приступ превођењу двају преводаца на руски језик: Корнилов се држи Његошевог оригинала и труди да у истој поетској структури савременог руског језика пронађе адекватна преводачка решења, док Мраморнов преводом исказује своју песничку креативност и иновативност. Последње се у теорији превођења може сматрати неуобичајеним. Претерано одступање од оригинала било је тема бројних истраживања у склопу теоријске мисли превођења.

Наведено истраживање ће показати да ли је и у превођењу таутолошких израза посведочена иста транслатолошка стратегија.

Кључне речи: Петар II Петровић-Његош, спев *Шћепан Мали*, фразеолошки жанрови, таутолошки изрази, руски превод

Ioana Banaduc

Universitatea de Vest din Timișoara, România
Departamentul pentru Pregătirea Personalului Didactic
ioana.banaduc@e-uvv.ro

TRANSMEDIALITATEA ÎN PREDAREA LIMBILOR: OPTICI DIDACTICE

De multă vreme, dar îndeosebi în zilele noastre, narațiunile transgresează mediul semiotic original și dau naștere la felurite medii artistice. Aceste creații în medii de expresie diferite, care au oarecum un conținut similar (un roman și ecranizarea acestuia, afișele filmului, parodiile sau un poem realizat pe baza unei picturi etc.), sunt de interes și pentru practica didactică.

Trebuie să recunoaștem că transformările societății imprimă educației asumarea de noi competențe. Luând ca reper omniprezența tehnologiei și fațetele globalizării, profesorilor le revine sarcina de a configura demersuri didactice relevante pentru a crea *învățarea vizibilă* (Hattie, 2014) în clasă, pentru a le stârni elevilor curiozitatea de față de cultură, spațiu vast care interacționează dinamic, și implicit față de studiul limbii și al literaturii.

Cuvinte cheie: transmedialitate, învățare vizibilă, competențe lingvistice, culturale și digitale

Maurizio Barbi

Univerzitet u Beogradu, Srbija

Filološki fakultet

barbi.italiano@gmail.com

LE VOCI *FRAGILE* E *FRAGILIZZARE* NEL VOCABOLARIO ZINGARELLI (1922–2025)

L'articolo prende in esame le voci *fragile* e *fragilizzare* registrate nel vocabolario Zingarelli, con l'obiettivo di osservarne l'evoluzione nelle diverse edizioni di questo prestigioso vocabolario, in un arco temporale compreso fra la Seconda edizione del 1922 (ovvero la prima edizione monovolume) e la ristampa 2025 della Dodicesima edizione. In *fragile*, a partire dallo Zingarelli 2025, vengono registrati due neologismi semantici. Il primo è una *neosemia* (De Mauro 2006), costituita da un uso figurato di questa voce, mentre il secondo è una transcategorizzazione (Adamo e Della Valle 2017; Zolli 1989) da aggettivo a sostantivo. Le nostre segnalazioni ai lessicografi del vocabolario Zingarelli hanno contribuito alla registrazione di entrambi i neologismi, analogamente alla segnalazione del verbo *fragilizzare*, registrato nello Zingarelli 2022. Il metodo utilizzato per l'osservazione delle voci *fragilizzare* e *fragile* è contrastivo e riguarda il confronto di alcuni fra i più rappresentativi vocabolari dell'uso italiani. Questo metodo è esteso anche all'analisi quantitativa di *fragilizzare* e ai nuovi significati di *fragile*, per i quali abbiamo analizzato i dati dei corpora PAISÀ, CORIS, CODIS e JERTEH, oltre all'archivio del quotidiano „la Repubblica“. L'analisi qualitativa, invece, ha riguardato l'osservazione di *fragile* e *fragilizzare* in numerosi repertori di neologismi, oltre ad alcuni rappresentativi esempi d'uso tratti da Google libri. I risultati qualitativi confermano l'uso dei nuovi significati di *fragile* e del verbo *fragilizzare*, mentre l'analisi quantitativa mostra una significativa presenza delle nuove accezioni di *fragile*. Al contrario, *fragilizzare* risulta quantitativamente meno frequente, ma comunque radicato, coerentemente con la posizione di Sergio (2021).

Parole chiave: fragile, fragilizzare, fragilizzazione, vocabolario, Zingarelli, neosemia, transcategorizzazione

Maurizio Barbi

Univerzitet u Beogradu, Srbija
Filološki fakultet
barbi.italiano@gmail.com

Saša Moderc

Univerzitet u Beogradu, Srbija
Filološki fakultet
moderc.sasa@gmail.com

L'EVOLUZIONE DEI "LIMITI D'USO" NEL VOCABOLARIO ZINGARELLI (1922–2025) E L'ANALISI DEL LIMITE D'USO "VOLGARE"

L'obiettivo del contributo è quello di osservare l'evoluzione dei *limiti d'uso* (Cannella 2010) inseriti nel vocabolario Zingarelli nell'arco temporale 1922–2025. Questi corrispondono a numerosi ambiti e sono indispensabili per poter comprendere il corretto impiego delle voci e delle accezioni registrate nel vocabolario. In particolare, fra i *limiti d'uso* esposti, viene analizzato quello "volgare". Il metodo della ricerca è contrastivo e prende in esame le seguenti edizioni dello Zingarelli: la Seconda (1922), la Settima (1941) la Decima (1970), l'Undicesima (1983), la Dodicesima (1994) e la ristampa 2025 della Dodicesima edizione. I risultati inerenti all'arco temporale 1922–2025 mostrano la comparsa di nuovi *limiti d'uso* e l'espunzione di quelli disusati. L'analisi include anche alcuni esempi di voci e accezioni che abbiamo suggerito ai lessicografi dello Zingarelli e che sono state registrate nelle ultime ristampe. Riguardo al *limite d'uso* "volgare" registrato a partire dalla Decima edizione (1970), abbiamo individuato una possibile sovrapposizione col *limite d'uso* "plebeo", registrato fino alla Nona edizione (1967). Abbiamo analizzato il *limite d'uso* "volgare" attraverso una selezione di ristampe della Dodicesima edizione (2005, 2008, 2014, 2019 e 2025) e nel periodo 2019–2025, questo presenta un lieve decremento quantitativo causato dall'espunzione di arcaismi e dalla desemantizzazione (Moderc e Barbi 2019) di significati che, progressivamente, hanno perso la loro connotazione volgare. Inoltre, constatiamo in questo *limite d'uso* un arricchimento di nuove voci e accezioni. I risultati ottenuti mostrano che l'evoluzione della lingua italiana è il risultato dell'interazione continua fra innovazione e obsolescenza, coerentemente con il pensiero di De Mauro (2006).

Parole chiave: lessicografia, limite d'uso, vocabolario, neosemie, volgare, Zingarelli

Ивана М. Безрукова

Институт за српски језик САНУ, Србија

ivanamcancar@gmail.com

О НЕКИМ ГЛАГОЛИМА И ГЛАГОЛСКИМ ИЗРАЗИМА КАО ЛЕКСИЧКИМ ДУБЛЕТИМА У ДВАМА ЖИТИЈИМА СВЕТОГ БЕНЕДИКТА НУРСИЈСКОГ

Дато истраживање базира се на уочавању и анализи глагола и глаголских израза у светлу лексичких дублета у двама познатим текстовима *Житија Светог Бенедикта* на српскословенском језику. Целовити српскословенски текст *Житија Светог Бенедикта*, које представља превод друге књиге *Римског патерика* с грчког језика, припада рукописној ризници манастира Високи Дечани, чува се у Народној библиотеци у Београду и смешта у прву четвртину XV века. Други текст овог Житија фрагментарног је, односно компилаторног карактера и представља знатно скраћен, слободан превод с латинског оригинала, а налази се на самом крају *Скитског патерика* (средица XIV века) који се чува у Руској националној библиотеци у Санкт Петербургу. Приликом анализе у фокусу пажње су нам они делови текстова чији се садржај у тематском смислу поклапа тако да веза између српскословенских преводних еквивалената и грчког и латинског изворника буде јасна. Осветљавање дијалекатских лексичких слојева у испитиваним текстовима представља помоћно средство у процесу откривања порекла потенцијалних предлогака с којих су настали. На крају ћемо дати осврт на однос ексцерпираних лексичких парова и одговарајућих лексичких јединица у критичком издању Кристијана Дидија (2001), који је на основу познатих црквенословенских преписа (међу којима нема српскословенских) покушао да реконструише текст најближи првобитном словенском преводу с грчког језика.

Кључне речи: Житије Светог Бенедикта Нурсијског, српскословенски језик, грчки језик, латински језик, лексички дублети, глаголи, глаголски изрази

Софија А. Биландзија
Универзитет у Београду, Србија
Филолошки факултет
sofija.bilandzija@gmail.com

ЛАПОНЦИ ИЛИ САМИ НАРОД: О ЈЕДНОЈ (НЕУТЕМЕЉЕНОЈ) ТЕНДЕНЦИЈИ И ЊЕНИМ УЗРОЦИМА

Тема рада везана је за уочену тенденцију да се у употреби језика код нас, како у медијима тако и међу српским скандинавистима, све чешће јављају називи *Сами*, *Сами народ*, *самски/самијски* поред традиционалних термина *Лапонац*, *лапонски*, *Лапонија*. Постојећи термини су етаблирани, у српском језику неутрални и имају добро формирану породицу речи. Ипак, на порталима, у новинама, на друштвеним мрежама, етаблирани називи се повремено помињу као „погрешни” или „политички некоректни”. Циљеви рада су вишеструки: примарни је утврђивање инвентара старих и нових назива, њихова творбена, лексичка и стилска анализа, те утврђивање узрока постојања ових алтернативних система. Полазимо од хипотезе да су два пута којим нови називи долазе у српски језик: један медијски, примарно заснован на непознатости материје, где се и називи преузимају по угледу на друге језике (уп. на пример, фразу *Сами народ* као вероватни негативни трансфер према енг. моделу *Sami people*, ум. *народ Сами* или само *Сами*), а други академски, превасходно мотивисан политичком (не)коректношћу термина. Овај пут уласка у српски језик је испитан упитником чији су информанти студенти и наставници Групе за скандинавистику наспрам испитаника са Групе за немачки језик. Секундарни циљ је анализа узрока који су довели до тога да у скандинавским језицима лексеме попут *Lapp* постану конотативно маркиране као дисфемизми, на основу чега се и код одређених говорника нашег језика (неадекватно) преноси дисфемизација из страног језика и друге културе иако у нашем језику дате лексеме нису конотативно маркиране. На крају, бавимо се питањем империјалистичких конотација у преузимању новог етнонима *Сами* (иза скандинавских језика), а не *Сапми*, из самих лапонских језика.

Кључне речи: Лапонац, лапонски, употреба језика, српски језик, скандинавски језици, етноним, еуфемизам

Јелена Љ. Биљетина

Универзитет у Новом Саду, Србија

Педагошки факултет у Сомбору

jelena.biljetina@gmail.com

WOMEN, WIVES AND BITCHES: CONCEPTUALISING WOMEN IN ENGLISH AND SERBIAN LEXICOGRAPHY

The paper explores the conceptualisation of women in English and Serbian monolingual dictionaries. The analysis focuses on a set of lexical items denoting women and their roles (*woman, wife, lady, girl, spinster, bitch, doll / žena, supruga, devojka, usedelica, kučka, lutka*), examined in several major English and Serbian dictionaries. This selection allows for a systematic exploration of how dictionaries in English and Serbian encode semantic nuances related to women, providing a structured basis for comparing neutral, normative, and culturally loaded lexical representations. Special attention is given to figurative meanings that metaphorically conceptualise women as animals (*bitch/kučka*) or objects (*doll/lutka*). The paper is based on semantic analysis and conceptual metaphor theory and includes the method of contrastive analysis. Preliminary findings suggest that women are more often defined relationally (as wives, mothers, or dependents) and are more frequently associated with moral or physical attributes. Such conceptualisations persist across both English and Serbian, though culturally specific nuances emerge. By juxtaposing data from two linguistic traditions, the paper argues that dictionary definitions not only describe but also codify cultural conceptualisations of femininity, providing valuable insights for research in lexicography, conceptual metaphor theory, and gender studies.

Keywords: conceptualisation, woman, žena, dictionary, English, Serbian

Ivana Bojčić

University of Split, Croatia

Faculty of Humanities and Social Sciences

ibojcic@ffst.hr

Dora Matos

University of Split, Croatia

Faculty of Humanities and Social Sciences

dmatos@ffst.hr

Mara Ruža Blažević

University of Split, Croatia

Faculty of Humanities and Social Sciences

mrblazevic@ffst.hr

FROM GHOSTING TO GASLIGHTING: DECODING GEN Z SLANG

This presentation aims to decode and categorize English computer-mediated slang terms primarily associated with Generation Z. This attempt at creating a glossary of such terms comprises a joint effort of two English language instructors and their students, the latter being social media natives as well as “zoomers”, thus serving as the authors’ trusty guides throughout this process. These collated and curated Gen Z neologisms represent the latest and most widespread products of computer-mediated coinage as observed recently on social media platforms such as Instagram and TikTok. In this study of lexical innovation, Gen Z slang appears to be a product of primarily linguistic reappropriation, blending, and clipping. The most notable expressions are subsequently classified according to their purpose and context in the following five categories: (1) behavioural expressions, (2) emotional language, (3) personality descriptors, (4) social media-specific terms, and (5) miscellaneous terms. Croatian equivalents, though scant, are also proffered where applicable. A strong preference for adopting English loan words, partly assimilated or not at all, is certainly a contributing factor to the lack of Croatian equivalents for the recorded words in this study. Despite the fleeting relevance and diversification of the neologisms presented in this study, the authors argue that this glossary, though potentially a mere attempt at catching lightning in a bottle, offers a solid foundation for new terms yet to be recorded.

Keywords: Generation Z, slang, coinage, computer-mediated communication

Mirela Boloban

Univerzitet u Sarajevu, Bosna i Hercegovina

Filozofski fakultet

mirela.boloban@ff.unsa.ba

GIUSEPPE BARETTI I KRITIKA NEMORALA U KNJIŽEVNOSTI I DRUŠTVU ITALIJANSKOG *SETTECENTA*

Giuseppe Baretti je jedan od najznačajnijih autora italijanskog *Settecenta* koji je zagovarao princip korisnosti, a ne puke zabave, kao svrhu i motiv pisanja književnih djela. Kroz izraženu ironiju i oštru polemiku, kritikovao je italijanske književne velikane poput Carla Goldonija, ukazujući na nemoral njegovih likova, koji su, prema Barettijevom mišljenju, odražavali izopačenost dijela tadašnjeg italijanskog društva. Baretti je smatrao da književnost mora zauzeti jasan moralni stav i kritički se osvrnuti na negativne pojave u društvu, posebno se suprotstavljajući lakomislenom predstavljanju društvenih fenomena poput *cicisbeisma*. S tim u vezi, Barettijeva djela predstavljaju pokušaj duhovne obnove i odbrane moralnih vrijednosti onog dijela italijanskog društva koji se protivi dekadenciji. Time autor nastoji da demistifikuje popularne stereotipe o Italijanima, ističući da izvori društvenog i književnog nemorala leže prije svega u aristokratskim običajima i neodgovornom djelovanju pisaca, a ne u narodu u cjelini. Cilj ovog rada je da prikaže Barettijevu oštru kritiku kao sredstvo borbe protiv autora koje je smatrao odgovornim za širenje nemoralnih praksi i vrijednosnih obrazaca koji su se vremenom inkorporirali u dominantni sistem italijanskog prosvjetiteljstva.

Ključne reči: Settecento, prosvjetiteljstvo, cicisbeismo, kritika, moral

Милица С. Божић Синчук

Институт за српски језик САНУ, Србија

milica.sincuk@isj.sanu.ac.rs

milica.bozic91@gmail.com

Ивана В. Лазић Коњик

Институт за српски језик САНУ, Србија

ivana.konjik@gmail.com

КУЛИНАРСКИ НЕОЛОГИЗМИ У СРПСКОМ У ПОРЕЂЕЊУ СА БУГАРСКИМ И РУСКИМ (ПРОДУКТИВНОСТ, ФУНКЦИОНАЛНО-СТИЛСКА И НОРМАТИВНА РАСЛОЈЕНОСТ)

На основу општег увида у најновије појаве у развоју лексике српског језика, у овом раду детаљније ћемо представити неологизме у области кулинарске лексике, начине њиховог позајмљивања и прилагођавања, као и њихов статус у савременом српском језику. Поред ових аспеката, кулинарски неологизми биће упоређени са еквивалентима у бугарском и руском (на основу података из рада И. Генев-Пухалева за бугарски, *Как се „глокализира“ бугарската кулинарна терминологија?*, Новоречје, 5 (2021): 97–102 и на основу материјала прикупљеног са интернета за руски језик), како би се утврдили „глобални” и „локални” социокултурни елементи који се одражавају у савременој језичкој пракси позајмљивања српске кулинарске терминологије.

Процеси позајмљивања термина и њихове интеграције у традиционални језички и културни контекст у европским језицима данас се одвијају углавном из енглеског или његовим посредовањем. Слични процеси лексичке „глобализације” и „глокализације” јављају се у бројним језицима и културама, у различитим тематским групама, али је област кулинарства посебно погодна за оваква истраживања због динамичног развоја и сталне појаве нових лексема.

Анализирани материјал обухвата око 200 кулинарских неологизама прикупљених са интернета и из најновијих речника нових речи и англицизама, који се односе на називе јела, намирница, њихових својстава, технике кувања, називе уређаја, пића, као и на навике у исхрани и сл. појаве. Опис ће се заснивати на парадигми традиционалне лексикологије (неологије) и на принципима адаптације англицизама које је издвојио Т. Прћић (2022), узимајући у обзир различите нивое (фонолошки, морфолошки, графолошки, семантички, стилистички), на основу којих се могу издвојити три веће групе: 1) неадаптирани (инглишизми), 2) делимично адаптирани (преобликовани, преведени, комбиновани) и 3) адаптирани.

Кључне речи: лексика кулинарства, неологизми, англицизми, интернационализми, глобализација, глокализација, српски језик

Nevena P. Ceković
Univerzitet u Beogradu, Srbija
Filološki fakultet
n.cekovic@fil.bg.ac.rs

Marija S. Koprivica Lelićanin
SAE Institut Milano – AFAM, Italija
m.lelicanin@sae.edu

PRAGMATIČKI MODEL AIT ZA FUNKCIONALNU KLASIFIKACIJU ITALIJANSKOG DISKURSNOG MARKERA *ECCO*

Problem klasifikacije jezičkih fenomena nije nov u pragmatici, relativno mladoj lingvističkoj disciplini. U domenu izučavanja diskursnih tj. pragmatičkih markera, i dalje nedovoljno precizno definisanih i opisanih multifunkcionalnih elemenata koji se visokoučestalo javljaju u razgovornom jeziku, takav problem dolazi do još većeg izražaja. U mnoštvu različitih pristupa proučavanju ovih reči i izraza, onaj iz pragmatičke perspektive postepeno se izdvojio kao dominantan, premda ni on još uvek nije u mogućnosti da pruži konačne odgovore na pitanja kako ustanoviti, razlučiti i klasifikovati brojne funkcionalne varijacije diskursnih markera.

Imajući takve nedoumice u vidu, a ujedno poštujući labilne granice između različitih jezičkih nivoa s kojih je moguće opservirati ovaj pragmatičko-diskursni fenomen *par excellence*, cilj rada jeste da ponudi nov, teorijsko-aplikativni model funkcionalne klasifikacije diskursnih markera na primeru jedne italijanske forme – *ecco* (eto, evo).

Na osnovu ukrštanja semantičko-distributivnih odlika pomenute forme i njenih pragmatičkih uloga uslovljenih ko(n)tekstom, predlaže se originalna, tripartitna podela makrofunkcija objedinjena pod siglom AIT (*Attacco, Intermezzo, Timbro*), koja se dalje raščlanjuje na niz mikrofunkcija. Analiza se zasniva na primerima upotrebe *ecco* u standardnom italijanskom jeziku, ekscerpiranim iz potkorpusa Pirandelovih dela u okviru korpusa SerbltaCor3.

Rezultati kvalitativne analize sprovedene u radu potencijalno su primenjivi u proučavanju ne samo predmetne već i ostalih markerskih formi, kao i u teorijskom i didaktičkom sagledavanju uloge pragmatičkih markera u italijanskom i drugim jezicima.

Ključne reči: italijanski jezik, diskursni/pragmatički markeri, funkcionalna klasifikacija, *ecco*, model AIT, Pirandelo, korpus SerbltaCor3

Bisera M. Cero

Université de Sarajevo, Bosnie-Herzégovine

Faculté des lettres

bisera.cero@gmail.com

LA TRADUCTION DES CULTURÈMES DANS LA LITTÉRATURE DE JEUNESSE: 35
KILOS D'ESPOIR D'ANNA GAVALDA

La traduction de la littérature de jeunesse a ses propres spécificités par rapport à la traduction de la littérature générale. Un enjeu particulier pour les traducteurs représente la traduction des culturèmes, car le public visé n'a pas, a priori, les mêmes connaissances culturelles que le destinataire du texte de départ. Par conséquent, les références culturelles sont souvent adaptées au contexte culturel de la langue d'arrivée, pour répondre aux besoins et aux attentes d'un jeune lectorat. Le roman *35 kilos d'espoir* d'Anna Gavalda, a connu un succès significatif auprès du public français au début du 21ème siècle, et il est traduit vers le serbe par Gorica Todosijević quelques années après la parution du texte original. Ce roman au caractère subversif, remet en question l'institution scolaire et un système qui valorise les élèves uniquement selon les notes obtenues dans les branches principales. Le but de notre recherche dans le présent article est d'étudier par l'analyse contrastive entre deux langues les stratégies traductives utilisées par la traductrice. Les catégories les plus propices à l'adaptation des culturèmes en littérature de jeunesse étant la vie et le système scolaires, nous tenterons d'évaluer si la macro-traduction est orientée davantage vers l'adaptation ou vers l'étrangéisation du texte original. Au début du 21ème siècle, parmi les chercheurs en littérature de jeunesse et en traductologie, on prône un plus grand respect du texte de départ, c'est pourquoi notre recherche sera essentiellement basée sur les choix traductifs.

Mots clés: traduction, littérature de jeunesse, culturèmes, adaptation, système scolaire

Mihaela-Adelina Chisăr-Viziru
Colegiul Național Traian, România
vizirumihaelaadelina@yahoo.com

TEXTELE LITERARE DIN MANUALELE DE GIMNAZIU: ACTUALIZĂRI ȘI ALEGERI

Deschiderea programelor și a manualelor de gimnaziu către autorii contemporani, posibilitatea profesorului de a alege textele literare, respectând criteriile indicate, conexiunile stabilite cu alte texte studiate în clasă sau lecturate suplimentar și circumscrise unor valori morale/culturale, sunt urmate, în ciclul liceal, de o listă a autorilor canonici*, de opere pentru bacalaureat, citite, studiate și înțelese (doar) din perspectiva evaluării finale. Demers de inventariere, toate textele propuse în manualele de limba și literatura română pentru ciclul gimnazial de la edituri distincte, relevă strădania autorilor de a respecta prevederile documentelor curriculare, dar și năzuințele filologice în ceea ce privește scriitorii (de pildă, păstrarea unui echilibru între prezența autorilor clasici și contemporani). De asemenea, nodală rămâne maniera în care este privită literatura în contextul modelului curricular, textul literar contribuind la dezvoltarea personală a elevului prin lumea iluzorie pe care o oferă, simulând, dar și disimulând realitatea imediat înconjurătoare a copilului.

Cuvinte cheie: literatură, gimnaziu, didactica literaturii

Ciupuligă Gianina Cristina

Liceul Teoretic „Milenium”, România

gianina.ciupuliga@yahoo.com

INOVAȚII ALE LIMBAJULUI ÎNTR-UN BASM RESCRIS
STUDIU DE CAZ: FLORIN BICAN, *ȘI V-AM SPUS POVEȘTEA AȘA: AVENTURILE
CAILOR NĂZDRĂVANI REMEMORATE DE EI ÎNȘIȘI*

Într-o epocă a tehnologiei, precum cea de azi, cartea trebuie să concureze cu tot ceea ce înseamnă *social media*, iar limbajul utilizat de scriitorii actuali în textele pentru copii și adolescenți poate să deschidă interesul pentru lectură. Florin Bican urmărește ca limbajul din *Și v-am spus povestea așa: aventurile cailor năzdrăvani rememorate de ei înșiși* să devină o strategie pentru a stimula cititul, indiferent de vârstă, propunând un lexic adaptat noilor generații, în acord cu stilul de comunicare al copiilor și al adolescenților. Acesta modifică lexicul basmelor clasice în locurile unde înțelegerea pasajelor ar putea îngreuna lectura cititorului, inserând formule specifice regăsite în situații din realitatea contemporană.

O altă parte importantă a limbajului este reliefată de proverbele și zicătorile românești, care sunt explicate pentru cititorul contemporan, nefamiliarizat, de multe ori, cu acestea. În plus, proza rimată este un alt element regăsit și în textul lui Florin Bican pentru a întări anumite secvențe de text, a sublinia un punct-cheie al acțiunii sau a continua ideea într-o lume nedeterminată din punct de vedere spațio-temporal.

Astfel, lucrarea de față își propune să evidențieze conexiunea textului cu lumea în care trăiesc generațiile de azi, axându-se pe limbaj ca principal imbold pentru a încuraja cititul în rândul copiilor și adolescenților de azi.

Cuvinte cheie: limbaj, lexic modern, lectură, adaptare

Matteo Cloriti

Università di Parma, Italia
matteocloriti@gmail.com

Giovanni Di Stefano

I.C. Salvo D'Acquisto, Parma, Italia
vannidistef@gmail.com

LA TUA LINGUA PER LA MIA GUERRA. RIFLESSIONI SULLA MILITARIZZAZIONE DELLE LINGUE INDIGENE: IL CASO DEI CODE TALKERS NAVAJO

Ad intervalli ciclici, nella storia dei conflitti, la conoscenza e l'uso strategico di lingue storico-naturali per fini di segretezza ha rappresentato una strategia efficace – se non decisiva – per la vittoria. Dalle civiltà più antiche fino ai recenti conflitti mondiali “ingaggiare” una lingua ha significato relazionarsi con popoli, culture e lingue altre, intercettarne il funzionamento e disporre un piano d'attuazione per la cooperazione o lo scontro. L'obiettivo centrale è disporre della totale riservatezza come strumento per garantire la sicurezza e la riuscita della missione. In questo lavoro ci proponiamo di analizzare il caso dei Code Talkers Navajo come pretesto per ragionare, in senso lato, sul significato della decifrazione nelle scienze del linguaggio e indagare il ruolo storicamente propulsivo che ha portato al moderno paradigma informatico della Cybersecurity. Alcune fonti narrative cinematografiche e documentaristiche chiuderanno, arricchendola, la riflessione finale su un percorso poco indagato della storia del pensiero linguistico che, insieme ad altri, definiamo provocatoriamente Linguistica militare.

Parole chiave: Linguistica Generale, Crittografia, Lingue Indigene, Linguistica Militare, Code Talkers, Sociolinguistica

Nermina Čengić

Univerzitet u Sarajevu, Bosna i Hercegovina

Filozofski fakultet

nermina.cengic@ff.unsa.ba

LEKSIČKE I SINTAKSIČKE STRUKTURE U PREVODU NA ITALIJANSKI JEZIK ROMANA DAMIRA OVČINE *KAD SAM BIO HODŽA*

Osim što je specifičan zbog načina na koji su predstavljena ratna dešavanja u okupiranom Sarajevu (za vrijeme agresije na Bosnu i Hercegovinu od 1992. do 1995. godine), roman Damira Ovčine *Kad sam bio hodža* posebnu pažnju privlači organizacijom rečenice i leksičkim elementima, čijom vještom upotrebom autor stilski oblikuje roman i daje mu posebna svojstva. Budući da je roman preveden na italijanski jezik (*Preghiera nell'assedio*, prevela Estera Miočić), smatramo zanimljivim kontrastirati neke leksičke i sintaksičke strukture iz izvornog teksta sa njihovim italijanskim ekvivalentima. U tu ćemo svrhu koristiti sljedeće metode: prikupljanje i kategorizacija podataka iz literature i korpusa, opisivanje, kontrastiranje i analiza relevantnih podataka te izvođenje zaključaka na temelju rezultata analize. Cilj ovakve kontrastivne analize je odrediti sličnosti, ali i ukazati na razlike u organizaciji rečeničnih dijelova, s posebnim osvrtom na oblike i upotrebu karakterističnih leksičkih elemenata u ciljnom tekstu u odnosu na polazni. Registriranost leksičkih jedinica, pomoću kojih ćemo ilustrirati semantičke i aplikativne vrijednosti leksičkih struktura koje su dio analize, provjeravat ćemo u raspoloživoj rječničkoj građi bosanskog i italijanskog jezika. U konačnici, nastojat ćemo razmotriti hipotezu da uspješno prenošenje jezičkih i kulturnih specifičnosti iz polaznog u ciljni jezik zavisi od umješnosti prevodioca da ponudi prikladan prevodni ekvivalent, a očekujemo odgovor na pitanje je li i u kojoj mjeri prevodilac prepoznao i, odabirom italijanskog ekvivalenta, prenio u ciljni jezik ideju autora izvornog teksta.

Ključne riječi: leksički elementi, rečenica, kontrastivna analiza, bosanski jezik, italijanski jezik

Бојан Т. Чолак

Институт за књижевност и уметност, Србија

btcolak@yahoo.com

ПОЧЕЦИ СРПСКОГ МОДЕРНОГ РОМАНА У СВЕТЛУ УПОРЕДНОГ ЧИТАЊА РОМАНА *БЕСПУЋЕ* В. МИЛИЋЕВИЋА И *КАД ШУМЕ ТАЛАСИ* М. СТ. ЂУРИЧИЋА

У корпусу српске модерне прозе с почетка XX века романи *Беспуће* Вељка Милићевића (1906; 1912) и *Кад шуме таласи* Младена Ст. Ђуричића (1914) заузимају посебно место као два текста која, на различите али у основи сродне начине, артикулишу кризу субјекта и преиспитују границе романа као жанра. Обе прозе у полазишту имају фигуру отуђеног, расцепљеног и егзистенцијално дезоријентисаног јунака који не налази место у друштвеним структурама, већ се његово постојање своди на пригушену унутрашњу драму, на колебање између сећања, халуцинација и перцептивних искривљења. Ови текстови, сваки на свој начин, демонтирају традиционални реалистички модел света и замењују га поступцима фрагментаризације, лиризације и симболичког преображаја приповедног тока, чиме се конституише један нови, поетски згуснут и семантички вишеслојан дискурс. У оквиру овог дискурса кључни мотиви – попут воде, огледала, очију и светлости – појављују се као симболичке кондензације унутрашњих стања, као чворишта психолошких и егзистенцијалних напетости. Процес субјективизације света у оба текста доводи до наглашене дестабилизације реалистичке перспективе, која се, уместо конвенционалне фабуле и узрочно-последичног тока радње, гради на импресијама, симболима и емоционалним вртлозима.

Иако различити по стилу и амбијенту, романе повезује песимистички тон који прожима целокупно искуство субјекта. Свет је у њима приказан као празнина, љубав као илузија, а комуникација као трајна немогућност. Психолошка криза јунака постаје примарна наративна матрица, док се грађанска култура исцртава као простор отуђења, моралне декаденције и друштвених привида.

Упоредно разматрање романа *Беспуће* и *Кад шуме таласи* показује да су оба дела кључна за разумевање процеса модернизације српског романа у раним деценијама XX века. Њихова заједничка усмереност ка разграђивању традиционалних реалистичких матрица и проналажењу нових наративних поступака сведочи о снажном помаку у књижевној свести тог доба. Криза субјекта, губитак смисла и поетска трансформација стварности јављају се као основне одреднице тог процеса, чиме ова два текста постају темељне тачке у конституисању српског модерног романа.

Кључне речи: српска модерна, роман, лиризација прозе, криза субјекта, фрагментарност, симболика, песимизам

Benedetta D'Egidio

G. D'Annunzio University of Chieti-Pescara, Italy
Faculty of Languages, Literatures and Modern Cultures
benedetta.degidio@phd.unich.it

LEXICON AS A KEY TO INTERPRETING THE ORTHODOX HERITAGE OF RUSSIAN CULTURE IN ITALY

The research project “*Russian culture in Italy through sites of religious interest. Mapping, description, and lexicon of an uninterrupted dialogue*” investigates Russian culture in Italy through Orthodox religious places and their related terminology. Despite the long-standing historical ties between Russia and Italy, a significant gap remains in the description of Orthodox discourse in Italian, given also the absence of a Church Slavonic-Italian dictionary (cf. Garzaniti 2012; Ferro 2012). To address this gap, the project aims to compile a lexicon structured around four semantic domains: sacred objects and vestments; iconographic types; icon painting techniques and church architecture. The methodological approach combines the principles of specialized lexicography and terminography (cf. Bergenholz 1995a; Sager 1990) and the glossary was developed through a multistage process. First, relevant sources were identified, including encyclopedias, dictionaries, and specialized lexicons of Church Slavonic. The terms were manually extracted to ensure accuracy and semantic relevance. This was followed by a comparative enrichment phase drawing on French and English dictionaries of Russian church terminology. Finally, each term is translated into Italian, both the entry and the definition, producing a multilingual and systematically organized lexicon. The final stage involves consultation with specialists in the fields to validate translations and ensure terminological consistency. The goal is to provide a resource intended for a wide audience including students, linguists, translators or tourists. The expected outcomes highlight the role of language in transmitting cultural values and the importance of lexicography, terminography, and translation as tools for preserving and disseminating cultural heritage.

Keywords: specialized lexicography, terminography, multilingual terminology, translation, Church Slavonic – Italian lexicon, Russian Orthodox heritage, cultural heritage preservation

Снежана З. Детар Јевђовић

Универзитет „Унион – Никола Тесла”, Србија

Факултет за дипломатију и безбедност

biancaneve301@hotmail.com

УТИЦАЈ НИВОА ЗНАЊА И КОЛИЧИНЕ ИЗЛОЖЕНОСТИ НА ЛЕКСИЧКО- МОРФОЛОШКИ ТРАНСФЕР ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА У ОСНОВНОШКОЛСКОЈ НАСТАВИ ИТАЛИЈАНСКОГ

У презентацији се поред теоријског оквира, износе резултати истраживања које испитује на који начин фактори ниво знања и количина изложености енглеског као првог страног језика утичу на појаву међујезичког трансфера у писаној продукцији италијанског као другог страног језика у контексту основношколског образовања у Србији. Истраживање је спроведено у Основној школи „Петар Петровић Његош” у Београду и обухватило је ученике петог и седмог разреда који уче енглески језик од првог и италијански од петог разреда. Добијени подаци обрађени су методама квантитативне и квалитативне анализе. Када је реч о сагледавању контекста наставе (структуре часова, употреба језика у учионици, наставне методе и наставног материјала) енглеског језика употребљена је квалитативна метода, док са друге стране за поређење и анализу резултата анкетања и тестирања испитаника примењена је квантитативна метода. Главни циљ истраживања је, уз утврђивање варијабли ниво знања и количине изложености енглеском језику, усмерен на издвајање и критичку анализу облика међујезика ученика на пољу лексике и морфологије. Прегледом и анализом резултата истраживања утврђено је да се међујезички утицај у највећој мери јавља као трансфер облика, док се облици трансфера значења ретко или скоро уопште не срећу. Такође, резултати писане продукције показали су да се лексички и морфолошки трансфер у највећој мери односи на употребу целе нециљне речи или морфеме у продукцији циљног језика.

Кључне речи: ниво знања, количина изложености, трансфер, енглески и италијански језик

Маја М. Димитријевић

Универзитет у Крагујевцу, Србија
Факултет педагошких наука у Јагодини
maja0205@gmail.com

Илијана Р. Чутура

Универзитет у Крагујевцу, Србија
Факултет педагошких наука у Јагодини
ilijana.cutura@gmail.com

(НЕ)СТАБИЛНО ОРТОГРАФСКО ЗНАЊЕ О ПИСАЊУ РЕЧЦЕ *НЕ* НА РАЗЛИЧИТИМ ОБРАЗОВНИМ НИВОИМА

У раду се разматрају прописана правила, методички поступак усвајања и трајност ортографског знања у вези са писањем речце за негирање *не* уз глаголе и друге променљиве речи. Посебно дизајнираним тест-питањима проверава се степен успешности аутоматизоване примене наведених правила код испитаника који су завршили први и други циклус основног образовања, кандидата на пријемном испиту за студијске програме Учитељ и Васпитач у предшколским установама и студената почетне и завршне године основних академских студија – будућих учитеља. Циљ рада је да се анализом правописно-граматичког материјала намењеног испитаницима и компаративним сагледавањем добијених резултата укаже на појаву селективног запамћивања појединачних примера правилне употребе речце *не*.

У наставној пракси млађих разреда основне школе не инсистира се на поузданом разликовању врста речи, нити на јачању морфолошке свести о засебности речи као целовите форме. Ту се најпре мисли на одвојено писање непроменљиве речце за одрицање у негирању глагола, где се, према важећој правописној норми, истичу три права изузетка (који подразумевају комплетне промене) и негирани облици.

Експланаторни приказ истраживачког проблема показује да се у реализацији садржаја основношколских програма наставе и учења (други разред: Спојено и одвојено писање речи – писање речце *не* уз глаголе; трећи разред: Речца *не* уз именице и придеве) углавном не успоставља довољно чврста унутарпредметна повезаност граматичких и правописних елемената. Последице неадекватног наставног поступања у раном школском узрасту, чак и када се усвоји програмска препорука за примену простих правописних вежби које су погодне да се савлада само једно правописно правило из једне правописне области, видљиве су и на наредним нивоима школовања, па и на самом крају универзитетског образовања.

Кључне речи: правопис, одрична речца *не*, врсте речи, морфолошка свест, програми наставе и учења

Vedran Dizdarevikj

Ss. Cyril and Methodius University in Skopje, North Macedonia

Faculty of Philology "Blaze Koneski"

vdizdarevik@flf.ukim.edu.mk

BETWEEN THE FIELDS OF RELIGION AND LITERATURE: PIERRE BOURDIEU'S REWORKING OF FETISH, CHARISMA, AND MANA

The starting notion of this paper is Pierre Bourdieu's claim that there are typological similarities between the religious field and literary field (including the fields of art and culture in general). Bourdieu makes the connection between the two fields by utilizing the notions of *fetish* (connected to the work of art), *charisma* (connected to the agents) and *mana* (connected to the field), concepts which have a long and rich tradition in sociological theories of religion. Only thinking through and beyond these categories, argues Bourdieu, can lead to a deeper understanding of literary production.

This paper provides an analysis of Bourdieu's implementation of these three concepts through a close reading of his arguments presented in his books (primarily *The Rules of Art*, 1992) and his lectures. The paper will also take into account Bourdieu's main influences in this sociological and philosophical tradition, through a selective reading of Ludwig Feuerbach notion of *religious fetishism*, Karl Marx's *commodity fetishism*, Max Weber's theory of *charismatic authority*, and Marcel Mauss's conception of magic and *mana*. Although the paper affirms that Bourdieu's assumptions are deeply indebted to these authors and their theories, it also emphasizes his own original contributions: namely, that both the fetish of the work of art and the charisma of the creator are part of the complex configuration of the field, both as generating instances and as products of the collective *illusio* which flows through the field as *mana*.

Keywords: sociology of literature, sociology of religion, literary field, Pierre Bourdieu, literary production, misrecognition

Arnalda Dobrić

University of Zagreb, Croatia

Faculty of Humanities and Social Sciences

adobric@m.ffzg.hr

BODY AND SPEECH IN THE CONTEXT OF FOREIGN LANGUAGE LEARNING

Although present in different Guberina's papers on the verbotonal method (VTM) from the second half of the 20th century, notions of integrating different factors and elements in foreign language learning are prominent in modern research more than ever. One of the most mentioned elements in language learning becomes body as the possible facilitator during the acquisition or improvement process of language elements pronunciation acquisition and/or correction/remediation on the phonological or suprasegmental level. In this paper the use of movement on the basis of Laban Movement Analysis in correlation to speech sound characteristics in the language acquisition is explained and compared to the gestures and sign language movements. Main differences between construction of movement, its purpose and its use between the (gross body) movement in VTM and other language contexts is presented. Variations in the initial pronunciation status of a speaker and the aim in pronunciation are explained as the main determinators of the process of pronunciation correction/remediation. Furthermore, the movement in the VTM is related to the context, facial expressions and language material construction. Examples from English, French and Portuguese language will be given. However, the paper will not address the question of different approaches and attitudes on pronunciation acceptability. At the end of the paper current possibilities and the use of artificial intelligence (AI) in this context are discussed.

Keywords: verbotonal method (VTM), body movement, pronunciation correction/remediation, artificial intelligence (AI)

Никола М. Додеровић

Иновациони центар Универзитета у Нишу, Србија
doderpress@gmail.com

Алекса В. Митић

Иновациони центар Универзитета у Нишу, Србија
a.mitic-19601@filfak.ni.ac.rs

РЕПРЕЗЕНТАЦИЈА КУЛТУРЕ У САДРЖАЈУ ЕЛЕКТРОНСКОГ МЕДИЈА „НОВА”: СТУДИЈА СЛУЧАЈА

Рад представља дубинску анализу прикупљеног медијског садржаја о култури на интернет порталу медија „Нова” током месеца априла 2022. и 2024. године. Циљ истраживања је да прикаже у којој мери и на који начин су теме из области културе биле представљане на интернет порталу „Нова”. Истраживање настоји да покаже промене у приступу извештавања о култури током истраживачких периода, као и то колико је заступљеност културе превасходно на порталима електронских медија, допринела квалитету културног живота друштва. Квантитативно-квалитативном анализом садржаја индивидуално су сагледана оба истраживачка периода на основу доминантне културне области, диспаритета региона и родне равноправности, док су компаративном анализом утврђене сличности и разлике између ова два истраживачка периода. Квантитативна анализа садржаја показала је да је било 8% мање објављених текстова о култури 2024. године у поређењу са 2022. годином. Резултати показују да је „Нова” 2024. године имала 6.5 пута више медијских текстова чији су аутори други медији у односу на 2022. годину. Најдоминантнија културна област у 2024. години је било позориште/балет (23%), док је 2022. године био филм (24%). Квалитативна анализа показала је да су коришћени бројни новинарски жанрови, док је став новинара током извештавања био углавном неутралан. Примећено је коришћење односа с јавношћу за промоцију, као и минорна количина кликејт наслова. Дискусија о резултатима истраживања показала је да се Србија и њени медији налазе у ситуацији у којој је неопходно обезбедити већи простор за објављивање културног садржаја, у складу са расположивим капацитетима, како би се обогатио културни живот друштва.

Кључне речи: култура, новинарство, електронски медији, регионални диспарат, родна равноправност

Милана Л. Додиг

Универзитет у Крагујевцу, Србија

Филолошко-уметнички факултет

dodigmilana@yahoo.com

Валентина В. Туловић

Универзитет у Нишу, Србија

Филозофски факултет у Нишу

vanja1706@gmail.com

LE LANGAGE ET L'INCESTE DANS L'ŒUVRE DE CHRISTINE ANGOT *LE VOYAGE DANS L'EST*

Dans ce travail nous explorons l'utilisation du langage, plus précisément des métaphores et des symboles dans l'œuvre autobiographique de Christine Angot, à savoir *Le Voyage dans l'Est*, pour représenter les thèmes difficiles tels que l'inceste, la violence familiale et la reconstruction personnelle. En nous appuyant sur une approche psychanalytique freudienne, notre objectif est de mettre en évidence comment l'écriture devient un outil de dévoilement et d'expression de l'indicible, permettant de donner une voix aux traumatismes contenus et refoulés. Ainsi les métaphores et les symboles, comme *le voyage dans l'Est* ou *le scaphandre*, illustrent la plongée dans l'inconscient, la quête de vérité et la tentative de réconciliation avec la douleur. Par cette démarche, l'œuvre d'Angot se présente comme une exploration linguistique et symbolique de l'expérience traumatique, visant à la fois la compréhension et la reconstruction identitaire.

Mots clés: inceste, langage, métaphores, psychanalyse, reconstruction, traumatisme, autobiographie, Angot

Марија С. Докић

Институт за политичке студије, Србија

marija.dokic7@gmail.com

СЛОБОДА У ОГЛЕДАЛУ И РЕФЛЕКСИЈА ИЛУЗОРНЕ ВОЉЕ

Тема рада је концепт слободне воље код Фридриха Ничеа, тачније илузија постојања исте, нарочито с његовим освртом на критику традиционалног схватања слободе и њене афирмативне улоге у процесу обликовања личности. Рад се бави анализом слободне воље, али не као ентитета и датости, већ као процеса разоткривања на плану простора и времена, и то тако да човек себе аутентично спознаје кроз рефлексију избора које у одређеном тренутку чини. У том смислу, слободна воља постаје динамична конструкција која помаже појединцу да обликује сопствени пут и омогућава му стваралачку слободу на путу идејног самоостварења, али и самопревазилажења, где је динамични оквир воље за моћ сада присутан као делање из унутрашње снаге и потпуне афирмације креативности и живота. Слобода више није негација детерминизма, већ способност самоостварења и реинтерпретације вредности, а нова врста одговорности је утемељена у креативној афирмацији, иза чијег постулата стоји човек који открива себе као сопствену ентелехију, тамо где је слободна воља наративни оквир за разоткривање сопственог ја кроз процес самообликовања. Илузија слободне воље, парадоксално, сада постаје средство потпуне афирмације, јер човек има слободу да у целости испољи оно што аутентично јесте, бирајући сопствени пут као смелост своје аутономије, и у том погледу, судбина више није метафизичка датост, већ узвишени изазов и задатак. Слободна воља се тиме за Ничеа потврђује као егзистенцијални чин пркоса и способност да човек пронађе смисао у реафирмацији, стваралаштву и узлету духа.

Кључне речи: Ниче, слободна воља, филозофија слободе, егзистенцијализам, самопревазилажење

Жељко С. Донић

Универзитет у Београду, Србија

Филолошки факултет

donzellco@yahoo.com

ТРАНСГРЕСИЈА У РОМАНУ *ПОВЕСТ О ЈАКУБУ ЧЕЛЕБИЈИ* НЕПОЗНАТОГ
КАТАЛОНСКОГ АУТОРА С ПОЧЕТКА XV ВЕКА

Рад се бави анализом мотива трансгресије у роману *Повест о Јакубу Челебији* (*Història de Jacob Xalabín*), (непознатог) каталонског аутора с почетка XV века. Текст се разматра наратолошки, имаголошки и културолошки, уз ослонац на теоријске modele трансгресије у књижевности. Најпре се испитује структура и расподела трансгресивних сцена (забрањена пожуда маћехе, замена идентитета кроз прерушавање, прекорачење граница рода и полне улоге, силовање, фратрицид, патрицид), те њихове наратолошке функције (покретача фабуле/носиоца напетости). Ови мотиви контекстуализују се у односу на шири хоризонт шпанске и европске књижевности касног средњег века. На трансгресију се поред тематског и мотивског, указује и на идеолошком плану, кроз имаголошко и културолошко тумачење трансгресије у оквирима османско-хришћанске интеракције и позиције самог аутора/приповедача у односу на ликове.

Кључне речи: *Повест о Јакубу Челебији*, *Història de Jacob Xalabín*, трансгресија, имагологија

Кристина М. Драговић

Београдска академија пословних и уметничких струковних студија (БАПУСС), Србија
kristina.dragovic@bpa.edu.rs

ТЕСТИРАЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ СТРАНОГ ЈЕЗИКА СТРУКЕ

Годинама се радило на усаглашавању исхода (знања језика) у оквиру Заједничког европског референтног оквира за стране језике, а упоредо и на сачињавању тестова и испита за одговарајуће језичке нивое (A1-C2). Тако су настали стандардизовани тестови за различите светске језике, од којих овде бивају наведени само неки: нпр. Cambridge, IELTS и TOEFL (за енглески језик), Goethe, ÖSD и TestDaF (за немачки језик), DELF и DALF (за француски језик), DELE и SIELE (за шпански језик), итд. За разлику од ових тестова, код којих је одређено колико полагање траје и у којима се тестирају све четири језичке вештине, тестирање језика струке често се одвија прилично различито чак и када су у питању један те исти језик и иста струка. Званично постоје неки стандардизовани тестови за конкретне језике и струке, али при оцењивању нивоа знања језика струке и дан-данас има недоследности, постоји доста импровизације и нису у довољној мери усаглашени одговарајући параметри. У овом раду аутор ће управо покушати да усагласи те параметре и јасно постави критеријуме оцењивања, али такође одредити и „корак у раду“, тј. да методолошки језик и струку постави у исти оквир, те да истакне како би требало да тече процес усвајања језика струке, као и сама припрема за тест, тј. испит. Биће указано на услове који морају бити испуњени да би одређени кандидат могао да полаже, тј. да положи језик струке.

Кључне речи: страни језик струке, тестирање и вредновање, параметри и критеријуми

Carmen Dura

Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Filozofski fakultet

Institut za rumunski jezik, Rumunija

carmen.dura@ff.uns.ac.rs

STRATEGII PRAGMATICE ALE CONFESIUNII ȘI AUTOREPREZENTĂRII ÎN
JURNALUL *ȘAPTE ANI STRANII* (2018–2024) DE MIRCEA CĂRTĂRESCU (2025)

Mircea Cărtărescu, unul dintre cei mai traduși și mai vizibili scriitori români contemporani, este una dintre figurile prin care literatura română se proiectează în spațiul cultural global. Jurnalul său, apărut în 2025 la Editura Humanitas, *Șapte ani stranii*, nu este doar un simplu exercițiu diaristic, ci și un spațiu de negociere între identitatea personală și imaginea publică a scriitorului, între confesiunea intimă și autoreprezentarea culturală.

Lucrarea de față propune o analiză a jurnalului cărtărescian din perspectiva pragmaticii lingvistice. Analiza pornește de la actele de vorbire, relevând funcția lor dublă: cathartică și performativă. Prin investigarea implicaturilor și a tăcerilor semnificative, studiul surprinde ambiguitățile deliberate ale textului și strategiile prin care autorul lasă nespus ceea ce rămâne sensibil sau prea intim. Un capitol central este dedicat deixisului temporal, spațial și personal, arătând cum marcatorii contextuali construiesc proximitate și distanță între diarist și cititor. În paralel, sunt analizate strategiile de autoreprezentare - de la autoironie și minimalizare la asumarea lucidă a propriei marginalități - și comentariile metapragmatice, prin care jurnalul reflectează asupra sa, dar și asupra sensului scrisului ca act existențial. Studiul mai explorează discursul memoriei și al visului, evidențiind pragmatica confuziei dintre real și imaginar, precum și funcția revelatoare a oniricului. În final, este investigată relația cu cititorul implicit, între confesiunea intimă și literatura destinată posterității. Studiul evidențiază ideea că jurnalul funcționează simultan ca mărturie existențială și ca discurs cultural, în care vocea intimă a autorului contribuie indirect la configurarea unei imagini a culturii române în secolul al XXI-lea, accesibilă și recognoscibilă în plan internațional.

Cuvinte cheie: jurnal, pragmatică lingvistică, mărturie existențială, discurs cultural, autoreprezentare

Jakov M. Dorđević
Univerzitet u Beogradu, Srbija
Filozofski fakultet
jakovdj@gmail.com

ČITANJE VIZUELNOG NARATIVA ZDESNA NALEVO U KASNOJ ANTICI: SLUČAJ JONINOG SARKOFAGA

Jonin sarkofag iz Narodnog muzeja u Beogradu, datovan u IV vek, predstavlja važno svedočanstvo prisustva ranohrišćanske zajednice u Singidunumu. Budući dobro poznat savremenim istraživačima, sarkofag je dobio detaljnu ikonografsku i stilsku analizu, te je kontekstualizovan unutar šireg nasleđa kasne antike, pri čemu su istaknute njegove najvažnije osobenosti. Naziv duguje glavnim narativnim scenama na reljefu, izvedenim na prednjoj strani, uz figuru Dobrog Pastira. Starozavetni prorok Jona bio je čest motiv ranohrišćanske funerarne umetnosti, jer se odabranim epizodama iz njegovog života elokventno saopštavala priča o vaskrsenju i spasenju. Ipak, jedna posebnost ostala je nerazrešena: tok vizuelnog narativa, koji na rimskim sarkofazima gotovo uvek teče sleva nadesno, ovde je izveden u suprotnom smeru. Brod s kojeg mornari bacaju proroka u čeljusti morske nemani smešten je na desnoj strani reljefa, što od posmatrača zahteva da „čitanje” predstava nastavi nalevo. Da li je reč o svojevrsnoj anomaliji ili o svesno odabranom rasporedu sa dubljim značenjem?

Ovaj rad ima za cilj da ponudi hipotezu o mogućem poreklu poručioca nadgrobnog spomenika, čime bi se objasnila motivacija za neuobičajeni raspored scena. Tačnije, razmotriće se pretpostavka o poručiocu jevrejskog porekla – osobi koja je primila hrišćanstvo, a čija je pripadnost posebnom kulturnom kontekstu usloвила čitanje zdesna nalevo. Analiza će obuhvatiti poređenje uobičajenih modela likovnog pripovedanja na rimskim funerarnim spomenicima sa narativnim praksama unutar kasnoantičkog jevrejskog kulturnog kruga. Posebna pažnja biće posvećena oslikanoj sinagogi u Dura-Europosu. Navedeno istraživanje osvetljava načine na koje su se pojedinačni identiteti formirali i izražavali u dinamičnom, multikulturalnom prostoru rimskih gradova.

Ključne reči: Jonin sarkofag, kasna antika, funerarna umetnost, vizuelni narativ, Singidunum

Marija M. Dorđević
University of Belgrade, Serbia
Faculty of Mining and Geology
marija.djordjevic@rgf.bg.ac.rs

THE LANGUAGE OF RUPTURE AND SURVIVAL: RAYMOND FEDERMAN BETWEEN FRENCH AND ENGLISH

This paper examines Raymond Federman's literary practice as an act of survival articulated through the rupture between French and English, and as a cultural negotiation shaped by exile and trauma. Having lived through the Holocaust and later emigrated from France to the United States, Federman positions himself not only between languages but also between cultures, producing a hybrid literary identity that challenges conventional categories of memory and belonging. The main objective of the paper is to explore how Federman's linguistic and cultural displacements generate a poetics of rupture that resists closure and foregrounds survival as an ongoing cultural performance.

The methodology combines close textual analysis of selected works (*Double or Nothing*, *The Voice in the Closet* and *Critifiction*) with insights from trauma studies, bilingualism, and cultural studies. Special attention is given to Federman's strategies of fragmentation, repetition, and metafiction, which dramatize the instability of both language and cultural identity. By situating Federman's writing within broader cultural and historical frameworks, the paper investigates how his translingual and transcultural experimentation reflects the perceived loss of a native tongue while simultaneously creating new cultural forms of memory.

Expected results include a deeper understanding of how Federman's bilingual and bicultural experimentation produces a distinctive literary response to survival, exile, and cultural transformation. The paper argues that Federman's work exemplifies a "language of rupture" in which narrative experimentation, linguistic hybridity, and cultural displacement converge, opening new perspectives on the interrelation of language, culture, trauma, and identity.

Keywords: Federman, bilingualism, cultural displacement, trauma, identity, memory

Маријана Р. Ђукић

Институт за српски језик САНУ, Србија

marijana.bogdanovic@isj.sanu.ac.rs

marijanabogdanovic01@gmail.com

О ШАЉИВОЈ ФРАЗЕОЛОГИЈИ И ПАРЕМИОЛОГИЈИ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Предмет истраживања овога рада јесу фразеолошке и паремиолошке јединице које су у дескриптивним речницима српскога језика обележене квалификатором *шаљ.* [шаљиво], као и материјал из народних пословица Вука Караџића у чијем се семантичком опису налази спецификација „у шали” („рече се у шали” / „одговори се у шали” и сл. формулације) (нпр. *извртати очи као коза на грмљавину* шаљ. ’кокетирати погледима, пренемагати се’; *пасује као песница (шака) на (у) око* покр. шаљ. ’не одговара, не пристаје никако’; *моја је мати и његова на једном сунцу тарану сушила* шаљ. ’нису никакав род’; *отрага би проговорио* шаљ. нар. ’каже се за онога који не може да се уздржи да не говори’; *отегао све четири ноге и пети реп* ’рече се у шали и за чојека кад лежи без бриге’ итд.).

Циљеви постављени пред ово истраживање јесу следећи: а) опис лексикографске функције квалификатора *шаљ.*, односно опис диференцијалних обележја фразеолошко-паремиолошких јединица која се експлицирају наведеним квалификатором; б) семантичка типологија ексцерпираних грађе, те приказ основних типова језичких механизма којима се постиже ефекат комичности и в) истицање смерница за лакше препознавање и систематичније маркирање у речницима овог слоја фразеолошко-паремиолошког материјала српскога језика.

Кључне речи: српски језик, фразеологија, паремиологија, лексикографија, квалификатор *шаљ.* [шаљиво]

Ана Елаковић-Ненадовић

Универзитет у Београду, Србија

Филолошки факултет

aelakovic@yahoo.com

Снежана Божанић

Универзитет у Новом Саду, Србија

Филозофски факултет

snezana.bozanic@ff.uns.ac.rs

ИСТОРИЈА КАО АРГУМЕНТАТИВНО СРЕДСТВО У ДЕМОСТЕНОВОМ И ЕСХИНОВОМ БЕСЕДНИШТВУ

Антички беседници су неретко у недостатку валидних доказа у судским споровима користили примере из славне историјске прошлости као основ за своју аргументацију. Имајући у виду да атинско право није поседовало одређени скуп закона који су се односили на доказе, као и чињеницу да се већина судског тела састојала од грађана који су били слабо упућени у судски систем тадашње Атине, биће интересно истражити до које мере су примери које баштини хеленска историја имали аргументативну моћ да надоместе веродостојне доказе на суду и да тако утичу на коначну одлуку судија. Суштина ове проблематике биће истражена на примеру Демостенове беседе *О веницу* (*Περὶ τοῦ στεφάνου*) и Есхинове беседе *Против Ктесифонта* (*Κατὰ Κτησιφῶντος*). Ова врста анализе представља посебан изазов, будући да, ако се мало дубље зађе у анализу историјских чињеница на које наилазимо у њиховим беседама, можемо увидети да постоје значајне противречности и интерпретативна слобода у изношењу поменутих података. Стога ће основни циљ нашег истраживања бити да се упоредно анализирају историјски подаци који су коришћени као аргументативно средство у беседништву поменутих аутора, као и покушај утврђивања методолошког критеријума у одређивању њихове валидности.

Кључне речи: судско беседништво, Демостен, Есхин, аргументација, историја

Lenka I. Farkaš

Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Filozofski fakultet

lenka.farkas@ff.uns.ac.rs

PROVERA KOMPETENTNOSTI STUDENATA ZA FORMALNU KOMUNIKACIJU SA PROFESORIMA PUTEM ELEKTRONSKE POŠTE

Komunikacija putem elektronske pošte je u porastu kao jedan od glavnih načina komunikacije između studenata i profesora, posebno nakon pandemije COVID-19. Kako je jezik jedan od glavnih pokazatelja statusa i obrazovanja svake osobe, od velike je važnosti da su studenti kompetentni da svoj jezik prilagode datom kontekstu i da poseduju komunikativnu kompetenciju u akademskom i svakom drugom kontekstu. Sprovedeno istraživanje bavilo se proverom kompetentnosti studenata za formalnu komunikaciju sa profesorima putem elektronske pošte. Cilj istraživanja bio je da se ispituju govorni činovi koje studenti primenjuju u elektronskoj komunikaciji sa profesorima. Drugim rečima ovo istraživanje, zasnovano na kvalitativnoj analizi diskursa, ispitalo je elemente primenjenih govornih činova poput direktnosti, strategija učtivosti, formalnosti i sličnog. Rezultati su pokazali da veliki deo ispitanika prepoznaje i primenjuje adekvatne norme u ovom načinu komunikacije, poput direktnih govornih činova i primene strategija učtivosti radi ublažavanja pretnje po obraz primaoca poruke ili po sopstveni obraz. Ipak, jedan deo ispitanika pokazao je nedovoljno adekvatnu primenu normi usled izostanka nekih od važnih delova imejla, poput naslova i svrhe obraćanja. Značaj ovog istraživanja leži u razumevanju kompetencija studenata za elektronsku komunikaciju, kao i u ukazivanju na potrebu za instrukcijom na ovom polju u ranom obrazovanju. Takođe, veština adekvatne komunikacije putem imejla je od velike važnosti za budući profesionalni uspeh studenata, te je njeno razvijanje od izuzetnog značaja. S tim u vezi, ovo istraživanje može da posluži kao osnova za unapređenje veština komunikacije putem imejla u akademskom kontekstu kod studenata u svrhu uspešnije komunikacije tokom studija i nakon njih.

Ključne reči: komunikacija elektronskom poštom, teorija učtivosti, strategije učtivosti, obraz, teorija govornih činova, komunikativna kompetencija

Tatiana N. Fed

New Bulgarian University, Bulgaria
tnfed@nbu.bg

Milka S. Hadjikotaeva

New Bulgarian University, Bulgaria
mhadjikotaeva@nbu.bg

APPLIED FOREIGN LANGUAGES AND BUSINESS COMMUNICATIONS AT NEW BULGARIAN UNIVERSITY

The article aims to overview the bachelor's programme in Applied Foreign Languages for Administration and Management (in English and a second foreign language) and the master's programme in Business Communications taught at New Bulgarian University (NBU). It also features the annual conference in Cross-Cultural Communication held at NBU, with a focus on mastering communication skills and equipping students with practical experience in multilingual business environments. The primary objective of both programmes is to bridge the gap between theoretical language studies and real-world business applications, thereby enhancing students' employability and intercultural competence. The programmes have been designed through a combination of curriculum innovation and experiential learning. Key components include the development of specialised courses in areas such as business writing and presenting, face-to-face and digital communication, as well as translation and interpretation. These are complemented by integration of digital tools, partnerships with companies offering internships and international cooperation. The conference component further supports the programmes by fostering dialogue between students, faculty and companies, encouraging knowledge exchange and academic projects. The outcomes include a comprehensive curriculum, measurable improvements in students' communication skills across languages, and enhanced readiness for careers in international business contexts. The article highlights the potential of such interdisciplinary and applied programmes to serve as models for future language and communication education.

Keywords: Applied Foreign Languages, Business Communications, bachelor's and master's programmes, New Bulgarian University (NBU), specialised courses, intercultural competence

Јелена Б. Фемић Касапис

Универзитет у Београду, Србија

Православни богословски факултет

jkasapis@bfspc.bg.ac.rs

ОСАМ ПОТВРДА ЛЕКСЕМЕ *ΑΜΦΙ* У ИЛИЈАДИ

Рад представља део ширег историјско-филолошког истраживања порекла и историјског развоја садржајних и семантичких вредности термина који су из грчког дохришћанског света прешли у речник теолошке струке. У раду се разматрају употребе грчке лексеме *ἀμφί*. Реч представља до Хомеровских епова опстали стари падежни облик инструментала једнине некадашње именице претпостављеног корена **ǵwt-* са значењем „чело, лице“, која није сачувана у целости. Иако је општепозната као префиксални елемент *амфи-* многих сложеница, у значењима „с обе стране, (у-на)око(ло)“, ово њено касније значење веома је удаљено од првобитног. У првом делу рада износе се лингвистички подаци. У средишњем делу рада контекстуално се разматра осам места у Илијади на којима се ова реч јавља. Први циљ рада је покушај трасирања развоја и померања значења првобитне именице. Други циљ рада је осветљавање аналошких идејних нити којима је реч нашла своју употребу на дијахронијској равни, те тако и у богословљу. У раду се користе дескриптивна, компаративна, аналошка и контрастивна метода. Поред Илијаде као примарног историјског извора, коришћена је сходна секундарна научна литература.

Кључне речи: *ἀμφί*, именица, чело, лице, *амфи-*, с обе стране, са свих страна > унаоколо

Соња Д. Филиповић

Универзитет у Новом Саду, Србија

Филозофски факултет

sonjaf@ff.uns.ac.rs

Радмила В. Бодрич

Универзитет у Новом Саду, Србија

Филозофски факултет

radmila.bodric@ff.uns.ac.rs

THE REASONS FOR AND THE EFFECTS OF INDIRECT COMMUNICATION STRATEGIES

This paper, set in the cognitive linguistic framework, deals with the issue of indirect communication strategies. Namely, everyday language communication is often implicit and based on non-literal, indirect or vague linguistic expressions. This paper will show that indirect communication is not exotic or just poetic, but a part of our everyday linguistic exchange, including the registers of advertising and broadcasting. These registers are singled out since we are immersed in them. We will first define indirect communication strategies: non-literal, illocutionary and vague. However, the main aim of the paper is to consider and list possible reasons for which the specified indirect communication strategies are used. We start from the premise that language communication is a dynamic process, which involves active involvement of both speakers and hearers. On the one hand, in indirect communication speakers use linguistic units to the best of their knowledge to convey the intended meaning with or without special communicative effects, whereas hearers have to invest mental effort to infer the intended meaning precisely. In this paper we present, discuss and illustrate the reasons for resorting to indirect communication, which are mostly positive: to create extra communicative effect, such as humour and interest; to express more precise nuances of meaning; to make messages more memorable by creating vivid images; to strengthen social connections; to remove responsibility from particular claims; to avoid conflict; to be more diplomatic; to be polite; to convey complex ideas and emotions. However, there are also some potential negative effects of indirect communication: being misunderstood and missing the point.

Keywords: indirect communication, non-literal, indirect, vague, inferring, reasons, effects

Viktoria Franić Tomić
Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska
Fakultet hrvatskih studija
vfranic@fhs.hr

Milana Vuković Runjić
Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska
Fakultet hrvatskih studija
mvr@dzepna.com

NOVOHISTORISTIČKO ČITANJE DRAME *VUČISTRAH* PETRA KANAVELIĆA

U povijesti hrvatske dramske književnosti problem tragikomedije *Vučistrah* ili *Krunoslava* Petra Kanavelića otvoren je 1922. godine, nakon što je Milan Rešetar objavio prijepis njezinoga rukopisa. Na važnost ove drame iz poetičke vizure prvi put upozorio je Mihovil Kombol u svom sintetskom radu o povijesti hrvatske dramske književnosti iz 1948. Četiri godine nakon Miroslav Pantić u dubrovačkom Državnom arhivu pronalazi sudski materijal iz 1682. godine koji je povezan s izvedbom tragedije *Vučistrah*. Godine 1979. Slobodan Prosperov Novak objavljuje ključnu monografiju o postanju ove drame i njezinim talijanskim izvorima. U ovom radu autorice u središte interpretacije postavljaju okolnosti njezine izvedbe povezane s političkim sukobima u Dubrovniku, kada je inaguriran teatar koji je otvoren u dubrovačkom Arsenalu. U radu se ineterpretiraju svi poznati izvori nastali u vrijeme premijerne izvedbe *Vučistraha*, a sve prema metodološkim postavkama novohistorističke interpretacije. Obzirom da je Petar Kanavelić autor političkog epa o svetom Ivanu Trogirskom, upućuje autorice da tragikomediju *Vučistrah* sagledaju i u političkom ključu vremena u kojem se Dubrovnik borio za slobodu nakon poraza Osmanlija pod Bečom 1683, pa sve do potpisivanja mirovnog ugovora u Sremskim Karlovcima 1699. godine. Samo četrdeset godina nakon što je Pedro Calderon napisao svoju dramu *Život je san*, Dubrovčani su je doveli u vezu sa svojom sredinom i s političkim vođom Marojicom Kabogom a što će autorice nastojati rasvijetliti analizirajući književne tekstove, kako i tekstove iz sudskoga arhiva i druge dostupne historiografske izvore.

Ključne riječi: hrvatska drama, Petar Kanavelić, Dubrovačka Republika, Marojica Kaboga

Јакаб Франтишек

Универзитет Матеја Бела у Банској Бистрици, Словачка

Филозофски факултет

frantisek.jakab@umb.sk

ЧЕХОСЛОВАЧКО-ЈУГОСЛОВЕНСКИ КУЛТУРНИ ОДНОСИ У ПРОСВЕТИ У ПЕРИОДУ 1929–1934

Студија се бави културним односима између Чехословачке Републике и Краљевине Југославије, са посебним нагласком на образовање у периоду 1929–1934, бележећи интеракције обе земље током времена тзв. краљевске диктатуре. Циљ текста је да се анализирају односи Прага и Београда у области образовања и чиниоце који утичу на исход ове сарадње. Међу значајним чиниоцима који обликују односе у школству, поред влада обе земље, била је и чешко-словачко-југословенска културна декларација закључена 1929. године. Студија мапира њене последице на односе у образовању и функционисање културних институција, односно указује на недостатке прихваћене декларације. Узимајући у обзир потребе просвете, у студији се упоређује садржај поменуте декларације са текстом документа који је чешко-румунској културној и школској сарадњи пружао опширнију и детаљнију заштиту ове сфере јавног живота. Истовремено, покушава да рефлектује и њен допринос, на основу којег су могле бити спроведене нужне измене у образовању. Истраживање притом указује на неравнотежу у примени закључака декларације, који су требали бити спроведени на бази реципроцитета. Посебна пажња посвећена је питањима студентске популације, студентских удружења, пракси, стипендија и међусобних студентских контаката. Отвара и питање комунистичке и противвладине оријентације југословенских студената који похађају високе школе у Чехословачкој. Чланак у својој суштини констатује да су школске интеракције имале значајан потенцијал за културно приближавање оба народа, али су у проучаваном периоду остале у великој мери фрагментарне и зависне од иницијатива удружења и појединаца.

Кључне речи: Чехословачка, Југославија, културни односи, међуратни период, диктатура, културна декларација, комунистичка идеологија

Nataša V. Gojković
Univerzitet u Novom Sadu, Srbija
Pedagoški fakultet u Somboru
natasa.gojkovic@uns.ac.rs

SABLAST KUĆNOG ANĐELA: „ŽENSKA BOLEST” U *ORKANSKIM VISOVIMA*

U viktorijanskom svetu koji je žene uzdizao na pijedestal anđela, moć tih anđela zvanično je bila nesrazmerno mala, dok je moć muškaraca, nimalo anđeoske prirode, bila bezgranična. Ideal ženstvenosti i istinskog damskog – sitno, lomno telo, bleđa, prozirna koža, bestelesna i nestrastvena priroda, savremena promišljanja vide kao maskulini konstrukt osmišljen da svedoči o čistoti i nesebičnosti žene i njenom karakteru svetice, te je na taj način ograniči u individualnom razvoju. Iza ovog vizuelnog i karakternog prikaza krije se i neizgovorena, podrazumevana ekonomska logika u korist muškarca (oca, brata ili supruge): žena svedena na dekorativni položaj mora biti izdržavana, što upućuje na bogatstvo i poslovnu sposobnost muškarca. Na tragu zaključka Eme Domingez Rue da je ovakav patrijarhalni narativ nasilan prema ženskoj autonomiji i osećaju sopstvene vrednosti i to sve pod maskom obožavanja i zaštite žena, razmatramo slučaj Ketrin Ernšo Linton iz romana Emili Bronte, *Orkanski visovi*. U tom smislu, u radu ćemo potvrditi zapažanja Vladislave Gordić Petković o Ketrininoj želji za samouništenjem kao ekstremnom vidu zbacivanja nametnute rodne uloge usred krize emotivnog izbora. Njena težnja povratku u detinjstvo, periodu pre pojave polnih odlika i sa njima povezanih društvenih obaveza, vodi je u žestok rat protiv bioloških zakonitosti i društvenih konvencija, te u krajnjem ishodu u psihičko rastrojstvo i smrt. Analizirajući rasplet događaja u romanu, izvodimo turoban zaključak da se Ketrin ovim ekstremnim činom osvetila patrijarhatu, ali i potvrdila maskulini konstrukt ideala ženstvenosti.

Ključne reči: kućni anđeo, ženska bolest, Orkanski visovi, konvencije, Viktorijansko doba

Владислава Гордић Петковић
Универзитет у Новом Саду, Србија
Филозофски факултет
vladislava.gordic.petkovic@ff.uns.ac.rs

ИРОНИЧНА И НОСТАЛГИЧНА УРБАНОСТ: ЕН БИТИ *ШЕТЊЕ С МУШКАРЦИМА* И *ЛУСИ* БОЈАНА САВИЋА ОСТОЈИЋА

Представе о граду су од настанка модерног романа до данас усредсређене на тематизовање једног простора сазревања, стицања искуства, артикулације амбиција и укрштања утицаја различитих култура. Није необично што се у савременој књижевности вртоглаво смењују идеализоване и ироничне слике града, зависно од тога да ли се урбани простор представља као метафорично обећање среће и успеха, или место пораза свих амбиција и очекивања. Када се узму у обзир фактори технолошког развоја, конзумеризма, утицаја медијске културе и промењених навика и обичаја, град је у савременом роману поново постао полифони контекст самореализације.

У роману *Луси* (2025) Бојан Савић Остојић слика свет у коме као мотиви доминирају хиперактивно сновиђење једне пријатељске и емотивне везе са радозналком и енергичном младом женом, а анамнеза одрастања у Београду почетком миленијума почива, слично као у роману Ен Бити *Шетње с мушкарцима* (2010), на темељима наратије двоструке интенције. Проза америчке ауторке предочава свет класно привилегованог Њујорка у ком се чини да нема емотивних криза само зато што су оне представљене наративном техником коју би Ихаб Хасан назвао „правилним распоређивањем лакуна”: карактеристична је по минималистичкој економичности израза и обележена моралном пасивношћу јунака која понекад прелази у отупелост и кататонију. Младост коју главни јунак Бојана Савића Остојића проводи уз најбољу пријатељицу која је суптилна и екстремна, многолика и тврдоглава истовремено је и мапа једног града, са педантно исцртаним генерацијским културним kotaма.

Кључне речи: град, наратија, медијска култура, минимализам, савремена проза

Милан Б. Громовић

Универзитет у Новом Саду, Србија

Филозофски факултет

milan.gromovic@ff.uns.ac.rs

ПЕВАЊЕ О БОГОРОДИЦИ: ДАНТЕ, ПЕТРАРКА, ИВАН В. ЛАЛИЋ

У раду испитујемо интертекстуалну везу теотоколошких / мариолошких мотива у следећим делима: Божанствена комедија Дантеа Алигијерија („Молитва Светог Бернарда”, Рај, XXXIII), Канцонијер Франческа Петрарке (последња песма у књизи – канцона Богородици CCCLXVI) и Четири канона Ивана В. Лалића (богородични тропари). Полазиште анализе јесте оглед Никше Стипчевића „Четири канона Ивана В. Лалића” о цитатности и подтексту Лалићеве песничке књиге Четири канона у којем су уочене наведене интертекстуалне релације. Указујемо на уцеловљено певање о Богородици Ивана В. Лалића које обједињује Стари завет и Нови завет, Исток и Запад, атмосферу химне и молитве. Предочавамо стихове „Молитве Светог Бернарда” и канцоне Богородици „CCCLXVI” које Иван В. Лалић смешта у своје завршне строфе – богородичне тропаре како би оформио мотивски ланац: „звезда мора“, „сунцем оденута“, „мајка“, „кћер“, „милостива“, да би на тој основи градио властиту поетику и посве аутохтони песнички поступак у оквирима теотоколошког певања уопште. Универзалне епитете песник својеврсним креативним наслојавањем текста, попут песничког палимпсеста, претаче у контекст модерне мисаоне лирике. Долазимо до увида да је сложена интертекстуалност књиге Четири канона најпре увезана са светском баштином певања о Богомајци, да би се, процесом синтезе и дедукције, песник стваралачки обрео и елиотовски задржао на традицији наслеђеној из византијске и старе српске књижевности.

Кључне речи: Иван В. Лалић, Данте Алигијери, Франческо Петрарка, Богородица, теотоколошка (мариолошка) песма

Snežana U. Gudurić

Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Filozofski fakultet

snezana.guduric@ff.uns.ac.rs

Dragana R. Drobnjak

Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Filozofski fakultet

dragana.drobnjak@ff.uns.ac.rs

ADAPTACIJA FRANCUSKIH LIČNIH IMENA U SRPSKI JEZIK U SVETLU IZRADE NOVOG PRAVOPISA SRPSKOG JEZIKA

U radu se razmatra problematika adaptacije francuskih ličnih imena u srpski jezik imajući u vidu tri činjenice: 1) njihov izgovor u savremenom francuskom jeziku, 2) ustaljenu prevodilačku praksu i 3) pravila za adaptaciju propisana uputstvima za izradu novog Pravopisa srpskog jezika. Tako bi u svetlu pravila savremene adaptacije u imenu francuskog grada – *Montpellier* trebalo zadržati grupu l+j, odnosno uputiti na izgovor Monpelje – Монпелје, a ne Монпелје, budući da glas [λ] ne postoji u fonološkom sistemu savremenog francuskog jezika. S druge pak strane, imena istorijskih ličnosti, koja su u srpski jezik ušla u ranijem periodu i već se odomaćila u tom obliku, ne bi uopšte podlegala pravilima adaptacije – *Jovanka Orleana* ne bi postala *Žan D'Ark* ili *Žana od Arka*, niti bi *Fransoa I* postao *Fransua I*. Pravila bi valjalo primenjivati dosledno na novoadaptirana imena, čak i ako bi to izazvalo pojavu dubleta u jeziku, pri čemu bi pojedini oblici jasno ukazivali na njihov kulturno-istorijski aspekt. Poseban izazov predstavlja beleženje glasa [j] kojem u grafiji prethodi i: *Bertier* treba da bude *Bertje* (a ne *Bertije*) zbog slogovnog prevoja unutar reči, za razliku od *Briard* – *Brijar* gde inicijalna suglasnička grupa uslovljava izgovor samoglasnika [i] ispred poluvokala (u srpskoj terminologiji sonanta) [j].

Ključne reči: lična imena, adaptacija, francuski jezik, srpski jezik

Mihaela Livia Guleș

SDSU – Universitatea de Vest Timișoara, România

mihaela.gules77@e-uvv.ro

ORAȘUL, OGLINDĂ A IDENTITĂȚII LOCALE – ARAD VS NOVI SAD

Orașul nu este un simplu ansamblu de străzi și clădiri, ci un spațiu simbolic care reflectă și proiectează identitatea comunităților ce îl locuiesc. În Europa Central-Estică, unde conviețuiesc mai multe etnii, confesiuni și tradiții, arhitectura urbană a devenit un limbaj vizibil al apartenenței și al competiției culturale. Studiul de față urmărește modul în care orașele Arad, pe de o parte, și Novi Sad, pe de altă parte, oglindesc identitatea locală în secolul al XIX-lea și începutul secolului XX, în cadrul Imperiului Habsburgic/Austro-Ungar.

Metodele de cercetare folosite au fost: cercetarea arhivelor locale, cercetarea in situ, microistorie orală, monografii și lucrări care privesc aceste două orașe legate iremediabil prin una din familiile cunoscute în acest spațiu, familia Tabakovic.

Am folosit informațiile obținute de la colecționari, istorici locali și am construit un puzzle care ne oferă imaginea unor spații aflate la distanță dar aproape prin prisma istoriei comune pe alocuri și a influenței acestora care au legat aceste două orașe care oglindesc perfect ceea ce înseamnă identitatea locală prin prisma a ceea ce s-a creat, construit, lăsat ca moștenire culturală materială și imaterială.

Cuvinte cheie: Arhitectură, dezvoltare urbană, fațade, identitate, ornamentică, spațiu comun

Tanja Habrle

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Hrvatska

Filozofski fakultet

thabrle@unipu.hr

MALATTIA, INTROSPEZIONE E IMMAGINARIO SOCIALE: LETTURE DI DUE
NOVELLE DI GRAZIA DELEDDA SU *VARIETAS*

Il contributo analizza due racconti di Grazia Deledda pubblicati nel 1906 sulla rivista illustrata *Varietas: Il Natale di un malato* (*Varietas. Rivista mensile illustrata*, a. III, n. 22, 1 febbraio, pp. 109–113) e *Novella sentimentale* (*Varietas. Rivista mensile illustrata*, a. III, n. 32, dicembre, pp. 1067–1076). Attraverso un approccio comparativo e critico-letterario, l'indagine mostra come il mensile, pur non specialistico, abbia ospitato narrazioni che affrontano temi centrali per la cultura dell'epoca: la malattia e l'esperienza del corpo in rapporto alla società, la solitudine e l'angoscia esistenziale, la tensione fra desiderio di morte e ricerca di senso, nonché il legame fra introspezione individuale e rappresentazioni collettive. L'analisi considera il linguaggio narrativo e il rapporto testo-immagine (nel caso del *Natale di un malato*), evidenziando come la costruzione simbolica e la dimensione estetica riflettano tensioni sociali, psicologiche e culturali. Ne emerge il ruolo di *Varietas* nel 1906 come spazio di mediazione culturale capace di intrecciare registri popolari e letterari e di valorizzare la scrittura di Deledda presso un pubblico ampio.

Parole chiave: Grazia Deledda, *Varietas* (1906), novella, malattia e società, introspezione, iconotesto, modernismo

Dorijan F. Hajdu

Univerzitet u Beogradu, Srbija

Filološki fakultet

dorijan.hajdu@fil.bg.ac.rs

Zorica Đ. Kovačević

Univerzitet u Beogradu, Srbija

Filološki fakultet

zorica.kovacevic@fil.bg.ac.rs

STUDIJA MODELA OBRAĆANJA U PREVODU SA ŠVEDSKOG JEZIKA: TRANSLATOLOŠKI, SOCIOLINGVISTIČKI I KULTUROLOŠKI ASPEKTI

U švedskom društvu je krajem šezdesetih godina XX veka okončana nekoliko decenija ranije započeta kvalitativna promena kognitivnih kulturnih modela vezanih za međuljudske odnose, te su u prvi plan nepovratno izbile vrednosti poput jednakosti, ravnopravnosti i individualizma. Rezultat ove promene je švedski jezik drugačiji po pitanju obraćanja, nastao nakon takozvane *ti-reforme* (šv. *du-reformen*) u kome je za svega nekoliko godina nestala upotreba lične zamenice drugog lica množine i još starijeg trećeg lica jednine, a u cilju markiranja poštovanja, ljubaznosti i formalnog obraćanja. Obraćanje sagovorniku se otad u svim kontekstima praktično ekskluzivno obavlja korišćenjem lične zamenice drugog lica jednine, dok upotreba drugog lica množine postaje snažno sociolingvistički markirana. Posledično tome, sva književnost napisana na švedskom jeziku u poslednjih šezdeset godina odlikuje se nepostojanjem markiranja formalnijeg obraćanja izborom za to korišćene lične zamenice. Ovaj rad će obuhvatiti analizu posledica koje ova praksa može imati prilikom prevođenja beletristike sa švedskog kao izvornog jezika na srpski kao ciljni jezik u kome do promene u persiranju suštinski nije došlo. Pomenutoj kulturološko-jezičkoj pojavi će se u ovom radu pristupiti kombinovanjem translatološkog, sociolingvističkog i kulturološkog (kognitivno-antropološkog) teorijskog okvira. Korpus za istraživanje obuhvata knjigu *Muškarci koji mrze žene* (šv. *Män som hatar kvinnor*), to jest prvi deo serije romana *Milenijum* švedskog pisca Stiga Lašona (Stieg Larsson) objavljenog u srpskom prevodu 2009. godine, kao i srpski titl istoimenog švedskog filma iz 2009. godine.

Ključne reči: švedski jezik, translatologija, kognitivni kulturni modeli, sociolingvistika, skandinavistika, skandinavistička lingvistika

Елма И. Халиловић

Државни универзитет у Новом Пазару, Србија
ehalilovic@np.ac.rs

ЗИДАЊЕ СКАДРА И УЗИДАНА ИВАНЕ НЕШИЋ – СЛИЧНОСТИ И РАЗЛИКЕ

У раду се бавимо компаративном анализом народне епске песме *Зидање Скадра* и романа *Узидана* ауторке Иване Нешић са циљем да укажемо на њихове међусобне сличности и разлике. Циљ рада јесте да се укаже на деконструкцију мита о узидавању жртве, али и да се укаже на само његово преобликовање у контексту савременог романа. Истраживањем је планирано да се покаже како се епска песма инкорпорира у савремену књижевност, у овом случају, у роман, те како и на који начин деконструкцијом мита и маштом књижевница даје ново рухо народној песми

Кључне речи: *Зидање Скадра*, *Узидана*, мит, жртва, жена, епска песма, роман

Ана З. Хубер

Универзитет у Београду, Србија

Филолошки факултет

anahuber9295@gmail.com

СТАНОВАЊЕ ПОСЛЕ РАТА: СЛИКА РАЗОРЕНОГ ДОМА У СТВАРАЛАШТВУ СЛОБОДАНА СЕЛЕНИЋА И КАРМЕН ЛАФОРЕТ

Тема овог излагања јесте компаративни приказ промена у начину становања јунака романа *Пријатељи са Косанчићевног венца 7* (1980) Слободана Селенића и *Ништа* (Nada, 1945) Кармен Лафорет. Протагонисти ових романа су припадници друштвених сталежа којима се после великих ратних сукоба и социјалних преврата (Шпански грађански рат и Други светски рат) драстично мења статус и начин живота, почев од губитка животног простора. Орунула кућа породице Хациславковић на Косанчићевом венцу у Београду и запуштен стан Андреине породице у улици Арибау у Барселони одражавају дубоке друштвене промене кроз које су пролазили грађани Југославије и Шпаније четрдесетих година 20. века. Тако се лична и колективна сфера укрштају и интимни простори постају позорница на којој се сусрећу различити друштвени типови, представници различитих професија и друштвених слојева. Главни ликови ових романа не остају на улици, али видно сиромаше и принуђени су да живе у смањеном животном простору са новим суседима и сустанарима. Овакве околности временом почињу да утичу и на емотивну, интелектуалну и психичку димензију ликова и битно одређују њихове одлуке и поступке. Посебно ћемо се фокусирати на однос „стarih” и „нових” повлашћених друштвених слојева и на њихову перцепцију дома – Селенић је приказао концепт принудног заједничког становања, док Кармен Лафорет приказује декаденцију једне имућне породице и пореди је са раскошним животом богате породице из које потиче Андреина пријатељица Ена. Настојаћемо да прикажемо како Селенић и Лафорет књижевно обликују друштвену стварност и како кроз детаљне и слојевите описе дома индиректно критикују одређене друштвене феномене.

Кључне речи: Слободан Селенић, Кармен Лафорет, *Пријатељи са Косанчићевног венца 7*, *Ништа*, рат, становање

Nicolae Hurduzeu

Universitatea de Vest din Timișoara, Romania

nicolae.hurduzeu@e-uvv.ro

MODALITĂȚI DE PREDARE A ISTORIEI ÎN CLASELE CU DIVERSITATE ETNICĂ

Mileniul al treilea aduce provocări tot mai mari pentru profesorii care predau istorie, deoarece aceștia se confruntă la clasă cu o diversitate culturală tot mai mare a elevilor, atât la nivel european cât și în România. Această diversitate culturală includea inițial elevii care proveneau din rândurile minorităților etnice la care s-au adăugat treptat elevii proveniți din rândurile migranților economici iar în ultimii ani a refugiaților fugiți din calea războiului. Apar așadar, în societatea mileniului trei, familii cu copii care trebuie integrați social și educați departe de locul de origine și de ceea ce cunosc, aducând cu ei comportamente și mentalități diferite. Noua arhitectură a colectivelor de elevi, în care sunt incluși noii veniți, a venit la pachet cu o serie de provocări legate și de modul în care se face predarea istoriei în aceste clase, impunându-se recurgerea la abordări pedagogice tot mai diversificate, adaptate pluralismului etnic și cultural dar și nevoii de consolidare a coeziunii și incluziunii sociale a noilor veniți.

Articolul de față propune o serie de metode de abordare a istoriei în aceste clase eterogene de elevi pornind de la nevoile pe care le au elevii proveniți din rândul minorităților etnice, din rândul refugiaților sau al migranților din motive economice în vederea unei abordări integrative, empatice și interculturale a elevilor. Printre cele mai potrivite strategii s-ar putea regăsi: abordările multiperspectivale ale Istorie, Pedagogia narativă sau povestioarele istorice adaptate și povești personale, Învățarea Istoriei prin proiecte interculturale ca modalitate de formare a cetățeniei globale, Studiu de caz și proiecte cu tematică globală, Teatru istoric și jocuri de rol, Proiecte tematice despre diversitate, Lecții centrate pe istoria comunităților minoritare.

Predarea istoriei cu ajutorul metodelor sus menționate presupune o implicare activă și responsabilă a elevilor la clasă, iar profesorul ca facilitator al învățării poate ajuta viitorii absolvenți să se integreze cu succes într-o societate care pe zi ce trece devine tot mai globalizată și globalizatoare.

Cuvinte cheie: metode, integrare socială, migranți, refugiați, istorie

Дејан М. Илић

Институт за књижевност и уметност, Србија

dejan.ikum@gmail.com

ЗБИРКА ЕПСКИХ ПЕСАМА ПЕТРА Н. БЕСАРОВИЋА

Петар Н. Бесаровић (1878–1899) један је од истакнутијих српских културних делатника у Босни и Херцеговини у последњој четвртини деветнаестог века. На трагу идеја Уједињене омладине српске и у дослуху с главним културноисторијским кретањима свога доба, он се огласио као песник, приповедач и сакупљач народних умотворина. Фолклорну грађу почео је да бележи још у детињству да би 1897. године Српској краљевској академији послао збирку од двадесет и четири епске песме. Ова грађа део је Етнографске збирке Архива САНУ и до данас је остала у рукопису. Позиционирање Бесаровићеве збирке у контекст Етнографске збирке и сагледавање његове сакупљачке делатности у синхронијском и дијахронијском пресеку сакупљачког рада у српској фолклористици основни су задаци овог истраживања. Приступи контекстуалне фолклористике, антропологије фолклора и културне историје комбиноваће се с поетичко-стилским, типолошким и мотивским приступима самом тексту како би се одредило место Бесаровићеве епске грађе у дијахронијском луку српске усмене епике. Скретућемо пажњу на одређене поетичке константе и стилске тенденције песама ове збирке. На примерима растварања формула, фамилијаризације и деепизације указаћемо на флукутирања традиције и њену виталност. Такође, на основу података сакупљача о контексту апстраховаћемо његов однос према фолклору, сакупљачком раду и текстуализацији усмене епике.

Кључне речи: фолклор, народне епске песме, Петар Н. Бесаровић, Етнографска збирка, Босна и Херцеговина, културна историја

Драгана Д. Илић

Универзитет у Београду, Србија

Шумарски факултет

dragana.ilic@sfb.bg.ac.rs

Катарина О. Лазич

Универзитет у Београду, Србија

Шумарски факултет

katarina.lazic@sfb.bg.ac.rs

СТАВОВИ СТУДЕНАТА О ЕФИКАСНОСТИ НАСТАВЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА СТРУКЕ

У савременом високом образовању, посебно на техничким факултетима, енглески језик струке (ESP) има кључну улогу у припреми студената за професионалну и академску комуникацију. Циљ овог истраживања је да испита како студенти биотехничких факултета (Шумарски факултет и Пољопривредни факултет Универзитета у Београду) доживљавају различите аспекте ESP наставе. Упитник је конципиран тако да обухвата шест аспеката ESP наставе: функционалну употребу језика, наставу засновану на задацима, повратну информацију и исправке, граматiku и тачност, технологије у учењу и опште утиске о курсу. Студенти су одговарали на 30 тврдњи користећи петостепену Ликертову скалу, при чему су се изјашњавали о сопственим искуствима и ставовима. Истраживањем је утврђено у којој мери студенти имају склоност ка практично оријентисаним активностима, као што су презентације, тимски рад и решавање задатака из струке, у поређењу са традиционалним граматичким вежбама. Један од предмета истраживања је и вредновање повратне информације добијене од наставника али и колега, јер она директно утиче на њихово самопоуздање и напредак у комуникацији. С обзиром на то да дигитални алати, апликације и аутентични материјали наставу чине динамичнијом и повезују је са реалним професионалним окружењем испитани су ставови студената о њиховој употреби у ESP настави. Добијени налази доприносе бољем разумевању начина на које студенти доживљавају ESP наставу и пружају смернице за унапређење наставних програма у складу са савременим потребама образовања и очекивањима студената.

Кључне речи: енглески језик струке, пројектна настава, тимски рад, дигитални алати, повратна информација

Мирјана К. Илић

Универзитет у Нишу, Србија

Филозофски факултет

mirjana.ilic@filfak.ni.ac.rs

Марина С. Јањић

Универзитет у Нишу, Србија

Филозофски факултет

marina.janjic@filfak.ni.ac.rs

КОМПАРАЦИЈА ПРИДЕВА СА ЗНАЧЕЊЕМ БОЈЕ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ (ЛЕКСИЧКО-СЕМАНТИЧКИ И ЈЕЗИЧКО-СТИЛСКИ АСПЕКАТ)

Компарација придева у српском језику се реализује синтетички, додавањем суфиксалних морфема на творбену основу позитива за компаратив (*бео* – *бељи*: *црвен* – *црвенији*) и додавањем префикса *нај-* на облик компаратива за суперлативни облик (*најбељи*; *најцрвенији*). Поред ове синтетичке, конвенционалне компарације, постоји и неконвенционални аналитички начин када се поређење врши перифрастично, путем одредбених дескриптивних синтагми (*црвен* – *веома црвен* – *веома тамноцрвен*).

Како боје престављају једну перцептивну категорију и то са дифузним границама, перифрастична компарација је код њих често израженија.

У раду се наизира компарација 11 основних придева по Берлину и Кеју (Берлин/Кеј 1969): *бео*, -ла, -ло; *црн*, -а, -о; *црвен*, -а, -о; *зелен*, -а, -о; *жут*, -а, -о; *плав*, -а, -о; *браон*; *сив*, -а, -о; *наранџаст*, -а, -о; *љубичаст*, -а, -о; *ружичаст*, -а, -о. Синтетички и аналитички облици компарације се проверавају по фреквентности и лексичкој спојивости на електронском корпусу савременог српског језика.

Циљ ове врсте анализе је да се покажу формалнојезичке могућности синтетичке и аналитичке компарације с једна стране, а с друге њихова семантичка и језичко-стилска функционалност. Недоследност у поступцима градирања и степеновања присуства хроматске карактеристике, те употреба неконвенционалних језичких средства у том процесу, на плану компарације придева са значењем боја отвара занимљиву перспективу стилистичких значења и зрачења. Ова нестандартна и „приручна“ језичка помагала која се користе у циљу градирања интензитета неке боје, отварају бројна питања не само у вези са степеном компарације, већ се пре свега односе на конотиране вредности, субјективност и емоционалност, који су као стилска информација уткани у ткиво ове језичке конструкције. Другим речима, сва ова средства су сама по себи стилематична што им отвара значајне могућности за достизање пуне стилогености у језичком контексту (нпр. пудер розе/ружичаста, беби розе/ружичаста, шећер розе/ружичаста, слаткоружичаста јесу градиране конструкције, исто као и прљаво розе и месо розе ((ружичаста или розе је светлоцрвена боја)). У анализи су примењени когнитивистички приступ и методе компоненцијалне анализе.

Кључне речи: хроматска лексика, компарација придева, семантика боја, језичко-стилска функционалност

Krste Iliev

Goce Delchev University, North Macedonia

Faculty of Philology

krste.iliev@ugd.edu.mk

Natalija Pop Zarieva

Goce Delchev University, North Macedonia

Faculty of Philology

natalija.popzarieva@ugd.edu.mk

THE EVOLUTION AND ADAPTATION OF CHIVALRIC IDEALS IN MEDIEVAL LITERATURE

This paper re-evaluates chivalry, challenging the view of it as a static code and arguing instead that it was a flexible ideal that adapted to changing contexts. The study traces this evolution from the 11th and 12th centuries, where chivalry emerged from a complex negotiation of military, Christian, and aristocratic values. Early literary works like Chrétien de Troyes's romances demonstrate that moral complexity was foundational to the concept, with knights often grappling with tensions between worldly prowess and spiritual virtue.

The paper further argues that the 14th and 15th centuries were a period of chivalric transformation, not decline. It shows how military innovations at Crécy and Poitiers prompted literary reconsiderations of knightly effectiveness, while simultaneously leading to an unprecedented focus on chivalric ceremony. This is evident in works like Froissart's *Chroniques*, which celebrated chivalric ideals despite documenting military setbacks.

Finally, the study demonstrates how later medieval literature continued to adapt this discourse to explore complex themes. *Sir Gawain and the Green Knight* examined moral identity in a domestic setting, while Malory's *Le Morte d'Arthur* offered a sophisticated reflection on the link between individual moral failure and institutional decay. By viewing chivalry as a dynamic ideological framework, this analysis reveals its remarkable persistence and adaptability.

Keywords: chivalry, evolution, literary reconsiderations, persistence, adaptability

Јована В. Иваниш

Институт за српски језик САНУ, Србија

jovana.ivanis@gmail.com

ИНТОНАЦИОНЕ ОДЛИКЕ РЕЧЕНИЦА СА ВОКАТИВОМ У САВРЕМЕНОМ СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Предмет истраживања је анализа интонационих карактеристика реченица са вокативом у савременом српском језику. Вокатив се у српском језику употребљава за дозивање и обраћање, те је његова функција превасходно комуникативна. С обзиром на то да је реченица која садржи вокатив углавном на одређени начин прозодијски обележена, на шта указују и фонетска истраживања вокативне интонације у другим европским језицима, циљ овог истраживања јесте утврђивање интонационих одлика реченица са вокативом, описивање фонетско-фонолошких критеријума који утичу на њихово формирање и приказ интонационих модела који приликом изговора поменутих реченица настају. Корпус рада чини звучни материјал настао на основу експерименталног фонетског истраживања у којем су учествовали испитаници са подручја дијалеката узетих за основицу стандардног српског језика. Акустичке особине које ће бити испитане у овом раду су фреквенција основног тона, интензитет и трајање анализираних реченица, а потом ће уследити описивање њихових интонационих контура и утврђивање утицаја паузе, реченичног фокуса и других синтаксичких и прагматичких фактора који утичу на формирање специфичних интонационих модела ових реченица. Реченице ће бити анализиране у програму за фонетску анализу говора *Praat*, а резултати фонетских мерења биће квалитативно и квантитативно сагледани, уз поређење са резултатима досадашњих истраживања реченичне интонације.

Кључне речи: интонација, вокатив, прозодија, акустичка фонетика

Катарина М. Ивановић

Универзитет у Новом Саду, Србија

Технички факултет „Михајло Пупин” Зрењанин

katarina.ivanovic@tfzr.rs

EMAIL REQUESTS WRITTEN FROM STUDENTS TO PROFESSORS AT THE TERTIARY LEVEL OF EDUCATION

The paper presents the study of requestive emails written by a group of university students to their professors. Writing requests to authorities presents a demanding task since this speech act is, in terms of Politeness theory (Brown and Levinson 1987), deemed as a face-threatening one. There are many strategies, i. e. modification devices, that might be used in order to mitigate or strengthen their force. Prior to the writing task, students received one 90-minute lesson on email requests writing which contained sample emails as well. The group of university students containing 30 members was given a task to write one email to their English professor in which they would present one request. The emails collected were analysed in terms of pragmatic competence participants expressed within their letters. Since the analysis is mostly a qualitative one, the types of pragmatic failures detected by the researcher were classified and described in detail. Basic quantitative results were also provided. The results showed that pragmatic failures were present in a relatively high percentage of emails – 40%. These results might indicate that explicit teaching of pragmatics needs to be extended over a larger number of classes in order for students to achieve better results, i.e. write more appropriate emails in terms of pragmatic competence.

Keywords: requests, emails, pragmatic competence, pragmatic failure

Маја П. Ивановић

Универзитет у Београду, Србија

Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију

majapivanovic@gmail.com

Јелена П. Ђорђевић

Универзитет у Београду, Србија

Факултет безбедности

jelenapdjordjevic@gmail.com

АДВЕРБИЈАЛНЕ КЛАУЗЕ У ПИСАНОМ ДИСКУРСУ ОСМОГОДИШЊАКА

У раду се анализира употреба зависних клауза са адвербијалном функцијом у текстовима ученика другог разреда основне школе. Циљ је био да се утврди како деца на овом узрасту у жанровски различитим текстовима употребљавају зависне реченице са прилошком вредношћу. Корпус се састојао од укупно 132 текста (по 44 наративна, дескриптивна и експозиторна) које су ученици (N=44, по 22 девојчице и дечака) самостално написали у току једног школског часа. Анализиране су адвербијалне клаузе – временске, узрочне, условне, допусне, поредбене и месне реченице с посебним освртом на њихову дистрибуцију у зависности од типа текста и пола. Резултати показују да су временске клаузе најзаступљеније, нарочито у наративима у којима постижу причање и праћење хронолошког тока радње, док је у експозиторним текстовима највише продуковано узрочних клауза помоћу којих се објашњавају односи међу стварима и појавама. Анализа адвербијалних реченица указује на то да ученици на почетку првог обавезног образовног циклуса већ почињу са усвајањем жанровске писмености. Иако је употреба испитиваних зависних клауза млађих основношколаца још увек ограничена у писаном језичком изразу, њоме је омогућено праћење њихових синтаксичких способности – шта им је доступно на одређеном узрасту, а шта им је још увек изван домета. Резултати су такође потврдили да између девојчица и дечака нема значајнијих разлика у синтаксичкој структури текстова које продукују већ да се израженије разлике у односу на пол испољавају на нивоу квантитативних параметара.

Кључне речи: адвербијалне клаузе, синтаксички развој, писани дискурс, жанровска писменост, осмогодишњаци

Милена Јакић Шимшић

Институт за српски језик САНУ, Србија
mmjakic@gmail.com

Маја Савић

Универзитет у Београду, Србија
Филолошки факултет
majsaveic76@gmail.com

ФОКАЛНЕ БОЈЕ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Фокалне боје представљају „најбоље примере”, тј. прототипичне представнике неке категорије боје. Оне су предмет бројних истраживања у психолингвистици јер пружају могућност емпиријске провере хипотезе о утицају језика на перцепцију у домену где постоји универзална физиолошка основа за опажање. Истраживање приказује део ширег међународног истраживања Института за психолингвистику *Макс Планк*, у Најмегену, спроведеног на 65 језика, под називом Еволуција семантичких система. Циљ истраживања је да се утврди да ли постоје језички специфичне фокалне боје. Испитаници су били студенти прве године психологије (N=24). У првом делу истраживања задатак испитаника био је да именују боју за 84 приказана обојена жетона. У другом делу, задатак је био да у понуђеној палети боја (84 стимулуса) изабере ону која је најбољи представник боје коју им експериментатор вербално задаје (13 назива боја). У задатку именовања испитаници су именујући боје 84 жетона продуковали укупно 32 термина за боје, а од тога је 8 термина навео само по један испитаник. Најфреквентније коришћени термини су: зелена, плава и љубичаста. Резултати који се односе на избор најбољег представника задате боје у палети указују на то да се могу издвојити 3 групе боја према варијетету: боје за које испитаници бирају увек исти стимулус (бела, црна и црвена), боје за који постоји мали варијетет одговора (сива, жута и наранџаста) и боје за које постоји велики варијетет одговора (окер, љубичаста, тегет и розе). Резултати ће бити дискутовани у контексту резултата добијених за друге језике.

Кључне речи: лексичка семантика, фокалне боје, задатак именовања, елицитација, варијетет одговора, изворни говорници, српски језик

Исидора Јакшић Перовић

Универзитет у Крагујевцу, Србија

Филолошко-уметнички факултет

isidora.jaksic.perovic@filum.kg.ac.rs

УПОТРЕБА ПРЕЗЕНТА У НАРАТИВИМА ДЕЦЕ СРПСКОГ ПОРЕКЛА У ДИЈАСПОРИ

Истраживања завичајних језика показују да је систем глаголских времена често редукован и да поједини облици добијају ширу употребу него у говору деце у матичној земљи (Полински 2008; Монтрул 2016). Овај рад испитује употребу презента у наративној продукцији деце српског порекла у Вашингтону, САД. Истраживање је усмерено на питања: (1) у којој мери презент доминира у односу на перфекат, (2) које функције презент има у наративном дискурсу и (3) које варијације постоје међу испитаницима.

Корпус чини 13 транскрипата наратива деце узраста 8–13 година, прикупљених методом елицитације на основу сликовнице *Frog, where are you?* (Mayer 1969). Анализа је обухватила поређење учесталости презента и перфекта и класификацију функција презента у дискурсу (опис садашњих радњи, низање догађаја, приповедање о прошлости, означавање будућности). Примери из корпуса показују да деца наратив граде као низ радњи у презенту (*сад он гледа кроз прозор, сад тражи жабу*), при чему презент преузима улогу излагања догађаја у прошлости.

Резултати показују да презент у већини наратива доминира као наративни презент, у релативној употреби којом се означавају прошли догађаји, док је перфекат у индикативној употреби слабије заступљен. Међу испитаницима постоје варијације: код неке деце перфекат остаје стабилан, док га код других готово у потпуности потискује презент. Овај образац подудара се са налазима Полински (2008) и указује да је доминација презента у наративу један од карактеристичних механизма код завичајних говорника нижег нивоа компетенције, независно од језика. То омогућава упоредивост српског са другим завичајним језицима и доприноси разумевању редукције глаголског система у условима ограничене изложености.

Кључне речи: српски као завичајни језик, глаголска времена, презент, наратив, дијаспора

Natka Jankova Alagjovska

Goce Delcev University, North Macedonia

Faculty of Philology

natka.alagjovska@ugd.edu.mk

Simona Serafimovska

Goce Delcev University, North Macedonia

Faculty of Philology

simona.serafimovska@ugd.edu.mk

INTERCULTURAL PRAGMATICS: INTEGRATING DIVERSE PRAGMATIC STYLES IN MULTICULTURAL ACADEMIC DISCOURSE

Today's globalization in higher education has resulted in increasingly diverse classrooms, bringing together students from different cultural and linguistic backgrounds. Because culture is who we are and how we live and this process is changeable, those changes bring new challenges in the society. Globalization, migration and the mingling of cultures in one community has made this world highly multicultural. This interconnectedness brings the need to interact and have different relationships with people from various cultures which poses challenges for people who would cross the borders of the countries altogether with their cultural boundaries. While diversity brings rich academic environment it also includes contemporary challenges, particularly in terms of pragmatic competence.

This paper's aim is to examine how language is used in academic contexts preserving divergent pragmatic styles for politeness, directness, argumentation and critical engagement in academic communication. A qualitative analysis of students' e-mails and their communication with professors will be conducted to identify key points of intercultural pragmatic friction. Since different cultures have different norms which are essential to be taught in terms of concrete strategies for pragmatic norms and intercultural communication. Finally, the paper will conclude that teaching pragmatic norms explicitly can help students navigate academic discourse more effectively by fostering mutual respect for diverse communicative styles without demanding cultural assimilation.

Keywords: pragmatics, intercultural communication, politeness, higher education, academic discourse

Милан Н. Јањић

Универзитет Метрополитан у Београду, Србија

Факултет за стране језике

milan.janjic@metropolitan.ac.rs

ВЕРА И РАЗУМ: ОПКЛАДА О БОГУ КОД ДИДРОА И ПАСКАЛА

Овај рад бави се компаративном анализом ставова о Богу, религији и теологији код Паскала (Pascal) и Дидроа (Diderot). Док Паскалове *Мисли* (*Pensées*) откривају дубоко личан и сложен однос с Богом, заснован на егзистенцијализму и вери, Дидроов *Разговор философа с маршалицом од **** (*Entretien d'un philosophe avec la maréchale de ****) представља скептичнији и рационалнији приступ религији, што је у складу с духом епохе француске просвећености. Кроз детаљну анализу њихових ставова, овај рад жели да расветли како сваки од поменутих аутора решава очигледне напетости између вере и разума, што се одражава на кључни теолошки појам – питање Бога, обликујући тако своје филозофско наслеђе.

Централна тачка ове анализе јесте различито поимање и тумачење „опкладе о Богу” (*le pari de Pascal*) – једног од најпознатијих филозофских аргумената за веру, који код Паскала поприма облик прагматичке апологије: пошто разуман доказ ни за ни против постојања Бога није могућ, човек, постављен у ситуацију неизвесности, мора да „уложи” свој живот на једну од могућности. Паскал тврди да је најрационалнији избор – веровати, јер је потенцијална добит (вечни живот) бесконачна, а губитак у случају да Бога нема – минималан. Дидро инсистира на аутономији морала у односу на религију и брани тезу да човек може бити добар и без религијске потпоре – став који се дијаметрално разликује од Паскаловог мишљења о „палој људској природи” којој је потребан божански благослов и откровење.

Кључне речи: религија, вера, разум, опклада, Бог, Дидро, Паскал

Emilia Jarecka

University of Lodz, Poland

Doctoral School of Humanities

emilia.jarecka@edu.uni.lodz.pl

FIGURATIVE PHRASEOLOGY OF THE SEMANTIC FIELD OF FLATTERY AND ITS CROSS-LINGUISTIC EQUIVALENCE IN CZECH, SERBIAN, POLISH, AND SPANISH

The presentation explores Polish, Czech, Serbian, and Spanish figurative phraseological units (PUs) from the semantic field of FLATTERY (e.g., Pol. *mieć miód na ustach* [lit. *to have honey on one's lips*], Cz. *mazat někomu med kolem úst* [*to smear honey around someone's mouth*], Serb. *podvlačiti se nekome pod rep* [*to crawl under someone's tail*], Span. *bailarle el agua a alguien* [*to stir water for someone*]).

The analysis examines similarities and differences in how flattery is conceptualised in the four languages, and what cultural elements are reflected in their image components (understood as linguistic traces of imagery motivated etymologically or synchronically; IOs). Special attention is paid to cross-linguistic phraseological quasi-equivalence. Two types of contrasts are discussed: (1) PUs with similar literal meanings but slightly different IOs (e.g., Cz. *hladit někoho po srsti* [*to stroke someone along the fur*] vs. Serb. *ići nekome niz dlaku* [*to go with someone's fur*]); and (2) PUs with identical IOs and lexical composition (e.g., Pol. *lizać komuś buty* vs. Serb. *lizati nekome cipele* [*to lick someone's boots*]) that may seem full equivalents but in usage contexts reveal subtle functional differences.

The contextual behaviour of the PUs, excerpted mainly from dictionaries, will be analysed in web-based corpora using an original set of parameters of cross-linguistic equivalence. Factors such as frequency, contextual restrictions, implicature, and collocability will be identified. Applied to an intentionally asymmetric set of languages (two West Slavic, one South Slavic, and one Romance), this approach aims to determine the relationship between quasi-equivalence and language relatedness

Keywords: figurative phraseology, comparative phraseology, Slavic phraseology, Spanish phraseology, image component, phraseological cross-linguistic equivalence

Andrea-Beata Jelić

Université de Zagreb, Croatie
Faculté de philosophie et lettres
abjelic@ffzg.unizg.hr

Vedrana Berlengi Kapušin

Université de Zagreb, Croatie
Faculté de philosophie et lettres
vedrana.berlengi@ffzg.unizg.hr

Sandra Mardešić

Université de Zagreb, Croatie
Faculté de philosophie et lettres
smardesi@ffzg.unizg.hr

APPRENDRE LE FRANÇAIS, L'ITALIEN ET L'ESPAGNOL EN CROATIE : QUELLES MOTIVATIONS ?

Dans le contexte croate, l'anglais s'impose comme la langue étrangère prédominante dans le système éducatif. Toutefois, les langues romanes — en particulier le français, l'italien et l'espagnol — continuent de susciter l'intérêt des élèves du secondaire (Kapović, 2022). Cette recherche s'inscrit dans le champ de la didactique des langues et s'appuie sur le modèle théorique du système motivationnel des sois liés à la L2 (*L2 Motivational Self System* - L2MSS) élaboré par Dörnyei (2005, 2009), afin d'explorer les dynamiques motivationnelles des apprenants adolescents de ces trois langues. Le L2MSS articule trois composantes : le soi idéal en L2 (représentation de soi en tant que locuteur compétent), le soi obligé en L2 (attentes sociales ou scolaires perçues) et l'expérience d'apprentissage en L2 (dimension affective et interactionnelle de la situation d'enseignement-apprentissage). Alors que les recherches sur la motivation en L2 se sont largement concentrées sur l'anglais (Liu, 2024), les études portant sur les langues autres que l'anglais (LOTE) demeurent moins présentes (Busse, 2017 ; Lanvers, 2016). L'enquête a utilisé une approche méthodologique mixte : un questionnaire quantitatif administré à 450 lycéens croates (14–18 ans), complété par des réponses qualitatives à une question ouverte. Les résultats révèlent des profils motivationnels positifs pour chaque langue, mais avec des nuances selon la langue cible. L'importance du soi idéal et de l'expérience vécue en classe se confirme. Ces résultats soulignent la nécessité, en didactique des langues, d'ancrer les pratiques pédagogiques dans les représentations identitaires et les trajectoires personnelles des apprenants.

Mots clés: motivation en L2, langues romanes, français langue étrangère, italien langue étrangère, espagnol langue étrangère, adolescents Croates, L2MSS

Даница М. Јеротијевић Тишма
Универзитет у Крагујевцу, Србија
Филолошко-уметнички факултет
danica.tisma@filum.kg.ac.rs

THE EFFECT OF EXPERIENCE ON SERBIAN EFL LEARNERS' PERCEPTION OF FOREIGN ACCENTED ENGLISH

Relevant literature demonstrates variable levels of perception accuracy by non-native speakers, which may only partially be determined by inaccurate perception at the phonemic level. Along with being variant in accuracy, the perception of foreign accented speech is often inconsistent (Flege 1995). Previous studies have shown that familiarity with a particular accent can increase the accuracy of recognition (Sumner, Samuel 2009). Hence, the aim of the present paper is to investigate whether the experience with foreign accented English can increase the accuracy of its perception in Serbian EFL learners as non-native speakers. For the purpose of the present research, a total of 20 English-major students was recruited from the English Department, Faculty of Philology and Arts, University of Kragujevac. They were divided into two groups depending on the amount of exposure to foreign accented speech, controlling for factors of proficiency and age of onset. The first group was directly faced with foreign accented speech transcription tasks without previous listening experience, while the second group had the opportunity to listen to the foreign accented speech whose accuracy of recognition was being tested immediately before the actual accuracy testing period. The testing tasks included listening and transcribing foreign accented English produced by native speakers of Italian, German, Russian, Japanese and Serbian. Along with analyzing general accuracy, the goal was to pinpoint the particular areas of difficulty in perception. The results showcase the indispensable role of experience in foreign accent recognition, especially for the typologically distinct languages, thus yielding important pedagogical implications.

Keywords: foreign accent, perception, L2 English, intelligibility, accuracy, L2 experience

Miloš S. Jocić

Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Filozofski fakultet

miloshjocic@ff.uns.ac.rs

ROBOTSKA AZBUKA: PREGLED I KOMENTARI SRPSKE RAČUNARSKE,
KOMBINATORIJSKE I GENERATIVNE KNJIŽEVNOSTI XX VEKA

Računarska ili kompjuterska književnost razvila se sredinom XX veka pojavom prvih univerzitetskih računarskih stanica, odnosno popularizacijom kućnih računara. Kao tip kombinatorijske književne produkcije u kojem podjednako učestvuju čovek i računar, računarska književnost – svojevrsni prethodnik savremene AI generativne književnosti – bila je popularna eksperimentalna praksa neoavangardnih i postmodernih umetnika. Neposredno nakon razvitka ovakve vrste stvaralaštva u SAD, prvi primeri računarske književnosti pojavili su se i u srpskoj i jugoslovenskoj književnosti, razvijajući se u narednim decenijama.

U ovom radu pružamo pregled, genetsko istraživanje i stilsko-teorijsko tumačenje najznačajnijih projekata i autopoetskih tekstova rane srpske računarske književnosti druge polovine XX veka, uz komparativistički osvrt na njihovo mesto na svetskoj i jugoslovenenskoj sceni takve umetnosti. U radu će biti reč o autorima kao što su: Miroljub Todorović, Vladan Radovanović, Milorad Pavić, Matjaž Hanžek i drugi.

Ključne reči: kompjuterska književnost, računarska književnost, kombinatorijska književnost, ergodička književnost, eksperimentalna književnost, neoavangarda, postmoderna

Сања М. Јока

Универзитет у Београду, Србија

Филолошки факултет

sjoka9@gmail.com

СИНТАКСИЧКИ ОБРАСЦИ БЕСПРЕДЛОШКОГ АКУЗАТИВА У СРПСКОМ И ЊИХОВИ ЕКВИВАЛЕНТИ У ЈАПАНСКОМ ЈЕЗИКУ

Употреба именских речи у беспредлошком акузативу у српском сродна је употреби именских речи означених структурном речцом *-wo* у јапанском језику. Због тога се у настави ове јединице представљају као синонимне, како у погледу семантичких односа, тако и функције директног објекта. Међутим, анализа показује да, иако сродне у основним значењима, оне такође граде различите синтаксичке обрасце и изражавају различите семантичке односе. Српски језик при томе показује већу разноврсност, што га чини одговарајућим полазиштем за поређење.

У раду разликујемо пет образаца:

а) типичне објекатске конструкције у којима елемент у акузативу врши функцију директног објекта. Углавном одговарају употреби именских речи означених структурном речцом *-wo* у јапанском, уз извесне разлике у зависности од степена транзитивности;

б) конструкције са двоструким акузативом, ограничене на одређене глаголе, које у јапанском немају директан еквивалент, јер се елемент са нижим степеном транзитивности означава другом речцом;

в) конструкције са номинативом, личном заменицом у акузативу и глаголом, чији је еквивалент у јапанском конструкција *именица-га именица-ga придев/глагол* или конструкција са маркацијом узрока;

г) конструкције у којима акузатив има функцију допуне за количину, без падежне маркације у јапанском;

д) акузатив у функцији адвербијалне одредбе, што у јапанском остаје немаркирано или се означава речцом *-ni*.

О свакоме од ових образаца и еквивалентима биће речи у раду, са освртом на сличности и разлике двају језика, а анализа се заснива на примерима из корпуса српског и јапанског језика.

Кључне речи: синтаксички обрасци, беспредлошки акузатив, српски језик, речца *-wo*, јапански језик, еквиваленти

Драгана М. Јовановић
Универзитет у Београду, Србија
Филолошки факултет
draganajo25@gmail.com

„ПОПУТ ВРЕЋЕ ПИЈЕСКА НА НАСИПУ” – ПОЕТИКА И НОМАДИЗАМ БЕКИМА СЕЈРАНОВИЋА

У раду се анализира стваралачка мисао Бекима Сејрановића у *Дневнику једног номада* (2017) – делу не у потпуности јединствене жанровске структуре. Аутор се поиграва конвенцијама путописа и дневника, развијајући у тој збирци записа надаље дотадашњу (ауто)поетику. Специфична позиција ауторског Ја, такође је вредна промишљања, јер сведочи о мисли о књижевности тог писца, о питањима истинитости у књижевном делу али и о одговорности онога који пише. Литераризација свакодневног искуства – у ком писац-наратор-избеглица посећује књижевне вечери, резиденције и фестивале, промишља како породични тако и литерарни живот (свој и туђи), разрешава лична и питања уметничке природе, преиспитујући сопствену (флуидну) идентитетску позицију и разноврзне табуе – истовремено представља изазов проучавања и вредност те прозе. Циљ је размотрити поетичко место *Дневника једног номада* спрема других остварења Бекима Сејрановића, истаћи однос према путовању које је само себи циљ, али и интеракције које се остварују при сусретањима с другим културама и другим књижевним делима (класичним и савременим); исто тако, намера је расветлити *сазнања* о уметности до којих се приликом одлазака и повратака, на релацији Скандинавија–Балкан, долази. Пишући о свему помало, Сејрановић – писац „у вјечном егзилу” – партиципира у хрватској, босанској и норвешкој књижевности, не бивајући *ничији* у потпуности, али у сталној тежњи да у луталаштву (физичком и менталном) дефинише сопство. Осим наведеног, радом се жели подстаћи на даља читања и проучавања опуса Бекима Сејрановића, чија је *поетика номадизма*, која обилује критиком како књижевности тако и друштва, јединствена на овим просторима.

Кључне речи: Беким Сејрановић, егзил, номадизам, поетика, идентитет, критика

Јован Р. Јовановић

Шангајски универзитет за међународне студије, Кина
jovanjovanovic86@gmail.com

Јована М. Дељанин

Едукативни центар Мињу, Кина
jovana.d@outlook.com

УЛОГА ВЕШТАЧКЕ ИНТЕЛИГЕНЦИЈЕ У НАСТАВИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА КАО СТРАНОГ – ПРЕДНОСТИ И ОГРАНИЧЕЊА

Улога вештачке интелигенције у језичкој настави постаје све значајнија, али њена примена у контексту српског као страног језика није довољно истражена. Овај рад испитује ефикасност њених алата и потенцијала (као што су ЧетГПТ, Дипсик, Грок и др.) у учењу и подучавању српског, са фокусом на њихове предности и мане. Анализирају се могућности уметнуте интелигенције за персонализовано учење, аутоматско исправљање грешака, симулацију дијалога и објашњење граматичких правила, као и ризици везани за непоуздане преводе, недостатак културног контекста и претерану зависност од технологије. Кроз компаративну анализу традиционалних и дигитално-подржаних метода, рад указује на оптималне сценарије употребе, препоручујући хибридни приступ који комбинује технологију и људски надзор. Истраживање засновано на анкетама и експериментима са учесницима различитих нивоа знања, кроз дескриптивну анализу добијених података, показује да овај моћни алат може значајно убрзати учење, али не може у потпуности заменити улогу наставника, посебно у областима где су неопходне културолошке и социалингвистичке компоненте. Рад доприноси расправи о дигитализацији језичког образовања нудећи практичне смернице за интеграцију вештачке интелигенције у наставу српског као страног језика и импликације за њену примену у настави страних језика.

Кључне речи: вештачка интелигенција, српски као страни језик, дигитално учење, настава језика, плотодидактика, хибридно учење

Lana S. Jovanović
University of Niš, Serbia
Faculty of Philosophy
l.jovanovic-19602@filfak.ni.ac.rs

IMPOLITENESS AND SOCIAL STATUS IN *HARLEM NIGHTS*: A SOCIOLINGUISTIC ANALYSIS

Impoliteness strategies are understood as communicational behavior that threatens the positive and/or negative face of an interlocutor, thereby influencing the interpersonal dynamics and social relations within a given interaction. This paper investigates the use of impoliteness strategies in the American crime comedy-drama *Harlem Nights*, placing particular emphasis on the ways in which their distribution appears to depend on the characters' social status, specifically in terms of their criminal authority within the film's hierarchical setting and their relative economic resources, both of which contribute to the negotiation of dominance in dialogue. Drawing upon Culpeper's (1996) theoretical framework, the aim is to identify and categorize the impoliteness strategies employed to attack the positive and/or negative face of interlocutors and to explore how these two dimensions of social hierarchy influence their use. It is expected that positive and negative impoliteness strategies will often occur and cooccur in the corpus. Characters with higher criminal authority or greater economic resources are anticipated to predominantly employ impoliteness strategies to assert dominance, while those with lower status are likely to serve primarily as the targets of such strategies. This is likely to highlight the role of language as a sociolinguistic tool for constructing, negotiating and managing social hierarchies.

Keywords: impoliteness strategies, positive and negative face, criminal authority, economic status, social hierarchy, dominance, film interactions

Јасмина С. Јовановска

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, Северна Македонија
Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“
jasmina.armenska@gmail.com

Елизабета М. Бандиловска

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, Северна Македонија
Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“
beti.bandilovska@gmail.com

Љуљим М. Адеми

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, Северна Македонија
Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“
ademilulzim@yahoo.com

УСВОЈУВАЊЕТО НА ЛЕКСИКАТА И РАНОТО УЧЕЊЕ НА ЈАЗИКОТ

Секој јазик располага со своја лексика и со свој основен лексички фонд што го разбираат и го употребуваат сите негови говорители, без оглед на возраста и на видот на јазичната комуникација. Тој ја претставува лексичката основа на јазикот и, по правило, содржи помал број лексеми во однос на целокупниот лексички фонд. Истовремено, основниот лексички фонд ја претставува нишката што ја поврзува современата со историската состојба на јазикот на лексички план. Како составен дел од јазикот, лексиката ги трпи најголемите промени кои честопати се движат во насока на актуализација на новите, туѓи лексеми или архаизација на домашните лексеми, најчесто оние од основниот лексички фонд. Значајна улога во овој процес имаат повеќе фактори, како што се: влијанието на медиумите, влијанието на литературата (домашна и туѓа), (не)сообразеноста со стандарднојазичната норма, јазикот на средината итн. Во овој труд, нашето внимание ќе го насочиме кон усвојувањето на основниот лексички фонд од страна на младите корисници на јазикот, односно колку и како новата општествена реалност, влијанието на туѓите јазици и дигитализацијата влијаат врз нивното (рано и подоцнежнo) јазично оформување во насока на примање, познавање и примена на основниот лексички фонд на јазикот. За да дојдеме до релевантни податоци, ги користиме сознанијата од нашата наставна практика, а направената анализа е контрастивна и споредбена, со примери од македонскиот и од албанскиот јазик.

Клучни зборови: јазик, лексика, комуникација, јазична норма, наставна практика

Данка Јовева

СОУ Гимназија „Славчо Стојменски” – Штип, Северна Македонија
dankajoveva.sousss@gmail.com

ТИШИНА КАО КУЛТУРНИ ПРОСТОР: ВИТГЕНШТАЈНОВА ФИЛОЗОФИЈА НЕИЗРЕЦИВОГ

У *Tractatus Logico-Philosophicus* Витгенштајн своју мисао завршава познатом максимом: „О чему се не може говорити, о томе се мора ћутати”. Тишина, која се на први поглед чини као маргинална категорија унутар филозофског дискурса, код Витгенштајна добија централну улогу као граница између казивог и неизрецивог. Она није само одсуство говора, већ културни и духовни простор у коме се отварају питања религиозног, естетског и етичког.

Циљ овог рада јесте да се истражи парадоксална функција тишине: с једне стране она ограничава смисао, а с друге омогућава дубока културна и егзистенцијална искуства. Методолошки, истраживање ће се заснивати на филозофској анализи Витгенштајновог текста, уз упоредну интерпретацију различитих културних традиција у којима тишина има специфична значења – од сакралног и мистичког, преко етичког протеста, до естетског узвишеног. Поред тога, рад ће користити херменеутички приступ како би се показало на који начин неизрециво функционише као културни конструкт.

Очекује се да резултати истраживања потврде да оно што Витгенштајн искључује из домена логичког језика, култура непрестано враћа као суштински део људског искуства. Тишина се тако јавља не само као граница језика, већ и као медијум кроз који се разумеју најдубље димензије људског постојања.

Кључне речи: Витгенштајн, тишина, неизрециво, језик, култура, естетика, религија

Ида Д. Јовић

Универзитет у Београду, Србија

Филолошки факултет

idajovic@gmail.com

ПОЛИТИКА ТИШИНЕ У ДЕЛИМА ЕЛИФ ШАФАК И БУРХАНА СОНМЕЗА

Предмет овог рада је анализа наратива појединих романа турских савремених постмодернистичких писаца Елиф Шафак и Бурхана Сонмеза, у контексту њихових идеја о ћутању или ућуткивању, односно тишине уопште. Наиме, у делима поменутих аутора тишина је вишезначна и односи се на ћутање о претрпљеној колективној или личној трауми, те на ускраћивање могућности да се исприча прича. Кроз дела оба аутора провлачи се став да приповедање прича доноси преображај, емпатију и зближавање, док ћутање и ућуткивање доводе у директну или индиректну везу са памћењем/забором, идентитетом и питањем политичке моћи. Приликом анализе наративних стратегија Шафакове и Сонмеза, у раду ћемо се ослањати на ставове Мишела Фукоа према којима је дискурс систем који диктира шта може бити речено, као и да су и „неречено” и тишина подједнако важни за обликовање историје и разумевање моћи. Такође, у раду ћемо разматрати и појам тишине у контексту теорије аустријско-британског филозофа Лудвига Витгенштајна и његове паролe да се о ономе о чему се не може говорити, мора ћутати.

Било да се баве ликовима који ћуте о својим траумама или преносе приче оних који желе да изађу из тишине и поделе са светом своје приповести, за Шафакову и Сонмеза је питање тишине блиско повезано са културом отпора, превасходно према забору. Истовремено, у својим романима поменути турски писци настоје да поврате политичку моћ ућутканима, услед чега можемо говорити и о „политици тишине”, односно изнети тезу да Шафакова и Сонмез у својим делима приписују тишини субверзивну политичку функцију.

Кључне речи: турска књижевност, нарација, тишина, култура отпора, политика

Predrag Jovović

Univerzitet Crne Gore, Crna Gora

Filološki fakultet Nikšić

p.jovovic@yahoo.com

LESIKA OGRANIČENE UPOTREBE U ITALIJANSKOM POLITIČKOM DISKURSU

U ovom radu izvršena je klasifikacija leksike ograničene upotrebe ekscerpirane iz političkih govora bivšeg italijanskog premijera Silvija Berlusconi, koji su vođeni u periodu od 1994. do 2010. godine.

Teorijski cilj rada jeste dati doprinos istraživanju političke leksike s aspekta italijanistike.

Uz polaznu hipotezu mješovitosti datog jezičkog korpusa, ustanovimo u kojoj mjeri je moguće govoriti o striktnoj upotrebi političke leksike, odnosno o leksici ograničene upotrebe u italijanskom političkom diskursu, koja u ovom radu podrazumijeva: političku leksiku, leksiku iz oblasti prava, leksiku iz vojno-policijske struke, leksiku iz oblasti ekonomije i finansija.

Polazeći od pojmova *stručni jezici* i *politički diskurs kao diskurs mješovitog stručnog jezika*, kao i od distinkcije *opšteupotrebna leksika* i *leksika ograničene upotrebe*, rad pruža uvid u kriterijume klasifikacije italijanske političke leksike, sa aspekta upotrebe političke, pravne, vojno-policijske, ekonomsko-financejske terminologije, naznačavajući njenu fleksibilnost, s obzirom na to da u društvu postoji recipročna zavisnost navedenih oblasti.

Analizom leksike ograničene upotrebe u italijanskom političkom diskursu deskriptivnom, odnosno kvantitativnom metodom, u formi upitnika, želi se sistematski objasniti osnovni sadržaj i utvrditi leksička fleksibilnost političkog diskursa kao diskursa mješovitog stručnog jezika. Drugim riječima, svjesni činjenice da politički diskurs podrazumijeva i upotrebu leksike iz različitih oblasti, uz nastojanje da u jeziku politike prepoznamo i druge jezike struke, odgovarajuću stručnu leksiku upotrijebljenu u istraživanom političkom diskursu uvrstili smo u leksiku ograničene upotrebe, odnosno u leksiku koja pripada političkoj, pravnoj, vojno-policijskoj i ekonomsko-financejskoj oblasti.

Ključne reči: leksika, leksika ograničene upotrebe, politička leksika

Марина С. Јуришић

Институт за српски језик САНУ, Србија

jmarina011@gmail.com

О ИТЕРАТИВНИМ ГЛАГОЛИМА НА *-иња* У ЈУГОИСТОЧНОЈ СРБИЈИ

Прилог је настао на грађи обимнијих дијалекатских речника призренско-тимочких говора и говори о итеративним глаголима са суфиксом *-иња* насталим имперфективизацијом свршених глагола у говорима југоисточне Србије. На истраживаном простору постоји неколико група итеративних глагола, познатих и стандардном језику и другим српским дијалектима, који су изведени од свршених глагола помоћу суфикса *-иња*. То су глаголи типа: *почиња* (од *почне*), *запиња* (од *запне*), *дожиња* (од *дожње*), *закачиња* (од *закачи*), *проклиња* (од *прокуне*), *спомиња* (од *спомене*). Они се разликују од одговарајућих глагола у већини других српских народних говора по томе што и у презентској основи имају вокал *а* (*почиња*), а не *е* (*почиње*), тако да припадају VI, а не II глаголској врсти. Међутим, показало се да је у говорима југоисточне Србије извођење итеративних глагола помоћу суфикса *-иња* далеко продуктивнији начин творбе глаголских облика него у осталим српским дијалектима. Забележени су, на пример, глаголи: *свиња/савиња* 'свањава', *ствиња се/ставиња се* 'смрачује се', *смрциња се* 'смрачује се', *примџиња/примациња*, *стџиња/стациња* 'подстиче ватру', *слџиња/слазиња* 'сагиње', *уздиџиња/уздаџиња*, *набрџиња*, *подбодиња*, *исплакиња* 'испире', *протиња* 'провлачи', *смрџиња се*, *омрџиња*, *натрџиња*, *замиња* 'пролази, обилази', *маиња се* 'одустаје', *огџиња* 'оклева', *поджџиња* 'подстиче (на неслогу, сукоб)', *подиџиња* 'подстиче', *црџиња* 'цркава', *седиња* 'седа', *легиња* 'леже'. Стога ће у раду бити пописани ови глаголи, са циљем да се утврди њихов географски распоред (односно, да ли су присутни на целој територији југоисточне Србије), да се прецизирају услови под којима се они изводе од свршених глагола, да се одреди којој глаголској врсти припадају и да ли су можда развили неко специфично значење у појединим говорима.

Кључне речи: итеративни глаголи на *-иња*, VI Белићева глаголска врста, призренско-тимочки говори

Damir Kahrić

International University of Sarajevo (IUS), Bosnia and Herzegovina
damir95484@gmail.com

RENAISSANCE ROADS TO MIDDLE-EARTH: INTERCULTURAL DIALOGUES BETWEEN THE WORLDS OF SHAKESPEARE AND TOLKIEN

The primary aim of this study is to examine the literary and cultural interconnectedness between William Shakespeare's three historical tragedies: *King Lear*, *Richard III*, *Julius Caesar*, and J. R. R. Tolkien's *The Lord of the Rings* universe. Employing a cultural materialist framework, this research explores how both writers construct and negotiate cultural identities, authority and *mythos* through the dramatic and narrative discourse. Cultural materialism presents a critical lens which places the aforementioned texts within their socio-political backdrops, enabling a deeper understanding of how both Shakespeare and Tolkien engage with issues of power, ideology and cultural identity. This study utilises a qualitative intertextual analysis to reveal significant dialogues between Renaissance and contemporary mythopoetic worlds. Shakespeare's portrayal of power struggles, cultural conflict and human nature resonates with Tolkien's mythological reconstruction of history and culture within a fantastical context. The paper presents a novel approach to intercultural comparisons by linking Renaissance tragedies to high-fantasy literature, thereby exploring ideological continuities between Shakespeare and Tolkien. By offering a fresh intercultural and intertextual perspective, this research positions Tolkien within a broader literary and cultural legacy shaped by Shakespearean thought, while shedding light on the overlooked dialogues between early-modern drama and contemporary fantasy. Additionally, the research contributes to the ongoing discussion about the role of literature in forming cultural identities across time.

Keywords: Shakespeare, Tolkien, cultural interconnectedness, intertextuality, intercultural dialogue

Тања П. Калајић

Институт за књижевност и уметност, Србија

tanjakoje2017@gmail.com

ХРОНИКА ДОЊЕ ВАРОШИ У ПРОЗИ ВЕЉКА ПЕТРОВИЋА

У овом раду разматра се слика Доње вароши у приповједној прози Вељка Петровића као специфичан „међупросторни” свијет који стоји између града и села. Као хроничар своје средине, Петровић обликује доњоварашки миље као духовно и социјално обиљежену цјелину, у којој су појединачне професије и сталешке разлике готово избрисане, а примарни идентитет заснован на етничкој и вјерској припадности. У Петровићевој прози овај свијет добија обиљежја једне готово статичне идиле, али и простора у којем се препознаје духовна тромост, конформистичка инертност и уобичајена свакодневица. Живот ове средине биће посебно приказан кроз примјер приповијетке „Госпа Сарина Ленка”, у којој се на микроплану осликава дух и карактер локалне заједнице. За разлику од прозе са урбаном тематиком, у којој доминирају реторичко-дијалогска казивања без материјалних детаља, опис Доње вароши гради се кроз панораму краја, слике и симболе, омогућавајући читаоцу да непосредно осјети дух простора и живота људи. Ова комбинација реализма, етнографије, симболике и сатире илуструје Петровићеву способност да локално учини универзалним, чинећи Доњу варош препознатљивом и значајном у ширем контексту српске књижевности. Рад ће показати како је Доња варош за Петровића представљала исто што и старо Врање за Бору Станковића – парадигму једног локалног микросвијета који, изван свог историјског оквира, поприма шире значење у српској књижевности.

Кључне речи: Вељко Петровић, Доња варош, хумор, Сарина Ленка, хроника

Maja R. Kalezić

Serbian Academy of Sciences and Arts, Serbia

Institute for the Serbian language

maja3m@yahoo.com

RICINUS COMMUNIS IN THE HILANDAR MEDICAL CODEX (№ 517): SECOND STAGE OF ETYMOLOGICAL INQUIRY

This paper examines the second phase of interdisciplinary research on the pharmacological texts of the *Hilandar Medical Codex* (№ 517), with a focus on Serbian terms that may refer to *Ricinus communis*. In the section *On simple medicines*, designations such as троше, кашторијум, and крљеж (“semen sacculus,” “castoreum”) pose interpretative challenges: do they denote beaver-derived substances, folk substitutes, or the castor oil plant itself?

The goal is to clarify the semantic and etymological nature of these Serbian words and understand their role/or function within medieval *materia medica*. The approach combines linguistic and philological analysis of potential equivalent terms in other Slavic languages, references to Western medical texts and Byzantine sources, as well as historical linguistics and pharmacognostic comparisons with modern documented medicinal uses of *Ricinus communis*.

Expected results include a more precise reconstruction of codex terminology and a clearer understanding of its role within pre-Linnaean classifications (not only Serbian but European in general). The study also highlights the interaction between vernacular naming practices and learned traditions in the transmission of therapeutic knowledge. By analyzing this case, the research contributes, in a primary sense, to broader efforts to reevaluate medical prescriptions in the Hilandar Codex and assess their potential pharmacological value from a modern perspective.

Keywords: Hilandar Medical Codex (№ 517), *Ricinus communis*, pharmacognosy, etymology, history of *materia medica*, terminology, phytonomastics

Георгиос Калиос

Универзитет у Новом Саду, Србија

Филозофски факултет

georgekalios91@gmail.com

ПОЈАВА ЛИНГВИСТИКЕ: СЛУЧАЈ ИНДОЕВРОПСКЕ ЈЕЗИЧКЕ ПОРОДИЦЕ

Лингвистика је настала из античког филозофског интересовања за језик. У античкој Грчкој, Сократ је почео да упоређује речи између грчких дијалеката, а на крају и речи у грчким и фригијским језицима, чак покушавајући да анализира њихове корене. Уобичајене речи је сматрао позајмљеницама од Грка до варвара. Римљани су свој латински језик сматрали или сродним или ћерком грчког језика (еолизам) или хибридом између грчког, сабинског, етруског и келтског језика. У средњем веку, примећене су и сличности између старонордијског и староенглеског језика. Средњовековни Енглези су схватили да су неки делови исландских сага разумљиви, док неки други уопште нису. Џералд од Велса је приметио заједничке корене између келтских језика велшког, корнволског и армориканског језика, везу између германских језика енглеског, данског и норвежанског и заједничке корене у речима грчких и келтских британских језика. У 16. веку, енглески језуитски мисионар Томас Стивенс је приметио сличности између грчког, латинског и бројних језика Индије око Гое. Појавиле су се теорије са циљем да објасне сличности између језика. Персијско-германска теорија имала је за циљ да објасни уочене сличности између персијских језика и европских након што су Европљани током ренесансе почели поново да откривају персијске земље. Јоханес Елихман је промовисао теорију о скитском пореклу персијског и германског језика. Енглески теолог по имену Вилијам Тотон показао је да су романски, германски и грчки језици повезани, сугеришући да постоји прајезик из којег су настали. Физичар Џејмс Парсонс је промовисао заједничке корене неких европских и азијских језика. Вилијам Џонс је приметио структурне сличности између санскрита, грчког и латинског.

Кључне речи: лингвистика, позајмљенице, корени, теорије, приступи, сличности

Јелена Д. Капустина

Институт за српски језик САНУ, Србија

jelenadkapustina@gmail.com

ЈЕДНО СВЕДОЧАНСТВО ДИМИТРИЈА ХОМАТИЈАНА О ЕВХАРИСТИЈСКИМ ВЕЗАМА ЗАПАДНЕ И ИСТОЧНЕ ЦРКВЕ ПОСЛЕ ВЕЛИКОГ РАСКОЛА

У четвртном канонском одговору охридског архиепископа Димитрија Хоматијана упућеном архиепископу драчком Константину Кавасили (ТАQ 1236) разматра се питање допустивости параевхаристијског црквеног општења са Латинима више од век и по после Великог раскола. Одговор неочекивано пружа драгоцену и ретко сведочанство о томе да су у то време постојале и конкретно евхаристијске везе између Западне и Источне цркве. То додатно коригује уобичајену недовољно нијансирану слику о тим односима у првим вековима после Раскола, која подразумева недвосмислени нагли прекид сваког црквеног општења између Запада и Истока самим гестом размене анатема између папских легата и Цариградске цркве 1054. године. Архиепископ Хоматијан у своме одговору критикује ранију строгу канонску позицију архиепископа Теодора Валсамона, који је те везе оценио као начелно недопустиве, док афирмативно пише о икономијској позицији свога претходника на охридском престолу архиепископа Теофилакта (11. век). О релевантности поменутог канонског расуђивања Димитрија Хоматијана сведочи чињеница да је његова преписка са К. Кавасилом укључена у референтни номоканонски зборник „Σύνταγμα τῶν Θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων“ Ралиса и Потлиса. У раду се, уз први превод Хоматијановог одговора са грчког на српски језик, пружа исцрпан историјски и канонски коментар уз представљање ширег контекста проблема историјских односа двеју цркава после Раскола. У закључку се износи увид да су литургијске везе између двеју цркава, упркос номиналном прекиду из 1054. године, макар у неком виду остале *de facto* непрекинуте све до формалног уклањања узајамних анатема између Католичке и Православне цркве 1965. године.

Кључне речи: Велики раскол 1054. године, евхаристијско општење, архиепископ Димитрије Хоматијан, историја Цркве, канонско право, акривија, икономија

Мирјана С. Карановић

Универзитет у Новом Саду, Србија

Висока школа струковних студија за образовање васпитача

mirjana.kararanovic22@gmail.com

ЛЕПТИР У КУТИЈИ ШИБИЦА. ОД КРАТКЕ ПРИЧЕ ЗА ОДРАСЛЕ ДО РОМАНА ЗА ДЕЦУ

Рад припада области књижевности за децу, односно подручју прекограничне књижевности (*crossover literature*). Полазна тачка су истраживања теоретичара прекограничне књижевности (Сандра Бекет, Рејчел Фалконер и др.). Постоји више аспеката прекограничности, односно начина на које неко дело, првобитно намењено једној врсти публике (у овом случају узрасно одређене – одрасли *vs.* деца), прелази у сферу интересовања друге врсте публике. Ти процеси се одвијају у два смера: од одрасле читалачке публике ка децјој (*adult-to-child*) и од децје читалачке публике ка одраслој (*child-to-adult*). Притом, сама дела која *прелазе границу* могу у тим процесима остати у свом оригиналном облику, или претрпети измене.

Рад ће се бавити једним од начина ових трансформација – претварањем кратких прича за одрасле у романе за децу. Ауторе и дела на којима ће ови процеси бити представљени дели тридесетак година. Један је Владимир Стојшин, чијем роману за децу *Биоскоп у кутији шибица* (1978) претходе бројне кратке приче за одрасле са сличном тематиком објављиване у периодици, а пре свих „Моји драги суграђани”, „Мале окачене вештице”, „Појела га помрчина” и „Вежбе у гађању”. Други је Урош Петровић, који је у роман *Пети лептир* (2007) унео трансформисане елементе својих прича „Слова” и „Међустаница”.

Иако су изричито намењени децјој публици, и *Биоскоп у кутији шибица* и *Пети лептир* су задржали потенцијал који их чини привлачним и одраслој публици. На конкретним примерима биће показано: а) како од кратких прича за одрасле настају романи за децу; б) у чему се састоји својство *прекограничности* које оба романа задобијају.

Рад има и компаративни аспект, који се очитује у поређењу поетика Владимира Стојшина и Уроша Петровића.

Кључне речи: књижевност за децу, прекогранична књижевност, Владимир Стојшин, Урош Петровић, кратка прича, роман, прекогранични процеси

Владимир Ј. Карановић
Универзитет у Београду, Србија
Филолошки факултет
vkaranovic@gmail.com
vladimir.karanovic@fil.bg.ac.rs

ХОРИЗОНТИ ПРЕВОДНЕ И КРИТИЧКЕ РЕЦЕПЦИЈЕ ДЕЛА ЕМИЛИЈЕ ПАРДО БАСАН У СРПСКОЈ КУЛТУРНОЈ И АКАДЕМСКОЈ СРЕДИНИ

Полазећи од општих постулата теорије превођења, значаја превођења у одређеном културном окружењу и концепције превођења као примарног средства интеркултурне комуникације, у раду се анализирају историја и контекст преводачке, критичке и академске рецепције дела шпанске књижевнице Емилије Пардо Басан (1851–1921) у српској културној средини и систему српске преводне књижевности. Контекстуализација и анализа заснивају се на корпусу превода текстова шпанске књижевнице на српски језик (романи, есеји и кратке приче), а један од елемената анализе рецепције јесте и критеријум за одабир оригиналних текстова и њихових идеолошких модулација кроз процес превођења на српски језик. Преводачки аспект рецепције се првенствено анализира уз кратак синтетички осврт на семантичке и културолошке карактеристике које су, захваљујући преводачком раду српских преводаца и хиспаниста, омогућиле не само да се овај књижевни корпус шпанског реализма лакше integriше у систем књижевности преведене на српски језик, већ и да у њему заузме значајно место. У раду се такође мапира и анализира оквир научног проучавања стваралаштва Емилије Пардо Басан у српској академској и хиспанистичкој средини.

Присуство превода дела Емилије Пардо Басан, посебно оних која садрже и преносе специфичан идеолошки и феминистички систем, не само да је на посебан начин уобличио хоризонт очекивања српских читалаца, већ је омогућило и другачију перцепцију књижевног корпуса који обухвата и друге представнике шпанског реализма. Наведени аналитички оквир рада значајно доприноси синтетичком сагледавању једног важног корпуса у историји шпанске књижевности, његовог присуства у српској преводној књижевности, али и тумачења у српској културној и академској средини.

Кључне речи: Емилија Пардо Басан, шпанска књижевност реализма, преводна, критичка и академска рецепција, српска преводна књижевност, превођење и културни хоризонти

Верка Г. Карић Кошанин

Универзитет у Крагујевцу, Србија

Филолошко-уметнички факултет

verka.karic@filum.kg.ac.rs

ЖЕНСКА ТЕЛА И ПОЛИТИКА СЕЋАЊА: ДЕХУМАНИЗАЦИЈА ЖРТАВА ФЕМИЦИДА У РОМАНУ *МРТВЕ ДЕВОЈКЕ* СЕЛВЕ АМАДЕ

Рад истражује приказ женских тела и политику сећања у роману *Мртве девојке* (*Chicas muertas*) аргентинске списатељице Селве Амаде, који је заснован на стварним случајевима фемицида у Аргентини током 1980-их година. Уз ослањање на феминистичку теорију о насиљу над женама, посебно на радове Рите Сегато и Џудит Батлер, рад анализира како се женска тела у роману представљају као простори дехуманизације кроз насиље и институционалну равнодушност. Концепт политике сећања служи као кључ за разумевање могућности (ре)хуманизације жртава кроз сведочанства породица и алтернативне наративе. Породичне и локалне заједнице, као и медији, у роману функционишу као одраз дубоко укорењених родних и класних неравноправности, које утичу на перцепцију жена и њиховог идентитета. Посебна пажња посвећена је начинима на које роман критикује патријархалне структуре које нормализују насиље и доприносе његовом прикривању, међу којима се акценат ставља на дехуманизацију и стигматизацију жртава. Рад такође истражује како Амадин стил приповедања, који комбинује документаристички и лични тон, успоставља везу између индивидуалног бола и колективног памћења, пружајући простор за гласове који су ућуткани. Анализом романа кроз концепте тела као текста и политике сећања, рад показује како роман *Мртве девојке* истовремено разоткрива системске узроке фемицида, отварајући нове могућности за разумевање овог концепта, али такође ствара простор отпора и борбе против родног насиља и фемицида.

Кључне речи: *Мртве девојке*, Селма Амада, фемицид, политика сећања, насиље, аргентинска књижевност, идентитет

Adriana Katavić

Univerzitet u Sarajevu, Bosna i Hercegovina

Filozofski fakultet

ak.fortuna91@gmail.com

KNJIŽEVNO PREVOĐENJE U DOBA UMJETNE INTELIGENCIJE: KULTURNO-
SPECIFIČNI ELEMENTI I LINGVOSTILISTIČKI IZAZOVI U PREVOĐENJU
ANDRIĆA

Ovaj rad analizira prijevod kulturno-specifičnih elemenata u kratkoj priči Ive Andrića *Ispovijed*, uspoređujući dva engleska prijevoda – jedan koji je uradio Joseph Hitrec te drugi koji je uradila umjetna inteligencija, tj. ChatGPT. Posebna pažnja posvećena je kulturno-specifičnim elementima povezanim s bosanskim franjevcima, smještenim unutar šireg društvenog i kulturnog konteksta osmanskog razdoblja. Pored kulturno-specifičnih elemenata, analiza obuhvaća i druge jezične i stilske postupke kroz koje Andrić gradi i oblikuje ton, mentalitet i kulturni identitet, kao što su jezične i stilske figure, određeni sintaktički obrasci, uporaba poslovice i frazema koji evociraju prepoznatljiv narodni govor i sl. Upravo ovi elementi pridonose ritmu, slikovitosti i tonu Andrićeva pripovijedanja, ali istodobno predstavljaju poseban izazov pri prijenosu u drugi jezik i kulturu. Kontrastivnom analizom dvaju engleskih prijevoda s izvornikom, nastoji se istražiti preciznost, fluentnost i uspješnost prijenosa kulturnih i stilskih nijansi. U određenim slučajevima analiza pokazuje da ChatGPT dostiže značajnu preciznost u prenošenju kulturno-specifičnih elemenata iz izvorne u ciljnu kulturu, dok u drugim slučajevima nijedan od ova dva prijevoda ne uspijeva u potpunosti prenijeti kulturnu i stilsku dubinu izvornika. Time se otvara pitanje granica i potencijala umjetne inteligencije u književnom prevođenju, osobito u segmentima gdje je potrebno uhvatiti duh, ton i mentalitet izvornog teksta. Značaj ovog rada leži u njezinoj dvostrukoj vrijednosti: s jedne strane doprinosi razumijevanju mogućnosti i ograničenja suvremenih AI alata u književnom prevođenju, a s druge potvrđuje trajnu važnost Andrićeva opusa kao ključnog svjedočanstva kulturnog i povijesnog iskustva regije.

Ključne riječi: Ivo Andrić, *Ispovijed*, književni prijevod, kulturno-specifični elementi, bosanski franjevci, umjetna inteligencija, kontrastivna analiza

Наташа Д. Катић

Универзитет у Новом Саду, Србија

Филозофски факултет

natasa_katic@yahoo.com

ФИГУРА ЖЕНЕ У РОМАНУ *ЉУБОМИР У ЈЕЛИСИЈУМУ* МИЛОВАНА ВИДАКОВИЋА

У историји српске књижевности Милован Видаковић (1780–1841) пре свега је остао упамћен као поражени у чувеној полемици коју је водио са Вуком Стефановићем Караџићем. У сенци те полемике остало је његово књижевно дело, често тумачено као неуспело и банално. Ипак, нова тумачења Видаковићевог дела указују на могућност његовог новог читања и тумачења. На трагу тог новог читања је и ово излагање које ће се бавити фигуром жене у Видаковићевом роману *Љубомир у Јелисијуму*. Читајући овај роман уочавамо да његов приповедни свет почива на строгим патријархалним принципима. Међутим, исто се тако може уочити и субверзивна приповедачка тактика уз помоћ које се Милован Видаковић поиграва са позицијом жене у патријархално одређеном свету. Наше излагање ће посебно бити усмерено на лик Косаре, жене чија је природа у овом роману андрогина. Она фигурира између мушке и женске сфере овог романа, те таквом својом карактеристиком њен лик разоткрива модерни сензибилитет Милована Видаковића. Кроз фигуру жене у овом роману могуће је обратити и теме женске сексуалности, мајчинства, патријархалних норми и назнаку њихове дезинтеграције. Овај роман у себи носи извесну дуалност када је у питању патријархални свет. С једне стране, овај роман подражава принципе патријархата, а са друге стране приказује њихово урушавање. Овај сегмент романа такође се може повезати са фигуром жене у њему, што ће у овом излагању и бити приказано. Циљ овог излагања је да кроз анализу женских ликова у роману *Љубомир у Јелисијуму* понуди једно ново читање и тумачење дела Милована Видаковића.

Кључне речи: проза, роман, патријархат, женски ликови, мушки ликови

Ana Koceva

Goce Delcev University, North Macedonia
Faculty of Philology
ana.koceva@ugd.edu.mk

Biljana Ivanovska

Goce Delcev University, North Macedonia
Faculty of Philology
biljana.ivanovska@ugd.edu.mk

Natka Jankova Alagjovska

Goce Delcev University, North Macedonia
Faculty of Philology
natka.alagjovska@ugd.edu.mk

Sashka Jovanovska

Goce Delcev University, North Macedonia
Faculty of Philology
saska.jovanovska@ugd.edu.mk

THE ROLE OF MODIFIERS IN APOLOGETIC DISCOURSE: ENGLISH VS.
MACEDONIAN

This study investigates the use of modifiers in apologies among Macedonian and English university students, with a particular emphasis on the types, frequency, and pragmatic functions of these modifiers. Modifiers, such as intensifiers, downtoners, sweeteners, disarmers etc., play a crucial role in shaping the tone, sincerity, and politeness level of an apology. By analyzing elicited written responses, the research aims to uncover patterns in how speakers from each linguistic and cultural background employ these elements in the act of apologizing. Through a comparative analysis, the study seeks to determine whether there are systematic differences in how apologies are modified, and how these differences reflect deeper cultural and pragmatic norms. The working hypothesis is that cultural and sociolinguistic factors will significantly influence the way apologies are structured, leading to observable divergences between the Macedonian and English-speaking participants. Such differences may reveal variations in politeness strategies, perceptions of social distance, and degrees of formality. The findings are expected to contribute valuable insights to the field of intercultural pragmatics by illustrating how speech acts are adapted across cultural contexts. Ultimately, the study aims to enhance understanding of cross-cultural communication and inform language teaching practices with regard to pragmatic competence in a second language.

Keywords: apologies, modifiers, speech acts, English, Macedonian

Jelena Kojić

Univerzitet u Beogradu, Srbija

Filološki fakultet

jelenakojic026@gmail.com

PUTEVIMA TIŠINE I TRAUME – INTERMEDIJALNI DIJALOG ROMANA *ANILIN DUH* I ZBIRKE PESAMA *RUKOPIS* MAJKLA ONDAČIJA

Ovaj rad se bavi istraživanjem intermedijalnog dijaloga između Ondačijevog romana *Anilin duh* i zbirke pesama *Rukopis*, kroz zajednički prostor njihovih tematskih preklapanja – tišine, traume, sećanja, identiteta, rata i istorijskih nepravdi. Ova dva, žanrovski različita dela Majkla Ondačija povezuje duboka posvećenost pitanju svedočenja o nasilju i gubitku, kao i preispitivanje granica jezika u pokušaju da se trauma iskaže. U *Anilinom duhu* tišina se pojavljuje u političkom i istorijskom kontekstu, kao odsustvo koje razotkriva tragove političkog nasilja. *Rukopis*, s druge strane, ne ograničava pristup traumi na lično iskustvo, već ga proširuje i odvodi u zajednički prostor tuge i tišine. Uporednom analizom tematskih preklapanja, cilj ovog rada je da preispita kako se teme poput zaborava, istorijske nepravde, građanskog rata i kolektivne traume osvetljavaju iz nove perspektive, u susretu poezije i proze. Takođe, rad dokazuje da tišina u oba dela ne funkcioniše kao odsustvo jezika, već kao prostor stvaranja novih značenja – mesto gde se žanrovski izrazi susreću i međusobno dopunjuju. Krajnji cilj ovog rada je da doprinese dubljem razumevanju Ondačijeve poetike i istakne važnost dijaloga između književnih formi u predstavljanju onog što je neizrecivo. Ovim se ujedno i potvrđuje potencijal književnosti kojim se, i izvan žanrovskih granica, može ponuditi drugačiji način suočavanja sa traumom i stvoriti otpor zaboravu.

Ključne reči: trauma, tišina, intermedijalnost, *Anilin duh*, *Rukopis*, Majkl Ondači

Bojana B. Komaromi

University of Novi Sad, Serbia

Faculty of Agriculture

bojana.komaromi@polj.edu.rs

Jelena M. Jerković

University of Novi Sad, Serbia

Faculty of Technology

jemit@uns.ac.rs

APPLYING THE OPEN NETWORKED LEARNING (ONL) APPROACH IN HIGHER EDUCATION TEACHING: PARTICIPANTS' EXPERIENCES

Open Networked Learning (ONL) is an online professional development course designed for educators and other professionals aiming to improve digital and networked learning practices and to build open and collaborative teaching and working environments. Working in international, multidisciplinary groups on problem-based tasks in online settings, course participants develop digital competence, strengthen reflective and critical thinking skills and experiment with innovative approaches to teaching and learning. ONL was launched in 2014 by several Scandinavian universities, including Lund University and Karlstad University in Sweden, later expanded to include more institutions and partners worldwide. This paper explores the effects of the course on participants' teaching practices and professional work. The survey evaluates the extent to which the participants incorporated different aspects of ONL into their practice, including digital literacy and use of digital tools, open educational practices and resources, problem-based tasks, collaborative learning and various forms of online or blended learning. In addition to exploring the applications of the ONL approach, the study also examines the challenges and limitations faced by participants in this process in their own institutional and teaching context. The study employs a qualitative research design, using interviews with selected course participants from both Serbia and other countries. The paper intends to raise awareness of the benefits and importance of using such innovative pedagogies in higher education and provide practical options and strategies applicable in different teaching contexts.

Keywords: open networked learning, collaborative learning, digital literacy, problem-based learning, open education, blended learning

Marija S. Koprivica Lelićanin
SAE Institute Milano, Italy
m.lelicanin@sae.edu

KEY CONCEPTS IN MEDIA LANGUAGE ANALYSIS: THE LIAR MODEL

Considering media discourse as an inevitable element of everyday communication, this paper elaborates on the key concepts in media language analysis. In Media Theory courses in the UK, a model known as LIAR (language, institution, audience and representation) has been widely embraced. Although the model appears also in some media theory textbooks, more profound theoretical development appears to be lacking in both linguistic and media studies literature. Therefore, this paper supports the LIAR model from at least three different perspectives. Firstly, its ancestors and relatives are investigated through communication models drawn from linguistics, semiotics and communication studies, including Lasswell, Jakobson, Eco, and Fabbri, providing a strong theoretical and descriptive background for its application. Secondly, the model's analytical potential is explored and developed through questions aimed at uncovering the critical elements of media discourse analysis and at identifying the most common linguistic features associated with each element of the model. Finally, its applicative side is illustrated with examples from the Italian language captured in Italian mediascape. Strengthening the model's theoretical background, developing its analytical potential and testing its application establish further interdisciplinary connections through the lens of media literacy and critical discourse analysis (the CLARITY model forthcoming).

Keywords: linguistics, communication, critical discourse analysis, Italian language, media, LIAR

Весна Ѓ. Кожинкова

Универзитет „Гоце Делчев“ Штип, Северна Македонија
kozlinkova@gmail.com

ТРАУМА И ПОСТМЕМОРИЈА МЕЃУ ЕГЕЈСКИМ ИЗБЕГЛИЦАМА

Једна од трауматичних тачака у новијој македонској историји јесте егзодус Македонаца из егејског дела Македоније, који је тада, као и данас, припадао Грчкој као њен северни део. Њихов егзодус настао је као последица Грађанског рата у Грчкој, који се одиграо након завршетка Другог светског рата. У условима угрожене егзистенције са свих аспеката, македонски народ, под снажним притиском асимилације, био је принуђен на бекство. То бекство у том тренутку имало је привремени карактер и његово трајање било је везано за окончање рата. Међутим, историјске околности показале су да је привремено напуштени дом за Македонце постао трајно изгубљен дом. Они се никада више нису вратили на своје родно тле, чак ни у посету. Њихов живот наставио је да тече на другом месту, на месту на које их је одвела судбина, месту које је у њиховом менталном доживљају морало постати нови дом. Траума прве генерације прогнаника стварана је њиховим насилним искорењивањем, које није било условљено само растанком од земље и куће, већ и од породице. Та траума код Егејских Македонаца има различите манифестације: ћутање, фрагментарно сећање и слике напуштеног дома које се понављају. И то не само код прве генерације прогнаних, већ и код наредних генерација које су долазиле после њих. Оне су одрастале са успоменама прве генерације кроз наративе, фотографије и приче као јединствено избегличко наслеђе. Тако постпамћење описује однос генерације која је дошла након сведока културне и колективне трауме са искуством прогнаних – искуством које се „памти“ путем прича, слика и понашања прве генерације.

Кључне речи: траума, егзодус, постмеморија, искорењивање, прогонети, идентитет, меморија

Ненад С. Крцић

Универзитет у Београду, Србија

Филолошки факултет

nenadkrcic@gmail.com

УПОТРЕБА ИМЕНИЦА СУБЈЕКТИВНЕ ОЦЕНЕ НА ДРУШТВЕНОЈ МРЕЖИ ИКС (ТВИТЕР)

У овом раду анализира се употреба именица субјективне оцене – деминутива, аугментатива, хипокористика и пејоратива – и њихова стилска функција у језику друштвене мреже Икс (раније: Твитер). Корпус за истраживање представљају твитови објављени у овој и претходној деценији на овој друштвеној мрежи. Теоријско-методолошки приступ од ког се у раду полази јесте (лексико)стилистички: грађа се описује према типу конотације, творбеног модела, стилских ефеката, фреквенције употребе итд. Уочава се да је употреба ових именица изузетно честа на овој друштвеној мрежи (посебно аугментатива и пејоратива попут *стреишина*, *Шкорпијетина*, *греишкетина*, *крмачетина*, *палачинкетина* и сл.), те да се њима на различите начине жели оквалификовати неки појам, саговорник или треће лице. Такође, примећује се да корисници неретко, у недостатку довољно јаке, упечатљиве речи, каткад граде нове речи по моделу аугментатив + аугментативни суфикс, околионализме у којима употреба других, додатних суфикса (исп. *песметина* – *песмичетина*) има интензификаторску функцију. Поменуто се разматра у контексту појачане експресивизације којој говорници ове друштвене мреже теже, те језичке иновативности.

Кључне речи: именице субјективне оцене, аугментатив, околионализми, интензификација, Твитер, језик друштвених мрежа, српски језик

Сања Кример Габоровић

Универзитет у Новом Саду, Србија

Грађевински факултет, Суботица

krimer.sanja@gmail.com

СЕМАНТИЧКА И ПРАГМАТИЧКА ДИМЕНЗИЈА СРПСКИХ ЛЕКСЕМА *СМЕЋА* И *БРАОН*

По узору на Берлина и Кеја (Берлин – Кау 1969) инвентар расположивих хроматских категорија и њихових имена бива сведен на мањи број основних категорија боја (енгл. *Basic Colour Categories*, или, скраћ. ВСС) и припадајућих назива (енгл. *Basic Colour Terms*, или, скраћ. ВСТ).

Већина језика савремених, технолошки развијених друштава располаже са једанаест ВСС/ВСТ (уп. срп. *бела, црна, црвена, зелена, жута, плава, смеђа* или *браон, љубичаста, ружичаста* или *розе/роза, наранџаста* и *сива*). Уз ВСТ (хипероними), употребљава се још мноштво других назива за различите нијансе боја (хипоними).

Рад се бави феноменом уоченим и у другим језицима где се за поједине ВСС користи више од једног генеричког назива, врло сличног значења и степена базичности. У српском језику то су ВСС 1. ‘браон’ и 2. ‘розе’, те њихови називи: 1. *смеђа* и *браон* и 2. *ружичаста* и *розе/роза*.

О генези употребе синонима ружичаста и розе/роза говори чланак Кример Габоровић (2019), због чега овде обрађујемо само синониме *смеђа* и *браон*, и то на темељу бихејвиоралних и лингвистичких тестова, те српских фреквенцијских речника и корпуса. Према тесту издвајања и одабраним српским фреквенцијским речницима, *браон* има незнатно вишу когнитивну истакнутост од *смеђа*. Но, у другим фреквенцијским речницима и претраженим српским корпусима *смеђа* је фреквентнији назив од *браон*. На сличан начин коегзистирања два назива за БЦЦ ‘браон’ у рецимо руском и француском језику (уп. рус. *коричневый* / *koričnevuj* и *бурый* / *buryj* и франц. *brun* и *marron*).

Кључне речи: основни назив за боју, српски језик, смеђа, браон

Ана М. Крстић

Институт за српски језик САНУ, Србија

anakrsticka94@gmail.com

СЛАГАЊЕ У РОДУ У СРПСКОМ КАО НАСЛЕДНОМ ЈЕЗИКУ

У раду се бавимо слагањем придева са именицом у роду у српском као наследном језику, са немачким као доминантним језиком. Наиме, за потребе овог рада испитано је 30 деце српског порекла која похађају допунску наставу српског језика у Хесену, Немачкој, узраста од 6 до 11 година, као и 30 деце истог узраста која живе у Србији, у Нишу. Испитаници су радили задатак усмеравање продукције. На екрану је представљен појам у две различите боје, а требало је именовати га оба пута, по принципу: -На слици је жути телефон; -Сада је плави телефон. Услов су праве и измишљене именице, а услов у оквиру правих је каноничност именица – ако се именице мушког рода завршавају сугласником, женског вокалом *а*, средњег вокалима *о* и *е*, каноничне су, а ако се именице мушког рода завршавају вокалом *а* (аниматне), или вокалима *о* и *е* (неаниматне) и женског сугласником, неканоничне су. Циљ је био проверити како ефекат познатости именице, затим каноничности, као и ефекти изложености српском језику, нивоа познавања српског и (не)подударност рода у немачком корелирају са одговорима испитаника из Немачке. Такође су упоређени њихови одговори са одговорима испитаника из Србије. Претпоставка је да ће се испитаници ослањати на усвојено лексичко знање код познатих именица, а код непознатих ће се ослањати на морфофонолошке сигнале, осим у случају аниматних именица, где би требало да преовлада семантичко слагање. Именице са неканоничним завршецима представљаће већи изазов, а изложеност, ниво знања и подударност с немачким би требало да позитивно корелирају са одговорима. Не очекује се велика разлика у одговорима у односу на испитанике из Србије.

Кључне речи: слагање у роду, наследни језик, српски језик, немачки језик

Тијана Н. Кукић

Универзитет у Крагујевцу, Србија

Филолошко-уметнички факултет

tijana.kukic@filum.kg.ac.rs

КОНТЕКСТ И УПОТРЕБА ЧЛАНА У ИТАЛИЈАНСКОМ ЈЕЗИКУ

Контекст представља све оно што чини позадину једне комуникативне ситуације: а то могу бити просторно-временске координате, културни обрасци, општа или заједничка знања саговорника. Контекст није фиксни, непроменљиви појам, већ је динамички и непрестано се прилагођава дешавањима унутар интеракције између саговорника. Контекст посматрамо и као тесно повезан са врстом знања (знања о свету, језику, заједничка знања и знања на основу контекста). Овај рад карактерише поимање прагматике као кључног фактора у одабиру адекватног члана у италијанском језику. Када то кажемо, мислимо на важност комуникативне ситуације у којој се саговорници налазе, на знања која (не) деле, на намере говорника и кооперативност саговорника, и на основу тих варијабли анализираћемо промене у значењу и употреби члана у италијанском језику. Не може се говорити о члану а да немамо на уму у ком контексту се он, заправо, јавља заједно с именским изразом и које је његово значење у датој употреби. Фокус овог рада јесте управо значај контекста приликом одабира члана у италијанском језику. Граматике италијанског језика углавном занемарују овај прагматички аспект употребе члана, односно чињеницу да се именица може употребити уз готово сваки облик члана у складу са датим контекстом. Циљ овог рада јесте управо анализа таквих случајева како бисмо доказали да је контекст кључ приликом избора адекватног облика члана као и да постоји извесна слобода приликом његовог одабира од стране говорника. Корпус овог истраживања базира се на савременим делима италијанске књижевности.

Кључне речи: контекст, члан, италијански језик, прагматика

Јелена Б. Лепојевић
Универзитет у Нишу, Србија
Филозофски факултет
jelena.lepojevic@filfak.ni.ac.rs

ДЕРИВАЦИОНИ ПОТЕНЦИЈАЛ И СТРАТЕГИЈЕ АДАПТАЦИЈЕ „ИНГВИЗАМА” У РУСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Овај рад представља вишеаспектну контрастивну анализу процеса адаптације именица са суфиксом -ing (ингвизама), позајмљених из енглеског језика, у руском и српском језику. Истраживање обухвата деривациони, семантички и синтаксички ниво. Актуелност рада проистиче из потребе за систематским описом механизма интеграције страних речи у генетски сродне и системски блиске језике, у којима је приметан утицај различитих ванјезичких фактора (пуризам, (англо)глобализација, културни контекст).

Истраживање има за циљ да испита творбени потенцијал наведених позајмљеница у систему руског, односно српског језика. У оба језика уочена је општа тенденција директног калкирања модела, међутим, могу се уочити и кључне разлике. Примарни резултати спроведене анализе сведоче о томе да српски језик одликује већа активност и систематичност адаптације ингвизама, који се помоћу суфикса -ова- активно укључују у глаголску парадигму (нпр. *шопинговати*), што сведочи о њиховој дубљој интеграцији у језички систем. У руском језику адаптација је претежно номинативног карактера, а глаголска деривација је маргинализована и спорадичног карактера те глаголи попут *шопить* одликују жаргонски језички ниво.

Разлике на семантичком нивоу уочавају се код неких културно-специфичних појмова и у чињеници да у српском језику постоје еквивалентне форме са суфиксима домаћег порекла.

Синтаксичка адаптација у оба језика одговара граматичким нормама али је и условљена рекцијским односима.

Утврђене разлике у стратегијама усвајања материјала страног порекла могу бити условљене структурним особеностима језика, различитим степеном нормативне контроле или културне рефлексije.

Истраживање се ослања на корпусне податке, материјале савремених медија и лексикографске изворе. Методологија обухвата контрастивну, дескриптивну и квантитативну анализу.

Кључне речи: ингвизми, англицизми, контрастивна лингвистика, адаптација, деривација, руски језик, српски језик

Patrick Levačić

Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Odjel za francuske i frankofonske studije

plevacic@unizd.hr

MARKO POLO IZMEĐU UTOPIJE, DISTOPIJE I HETEROTOPIJE

Putovanja Marka Pola u 13. stoljeću ostavila su veliki trag u europskoj predodžbi o svijetu. Njegovo djelo, poznato kao *Milijun*, sadrži opise "drugih" prostora – stvarnih, izmišljenih i iskrivljenih kako bi se najvjerojatnije što bolje dodvorio budućem čitatelju. Njegove priče se uglavnom promatraju iz prizme kategorije stvarno/lažno, a mi ćemo ih ovim radom promatrati iz perspektive pojmova utopije, distopije i heterotopije. Naša je hipoteza da je Marko Polo svoj putopis temeljio, između ostalog, i, na sljedećim pitanjima: postoji li bolji svijet od našeg? (utopijski element), postoji li opasnost od svijeta kojeg ne bismo željeli? (distopijski element) i postoji li idealan, ali stvaran svijet? (heterotopija).

Marko Polo opisuje stvarna mjesta u Aziji koja su za europske čitatelje bila „drugačiji svjetovi” – prostori s vlastitim pravilima i običajima. Na primjer, dvor Kublaj-kana, moćnog vladara Mongolskog Carstva, bio je za Europljane mjesto raskoši i strogih ceremonija koje su funkcionirale po drugačijim pravilima nego što su navikli. Taj dvor predstavlja heterotopiju – stvaran prostor koji djeluje kao „drugačiji svijet”, izazivajući divljenje, ali i preispitivanje vlastitih običaja i vrijednosti. Polo i Foucault imaju tako jedan zajednički nazivnik: zaokupljenost idejom kako se proizvode novi prostori koji su povezani s identitetom, vrijednostima sustavom i odnosima moći.

Nakon što prikazemo općenitu vezu između Marka Pola i navedena tri pojma, fokus ćemo staviti na epizodu Starac s planine iz putopisa *Milijun*. Cilj rada je pokazati da je ta epizoda nastala po modelu miješanja utopijskih, distopijskih i heterotopijskih elemenata i da pitanje koliko je ona stvarna ili izmišljena postaje sporedna problematika.

Ključne riječi: Marko Polo, utopija, distopija, heterotopija, mitski prostor

Тамара М. Љујић

Институт за српску културу Пришина – Лепосавић, Србија
tamara.ljujic@gmail.com

ИЗМЕЂУ СЦЕНЕ И ПРИПОВЕДАЊА: ЖАНРОВСКЕ ТРАНСФОРМАЦИЈЕ У ДЕЛИМА СИНИШЕ КОВАЧЕВИЋА

У раду се анализирају романи *Освајање завичаја* и *Године врана* Синише Ковачевића, настали кроз процес претварања драмског текста у роман, а на основу драма *Велика драма* и *Учитељица*. Док је у савременој књижевној и позоришној пракси чешће присутан супротан поступак – драматизација прозних дела, Ковачевићев приступ представља ретку појаву у којој се сценски модел преобликује у романескни. Истраживање је усмерено на испитивање односа између сценског и наративног кода, односно начина на који се драмска структура, дијалогичност и сценска напетост преносе у простор прозе. Посебна пажња посвећује се приповедачким стратегијама које надомештају одсуство сценске изведбе, променама перспективе и улоге лика, као и питању у којој мери драмска динамика бива очувана или замењена наративном комплексношћу. Ова трансформација осветљава не само поетичке особености Ковачевићевог опуса, већ и шира питања хибридизације жанрова у савременој српској књижевности. Рад показује да романизација драмског текста отвара нове могућности за проучавање међужанровских односа и уметничких стратегија данашњице.

Кључне речи: Синиша Ковачевић, *Велика драма*, *Учитељица*, *Освајање завичаја*, *Година врана*, драма, роман

Елена Львовна Березович

Уральский федеральный университет, Россия

berezovich@yandex.ru

ПРИНЦИП «WÖRTER UND SACHEN» SUB SPECIE СОВРЕМЕННОЙ ЭТНОЛИНГВИСТИКИ И ЭТИМОЛОГИИ

«Wörter und Sachen» – легендарная проблематика, соединившая античную философию и немецкую лингвистическую школу XX в., представители которой задумались об историко-культурном обосновании этимологических решений. Несмотря на известность, эта школа явно не оценена по достоинству, чему виной не только господство структурализма в языкознании первой половины XX в., но и европейский социополитический контекст того времени. При этом указанная исследовательская парадигма стала базовым ресурсом этнолингвистики, стимулировала развитие лингвогеографии, теории заимствований, полевой лингвистики, вывела на новый уровень (учет семантики) этимологию и способствовала разработке такой области, как семантическая реконструкция. В реалиях современной науки «Wörter und Sachen» – исследовательский принцип, значимый для этнолингвистики, этимологии, ономазиологии, исторической семантики и предполагающий учет прагматического, социокультурного, мировоззренческого контекста при восстановлении обстоятельств появления слова и его дальнейшего развития. Актуальны следующие установки: расширение предметного поля реконструкции (не только «темные» в этимологическом смысле случаи, но и «прозрачные», требующие выяснения условий возникновения номинации); сокращение хронологического интервала реконструкции, равного времени словесного смыслового сдвига; учет внеязыковых контекстов употребления слова, особенно случаев, когда оно включено в мифопоэтический комплекс и имеет корреляты в языке обряда, фольклора, верований; восстановление сценария взаимодействия субъекта номинации с объектом; выявление культурного фонда, набора прецедентов, значимого для субъекта номинации, что указывает не только на его кругозор, но и на аксиологические установки; учет многослойности мотивации с возможностью как хронологически последовательной смены мотивировок, так и симультанной полимотивационности; выяснение социолингвистических обстоятельств жизни слов (в том числе условий заимствования), которые должны приниматься во внимание не в меньшей степени, чем факторы лингвистической географии, и др.

Эти положения в докладе будут проиллюстрированы на славянском языковом материале.

Ключевые слова: семантическая реконструкция, этнолингвистика, этимология, принцип «Wörter und Sachen»

Ана З. Мацановић

Институт за српски језик САНУ, Србија
randjelovicana@yahoo.com

ДЕСКРИПТИВНИ РЕЧНИЦИ КАО КОРПУС ЗА ДИЈАХРОНИЈСКА ИСТРАЖИВАЊА

У овом раду се истражује како разноврсна и богата грађа *Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*, најзначајнијег подухвата савремене српске лексикографије, може послужити историчарима језика као главни или контролни корпус у њиховим лингвистичким истраживањима. Анализом начина израде овог тезаурусног речника, те одређених елемената његове макроструктуре и микроструктуре, утврђују се методолошки поступци и видови претраге помоћу којих дијахроничари могу доћи до драгоцених података за своја испитивања. Посебна пажња биће посвећена томе како лексичко богатство овог тезауруса, у недостатку историјских речника, може послужити као основа за различите типове специјализованих речника (историјски термилошки речници, речник славенизама, речник архаизама, речник историзама, речник застарелих речи).

Кључне речи: Речник САНУ, лексика, макроструктура, микроструктура, дијахронија, квалификатори

Ana J. Makišova

Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Filozofski fakultet

makisova.anna@gmail.com

ŠPECIFIKÁ SLOVENČINY VO VOJVODINE

Slovenský jazyk vo Vojvodine je súčasťou slovenského jazyka v materskej krajine, na Slovensku. V gramatickej rovine platia rovnaké pravidlá ale keďže žije a vyvíja sa v iných podmienkach, vyskytujú sa v slovnej zásobe aj nové prvky alebo nastáva posun vo význame niektorých lexém. Jazyková rozmanitosť slovenčiny vo Vojvodine vyplýva z vnútroštátnej komunikačnej ustálenosti (pokrajina, obec). Niektoré jazykové reálie v inojazyčnom priestore nadobúdajú odlišnú sémantiku (salaš/sálaš, paprikáš, pita). Vnútrojazyková variantnosť je výsledkom používania slovenčiny v slovensko-srbskom bilingválnom prostredí.

V enklávnom prostredí do slovnej zásoby pribúdajú aj lexémy, ktoré sú špecifické pre dané prostredie, v ktorom sa slovenčina používa ako menšinový jazyk. Konkrétne vo vojvodinskom prostredí sú to lexikálne jednotky, ktoré pomenúvajú národno-kultúrne špecifiká. Sú to bezekvivalentné lexikálne jednotky, ktoré nemajú svoje ekvivalenty označovaných objektov v kultúrnych prostrediach inojazykových spoločností. V slovenskom jazyku v materskej krajine neexistujú konkrétne reálie a súčasne aj pomenovania pre predmety, reálie. Lexémy označujú pomenovania z oblasti gastronómie (burek, sarma, pilav, kajmak, jogurt, belmuž) alebo názvy rozličných sviatkov (Bajram, Đurđevdan, Mitrovdan). V inojazyčnom prostredí je nevyhnutné vysvetlenie bezekvivaletných lexikálnych jednotiek.

Kľúčové slová: slovenský jazyk, sémantika, rozmanitosť, národno-kultúrne špecifiká

Андријана М. Малоку
Универзитет у Београду, Србија
Филолошки факултет
andrijana.jan19@gmail.com

МОТИВИ СЛИКЕ И СНА НА ПРИМЕРУ ОДАБРАНИХ ТЕКСТОВА ЛУИЋИЈА ПИРАНДЕЛА И МИЛОРАДА ПАВИЋА

Мотиви слике и сна приметни су у књижевном опусу Луиџија Пирандела (1867–1936) и Милорада Павића (1929–2009). Преплитање двају мотива размотрићемо на примеру новеле „Effetti d’un sogno interrotto” (Последице прекинутог сна) италијанског Нобеловца и кратке приче „Бахус и леопард” српског писца. Пиранделова новела је првобитно објављена у листу „Коријере дела сера” („Corriere della Sera”) 1936. године, да би потом постала део збирке *Novelle per un anno* (Приповетке за годину дана), док је Павић „Бахуса и леопарда” први пут уврстио *уместо поговора* у оквиру своје књиге песама *Месечев камен* 1971, а само две године касније и у збирку прича *Гвоздена завеса*. Поменути текстови представљају полазиште за компаративну анализу у нашем раду, чији је циљ да сагледа сродности и разлике у поетикама одабраних аутора. Припадност фантастичном модусу јесте једна од важнијих сличности ових прича, а нашу анализу ћемо употпунити и разматрањем поступака екфразе и хипотипозе. Очекивани резултат истраживања подразумева потврђивање израженог метафикционалног карактера у делу оба писца, што ћемо поткрепити и њиховим другим текстовима. Теоријски оквир рада заснован је на истраживањима фантастичне књижевности Рема Чезеранија (*Remo Ceserani*), Цветана Тодорова, као и Саве Дамјанова. У анализи се ослањамо и на студије Душице Тодоровић Лакаве и Јована Делића, ради бољег увида у дело и поетику сицилијанског, односно, српског аутора.

Кључне речи: Луиџи Пирандело, Милорад Павић, мотив слике, мотив сна, екфразе, хипотипоза, фантастика

Jovana J. Marčeta

Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Filozofski fakultet

jovana.marceta@ff.uns.ac.rs

Nina D. Ilić

Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Filozofski fakultet

nina.ilic@ff.uns.ac.rs

KONTRASTIVNA ANALIZA FRAZEMA SA KOMPONENTAMA (SRP.) *PAS* / (IT.) *CANE* / (ENGL.) *DOG*: MOGUĆNOSTI MULTIMODALNOG KOGNITIVNOG PRIKAZA

U radu se ukazuje na prednosti multimodalnog kognitivnog pristupa na primeru frazema sa komponentama (srp.) *pas*, (it.) *cane* i (engl.) *dog* u srpskom, italijanskom i engleskom jeziku. Savremena lingvistička istraživanja pokazuju da multimodalni pristupi, koji podrazumevaju predstavljanje sadržaja putem verbalnih i neverbalnih kanala, doprinose smanjenju kognitivnog opterećenja prilikom usvajanja informacija i dugoročnijem zadržavanju usvojenog znanja. S druge strane, frazeološka značenja često se zasnivaju na metaforičkim slikama i kognitivnim mehanizmima usklađenim sa prirodom ljudske konceptualizacije. Ti mehanizmi objašnjavaju motivaciju frazema i olakšavaju proces njihovog usvajanja u okviru nastave stranog jezika.

Uključivanje kognitivnih mehanizama u multimodalni okvir doprinosi jasnijem povezivanju i boljem razumevanju odnosa između doslovnih i prenesenih značenja frazema, što pospešuje njihovo usvajanje i trajnije pamćenje. Shodno tome, oslanjajući se na utvrđene kognitivne mehanizme i kulturne aspekte koji se nalaze u pozadini frazema sa komponentama (srp.) *pas*, (it.) *cane* i (engl.) *dog* u srpskom, italijanskom i engleskom jeziku, predložićemo savremeni model multimodalnog prikaza odabranih primera i ukazati na njegove prednosti u kontekstu metodike nastave stranog jezika.

Posebna pažnja biće posvećena analizi i poređenju sekundarnih semantičkih realizacija posmatranih leksema i njihovom uticaju na formiranje frazeoloških slika u posmatranim jezicima. Osim toga, leksičko-semantičkom analizom utvrdićemo eventualna podudaranja leksičke i semantičke strukture posmatranih primera. Korpus je ekscerpiran iz opštih i frazeoloških rečnika srpskog, italijanskog i engleskog jezika, a njihova upotrebna vrednost potvrđena je u savremenim medijskim izvorima, odnosno novinama, časopisima i digitalnim publikacijama.

Ključne reči: lekseme (srp.) *pas*, (it.) *cane*, (engl.) *dog*, frazeologija, kognitivna lingvistika, multimodalni kognitivni prikaz, metodika nastave stranog jezika

Jovana J. Marčeta

Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Filozofski fakultet

jovana.marceta@ff.uns.ac.rs

Ivana V. Lazić-Konjik

Institut za srpski jezik SANU, Srbija

ivana.konjik@isj.sanu.ac.rs

KOGNITIVNI MEHANIZMI U FUNKCIJI MULTIMODALNOG PRIKAZA SEMANTIČKE STRUKTURE LEKSEME *RUKA* – MOGUĆNOSTI I IZAZOVI

U ovom radu analiziraćemo leksemu *ruka* s ciljem da predložimo savremenu metodu prikaza njenog semantičkog sadržaja, koja kombinuje uvide iz kognitivne lingvistike s multimodalnim pristupom. Posebnu pažnju posvetićemo procesima obrade i usvajanja polisemije i frazeologije, kao jednom od najkompleksnijih pitanja u leksikografskoj i didaktičkoj praksi.

Osnovna značenja leksema i njihove sekundarne semantičke realizacije povezuju se u konceptualne mreže, u skladu sa načinom na koji naš kognitivni sistem konceptualizuje svet koji nas okružuje. Ove mreže predstavljaju polaznu tačku za formiranje metaforičkih slika koje motivišu frazeološka značenja. Njihovom analizom omogućava se prepoznavanje kognitivnih mehanizama koji učestvuju u razvoju sekundarnih i frazeoloških značenja, što potpomaže da se formuliše funkcionalni model za predstavljanje leksičke višeznačnosti i njeno sistematično izučavanje.

Polazeći od *Teorije dvostrukog kodiranja* (DCT), prema kojoj je usvajanje znanja i njegovo dugoročno zadržavanje uspešnije kada se informacije predstavljaju istovremeno kroz verbalne i neverbalne kanale, jer se na taj način smanjuje kognitivno opterećenje, u radu će biti pokazane prednosti multimodalnog pristupa na primeru obrade lekseme *ruka*. Identifikovaćemo ključne kognitivne mehanizme koji učestvuju u formiranju sekundarnih značenja ove lekseme i njenih frazeoloških značenja i na osnovu dobijenih rezultata predložiti model multimodalnih kognitivnih prikaza odabranih primera, koji se može primeniti u pedagoškoj leksikografskoj praksi. Model koji ćemo predložiti doprineće jasnijem razumevanju povezanosti između osnovnih i sekundarnih značenja lekseme, odnosno između doslovnih i prenesenih značenja frazema i omogućiti trajnije pamćenje usvojenih informacija, budući da se oslanja na kognitivne mehanizme usklađene sa prirodom ljudske konceptualizacije.

Ključne reči: leksema *ruka*, višeznačnost, frazeologija, kognitivni mehanizmi, multimodalni kognitivni prikaz

Anna Marchewka

Universität Danzig, Polen

Philologische Fakultät

Institut für Klassische Studien und Slawistik, Lehrstuhl für Klassische Philologie

anna.marchewka@ug.edu.pl

VOM AUTOR ZUR LITERARISCHEN FIGUR – FRAGMENTE DER BRIEFE DES PSEUDO-XENOPHON IN DER *ANTHOLOGIE* DES STOBAIOS

Der Vortrag ist den Fragmenten der Pseudo-Xenophon zugeschriebenen Briefe gewidmet, die in der *Anthologie* des Johannes Stobaios überliefert sind und hier aus narratologischer Perspektive analysiert werden. Uns stehen somit sieben Fragmente der Briefe zur Verfügung, die exemplarisch die Themen einzelner Kapitel der Sammlung veranschaulichen: III 5 *Über die Besonnenheit*; IV 21b *Über die Schönheit*; II 1, über die göttlichen Dinge und die Erforschung der Natur des Himmels und des Kosmos; IV 26, über die Beziehungen zwischen Vätern und Söhnen; IV 53 *Die Verbindung von Leben und Tod*; IV 56 *Trostworte*; und II 31, über die Erziehung und Bildung der Kinder. Ausgangspunkt ist die Frage, wie Xenophon in diesen Texten funktioniert – vom Autor zur literarischen Figur. Im Lichte der Konzeption von Wayne C. Booth wird deutlich, dass eine Distanz besteht zwischen dem realen Autor (dem anonymen Verfasser der Briefe), dem impliziten Autor (als Sokratiker) und dem epistolaren Erzähler einerseits und dem impliziten Leser andererseits. Diese Spannung führt zur Herausbildung der literarischen Figur „Xenophon“, die an die Stelle des historischen Schriftstellers tritt.

Die Theorie von Mieke Bal, insbesondere das Konzept der Fokalisierung, lässt erkennen, dass in jedem Fragment gerade „Xenophon“ zum Fokalisator wird: Er ist es, der die Welt der Werte, der Erziehung und der Haushaltsführung interpretiert, und der Leser erhält die Wirklichkeit durch seine Augen vermittelt. Stobaios trug also dazu bei, dass Xenophon in den apokryphen Briefen als moralische Autorität wahrgenommen wurde.

Schlüsselwörter: Xenophon, Sokratiker, apokryphe Briefe, Stobaios, Narratologie von W.C. Booth, M. Bal

Јелена И. Маринков

Универзитет у Београду, Србија

Филолошки факултет

jelena.marinkov@fil.bg.ac.rs

ГРАНИЦЕ У РОМАНИМА БЕКИМА СЕЈРАНОВИЋА *НИГДЈЕ*, *НИОТКУДА* И *ТВОЈ СИН ХАКЛБЕРИ ФИН*

У романима изразито аутофикционалне природе *Нигдје*, *ниоткуда* и *Твој син Хаклбери Фин* Беким Сејрановић пише о границама које наизглед успева да превазиђе: државним, политичким, националним, идеолошким, културолошким, етичким, међуљудским, али и о интраперсоналним баријерама, које никако не може да прекорачи: о страху од напуштања, осећајима одбачености и нежељености, о нестабилности и децентрализованости властитог идентитета. Бежећи од хаоса грађанског рата, јунак (или јунаци) ових романа постаје невољни апатрид, егзилант који увиђа да ће, услед културолошких разлика и ксенофобије коју нико не жели да призна, у Скандинавији заувек остати странац. Услед дугог избивања, странац постаје и на Балкану, и једино што му преостаје јесте непрестано премештање и пловидба, чиме се и дословно реактуализује чин Одисејевог путовања у савременом геополитичком контексту. На свом путовању јунак безуспешно покушава да пређе границу између детињства и одраслог доба, оставши заувек заробљен у формативном периоду *вечитог бившег дечака*, јунговском (и лалићевском) терминологијом речено. Тематизован је и сложен, ограничен однос према родитељима – у првом роману према мајци, што ће утицати на немогућност остваривања стабилних романтичних веза са женама, док непрестано и узалудно тражење потврде од оца резултира никад довршеном иницијацијом, од које се бег тражи у сталним променама: професије, места боравка, пријатеља, жена, у путовањима као физичким померањима, у коришћењу психоактивних супстанци као виду прекорачења свакодневних егзистенцијалних искустава, али и у уживању у забрањеном, табуизираним и незаконитом. Служећи се увидима имаголошких и културолошких студија, као и идентитетским и психоаналитичким тумачењима, у овом раду покушаћемо да лоцирамо све границе које аутор у својим романима исцртава, брише или (не) прекорачује.

Кључне речи: Беким Сејрановић, роман, имагологија, култура, егзил, *Puer aeternus*, идентитет

Бранкица Ђ. Марковић

Институт за српски језик САНУ, Србија

brankicama@gmail.com

О ОБЈАВЉЕНОЈ ДИЈАЛЕКАТСКОЈ ГРАЂИ СА ТЕРЕНА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ – ПРЕГЛЕД И РЕЗУЛТАТИ ДОСАДАШЊИХ ИСТРАЖИВАЊА

У раду се даје преглед и опис прилога у којима су дати дијалекатски текстови са терена Косова и Метохије. Циљ рада је да се покаже шта је све од дијалекатске грађе објављено са терена Косова и Метохије. Дијалекатска грађа, односно дијалекатски текстови са овог терена класификовани су у три групе: 1) Дијалекатски текстови уз које није дат опис грађе, 2) Дијалекатски текстови уз које је дат делимичан, краћи или дужи, опис грађе и 3) Дијалекатски текстови приложени у монографијама и речницима. На крају рада биће приложен регистар пунктова са Косова и Метохије из којих постоји објављена дијалекатска грађа.

Кључне речи: српски језик, дијалектологија, објављена дијалекатска грађа, Косово и Метохија

Жељко С. Марковић

Универзитет у Новом Саду, Србија

Филозофски факултет

zeljko.markovic@ff.uns.ac.rs

ПРОМЕНЕ У ОНИМИЈИ НОВОГ САДА ОД 1918. ГОДИНЕ ДО НАШИХ ДАНА

У протеклих нешто више од сто година град Нови Сад се развијао у социоисторијском контексту који је у великој мери био условљен с једне стране променама различитих државних оквира, а с друге променама различитих друштвено-политичких и економских система. Променљиви социоисторијски контекст у којем се Нови Сад мењао и развијао одражавао се и у променама у његовом урбаном ономастикону, пре свега у називима улица, тргова, културних установа, привредних друштава и угоститељских објеката. У раду ћемо приказати који су то основни механизми онимизације у мотивационо-семантичком и формално-структуралном погледу били преовлађујући на појединим развојним етапама градског ономастикона у посматраном временском оквиру. Покушаћемо одговорити и на питање да ли су механизми онимизације карактеристични за поједине периоде или везани за кључне историјске моменте били искључиво одраз културолошких тенденција проистеклих из датих друштвено-политичких околности или је у избору одређених типова назива било и својеврсних “мода” које с тим околностима нису биле у непосредној вези. На то се надовезује и питање да ли су те моде само локалног карактера или се уклапају у какве шире трендове. Пажњу ћемо посветити и градским називима који су одлика неформалне комуникације. Неки од њих били су својевремено званични називи појединих градских објеката, а касније су замењени другима, мада се међу становништвом, барем извесно време, задржавају у неофицијелној употреби.

Кључне речи: Нови Сад, друштвена историја, ономастика, микротопонимија, мотиви номинације

Радмило Н. Маројевић

Универзитет у Београду, Србија

Филолошки факултет

radmilo@mail.ru

ДЕСЕТЕРАЦ *ГОРСКОГ ВИЈЕНЦА* ПРЕМА КЛАСИЧНОМ ФОЛКЛОРНОМ ДЕСЕТЕРЦУ

На основу прегледа историје питања (студије В. Ђоровића, Ф. Волмана, Ј. Вуковића и Н. Банашевића) и ауторовог акценатског (версолошко-прозодијског) издања *Горског вијенца* и монографске студије „Његошев десетерац”, аутор образлаже концепцију о уникалности основног стиха централног спјева Петра II Петровића-Његоша. Десетерац *Горског вијенца* карактерише наглашени тротактни тонски стих са ослабљеном квантитативном клузулом, коју надомјешта трохејски ритам изразитије заступљен него у народном десетерцу, бројна звуковна понављања (рима, леонинска рима, анафора, асонанца) и укрштање фрезеолошких жанрова фолклорног и околиналног типа. Ритам се убрзава бројним дифтонзима, неметричким акцентима и опкорачењима цезуре и границе између другог и трећег такта, као и везивањем стихова у дуге синтактичке периоде који образују куплете као строфичну замјену. Версолошка иновација у Његошевом десетерцу јесте појава једносложне ријечи у медијалном такту (распоред 1 + 5 у другом полустиху), док је могућност акцента у четвртом слогу версолошки архаизам. *Горски вијенац* Његошев је најизразитији показатељ диференцирања умјетничког (белетристичког) и народног (фолклорног) десетерца као стиха (на други начин се та разлика манифестује у спјеву *Смрт Смаил-аге Ченгијића* Ивана Мажуранића).

Кључне речи: Петар II Петровић-Његош, српски асиметрични десетерац, тротактни тонски стих, квантитативна клаузула, трохејски ритам, фразеолошки жанрови, фигуре понављања

Sara Ž. Matin

University of Novi Sad, Serbia

Faculty of Philosophy

sara.matin124@gmail.com

REPRESENTATION OF WIDOWHOOD AND FEMALE MOURNING IN JOYCE
CAROL OATES'S *A WIDOW'S STORY* AND *BREATHE*

This paper examines the representation of widowhood and female mourning in Joyce Carol Oates's *A Widow's Story* (2011) and *Breathe* (2021), situating them within contemporary American literature and the specific subgenre of bereavement memoirs that thematize spousal loss. Whereas female mourning had long been mediated through male-authored discourse, in the late twentieth and early twenty-first centuries women writers increasingly claim authorial authority over the subject, articulating loss predominantly through nonfictional and confessional genres. The paper seeks to illuminate the cultural and literary context that enabled this development and to problematize approaches which consider female mourning in literature as a psychological state processed through the therapeutic function of writing. Instead, it redirects attention to mourning as a textual construct shaped by genre conventions and narrative strategies. Oates provides a particularly notable case: following the death of her first husband she turns to memoir, while the death of her second husband is transposed into the form of a novel. This dual-genre approach highlights the shifting modalities through which grief is narrativized, as well as the tensions between documentary and fictional registers, private testimony and public discourse, and portrays the widow figure as oscillating between being a reliable and an unreliable narrator under the influence of grief. The methodological framework combines feminist literary criticism, narratology, and theories of autobiography and autofiction. The aim of this study is to demonstrate how Oates's work transforms mourning from a therapeutic act of self-expression into multilayered literary and cultural discourse, thereby challenging inherited gendered representations of grief.

Keywords: widowhood, female mourning, Joyce Carol Oates, memoir, fiction, genre, narratology

Татјана Б. Мику Лазаревић
Универзитет у Новом Саду, Србија
Филозофски факултет
tatjana.writes@gmail.com

Гордана Б. Ћирић Огњеновић
Универзитет у Новом Саду, Србија
Филозофски факултет
gordanaciric94@gmail.com

ФРАГМЕНТИРАНИ ПРОСТОРИ И ЖЕНСКО ИСКУСТВО У РОМАНУ *УХВАТИ ЗЕЦА ЛАНЕ БАСТАШИЋ*

Овај рад анализира начин на који простор у роману *Ухвати зеца* Лане Басташић функционише као рефлексија и производ идеолошких, родних и идентитетских тензија. Полазећи од тезе да је простор у роману вишеслојни конструкт кроз који се идентитети обликују, дестабилизују и преговарају, па и активни актер нарације, истраживање повезује просторну фрагментацију са женским искуством постјугословенске стварности. Теоријски оквир ће објединити теоретичаре простора Анрија Лефебвра (друштвена производња простора), Гастона Башлара (феноменолошка анализа интимних простора), Мишела Фукоа (хетеротопија), и феминистичке ауторке попут Елен Сиксус, Елизабет Грос и Џудит Батлер, које простор и тело сагледавају као динамичне праксе кроз које се обликују друштвени односи, норме и субјективност. Посебно је релевантан допринос феминистичке мисли у разумевању тела и идентитета не као есенцијалних категорија, већ као процеса перформативности, рањивости и отпора. Кроз мапирање путовања главних јунакиња и читање градова као репрезентационих простора, рад показује да простор у роману не делује као неутрална позадина, већ као актер нарације, тј. као носилац сећања, траума и политичких тензија. Женско тело постаје место где се укрштају субјективност и простор, кроз које се изражавају контрола, несигурност и могућност отпора. Практике кретања, говора и сећања чине простор местом производње идентитета и значења. *Ухвати зеца* тако обликује интимну, афективну мапу постјугословенског пејзажа, у којој се простор исписује телима, емоцијама и нарацијом – фрагментирано, нестабилно и отворено за преобликовање.

Кључне речи: простор, идентитет, женско искуство, фрагментација, постјугословенска књижевности, тело, траума

Milana M. Milić

Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Filozofski fakultet

milana.milic@gmail.com

GRAD VRBAS KAO PALIMPSEST SEĆANJA NA PODUNAVSKE ŠVABE U ROMANU *POVRATAK U MAREZI* JOHANESA VAJDENHAJMA

Rad istražuje načine na koje je izgrađena i oblikovana poetska slika grada Vrbasa u romanu *Povratak u Marezi* Johanesa Vajdenhajma, podunavskog Švabe iz ovog grada. Roman se može čitati kao prostorno strukturisana naracija sećanja u kojoj grad ne funkcioniše kao neutralna geografska tačka, već kao emocionalno obojen topos prošlosti. Prostor se u njemu ne pojavljuje kao pozadina radnje, već kao pokretač evociranja i introspekcije, a grad za pripovedača postaje višeslojan simbol detinjstva, zavičaja, gubitka, ali i krivice u kom se ukrštaju lična, kolektivna i kulturna sećanja, čime se otvara mogućnost čitanja Vrbasa kao mesta višeslojnog palimpsesta kolektivnog pamćenja.

Vajdenhajmov doživljaj prostora nameće interpretativni model Gastona Bašlara prema kom prostor oblikuje naš osećaj sebe, posebno sa aspekta intimnih prostora naših ranih godina, a analitički okvir rada dopunjuje se i teorijama koje obuhvataju širu, društveno-istorijsku dimenziju sećanja u prostoru, poput teorije mesta sećanja Pjera Nore i teorije urbanog palimpsesta Andreasa Hujšana.

Književno suočavanje sa gradom i društvenim promenama u njemu pokazuje se kao složen doprinos urbanim kulturama sećanja regiona. Vrbas, kao simboličko mesto suočavanja sa prošlošću, služi i kao podsticaj za promišljanje o pitanjima savremenog identiteta, odnosa prema istoriji, društvu i sebi. Vraćanjem u grad iz detinjstva, Vajdenhajm pokušava da pomiri ono što je bilo s onim što jeste, da pronađe mesto sopstvenog identiteta u prostoru koji je istovremeno i poznat i stran, tematizujući tako krizu identiteta, gubitak zavičaja, ali i složenosti kolektivnih sećanja i neophodnost interkulturnog dijaloga.

Ključne reči: poetika prostora, podunavske Švabe, identitet, kultura sećanja

Ана М. Миљинковић

Институт за књижевност и уметност, Србија

anagarsija93@hotmail.com

ФОЛКЛОРНЕ МАТРИЦЕ СТРАХА У ДИГИТАЛНОМ ПРОСТОРУ – СЛУЧАЈ ЛАБУБУ ЛУТАКА

Истраживање је посвећено савременим наративима о лабубу луткама, које се у дигиталном простору и популарној култури неретко представљају као „поседнути” предмети. Овај феномен, настао на пресеку глобалне популарне културе, тржишта играчака и интернет комуникације, брзо је изазвао интересовање јавности, праћено бројним хумористичким, хорор и сензационалистичким садржајима. Наративи који се формирају око лабубу лутака показују блискост са жанровским обрасцима урбаних легенди, прича о поседнутим луткама и предметима којима се приписују натприродна својства, па и демонолошким предањима. Они истовремено функционишу као извор забаве, али и као облик изражавања страха и колективне панике у савременом друштву. Истраживање ће обухватити анализу дигиталних извора (мимови, видео-садржаји, коментари и медијски натписи). Циљ је да се осветле механизми настанка и ширења оваквих наратива, као и њихове функције у културном контексту. Посебна пажња биће посвећена питању жанра и начину на који се традиционални мотиви преобликују у дигиталном окружењу. Упоредивањем наратива о лабубу луткама са традиционалним мотивима и причама о „поседнутим“ предметима рад ће показати да је реч о препознатљивој фолклорној матрици која у дигиталној епохи добија нове облике.

Кључне речи: лабубу лутке, дигитални фолклор, урбане легенде, жанр, популарна култура, приче о поседнутим луткама

Miloš Milisavljević
University of Niš, Serbia
Faculty of Philosophy
milos.milisavljevic@filfak.ni.ac.rs

REPORTS ON THE PROTESTS IN SERBIA THROUGH THE LENS OF RELEVANCE THEORY

The topic of this study will be the analysis of the relevance of clickbait headlines from online news discussing the protests occurring in Serbia. The clickbait headlines which will be analyzed in this study will be those that allude to information without presenting it and those that include emotionally-laden statements and phrasings. The small corpus of headlines to be analyzed in the study will be gathered from the four most popular news sources in Serbia in September 2025. The first 100 articles related to the protests in Serbia that appear when the word “protest” is searched on these four news sources will constitute this corpus. These headlines will then be divided into two smaller subcorpora, wherein one subcorpus will contain non-clickbait headlines and the other will consist of clickbait ones. The headlines from the clickbait corpus will be analyzed along the lines of Relevance Theory. For this analysis, specific linguistic segments which hinder the optimal relevance of these headlines will be gathered from the headlines. This analysis will focus on specific linguistic categories found to be reducing the relevance of the headlines with the goal of determining the most frequent categories of the words or phrases in these roles. In addition, allusions to information not present in the headline and uses of emotionally-laden language will be analyzed separately, with the aim of determining which of the two forms of clickbait is more frequent in the headlines. The results of this study should provide further insight into the reporting on protests in Serbian by local news sources and aid in the understanding of the concept of clickbait itself.

Keywords: discourse analysis, pragmatics, Relevance Theory, clickbait, protest, online news headline

Нина С. Миљковић

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Србија
Филозофски факултет
nina.miljkovic@pr.ac.rs

СИНТАКСА ПОД ПРИТИСКОМ – АНАЛИЗА ИМПЕРАТИВНИХ КОНСТРУКЦИЈА У СЦЕНАРИЈУ ЗА ФИЛМ *ДЕНКЕРК*

Циљ овог рада је да представи синтаксичку анализу и прагматички ефекат императивних конструкција у сценарију који је написао сер Кристофер Нолан за филм *Денкерк*. Ово је историјски ратни филм; стога се кроз читав текст сценарија често користи заповедни начин како би се нагласио осећај ургентности и стрепње, као и драматична атмосфера у којој се одвија радња. Сврха ове анализе је двојака; на нивоу синтаксе, она има за циљ да опише карактеристике императива, као што су елиптичност, повремено јављање субјекта, употреба модалних глагола и прилога, и функција императива у зависним реченицама; на нивоу прагматике, за циљ има да испита улоге императива, попут начина на које они покрећу радњу филма, и стварају осећај напетости и угрожености. У раду се истиче да употреба императива у сценарију није био стилски, већ неопходан избор како би се веродостојно приказала прича о бици код Денкерка, окарактерисана суровим ратним околностима, изненадним преокретима, и борбом за преживљавањем. Дакле, рад настоји да покаже да у екстремним ситуацијама језик, а посебно синтакса, постаје сиромашнија, сведена на најнеопходније елементе који омогућавају брзу и ефикасну комуникацију. Насупрот томе, у опуштенијим контекстима синтакса је богатија, разуђенија и флексибилнија. Стога је филм *Денкерк* послужио као студија случаја за разумевање начина на који се језик трансформише у екстремним околностима.

Кључне речи: императив, синтакса, прагматика, Денкерк, Кристофер Нолан

Вања Н. Миљковић

Институт за српски језик САНУ, Србија
vanja.miljkovic@isj.sanu.ac.rs

Ана В. Миленковић

Институт за српски језик САНУ, Србија
ana.milenkovic@isj.sanu.ac.rs

КОНЦЕПТУАЛНА АНАЛИЗА ГЛАГОЛСКИХ ЕКСПРЕСИВА КОЈИ ОЗНАЧАВАЈУ ЗАВОЂЕЊЕ И ЗАЉУБЉИВАЊЕ: ПОЈМОВНО ПРЕСЛИКАВАЊЕ И СИНТАКСИЧКИ ПРОФИЛИ

У раду се из угла когнитивне лингвистике анализирају експресивни глаголи који у савременом српском језику означавају ситуације завођења и заљубљивања. Грађа је ексцерпирана из неколико типова извора, како би се обухватили експресиви различитих регистара. Поред општих речника српског језика (РСАНУ, РМС и РСЈ), коришћени су и речници жаргона (Андрић 2005, Имами 2007, Герзић 2012), као и богата грађа забележена на порталу Вукајлија. Под појмом *глаголски експресив* разумемо сваки глагол (нпр. *одлепити*, *зацопати се*) или глаголски израз (нпр. *оборити с ногу*, *завртети памет*) чије значење има фигуративни карактер, тј. чија циљна семантичка интерпретација захтева ангажовање одређених појмовних пресликавања. Та пресликавања, када је реч о појединачним глаголима, могу бити остварена на нивоу полисемије (нпр. *наложити* примарно значење остварује у домену ВАТРЕ, а секундарно у домену ЕМОЦИЈА) или творбе речи (нпр. *напалити* остварује значења само у домену емоција, нема примарније значење у домену ВАТРЕ). Циљ истраживања је разматрање концепата ЗАВОЂЕЊА и ЗАЉУБЉИВАЊА у савременом српском језику, како у смислу метафоричких пресликавања тако и у смислу рефлектовања појмовних структура кроз синтаксички лик глагола. Грађа ће бити класификована по изворним доменима, а потом ће се размотрити које примарне метафоре стоје у позадини метафора као што су ЗАЉУБЉЕНОСТ ЈЕ ВАТРА (*наложити се*, *попалити се*), ЗАЉУБЉЕНОСТ ЈЕ ПОТРЕС (*затрескати се*, *оборити с ногу*), ЗАЉУБЉЕНОСТ ЈЕ ОДВАЈАЊЕ ОД ПОДЛОГЕ (*откинути*, *одлепити за неким*). Размотрићемо и експресиве метонимијског типа (нпр. *загледати се у некога*) и постметафоре (експресиве код којих је јасна веза са изворним доменом изгледела, нпр. *зацопати се*). Посебна пажња биће посвећена догађајној концептуализацији, односно питању како актантски профили обликују емоционални сценарио у овом поддомену.

Кључне речи: когнитивна семантика, емоције, жаргон, глаголски експресив, појмовно пресликавање, синтаксички профил

Невена Р. Миловановић

Универзитет у Крагујевцу, Србија

Филолошко-уметнички факултет

n.milovanovic79@yahoo.com

ПАСИВНО ТРАГАЊЕ ЕКС – ЦЕНТРИЧНОГ СУБЈЕКТА У РОМАНУ
БЕРНАРДИЈЕВА СОБА СЛОБОДАНА ТИШМЕ

Циљ овог истраживања је да се у контексту теза Ериха Фрома о трагању субјекта за идентитетом, смислом и целовитошћу услед интериоризоване свести, капиталистичке идеје напретка и бирократских норми које служе као механизам за ограничавање слободе и пасивизирање индивидуе, сагледају дати елементи у роману Слободана Тишме – *Бернардијева соба за глас (контрастенор) и оркестар*. Ослањајући се на дело Ериха Фрома – *Револуција наде за хуманизацију технике*, као и постмодернистичке мислиоце Фредерика Џејмсона и Линду Хачион, и тезе типичног постмодернистичког канона, аналитичко-синтетичком методом имплементираном на тумачење овог дела, откривамо пример недостатне природе спојене са високим интелектом и љубављу према уметности, раскол између мишљења и осећања који творе расточену екс-центричну индивидуу, у сталној потрази за целовитошћу. Децентрирањем и измицањем центра, приповедање разоткрива идеолошку, социолошку и психолошку измештеност и немогућност заокруживања сопственог идентитета. Пишта Петровић све време наратијом пуном доживљајног, догађајног, фантазмагоричног трага за својим *ја*. Укљештен између друштвеног хоризонта коме се мора повиновати и сопственог осећаја неуклопљености и неукалупљености, пасивно тражи смисао, истину, залечење рана, наду, привремену радост и емотивно разрешење. Од потраге за идентитетом и својим местом ствара сопствену митологију, психолошку, атемпоралну. Бернардијева соба, деридијански излизана метафора, која се, правећи отклон од пренесених идеја и значења, колеба од израза диспозиције субјекта до положаја уметности, ка крајњој истини и вредности појава, идеја и суштине.

Кључне речи: Бернардијева соба, Слободан Тишма, трагање субјекта, ексцентрично, пасивна индивидуа

Damir Mišetić

Sveučilište u Mostaru, Bosna i Hercegovina

Filozofski fakultet

damir.miseti@ff.sum.ba

Julian Schütz

Università della Campania Luigi Vanvitelli, Italia

julian.schutz@unicampania.it

PERMANENZA E SCHEMATICITÀ DEI DANTISMI NELL'ITALIANO CONTEMPORANEO

Il presente studio si propone di analizzare la stabilità e la potenziale schematicità di tre espressioni dantesche, *Senza infamia e senza lode* e *Mi fa tremare le vene e i polsi* e l'espressione di matrice dantesca *Non ti curar di loro, ma guarda e passa*, attraverso le loro occorrenze nel corpus web italiano *itTenTen20*. Pur configurandosi come validi candidati per frasemi schematici o, più precisamente, modelli di citazione, le indagini preliminari rivelano un'inattesa dinamica d'uso: tali dantismi presentano una variabilità lessicale estremamente limitata, con forme canoniche che persistono nella comunità linguistica italiana contemporanea, nonostante i consueti adattamenti intervenuti nel corso della storia della lingua parlata. L'analisi, condotta nel quadro teorico della fraseologia, esplora il grado di fissità, ossia di variabilità, di tali espressioni, valorizzandone le origini letterarie. Il contributo si inserisce nel più ampio contesto della ricerca fraseologica recente, la quale evidenzia la vitalità di frasemi originari dalla letteratura, dall'antichità o dalla Bibbia nell'italiano moderno, spesso caratterizzati da un'ampia diffusione che ne favorisce la modificazione occasionale e persino lo sviluppo di modelli schematici. Tuttavia, rimane irrisolto il problema dei meccanismi che determinano la formazione di tali modelli o che, come nel caso presente, ne impediscono l'evoluzione, offrendo così spunti per ulteriori indagini sulla vitalità dei costrutti danteschi e sul loro ruolo nei contesti comunicativi attuali, come i media digitali.

Parole chiave: dantismi, stabilità, schematicità, italiano

Ivana D. Miškeljin

Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Pedagoški fakultet u Somboru

ivanamiskeljina@gmail.com

Ljiljana J. Knežević

Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Prirodno-matematički fakultet

ljiljana.knezevic@dbe.uns.ac.rs

Žana G. Gavrilović

Univerzitet u Istočnom Sarajevu, Bosna i Hercegovina

Filozofski fakultet, Pale

zana.gavrilovic@ff.ues.rs.ba

BENEFITS OF INTERNATIONAL STUDENT MOBILITY PROGRAMS – PERCEPTIONS OF STUDENTS FROM SERBIA AND THE REPUBLIC OF SRPSKA

International student mobility generates numerous benefits for students, but it is shaped by political, economic, academic and socio-cultural factors. The aim of this paper is to determine how beneficial students from Serbia and the Republic of Srpska perceive international student mobility programs in terms of their professional and personal development, educational and foreign language gains, cultural benefits and social integration and whether there are any significant differences between their responses. A specially designed questionnaire was administered to collect data from senior-year students of 10 faculties of the University of Novi Sad (N=727), Serbia, and 11 faculties of the University of East Sarajevo (N=264), the Republic of Srpska, participating in international student mobility programs in October and November 2024. The data were analyzed using descriptive statistics and Mann-Whitney-U test. The obtained results show that the students from both universities attach high importance to all the benefits listed. However, the students' views differ regarding the level of importance they attach to the given benefits, with the UNS students valuing most meeting new people and exploring different cultures, while for their UEI peers the highest valued benefit is facilitating integration into international scientific/academic community. Of the 10 survey items, eight show statistically significant differences between the responses of the students of the universities in question. The findings are interpreted in relation to the students' background considering educational, social, political and economic factors. Recommendations for university educators and international policy makers at the two universities are also provided.

Keyword: international student mobility, benefits, perceptions

Анђела Г. Митић

Иновациони центар Универзитета у Нишу, Србија

a.mitic-19606@filfak.ni.ac.rs

ИДИОЛЕКТ ЛЕСКОВАЧКОГ ГОВОРА У СВЕТЛУ ВЕШТАЧКЕ ИНТЕЛИГЕНЦИЈЕ

У овом истраживању се разматрају могућности примене савремених технологија вештачке интелигенције у анализи идиолекта лесковачког говора. У раду је анализиран говор одабраног представника старије генерације изворних говорника лесковачког говора. Истраживање је усмерено на испитивање могућности вештачке интелигенције да препозна, систематизује и анализира индивидуалне језичке особености говорника у односу на шире дијалектолошке карактеристике. Корпус је формиран на основу теренских снимака и транскрипата говора појединца из лесковачког краја, који су затим обрађени уз помоћ алата заснованих на машинском учењу и обради природног језика. Одабрани испитаник је рођен у Лесковцу, родитељи су му били Лесковчани, ту је провео цео свој живот и није напуштао поменућу средину на дуже време ради школовања или рада. Материјал је прикупљен у директном разговору са испитаником. Анализа је обухватила фонетске, морфолошке и лексичке особености, као и њихово поређење са општим цртама призренско-јужноморавског дијалекта. Резултати указују на то да вештачка интелигенција може бити користан алат у препознавању идиолектских одступања и уочавању микронивоа језичке варијације који често остаје непримећен традиционалним методама. Овакав приступ отвара могућност за даље интердисциплинарне студије и систематичније мапирање индивидуалних говорних разлика унутар дијалеката.

Кључне речи: српски језик, призренско-јужноморавски дијалекат, лесковачки говор, идиолект, вештачка интелигенција, обрада природног језика

Velimir Mladenović

Université de l'Ouest de Timișoara, România

velimir.mladenovic@gmail.com

velimir.mladenovic@e-uvr.ro

« CALCULER LA FIN DU MONDE » : L'ÉQUATION NUCLEAIRE ENTRE SCIENCE,
MORALE ET DESTIN DANS *L'ÉQUATION AVANT LA NUIT* DE BLAISE NDALA

Cette communication se propose d'examiner le roman de Blaise Ndala à la lumière de la menace nucléaire, envisagée comme une équation où s'entrelacent la rigueur du calcul scientifique, les exigences de la responsabilité morale et le sentiment d'une fatalité historique. Dans ce récit qui conduit un écrivain congolais à Washington pour une conférence, l'intrigue se noue autour de la découverte par une universitaire chilienne d'un passé familial lié à l'Allemagne nazie et à un programme atomique, révélations qui ouvrent sur une réflexion vertigineuse sur l'héritage politique et la mémoire des armes de destruction massive. L'analyse visera à montrer comment la fiction, en réinvestissant les représentations historiques des programmes atomiques, interroge avec acuité les dilemmes éthiques liés à la possession et à l'usage d'une puissance capable d'anéantir le monde. La démarche adoptera une perspective à la fois littéraire, historique et philosophique, attentive aux résonances entre le discours narratif et la rhétorique de la dissuasion, et sensible aux échos que l'on peut établir avec la pensée de Hans Jonas, Günther Anders ou Hannah Arendt, pour qui le progrès technique impose une nouvelle éthique de la responsabilité. En replaçant *L'Équation avant la nuit* dans le contexte élargi de l'ère nucléaire, il s'agira de mettre en lumière comment l'art romanesque peut encore, à l'heure où la science sait « calculer » la fin du monde, questionner la possibilité même de différer cet avènement par la force de la conscience et du récit.

Mots clés: guerre, guerre atomique, menace nucléaire

ДИГИТАЛНИ ЖИВОТ ПРЕДАЊА О ЛАЗАРЕВОЈ КЛЕТВИ И СЕЛУ ТОПОЛА

Предања о селу које је проклео кнез Лазар због тога што нису послали довољан број ратника у битку могу се пронаћи у архивској грађи, у штампаним збиркама и у савременим теренским истраживањима фолклора. Због жанровске хибридности тешко их је прецизно одредити, мада су блиска распрострањеним културно-историјским предањима о јунацима и местима. Истовремено, ова предања се могу посматрати као подврста предања о породичним проклетствима, јер тематизују проклетство рода. У њима се такође препознају елементи етиолошких и есхатолошких предања, као и мотиви карактеристични за легенде. Ослањајући се на радове претходних истраживача, у раду се анализира виталност овог предања у медијском дискурсу – на различитим интернет порталима, Јутјубу и у коментарима интернет корисника. Иако се у савременим теренским фолклористичким истраживањима наратив везује за различите ареале, овде се предање јавља у вези са селом Топола у близини Јагодине, у којем је број кућа одређен Лазаревом клетвом. Циљ је да се укаже на континуитет, али и промене које долазе са уласком фолклорног наратива у домен масовних медија, попут приближавања пророчанствима и апокалиптичним наративима, као и на однос између локалног и колективног. Ове особине које се рефлектују у новом животу предања откривају њихову функцију у интерпретацији савремених криза и друштвених промена, док се истовремено открива улога оваквих наратива у формирању како локалног идентитета тако и колективне историјске свести.

Кључне речи: културно-историјска предања, предања о проклетству рода, етиолошко-есхатолошка предања, легенда, Лазарева клетва, село Топола, фолклор на интернету

Saša G. Moderc

Univerzitet u Beogradu, Srbija

Filološki fakultet

moderc.sasa@gmail.com

Maurizio N. Barbi

Univerzitet u Beogradu, Srbija

Filološki fakultet

maurizio1973@yahoo.it

TRA MODALITÀ EPISTEMICA E VALORI ATTENUATIVI: GLI EQUIVALENTI ITALIANI DEL LESSEMA SERBO *VALJDA*

Il presente saggio si pone l'obiettivo di identificare, classificare e analizzare gli equivalenti italiani di *valjda* nel corpus di testi paralleli SebItaCor3. Nel serbo contemporaneo la particella (o avverbio, a seconda delle classificazioni) *valjda* registra un uso frequente, specialmente nel parlato, presentando nel contempo una marcata polivalenza pragmatico-discorsiva. Le sfaccettature semantiche di *valjda* richiedono un'accurata analisi linguistica al fine di riprodurre con precisione in italiano i suoi valori semantici. Dopo la presentazione dei valori epistemiche di *valjda* (quali la probabilità e la verosimiglianza) e delle sue funzioni di marker testuale (tra cui quella di mitigazione, di hedging, di attenuazione e modestia, di marcatore dell'incertezza), si analizzano 844 esempi di uso presenti nel corpus SerbItaCor3. Le traduzioni italiane mostrano che *valjda* generalmente viene reso con gli avverbi italiani forse e probabilmente (o viene omesso), ma in determinati casi tali corrispondenze appaiono imprecise e non corroborate dall'analisi dei valori semantici e pragmatici del lessema serbo. Una particolare attenzione verrà dedicata agli approcci individuali dei singoli traduttori in italiano delle opere serbe incluse nel suddetto corpus, nell'intento di individuare eventuali approcci soggettivi nell'interpretazione del lessema *valjda*. Gli autori ipotizzano che una maggiore attenzione dedicata ai lessemi polivalenti serbi, tra i quali figura anche *valjda*, contribuirà a migliorare la didattica dell'italiano come LS/L2 e il lavoro di mediazione culturale tra le due lingue.

Parole chiave: serbo, italiano, *valjda*, dimensioni semantico-pragmatiche, analisi contrastiva

Михал Мордань

Университет в Белостоке, Польша

Филологический факультет

michal1437@gmail.com

m.mordan@uwb.edu.pl

ФАМИЛИИ В ПРАВОСЛАВНОМ ПРИХОДЕ В РАЙСКЕ НА ПОДЛЯШЬЕ В КОНЦЕ XIX – НАЧАЛЕ XX ВЕКА (НА ОСНОВЕ МЕТРИЧЕСКИХ КНИГ)

Доклад посвящается фамилиям, засвидетельствованным в метрических книгах православного прихода в селе Райск на Подляшье (польско-восточнославянское пограничье, ныне Польша) в конце XIX – начале XX века. В качестве источника ономастического материала была использована первая часть («О родившихся») метрических приходских книг от 1884, 1888–1889, 1891–1913 гг.

Целью исследования является определение происхождения фамилий, изучение их лексических основ, способов образования и структурных особенностей. Фоном для ономастического анализа фамилий является, с одной стороны, административная принадлежность Подляшья в рассматриваемый период (Российская империя), с другой же – поликультурный характер региона, обусловленный этнической неоднородностью местного населения и многовековыми контактами между представителями разных национальностей и вероисповеданий.

В исследовании используются описательный и исторический подходы, а также методы, предполагающие инвентаризацию антропонимического материала, его лексико-семантическую классификацию, и ставящие в фокус внимания этимологический и структурный аспекты.

Ожидается, что проведенный анализ позволит выявить наиболее продуктивные лексико-семантические группы антропонимов и покажет неоднородность фамилий в плане их языкового происхождения, однако с преобладанием восточнославянского компонента, что свидетельствовало бы – в свою очередь – об отражении в языковых единицах культурно-конфессиональной принадлежности местного населения. Предполагается, что в основах отыменных фамилий доминируют церковные формы личных имен, а также производные от них варианты, типичные для исследуемого региона.

Актуальность темы детерминирована увеличением значения региональных антропонимических систем, возрастающим в последние годы интересом к церковным метрическим книгам как источнику для разного типа исследований и ростом заинтересованности автохтонов к собственной истории и родословной.

Ключевые слова: ономастика, антропонимика, фамилии, метрические книги, православие, Подляшье, польско-восточнославянское пограничье

Маринике Мозор

Универзитет у Новом Саду, Србија

Филозофски факултет

marinike.mozor@ff.uns.ac.rs

BILDUNGSROMANUL ÎN LITERATURA SÂRBĂ

Lucrarea are ca obiect analiza genului *Bildungsroman* în literatura sârbă, cu accent pe definirea, evoluția și adaptarea acestui tip de roman în contextul cultural local. *Bildungsromanul*, cunoscut și sub denumirea de „roman de formare” sau „roman educativ”, reprezintă un gen care explorează procesul de dezvoltare morală, spirituală și intelectuală a individului, având în centrul său formarea personalității tinere în relație cu societatea și valorile epocii. Scopul principal al cercetării este identificarea caracteristicilor definitorii ale *Bildungsromanului* și analiza modului în care acestea se manifestă în opere semnificative ale literaturii sârbe. Partea analitică a studiului examinează prezența elementelor *Bildungsromanului* în texte reprezentative, de la autobiografia lui Dositej Obradović, *Život i priklučenija*, până la creațiile ulterioare ale lui Branimir Ćosić, Draga Gavrilović, Danilo Kiš, Vladan Desnica și Milovan Danojlić. În aceste opere, dezvoltarea interioară a personajului principal este corelată cu procesul de cunoaștere, formare și afirmare într-un context cultural și istoric specific. Analiza relevă faptul că *Bildungsromanul* în literatura sârbă nu este o simplă preluare a modelului european, ci o adaptare creativă ce reflectă particularitățile spirituale și identitare ale spațiului sârbesc. Acest gen rămâne relevant și viabil, întrucât exprimă universalitatea procesului de formare a individului, oferind totodată o perspectivă asupra relației dintre tradiție și modernitate în literatura sârbă contemporană.

Cuvinte cheie : Bildungsroman, literatură sârbă, dezvoltare spirituală, identitate culturală

СВИЊА У ЈЕЗИЧКОЈ СЛИЦИ РУСИНА У ВОЈВОДИНИ

У раду ће бити представљен сегмент језичке слике Русина у Војводини кроз номинације и фразеологизме са зоонимом *свиња*. Корпус за ово истраживање је формиран интервјуисањем говорника, носилаца русинског језика и ексцерпцијом речника. Ово интердисциплинарно истраживање је засновано на когнитивно лингвистичким методама, у првом реду концептуалној анализи. Као помоћна метода се користи асоцијативни тест који показује савремену језичку слику света. Русини у Војводини свињу најчешће виде у негативном светлу, као прљаву (*брудни як швиня, мусави (мурцави) як праише*), угојену (*тлусти як швиня*), непроменљиво лошег карактера (*облєч швиню до злата а вона пойдзе до блата*), гневљиву (*нагнївани як корназ*), алаву (*добра швиня гоч яки помий (кажду помию) попиє / за добру швиню нєт подли помий; хтора швиня раз курче пожре тота ше на паспаль нє враци*), агресивну (*дриляц ше як праише до помийох*), која прави неред (*коборлує як тота швиня у оборе, вшадзи ше (ви)найдзе як швиня у бундавох*), утиче негативно на друге (*єдна швиня шицок чупор розриє*), без мере у пићу (*пияни як швиня, опиц ше (пияни, ожреєц ше) як швиня, вивалял ше як швиня*). Ова стереотипна виђења свиње су најчешће индукована њеним понашањем и спољашњим изгледом. На основу анализе можемо извести закључке о месту свиње у категорији домаћих животиња и сегменту језичке слике света Русина у Војводини.

Кључне речи: свиња, русински језик у Војводини, номинације, фразеологизми, асоцијације, језичка слика света

Предраг Ј. Мутавцић
Универзитет у Београду, Србија
Филолошки факултет
predrag.mutavdzic@fil.bg.ac.rs

Мерима Х. Кријеџи
Универзитет у Београду, Србија
Филолошки факултет
merima.krijezi@fil.bg.ac.rs

*ΛΥΚΟΣ ΜΕ ΠΡΟΒΙΑ ΠΡΟΒΑΤΟΥ = UJK ME LĚKURĚ QENGJI = ВУК У ЈАГЊЕЋОЈ
КОЖИ – ГРЧКИ, АЛБАНСКИ И СРПСКИ ФРАЗЕОЛОГИЗМИ СА
ЗООНИМИСКОМ КОМПОНЕНТОМ ВУК (ПРИЛОГ ПРОУЧАВАЊУ
МЕЋУБАЛКАНСКЕ ФРАЗЕОЛОГИЈЕ)*

У раду представљамо резултате синоптичке студије у којој се разматрају фразеологизми и паремије у три савремена балканска језика, грчком, албанском и српском, са кључном лексичком компонентом *вук* (λύκος, ujk). Будући да користимо, поред компаративне, и контрастивну методу, сваки језик може послужити и као циљни и као полазни – ово је посебно важно, уколико имамо на уму да се фразеологизми и паремије, чак и када поседују исти смисао и значење, творе у сваком језику на безброј начина од којих је већина идиотипична. Како се у сваком од наведених језика уочава добро формирано фразеолошко-паремиолошко језгро са лексемом *вук*, наш основи циљ је да установимо колико су и да ли су забележени примери конвергентни и/или дивергентни између себе, са једне стране, те да ли је могуће говорити међукултуролошким утицајима између трију језика, са друге.

Примери су ексцерпирани из примарне грађе, коју чине релевантни једнојезични и двојезични речници (општи, фразеолошки, електронски), и из збирки народних пословица трију језика, док смо, као додатни (секундарни) вид провере њихове директне примене и значења искористили претраживач *Google*.

Истовремено, анализираћемо и степен преводне и семантичке еквивалентности фразеологизама и паремија у сва три језика која разматрамо, односно настојаћемо да пружимо најприкладније преводне кореспонденте у сваком језику, укључујући и семантичка поља на која се фразеологизми и пословице односе. Проучавање ових посебних јединица кроз такву стилску, метафоричку, семантичку и лингвокултуролошку анализу има шире импликације за општа и компаративно-контрастивна истраживања фразеолошких јединица у савременим балканским језицима које припадају такозваном зоонимском речнику.

Кључне речи: албански, савремени грчки, српски, фразеологизми, вук, семантичка поља, преводни еквиваленти

Сеад М. Насуфовић

Универзитет у Београду, Србија

Филолошки факултет

sead.nasufovic@hotmail.com

Аднан Х. Бјелак

Државни универзитет у Новом Пазару, Србија

adnan_bjelak@msn.com

СЕМИОТИКА ЋУТАЊА: КАКО ОДСУСТВО ЛИНГВИСТИЧКЕ ВЕЗЕ ПОСТАЈЕ КЊИЖЕВНИ ЗНАК

Истраживање се заснива на анализи феномена свесног изостављања везника у књижевном делу, где одсуство функционише као семиотички знак „ћутања” који доприноси богатству књижевног израза. Као корпус узимамо приповетку „Слика” Ђамила Сијарића, у којој је приметно да се реченице често не повезују традиционалним синтаксичким средствима као што су везници „и”, „али” и сл. Ова појава није случајна граматичка неправилност, већ свесно одабрана стилска техника која осликава унутрашње психолошко стање ликова, као и социјалне и историјске контексте у којима се радња одвија. Кратке, често фрагментирне реченице које су лишене лингвистичке повезаности, пружају динамичан наративни ритам и наглашавају осећај емотивне напетости, изолације и тежине живота ликова. Примери из текста показују да изостављање везника не нарушава комуникацију, већ ствара простор за сложене интерпретације, симболизујући и психолошку фрагментарност, и амбивалентност и немогућност потпуне међуљудске повезаности. Оваква структура подстиче читаоца да активно учествује у тумачењу, реконструишући значења која нису директно речена, већ имплицирана кроз језичку празнину. Овај приступ доприноси постизању дубоког психолошког реализма и представља изразито савремену књижевну стратегију која преиспитује и разграђује класичне наративне форме. Језичка „ћутња” тако постаје више него само одсуство речи – она се трансформише у богати и вишеслојни знак који подстиче читаоца на активно тумачење неизреченог и додаје нове слојеве значења, чиме се језик књижевности представља као отворен, динамичан и вишезначан систем.

Кључне речи: фрагментарност, стилска техника, ћутња, књижевни језик, интерпретација текста

Лидија П. Нерандић Чанда
независни истраживач
nerandziccandalidija@gmail.com

МЕТАФОРЕ СВЕТЛОСТИ И ТАМЕ У СРПСКОМ И НЕМАЧКОМ ЈЕЗИКУ: КОГНИТИВНО-СЕМАНТИЧКИ ПРИСТУП

Метафоре светлости и таме представљају један од најстаријих и најраспрострањенијих когнитивних образаца у језицима света. У српском и немачком језику оне се развијају на заједничкој телесној и перцептивној основи (вид као примарни чулини канал), али добијају различита културно-симболичка усмерења. У раду ће бити приказана анализа колокација, фразеологизама и концептуалних метафора заснованих на појмовима светлост и тама у оба језика.

Посебна пажња биће посвећена семантичкој поларизацији: у српском језику светлост најчешће симболизује истину, наду и духовност (светла будућност, светли примери), док тама упућује на страх, зло и невољу (тамни облаци, у тами не знања). У немачком језику светлост је често повезана са разумом, рационалношћу и редом (Licht der Vernunft, Licht der Aufklärung), док се мрак и сенка везују за негативне психолошке и моралне садржаје (im Dunkeln lassen, dunkle Machenschaften).

Методолошки оквир чини когнитивна лингвистика (Lakoff & Johnson 1980; Kövecses 2015), уз елементе лингвокултурологије. Истраживање показује како универзалне телесне метафоре добијају различите културне профиле: српски наглашава егзистенцијалне и колективне димензије, а немачки рационалистичко и етичко значење. Тако се на примеру светлости и таме откривају дубље везе између језика, културе и когнитивних модела.

Кључне речи: метафоре, светлост, тама, когнитивна лингвистика, српски, немачки

Ивана М. Николић

Универзитет у Крагујевцу, Србија

Филолошко-уметнички факултет

ivana.nikolic@filum.kg.ac.rs

ivchy977@yahoo.es

ПРЕВОДИЛАЦ ПРЕД НОВИМ РЕЧИМА: ПРЕВОЂЕЊЕ АУТОРСКИХ НЕОЛОГИЗАМА У РОМАНУ *МАГЛА* МИГЕЛА ДЕ УНАМУНА

У чланку анализирамо превод ауторских неологизама у роману *Магла* шпанског писца Мигела де Унамуна, примењујући традуктолошку анализу у најширем смислу. Корпус обухвата 30 неологизама и сачињен је на основу два издања романа на шпанском (из 1995. и 1999. године) и два издања превода (из 1999. и 2021. године). Из корпуса издавамо репрезентативне примере из различитих подгрупа формалних неологизама – простих речи или околионализама *ex nihilo*, изведеница насталих префиксацијом, изведеница насталих суфиксацијом (често из простих ауторских неологизама), и сложеница.

У Унамуновом делу неологизми су често имали хумористичку, ирониичну и критичку функцију, и у складу су с његовим специфичним гледањем на свет, језик и књижевност. У овом роману се појављује и једна од кључних речи његове поетике – *nivola*, што је Унамунов назив за роман који одудара од одлика тадашњег типичног реалистичког романа (*novela*). Анализа преведених неологизама показује да је приликом превода романа често примењивана стратегија доместикације која подразумева преводилачке технике попут генерализације, описног превођења и парафразе. Такви поступци доводе до губитка горепоменутих функција неологизама у преводу, што с једне стране носи губитак ауторског стила и изражајности које изворни текст поседује, а с друге, повећава степен стандардизације преведеног текста. Циљ традуктолошке анализе је указивање на значај нових речи у тексту, те на чиниоце и решења које треба имати у виду приликом њиховог превођења.

Кључне речи: превод, неологизми, околионализми, ауторски неологизми, Мигел де Унамуно, «нивола»

Marta Nowosad-Bakalarczyk

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Polska

Wydział Filologiczny

Instytut Językoznawstwa i Literaturoznawstwa, Polska

marta.nowosad-bakalarczyk@mail.umcs.pl

ZAWIŚĆ [ЗАВИДОВАТЬ] В ПОЛЬСКОМ ЯЗЫКЕ С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ КОГНИТИВНОЙ ЭТНОЛИНГВИСТИКИ

В данной презентации будет предпринята попытка частично реконструировать языковой образ зависти в польском языке. Это будет достигнуто с учётом исходных положений и использованием исследовательского инструментария, разработанного в рамках когнитивной этнолингвистики Люблина. Материал будет основан на данных польских словарей (общих и специализированных) о концепте зависти и его производных, таких как *zawistny* [завидный], *zawistnie* [завистливый], *zawistnik* [предвиденный] – их исторических и современных формах и значениях, типичных случаях употребления, связях с другими лексическими единицами (отношения, синонимы, антонимы), устойчивых сочетаниях и идиомах. Анализ позволит реконструировать наиболее устоявшееся описательное и оценочное содержание (в польском языке и в сознании его носителей), составляющее исследуемый концепт.

Ключевые слова: зависть, языковое мировоззрение, люблинская когнитивная этнолингвистика, польский язык

Бранка Б. Огњановић

Универзитет Метрополитан у Београду, Србија

Факултет за стране језике, Пословно-образовни центар у Нишу

branka.ognjanovic@metropolitan.ac.rs

Милица А. Кандић

Универзитет у Крагујевцу, Србија

Филолошко-уметнички факултет

milica.kandic@filum.kg.ac.rs

ИНТЕРТЕКСТУАЛНОСТ У ФУНКЦИЈИ КОМУНИКАЦИЈЕ О ЕКОЛОШКОЈ КРИЗИ: *АЛИСА, КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ И МАЧКА ЗЕТА* МАРГРЕТЕ БОЈСЕН

Рад представља анализу романа-климатске фикције *Алиса, климатске промене и мачка Зета* (*Alice, der Klimawandel und die Katze Zeta*, 2016) немачке научнице и списатељице Маргрете Бојсен (Margret Boysen). Теоријски и методолошки, истраживање се заснива на екокритичком приступу и студијама које обрађују теорију интертекстуалности (Марка Јувана и других). Циљ анализе јесте утврдити како је и помоћу којих књижевних стратегија енглески дејчи роман *Алиса у Земљи чуда* (*Alice's Adventures in Wonderland*, 1865) Луиса Керола (Lewis Carroll) послужио и након сто педесет година као подложак за немачку „бајку о истини”, и то у контексту научне комуникације о климатским променама и еколошкој кризи. У времену када је од суштинске важности допрети до шире јавности, тема екологије имплементира се и у креативне видове комуникације попут књижевности и уметности, али су у анализираном примеру у првоме плану и даље научна сазнања, те се наводи да је током израде консултовано „преко 50 научника”, између осталог, Института за проучавање утицаја климатских промена у Потсдаму и да је роман настао у оквирима његових стратегија за јавну комуникацију о науци. Поставља се, стога, кључно питање: како је реализован спој различитих начина поимања света – дејчег и фантастичног, из текста који је одабран као узор, и објективног и научног чије је усмерење најпре ка одраслој публици.

Кључне речи: екокритика, климатска фикција, комуникација о еколошкој кризи, интертекстуалност, роман, Маргрет Бојсен, Алиса у Земљи чуда

Канама Н. Окано

Градски универзитет за стране студије у Кобеу, Јапан

Факултет за стране студије

okano_kaname@inst.kobe-cufs.ac.jp

ИНХОАТИВНА УПОТРЕБА ГЛАГОЛА *УЗЕТИ* – *УЗИМАТИ* У СВЕТЛУ ТЕОРИЈЕ КОНСТРУКЦИЈСКЕ ГРАМАТИКЕ

У савременим лингвистичким истраживањима у последњој деценији граматиализација добија нова теоријска тумачења: према теоријским поставкама конструкцијске граматике (СхG) граматиализација је део конструкционализације, а одређена лексичка јединица стиче граматичку функцију у току овог процеса. Конструкционализација се дефинише као стварање пара „нови облик – ново значење” кроз низ постепених реанализа, при чему наведени знак мора бити устаљен и разумљив свим говорницима датог језика. Овај приступ, за разлику од теорије граматиализације, чији је фокус у већини случајева на томе да ли је нека лексичка јединица подвргнута промени или не, омогућава анализу различитих конструкција које нису увек непосредно усмерене на стицање граматичких функција, као и утврђивање могућих путева њиховог развоја. У српском језику, поред најтипичнијих почетних глагола попут *почети* – *почињати*, може се наћи одређени број глаголских лексема као што су *кренути* – *кретати*, *стати*, *узети* – *узимати* и др, које се, с једне стране, понашају као пунозначни глаголи у самосталној употреби, док, с друге стране, врше функцију почетно-фазних глагола на позицији прве компоненте аналитичке конструкције (нпр. *Онда одрасли узму да причају неке приче и чисто ти дође жао кад се светла поново упале* [Sketch Engine]). Нема сумње да у наведеном примеру глагол *узети* функционише као оператор почетка ситуације у почетно-фазном аналитичком предикату. Циљ овог рада је да осветли семантичке и синтаксичке особине глагола *узети* – *узимати* као елемента почетно-фазне аналитичке конструкције, као и да утврди могућу путању развоја ове конструкције у оквиру теоријског модела конструкцијске граматике.

Кључне речи: семантика, конструкција, теорија конструкцијске граматике, секундарни инхоативи, глагол *узети*, фазно значење

Katalin D. Ozer

Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Filozofski fakultet

katalin.ozzer@ff.uns.ac.rs

Gordana M. Ristić

Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Filozofski fakultet

gristic@ff.uns.ac.rs

NAŠA POSLA – KLETVA KAO DOBAR DAN?

U fokus rada se smešta jedan od verbalno agresivnih činova koje O. Havrilyv razmatra u svojim istraživanjima – kletva. Kletva je govornicima srpskog jezika poznata forma – to važi kako za tradicionalne izraze, tako i za one koji se javljaju u modernom (urbanom) ruhu. Srećemo je u verbalnoj interakciji nepoznatih komunikatora u različitim konfliktnim situacijama, ali i između poznatih, pa i bliskih sagovornika, a neretko se javlja i kao reakcija na dešavanja koja u ljudima izazivaju jake negativne emocije. Pristupačnost interneta i činjenica da ljudi sve više vremena provode u digitalnom prostoru omogućili su da kletve postanu sastavni deo komunikativnih aktivnosti i u ovoj našoj drugoj – onlajn – svakodnevnici. U našem istraživanju razmatraćemo primere kletvi na srpskom jeziku koji se javljaju kao reakcija na vesti različitih novinskih portala i na njihove povezane objave na društvenim mrežama o održanim protestima od novembra 2024. godine do danas. Pored opisa i analize sakupljenih primera na srpskom jeziku, izvršiće se i kontrastiranje korpusa sa nemačkim i mađarskim primerima koji takođe predstavljaju reakciju na vesti slične tematike u naznačenom vremenskom periodu.

Ključne reči: kletva, verbalna agresija, kontrastivna analiza, onlajn komentari čitalaca

Olga V. Panić Kavgić
Univerzitet u Novom Sadu, Srbija
Filozofski fakultet
olgapk@ff.uns.ac.rs

RAZMATRANJE ELEMENATA VANJEZIČKOG ZNANJA U NASTAVI OPŠTIH
PRINCIPA PREVOĐENJA NA OSNOVNIM AKADEMSKIM STUDIJAMA
ANGLISTIKE

Rad se bavi načinima na koje se elementi vanjezičkog znanja razmatraju kao relevantan činilac prilikom prevođenja savremenih nespecijalizovanih tekstova na Osnovnim akademskim studijama anglistike na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu. Polazeći od autorkinog višegodišnjeg nastavnog iskustva na predmetu Opšti principi prevođenja, jedna od značajnih tema, koja neretko predstavlja i veći izazov od rešavanja jezičkih problema (leksičkih, gramatičkih, pravopisnih i slično), jeste kako postupiti sa elementima koji spadaju u domen takozvanog enciklopedijskog, tj. vanjezičkog ili nejezičkog znanja, u koji bi spadala, na primer, imena ličnosti iz popularne kulture, nazivi manje ili više poznatih stranih mesta ili ustanova, kulturno-specifičnih pojmova, mernih jedinica, i slično. Cilj rada jeste da se razmotri i pokaže kako je i kojim prevodnim postupcima ovakve elemente u savremenim opštim, nespecijalizovanim tekstovima najpoželjnije preneti čitaocima u prevodu sa engleskog jezika na srpski, težeći tome da se održi ravnoteža između, s jedne strane, bliskosti izvornom tekstu i, s druge, prirodnosti u ciljnom jeziku, ali i ne samo u jeziku, već i u širem vanjezičkom kontekstu ciljne kulture. Primenom kvalitativne metodologije, odnosno opisom i analizom reprezentativnih primera ovakvih elemenata u odabranim tekstovima, biće predloženi načini na koje se studenti upućuju da pristupe rešavanju ovog tipa prevodilačkog problema. Očekuje se da rad ukaže na pozitivne i negativne prevodilačke prakse prilikom postupanja sa navedenim elementima i da tako posluži kao svojevrsan vodič i za studente i za nastavnike u ovoj oblasti.

Ključne reči: vanjezičko znanje, jezičko znanje, prevođenje, nespecijalizovani tekst, engleski jezik, srpski jezik, popularna kultura

Slavica M. Pantić

Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Filozofski fakultet

slavica.pantic92@gmail.com

H U ISTORIJI FRANCUSKOG I ITALIJANSKOG JEZIKA – OD GLASA [h] DO GRAFEME BEZ GLASOVNE VREDNOSTI

U radu će se analizirati vrednost koju h ima u francuskom i italijanskom i koju je imalo u toku istorije jezika, počevši od gubitka glasovne vrednosti u latinskom jeziku. Cilj je da se ustanove faktori koji su uticali na prestanak izgovaranja ovog glasa, a zatim da se objasni uloga koju h danas vrši u pisanom jeziku. U prvom delu rada će se dati osnovni prikaz razvoja latinskog h, koji je zajednički za francuski i italijanski s obzirom na to da je do gubitka ovog suglasnika došlo veoma rano, a zatim će biti predstavljena sudbina germanskog h, karakteristična za istoriju francuskog jezika. U drugom delu će se analizirati prisustvo grafeme h u početnoj fazi standardizacije ova dva jezika na korpusu ekscerpiranom iz prvih normativnih rečnika, kao što su rečnici Akademije de la Kruska i Francuske akademije. U trećem delu će se predstaviti vrednost grafeme h u savremenom francuskom i italijanskom na osnovu primera ekscerpiranih iz savremenih standardnih rečnika. Rezultati analize treba da pokažu zajedničke vrednosti koje h ima u ova dva jezika, među koje spadaju dijakritička i etimološka vrednost, a zatim da se objasne razlike i ustanove faktori koji su doveli do toga da se ova dva jezika sa istom latinskom osnovom danas toliko razilikuju.

Ključne reči: suglasnik h, francuski jezik, italijanski jezik

Младен Д. Папаз

Универзитет у Сарајеву, Босна и Херцеговина

Филозофски факултет Пале

mladen.papaz@gmail.com

mladen.papaz@ffuis.edu.ba

АНТРОПОНИМИ ПОЛИТИЧАРА У ЊЕМАЧКОМ И СРПСКОМ ПУБЛИЦИСТИЧКОМ СТИЛУ

У раду се анализирају антропоними политичара (лична имена која подразумевају име, презиме и еветуално надимак) у публицистичком стилу на њемачком и српском језику. У њемачком језику пажњу лингвиста задњих деценија привлаће деонимијски деривати, нарочито глаголи који као базну конституенту имају име или презиме неког од актуелних политичара. Циљ оваквих привремених оканоализама јесте да привуку пажњу читаоца, те постигну оригиналности при извјештавању уз ироничан призвук. Будући да у српском језику до сада нису забиљежени радови о деонимјским глаголима, ово истраживање је усмјерено првенствено на српски језик и антропониме политичара, као и деривате који као базну конституенту имају име или презиме неког од актуелних политичара, с циљем приказа функција поменутих антропонима и творбених могућности у српском језику са поменутом базном конституентом.

Кључне ријечи: антропоними, деонимијски глаголи, антономазија, ауторске дидаскалије, параномасије

Владимир Д. Папић

Универзитет у Новом Саду, Србија

Филозофски факултет,

vladapapic98@gmail.com

ЗЛОЧИН, КАЗНА И ЗАВИЧАЈ У РОМАНИМА КРИСТИАНА НОВАКА

Рад се бави анализом романа *Чрна мати земља* (2013), *Циганин, али најљепши* (2016) и *Случај властите погибељи* (2023) савременог хрватског писца, лингвисте и универзитетског професора Кристиана Новака. У његовим романима уочавају се тематски, стилистички и жанровски утицаји скандинавских трилера, хорора, истраживања локалних говора, а један од аспеката којим се романи баве је и онај ангажовани – анализа проблема савременог друштва. На митском простору Међимурја укрштају се прошлост и садашњост, *чрна мати земља* крије тајне, силовања, убиства, (подстакнута) самоубиства, преваре, корупцију унутар полиције, транспорт миграната, утицај локалних моћника на образовни систем и слободу говора, те је нужен повратак у прошлост да би се живот у садашњости и будућности наставио. Користећи сложен концепт истине и лажи и захтевну наративну структуру, Кристиан Новак нас подсећа на један давни заташкани злочин и упућује нас на један нови – неразрешени. У роману *Чрна мати земља* не пратимо формалну истрагу, већ процес самоисцељења главног јунака, кроз који сазнајемо за злочин, док се у *Циганину* полицијска истрага окончава лажима – фиктивним извештајима и лажном пресудом, да би се омогућио макар привид даљег нормалног живота. Роман *Случај властите погибељи* садржи спој фикционализоване повести о истинитом догађају и методичког тумачења Софоклове *Антигоне*, креирајући тако универзалну причу о сукобу добра и зла, правде и корупције, слободе и репресивног друштва. Ниједан од ових романа не испуњава у потпуности постулате жанра – истина је наратив, свему исказаном можемо веровати само као (не)поузданој причи. Циљ истраживања је да прозни опус Кристиана Новака представимо у контексту савременог професорског романа заснованог на традицији криминалистичког жанра, путем дескриптивне методе, анализе текста, компаративне методе, методе помног читања и постмодерних теорија читања.

Кључне речи: Кристиан Новак, савремена хрватска књижевност, професорски роман, Међимурје, криминалистички жанр

Јелена Павловић Јовановић

Универзитет у Крагујевцу, Србија

Филолошко-уметнички факултет

jelena.pavlovic@filum.kg.ac.rs

РЕЧЕНИЧНА СТРУКТУРА У ОБЛИКУ ПЕРИОДА У АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВНОМ СТИЛУ 19. ВЕКА (ПЕТА ДЕЦЕНИЈА)

У раду се прати период као сложена реченична структура у административно-правном стилу српскога језика у 19. века. Као корпус користимо *Зборнике закона и уредбених указа* за 1840, 1845. и 1847. годину. У раду се под периодом подразумева посебно устројство сложене реченице, које издвајају аутори из 19. и прве половине 20. века (на пример, Адолфо Вебер Ткалчевић, Стојан Новаковић, Јанко Лукић). Периоди се разликују од сложених реченица по свом чвршћем устројству, те се ради првенствено о стилистичкој а не чисто синтаксичком реченичном устројству. Према овим ауторима чвршћи смисао јесте оно што повезује периоде, а они се састоје од протазе и аподозе. Слични тип устројства налазимо, на пример и у музици, где се такође јавља структура протазе и аподозе. Поред протазе и аподозе, период је могао имати два, три или више члан(к)а. У периодима су били чести и корелативи и њима блиске конструкције. Правни текстови су посебно погодни за појаву периода пошто се и сами заснивају на основној формули протазис – аподозис. Овај тип реченица посебно је карактеристичан за предстандардни период и доситејевски језик, у коме су чести вишеструкосложени речнични комплекси. Периоде као посебну врсту сложеног реченичног комплекса са два чланка налазимо често у жанру указа, јако кратком жанру који се обично састоји од једне дуге реченице у облику периода. У форми периода јављају се условне, циљне и узрочне реченице, а запажена је честа и употреба корелатива. У периодима се често користи и интерпункција (двотачка или запета). Семантички означавају услов и санкцију, узрок и последицу, а користе се и за навођење мотивације за доношење законских прописа, посебно у уставима за време уставобранитеља.

Кључне речи: историјска синтакса, функционална стилистика, српски језик, 19. век, административно-правни стил, период, сложена реченица

Маја В. Павловић Шајтинац

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Србија

Филозофски факултет

maja.pavlovic.sajtinac@pr.ac.rs

РУСКО-СРПСКЕ ФРАЗЕОЛОШКЕ ПАРАЛЕЛЕ: ЛЕКСИКОГРАФСКА ОБРАДА

У раду анализирамо руско-српске фразеолошке паралеле с циљем идентификације потпуних, непотпуних и лажних паралела и испитивања семантичких и културних аспеката који условљавају њихову употребу. Примарна методологија заснива се на контрастивно-компонентној анализи, која обухвата морфолошко-структурну организацију, лексичке компоненте, семантички садржај и културни контекст. Прелиминарни резултати указују на бројне потпуне паралеле, док непотпуне и лажне паралеле илуструју културне и семантичке разлике између два језика. Лексикографски аспект омогућава боље разумевање и класификацију руско-српских паралелних фразеолошких јединица у специјализованим, фразеолошким речницима, што је значајно пре свега за њихову лексикографску обраду, преводилачку праксу и наставу руског језика у српској говорној средини. Ови резултати истовремено наглашавају потребу за даљим систематским корпусним истраживањем ради потпуне идентификације закономерности руско-српских фразеолошких паралела.

Кључне речи: руско-српске фразеолошке паралеле, семантички садржај, лексикографска обрада

Анђелка Д. Пејовић

Универзитет у Београду, Србија

Филолошки факултет

andjelka.pejovic@fil.bg.ac.rs

Маја М. Андријевић

Универзитет у Крагујевцу, Србија

Филолошко-уметнички факултет

maja.andrijevic@filum.kg.ac.rs

ШПАНСКИ ЈЕЗИК У ЕКВАТОРИЈАЛНОЈ ГВИНЕЈИ

Шпански језик у Екваторијалној Гвинеји, како истиче Липски (2004: 115), представља „једну од најбоље чуваних тајни међу језицима света” и јединствен је пример постколонијалне језичке динамике у афричком контексту. Уведен током шпанске колонијалне управе (1777–1968), данас је званични језик државе, широко присутан у образовању, медијима, култури и пословању (Molina Martos 2006) и функционише као *lingua franca* (Lipski 1985: 106) у оквиру интеркултурног друштва које користи дванаест језика, укључујући и седам аутохтоних, банту порекла (Manso Luengo & Bibang Oye 2014). Упркос томе и чињеници да је Екваторијална Гвинеја једина афричка држава у којој је шпански званични језик (уз француски и португалски), овај варијетет је и даље маргинализован у односу на остале хиспанофоне просторе, што потврђује и пример Речника Шпанске краљевске академије који бележи свега тридесетак речи са ознаком *Guin.* (Schlumpf 2021).

Циљ овог рада је да, из интеркултурне и транскултурне перспективе, прикажемо положај шпанског језика у Екваторијалној Гвинеји и његове најзначајније језичке и социолингвистичке одлике, узимајући у обзир друштвено-историјске и културне процесе који су обликовали његов развој. Сагледавамо такође историјски оквир његовог ширења и институционализације током колонијалног и постколонијалног периода, као и његово место у савременом образовном систему и друштву у оквиру кога је постао средство међуетничке комуникације и изградње националног идентитета. Указујемо и на најзначајније фонетско-фонолошке, лексичке и лингвокултуролошке особености овог романског језика у Екваторијалној Гвинеји у односу на стандардни шпански варијетет, настале као резултат активних и сложених процеса језичке и културне транскултурације и хибридизације. На тај начин, шпански језик у Екваторијалној Гвинеји превазилази своју колонијалну генезу и постаје простор преговарања између глобалних и локалних идентитета, кључан за савремену језичку политику и културну продукцију у постколонијалном контексту.

Кључне речи: шпански језик, Екваторијална Гвинеја, транскултурација, хибридизација, постколонијализам, језичка политика, вишејезичност

Драгољуб Ж. Перих

Универзитет у Новом Саду, Србија

Филозофски факултет

dragoljub.peric@ff.uns.ac.rs

„МАРИНО ЦРЕВЦЕ ОКО МОЈЕ ВРЕТЕНЦЕ”. АКТАНТИ (ЈУНАЦИ И ПРОТИВНИЦИ) ТРИ НАРАТИВА ИЗ СМЕДЕРЕВСКОГ КРАЈА

Међу наративима који говоре о вечном анимозитету маћехе према пасторци (АаTh 480), на балканском етнокултурном ареалу издвојили су се, бројни наративи, чија широка распрострањеност сведочи о виталности и општеприхваћености ових прича. Бајка је општа, индоевропска, али је, у конкретним варијатним реализацијама она попримила упечатљиве и специфично балканске црте. Заједнички сиже говори о злостављаној пасторки коју маћеха шаље ноћу у воденицу, током периода снажног демонског деловања (*некрштени дани*, Тодорова субота). Девојку обично прате мачка и петао, а пре одласка упуте је (нека баба, воденичар и др.) како да се влада када се опасност појави. Ту опасност чине демонски ентитети: тодорци, караконцула, псоглав и сл. који захтевају да их девојка пусти унутра, док их она условљава да јој претходно донесу невестинску спрему. Демони изврше захтев, али девојку спасава оглашавање петла те они нестају са свитањем. Када се девојка ујутро врати са даровима, маћеха шаље своју ћерку, која све тражи одједном или злоставља животиње, које јој зато не помажу. Стога, она бива кажњена, а макабрично коло са демонима завршава бруталним сценама черечења делова тела лажне јунакиње (маћехине ћерке) – вађењем утробе и мотањем црева на вретено, око воденице или прождирањем. У смедеревским предањима, у односу на већ истражену грађу, сем караконцуле и тодораца, појављује се још једно демонско биће – псоглав, које је изофункционално претходно поменутим и уклапа се у прототип овог хтонског демона. Саодносно противнику, у номинацији јунакиње или жртве најфрегентније је име Мара, у вези са прасловенским кореном *mar/mor- и семантизује смрт и умирање, указујући на наративну предодређеност, односно вансижејну «маркираност» жртве.

Кључне речи: бајка, предање, демон, јунак, жртва, (ритуално) огрешење

Magda Petrescu

Universitate de Vest din Timișoara, Romania
magdalena.petrescu@e-uvv.ro

Gabriela Domilescu

Universitate de Vest din Timișoara, Romania
gabriela.domilescu@e-uvv.ro

O ANALIZĂ CALITATIVĂ PRIVIND PERCEPȚIA STUDENȚILOR ASUPRA ROLURILOR EDUCAȚIONALE ALE PROFESORULUI

Câteva categorii fundamentale de roluri, acceptate de majoritatea sistemelor de formare se asociază cu a fi profesor. De asemenea se evidențiază și alte roluri ca urmare a dinamicii și cerințelor societății contemporane. Problematika reprezentărilor sociale privind rolul cadrelor didactice în viziunea studenților de la Universitatea de Vest din Timișoara (210 studenți participanți la studiu) a fost evidențiată printr-un interviu nestructurat și prin teme de reflecție. În acest fel studenții s-au putut exprima în funcție de nevoile și de așteptările pe care le au de la profesorii din jurul lor, în ceea ce privește rolurile atribuite acestora. Prelucrarea și interpretarea datelor au dus la câteva roluri pe care studenții le văd sau le doresc de la profesorii lor: rolul de furnizor de informații, rolul de a educa, de a forma, rolul de îndrumător și facilitator, rolul de evaluator, model pentru elev, rolul de comunicator eficient, model de practician, rolul de manager, rolul de consilier.

Cuvinte cheie: rolul profesorului, a educa, facilitarea învățării, comunicare eficientă

Snežana Ž. Petrova

Université « Sts Cyrille et Méthode », Macédoine du Nord

Faculté de philologie « Blaže Koneski »

snezanapetrov@me.com

DE LA LÉGENDE AU POLITIQUE : POURQUOI L'HISTOIRE L'EMPORTE SUR LE MYTHE DANS LA TRAGÉDIE FRANÇAISE (1630–1640)

Au tournant des années 1630–1640, la tragédie française connaît une mutation visible : les dramaturges abandonnent progressivement les grands mythes antiques - Hercule, Médée, Phèdre, Antigone - au profit de sujets historiques empruntés à Rome, à l'Antiquité tardive ou à la Bible. L'histoire leur offre non seulement des personnages nobles, des intrigues vraisemblables et une portée édifiante mais permet aussi d'inscrire la tragédie dans un horizon moral et politique conforme aux attentes du pouvoir, faisant du théâtre un instrument d'éducation et parfois de propagande.

Mon étude montre que cette évolution du mythe vers l'histoire n'est pas accidentelle mais structurante : elle marque l'acte de naissance de la tragédie classique française et révèle toute la richesse esthétique et idéologique de ce tournant.

Mots clés: Tragédie française, XVIIe siècle, Mythe et histoire, Sources antiques, Classicisme, Esthétique baroque, Propagande politique

Ана Петровић

Универзитет у Крагујевцу, Србија

Филолошко-уметнички факултет

ana.petrovic@filum.kg.ac.rs

НЕОСТАНДАРД У УПОТРЕБИ ИТАЛИЈАНСКОГ КОНЈУНКТИВА У ДИГИТАЛНОМ СВЕТУ

Конјунктив је један од најкарактеристичнијих глаголских начина у италијанском језику, традиционално коришћен за изражавање сумње, жеље, несигурности и субјективног става говорника. Међутим, у савременом дигиталном говору његова употреба пролази кроз значајне промене. Све чешће конјунктив уступа место индикативу, који у неформалним контекстима на друштвеним мрежама, форумима и у онлајн комуникацији преузима његову функцију. У овом раду анализираћемо факторе који утичу на ову појаву, са посебним освртом на семантичке и прагматичке аспекте употребе глаголских начина у дигиталном окружењу. Истражићемо и како стил комуникације, тип поруке и учесници у дигиталној комуникацији утичу на избор глаголског начина, као и тенденцију ка поједностављењу језичких форми у неформалним текстовима. Посебна пажња биће посвећена утицају дигиталних медија на савремене промене у италијанском језику. Резултати указују да дигитални свет доприноси развоју неостандардних језичких варијанти које се све учесталије појављују у свакодневној комуникацији, чиме се отвара питање односа између нормативне граматике и стварне језичке праксе. На тај начин пружамо увид у динамику језичких промена и улогу дигиталне комуникације у обликовању модерног италијанског језика.

Кључне речи: конјунктив, италијански језик, неостандард, дигитална комуникација

Маша З. Петровић Гујаничић
Универзитет у Крагујевцу, Србија
Филолошко-уметнички факултет
masa.gujanicic@filum.kg.ac.rs

ФРАЗЕОЛОШКЕ ЈЕДИНИЦЕ КАО СРЕДСТВО ИЗРАЖАВАЊА МИШЉЕЊА НА СТУДЕНТСКИМ ПРОТЕСТИМА 2025. ГОДИНЕ

Предмет овог рада јесте анализа фразеолошких јединица које се користе као средство изражавања мишљења на студентским протестима 2025. године, а налазе се исписане на транспарентима које носе учесници протеста. Најчешће се региструје употреба различитих врста паремија (у шали назване пумпотворине) (изреке, пословице, слогани, цитати), док се фраземи користе у мањој мери. Анализом је установљено да је знатно чешћа употреба фразеолошких јединица у нешто модификованом облику (Мислим, дакле протестујем; У лажи су велика уста; Ко тебе дописом, ти њега шетњом) у односу на оне које се употребљавају у канонском облику (После кише дође дуга; кварно ко шупаљ зуб), а као основни разлози за то издвајају се жеља за прилагођавањем фразеолошких јединица конкретном историјском моменту и друштвеним околностима, као и жеља за што оригиналнијим начином изражавања мишљења. Од врста модификација најфреквентније су замена елемената (Ћутање је саучесништво; Ко не плати на мосту, платиће у Ћуприји) и додавање елемената (Деца су украс света, а не власништво државе).

Кључне речи: фразеолошке јединице, фраземи, паремије, језик, транспарент, протест

Небојша Б. Петровић
Универзитет у Београду, Србија
Филозофски факултет
npetrovi@f.bg.ac.rs

FROM CONFLICT TO HYBRIDITY. THE WORK OF SLOW MEMORY IN SERBIAN LITERARY NARRATIVES

This paper examines how Serbian post-conflict literature engages with the dynamics of “slow memory” (Rigney 2021; Wüstenberg 2017) to rework trauma, identity, and cultural belonging in the aftermath of Yugoslavia’s dissolution. Literature, I argue, functions not only as an aesthetic form of remembering (Rigney) but also as a site of cultural negotiation and resistance within broader social struggles over memory (Wüstenberg). Serbian writers deploy narrative form to decelerate remembrance, resisting reductive state-sanctioned histories and external political narratives.

Through close readings of Vladimir Pištalo’s *Sunce ovog dana. Pisma Andriću*, Vladislav Bajac’s *Hamam Balkania*, Aleksandar Gatalica’s *Veliki rat*, Radoslav Petković’s *Sudbina i komentari*, and Milovan Đanojlić’s *Oslobodioci i izdajnici* and *Balada o siromaštvu*, the paper traces how literature engages with fractured histories and unsettled identities. These works foreground cultural hybridity not only at the crossroads of nations but also within Serbia itself, as it navigated the collapse of socialism, the wars of succession, shifting borders, and the pressures of Western cultural hegemony.

Pištalo reactivates cultural memory through an epistolary meditation with Andrić; Bajac explores Balkan hybridity via layered East–West encounters; Gatalica renders World War I as a polyphonic epic that reverberates across generations; Petković interrogates fate and contingency as narrative tools for history; while Đanojlić insists on confronting ideological coercion, poverty, and rural persistence.

By distilling memory through allegory, meditation, and testimonial forms, these texts demonstrate literature’s vital role in negotiating memory, hybridity, and resistance in post-conflict societies.

Keywords: slow memory, post-conflict literature, transnational identity, collective memory

Срђан Р. Петровић
Универзитет у Београду, Србија
Филолошки факултет
srdjan.petrovic@fil.bg.ac.rs

ПОЗАЈМЉЕНИЦЕ ИЗ СФЕРЕ ПРАВОСЛАВНЕ ДУХОВНОСТИ У САВРЕМЕНОМ РУСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

У раду се проучава лексички корпус позајмљеница које се у савременом руском и српском језику односе на сферу православне духовности. Полазећи од чињенице да у питању једна од стожерних конституата руске и српске културе, интенција је да се покаже на који начин се у овој димензији духовне културе одвија(ло) формирање и функционисање позајмљене лексике која у двама језицима означава појмовне категорије, норме и вредности православног хришћанства, као и друге релевантне аспекте у вези са њим. Такве позајмљенице данас су инкорпориране превасходно у домен религијске лексике и терминосистеме теологије, контактних и комплементарних дисциплина, представљајући њихов значајан опус.

У лингвистичкој литератури, нарочито из конфронтативне перспективе, ова проблематика досад није опсежније изучавана.

Почетни део рада посвећен је уводним сагледавањима. Након тога се излаже генеза и културно-историјски контекст међујезичких контаката круцијалних за сферу православне духовности у руској и српској говорној и социокултурној средини. Анализа се спроводи на материјалу позајмљеница из словенских и несловенских језика. У даљем току рада спроводи се инвентаризација ексцерпираних грађе, врши систематизација и њихова етимолошка класификација према језику порекла. Истражује се и дистрибуција позајмљене лексике по тематским групама, уз утврђивање сличности и разлика између руског и српског језика.

Кључне речи: позајмљенице, лексика из сфере православне духовности, теолошка терминологија, међујезички контакти, међукултурни контакти, савремени руски језик, савремени српски језик

Мирјана С. Петровић-Савић
Институт за српски језик САНУ, Србија
mirjana.petrovic@isj.sanu.ac.rs

ГЕОГРАФСКИ ТЕРМИНИ У РЕЧНИКУ СРПСКИХ ГОВОРА ВОЈВОДИНЕ

Предмет нашег интересовања у овом раду јесу географски термини забележени у Речнику српских говора Војводине, који представља једно од најобимнијих лексикографских остварења у области српске дијалектологије. На основу ексцерпираних грађе урадићемо семантичку анализу по моделима примењеним у Географској терминологији српскохрватског језика Јозефа Шица и у Топонимији Бањске хрисовуље Александра Ломе. Семантичка анализа подразумева поделу забележених географских термина у две велике скупине: фисиогени и антропогени географски термини, а у оквиру њих поделу по ситнијим семантичким особеностима (хидрографија, рељеф, орографија, врсте земљишта, земљорадња, сточарство, шумарство и сл.). Истраживањем скрећемо пажњу на то да је народна географска терминологија место где се чува језички, али и културни идентитет региона. Један од циљева овога рада јесте и тај да се подстакне израда речника српске географске терминологије и да се допринесе њеној изради.

Кључне речи: српски говори Војводине, дијалектологија, ономастика, географски термини

Simona S. Popov

Univerzitet u Beogradu, Srbija
Filološki fakultet, Katedra za romanistiku,
Grupa za rumunski jezik, književnost i kulturu
popov.simona@yahoo.com

Mirela R. Belada

Univerzitet u Beogradu, Srbija
Filološki fakultet, Katedra za romanistiku,
Grupa za rumunski jezik, književnost i kulturu
mirela84bg@yahoo.com

O FAȚETĂ A BELETRISTICII LUI MIRCEA ELIADE ACTUALIZATĂ ÎN LIMBA SÂRBĂ

Lucrarea oferă o privire generală asupra traducerilor operei literare a lui Mircea Eliade în limba sârbă, concentrându-se pe patru romane care au marcat semnificativ contextul traductiv româno-sârb de la începutul anilor '20 ai secolului nostru. Aceste romane au fost publicate la editura *Geopoetika* din Belgrad, în colecția „Retro premijere”, orientată spre promovarea de traduceri din culturile lumii și alegerea unor titluri cât mai diverse propuse spre lectura cititorului. Apariția lor a însemnat un adevărat eveniment editorial, cu un puternic impact asupra iubitorilor literaturii române, fiind prezentate la Târgul de Carte 2022 de la Belgrad, unde România a fost invitată de onoare. Critica de întâmpinare a subliniat complexitatea subiectelor abordate, diversitatea stilistică și inovativitatea formelor literare, aspecte care conferă operei lui Eliade o valoare deosebită în literatura română interbelică. Prin urmare, traducerile nu doar că aduc în prim-plan literatura română, ci deschid noi oportunități de consolidare a dialogului intercultural între România și Serbia. În plus, aceste traduceri sunt un exemplu al universalității operei lui Eliade, care continuă să fascineze cititorii din diverse culturi și să rămână relevantă în fața noilor generații. În acest sens, opera lui Eliade devine un punct de plecare pentru un schimb cultural mai amplu, iar traducerea sa în limba sârbă facilitează o mai bună înțelegere a complexității universului său literar și filozofic.

Cuvinte cheie: Mircea Eliade, traducere, critică literară, receptare, valorizare, personalitate cu vocație dublă - literară și științifică.

Natalija Pop Zarieva

Goce Delchev University, North Macedonia
Faculty of Philology
natalija.popzarieva@ugd.edu.mk

Krste Iliev

Goce Delchev University, North Macedonia
Faculty of Philology
krste.iliev@ugd.edu.mk

TRANSCORPOREAL NARRATIVES AND THE PEDAGOGY OF SURVIVAL

This paper argues that narrative form can teach ways of living through crisis. I compare three works that stage survival as practice rather than spectacle: a speculative ethnography of valley life built as a carrier-bag collage; a fungal post-apocalypse told as a road thriller; and a Caribbean sea voyage recorded as a daily log. The aim is to show how each form carries “how-to” knowledge—what to keep, how to decide, how to endure—and how this knowledge travels. The method is close reading and comparative narratology, informed by ecocriticism, disaster studies, and repair studies. I trace recipes, rules, checklists, and scene pacing, and I read bodies as porous to storms, spores, and seas. The expected result is a simple claim: form works like survival infrastructure. The collage preserves shared memory that can be carried lightly across time. The thriller drills readers in triage, quarantine, and hard choices made on the move. The logbook records attention, small fixes, and steady care. Together these forms unsettle human exceptionalism, widen responsibility beyond the human, and recast heroism as maintenance rather than conquest. By treating structure not as ornament but as instruction, the paper shows how literary shape becomes a practical guide for living with climate shocks and posthuman futures.

Keywords: transcorporeality, narrative form, survival, ecocriticism, climate fiction, repair studies, posthumanism

Соња А. Попић

Универзитет у Источном Сарајеву, Босна и Херцеговина

Филозофски факултет

sonja.popic@ffuis.edu.ba

ИНТРАЛИНГВАЛНЕ ГРЕШКЕ У ПРОДУКЦИЈИ ДОПУНА ЗА СМЈЕР СА ПРОШИРЕНИМ СЕМАНТИЧКИМ ЗНАЧЕЊЕМ У КИНЕСКОМ ЈЕЗИКУ КОД СРБОФОНИХ СТУДЕНАТА

Допуне као граматички елемент представљају важан градивни конституент при формирању реченица у модерном кинеском језику. Међутим, због своје семантичке сложености, идиоматичне природе и повремениг одсуства директне еквивалентности ових реченичних чланова на површинској структури матерњег и страног језика појединца, могућа је појава настанка грешака у њиховој употреби. То узрокује појаву девијантних, односно неграматичних исказа у језичком дискурсу. У раду са студентима примијећено је недовољно владање специфичном врстом допуна за смјер у кинеском језику, носилаца проширеног семантичког значења, које превазилазе своју основну употребну и семантичку вриједност. Циљ истраживања јесте да кориштењем постулата контрастивне лингвистике и, њене сродне дисциплине, анализе грешака извршимо квалитативну анализу интралингвалних грешака, које производе говорници кинеског језика као страног. Само истраживање је базирано на корпусном материјалу састављеног од стране аутора рада, а у чијем формирању су учествовали студенти треће године Студијског програма кинески и енглески језик и књижевност Филозофског факултета Универзитета у Источном Сарајеву. Резултати истраживања овог типа носе вриједне педагошке импликације, како за предаваче, тако и за истраживаче и студенте кинеског језика. Остваривањем увида у проблематику при усвајању споменутих допуна од стране студената обезбиједићемо иницијални корак за развој иновативних рјешења у циљу избјегавања појаве грешака и њихове фосилизације у међујезику појединаца. Тиме би се такође створили услови за унапријеђење материјала у настави кинеског језика као страног.

Кључне ријечи: контрастивна анализа, анализа грешака, интралингвалне грешке, кинески језик као страни, допуне за смјер, србофони студенти

Milica Z. Popović
University of Belgrade, Serbia
Faculty of Philology
milicapopovic2419@gmail.com

THE IMPORTANCE OF LANGUAGE MAINTENANCE: SERBIAN AS A HERITAGE LANGUAGE IN SPAIN (HERCULIS)¹

Heritage language studies presume a significant field of investigation considering that even though a great quantity of research has been conducted, especially in the Anglo-American and Hispanic context, recent waves of immigration and changes in the world make it that more important to proceed. In the context of Serbian as a heritage language, certain body of work has gained its place in the scientific community, while the initiative is exponentially higher and higher. Accordingly, with the financial support of the Science Fund of the Republic of Serbia, a project named *Digitization of Heritage Culture and Language Identity of Serbian Diaspora* (HerCuLIS, project number 1548, (2023–2025)) was carried out in the United States (Chicago), Austria (Vienna) and Spain (Madrid) by a group of distinguished Serbian professors, scientists and linguists. One of the main goals was to interview Serbian expats and their families in order to create a platform where those interviews and their protocols would be posted in order to help parties interested in Serbian as Heritage language to easily access data on its learning and maintenance, identity construction, perceptions of the participants on Serbian language, etc. On this occasion, the 11 interviews performed in Spain will be taken into consideration with the idea to present the smallest expat community of the three investigated in regards to language maintenance and its importance to the informants. Content and thematic analysis would offer information for the future of the HLS regarding Serbian as a Heritage language and present new insights into Serbian language maintenance in diaspora.

Keywords: Heritage language studies, Serbian as a heritage language, language maintenance, HerCuLIS, diaspora

---

¹ link to the project page: <https://herculis.rs/>

Nataša N. Popović

Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Filozofski fakultet

natasa.popovic@ff.uns.ac.rs

Milena M. Milanović

Francuski institut u Beogradu, Srbija

mmm.milena@yahoo.com

JEZIK PRAVA I/ILI PRAVO JEZIKA: IZAZOVI SUDSKOG PREVOĐENJA

U radu se razmatra problematika vezana za prevođenje pravnih tekstova sa francuskog jezika na srpski i sa srpskog na francuski jezik na primeru presuda. Imajući u vidu razlike u organizaciji pravosudnog sistema Francuske i Srbije, kao i specifičnosti jezika pravne struke i terminologije i njihov uticaj na prevodilački proces, brojni su izazovi sa kojima se susreću sudski prevodioci. Cilj ovog rada jeste da ukaže na sličnosti i razlike u strukturi i sadržini presuda u dva posmatrana jezika, kao i da utvrdi najzastupljenije prevodilačke tehnike pri prevođenju ove vrste pravnih tekstova. Posebna pažnja biće posvećena pojmovima i izrazima za koje je često veoma teško pronaći odgovarajući ekvivalent u ciljnom jeziku. Naša analiza, zasnovana na postavkama lingvističke koncepcije prevođenja P. Njumarka (Newmark 1988, 1991), sprovedena je na korpusu sačinjenom od primera ekscerpiranih iz više desetina presuda na francuskom i srpskom jeziku i njihovih overenih prevoda. U završnom delu rada biće dati predlozi prevodilačkih rešenja za specifične termine, u cilju bolje usaglašenosti na nivou struke stalnih sudskih prevodilaca za francuski jezik.

Ključne reči: jezik pravne struke, sudsko prevođenje, presude, francuski jezik, srpski jezik

Milena Popović Pisarri
Univerzitet u Beogradu, Srbija
Filološki fakultet
uudinama@yahoo.com

ITALIJANSKI MODALNI GLAGOL PODIZANJA *POTERE* I NJEGOV SRPSKI EKVIVALENT *MOĆI*

Ovaj rad za cilj ima da ponudi opis, analizu i poređenje sintaksičkog ponašanja italijanskog modalnog glagola podizanja *potere* i srpskog modalnog glagola podizanja *moći*, pri čemu se posebna pažnja posvećuje i epistemičkoj upotrebi ovih glagola, kao i italijanskim i srpskim dopunskim konstrukcijama s kojima se oni u tom slučaju mogu kombinovati. S tim u vezi, opisujemo, analiziramo i poredimo i njihovo sintaksičko ponašanje u slučajevima kada su upotrebljeni u funkciji predikata koji nije kongruentan s podignutim gramatičkim subjektom.

Ključne reči: glagoli podizanja, modalni glagol podizanja *potere*, modalni glagol podizanja *moći*

Тамара М. Поповић

Универзитет у Новом Саду, Србија

Филозофски факултет

porovic.tamara991@gmail.com

ГЛАГОЛИ СА ЗНАЧЕЊЕМ ПРИМАРНИХ ЕМОЦИЈА У РУСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ (ЛЕКСИЧКО-СЕМАНТИЧКА АНАЛИЗА)

У раду је дат преглед руских и српских глагола са значењем изражавања примарних емоција - радости, туге, страха и љутње, те њихова класификација и лексичко-семантичке карактеристике. Класификација је приказана на основу типа емоције, валентности и каузације. Анализа је заснована на 80 глаголских лексема са значењем изражавања емоције. Циљ рада је упоредна лексичко-семантичка анализа руских и српских емоционалних глагола. У раду се уједно разматра и питање места емоције у лингвистици, као и међукултурна специфика вербалне манифестације емоција.

Кључне речи: емоција, глагол, емотиологија, лексичко-семантичка анализа

Tvrtko T. Prčić

Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Filozofski fakultet

tvrtko.prcic@gmail.com

TVORBENI POSTUPCI U DANAŠNJEM ENGLESKOM JEZIKU: JEDNA INOVIRANA TIPOLOGIJA

U ovom radu biće izložena jedna inovirana tipologija tvorbenih postupaka u današnjem engleskom jeziku, koja je prvobitno bila predstavljena u Prčić 1995, 1998, 2025. Kao i u izvornoj verziji, inovirana tipologija zasnovana je na četiri tipa morfološke modifikacije osnove: aditivnoj, suptraktivnoj, mešovitoj i nultoj, koje, po redosledu navođenja, karakterišu dodavanje morfološkog materijala na osnovu, oduzimanje od osnove, združeno dodavanje i oduzimanje, te ostavljanje osnove nepromenjenom. U okviru ova četiri tipa modifikacije uočavaju se različiti tvorbeni postupci kojima se realizuju konkretne promene na datoj osnovi, pri čemu se pojedini postupci ispoljavaju kroz nekoliko tvorbenih mehanizama. Kritički sagledavajući relevantnu literaturu u poslednjih tridesetak godina i uzimajući u obzir promene u tvorbi reči u današnjem engleskom jeziku, naročito u stvaranju novih reči, glavni cilj ovako proširene tipologije jeste da se, na temelju novih saznanja, teorijskih i praktičnih, i novih uvida u prepoznavanje i tumačenje tvorbenih postupaka i njihovih mehanizama, ponudi celovit, sveobuhvatan i osavremenjen pregled raspoloživih tvorbenih postupaka i njihovih mehanizama, koji se koriste u engleskom jeziku u prvoj četvrtini 21. veka. Iz ovoga proističu i dva dodatna cilja: prvo, da se preispita prvobitno postavljen prototip tvorbe reči i odstupanja od njega; i drugo, da se preimenuje, sada već prevaziđena, opšta dvojna podela tvorbenih postupaka na primarne, ili glavne, i sekundarne, ili sporedne.

Ključne reči: tvorbeni postupci, tvorbeni mehanizmi, današnji engleski jezik, inovirana tipologija, morfološke modifikacije osnove, prototip tvorbe reči, dvojna podela tvorbenih postupaka

Невена С. Предојевић

Универзитет у Новом Саду, Србија

Филозофски факултет

nevena.predo@gmail.com

КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА ДВА ПРЕВОДА РОМАНА *ТЕРЕЗА РАКЕН* ЕМИЛА ЗОЛЕ

Циљ истраживачког рада је компаративна и дескриптивна анализа два превода романа Емила Золе *Тереза Ракен*, Миодрага Кујунџића и Божицара Зајчића. Овим радом одређујемо позицију два превода у оквиру циљне културе, са посебним указивањем на разлике у преводима које се тичу структуралних и значенских норми. Разлике су сагледане у односу на оригинални роман на француском језику Thérèse Raquin Емила Золе. Структурална анализа вођена је према класификацији норми А. Бермана и Г. Турија и илустована је табеларним приказима. Превод М. Кујунџића је вернији оригиналном тексту јер задржава смисао без непотребне стилизације. С друге стране, превод Б. Зајчића у одређеним случајевима одступа од оригинала, деконструише се структура реченица, док избори у превођењу идиома мењају првобитно значење текста. Осим тога, преводи се разликују према третману синтаксе и структуре реченице. Анализом у истраживачком раду утврдили смо да се преводи романа *Терезе Ракен* разликују у погледу стилских избора, верности оригиналном тексту и тематских интерпретација, чиме се превод уздиже до уметничког дела и престаје да буде само одраз вештине. На основу анализе текстуалних података долази се до закључка да се преводи разликују у погледу стилских избора, верности оригиналном тексту, тематских интерпретација у преводу и подтекстуалне мреже значења. Овим радом указали само на то да избори приликом превођења утичу на рецепцију дела у циљној књижевности.

Кључне речи: превод, Емил Зола, рецепција, циљна култура, анализа, норма

Марина К. Пуја Бадеску
Универзитет у Новом Саду, Србија
Филозофски факултет
marinapb@ff.uns.ac.rs

CÂTEVA EXEMPLE DE ANALIZĂ LINGVISTICO-STILISTICĂ DE TRADUCERE ARTISTICĂ DIN SÂRBĂ ÎN ROMÂNĂ

În această lucrare, vom demonstra aplicarea analizei contrastive în prelucrarea lingvistico-stilistică a traducerii artistice din sârbă în română. Prin analiză lingvistico-stilistică înțelegem nu doar o analiză pur lingvistică, ci mai presus de toate aplicarea stilistică a tuturor elementelor lingvistice. Așadar, nu este vorba doar de utilizarea specifică a mijloacelor lingvistice, ci, mai ales, de varianta acceptabilă din punct de vedere artistic. Acest tip de analiză poate avea două obiective: utilizarea analizei contrastive pentru a compara textul original și traducerea. Rezultatele acestei analize pot fi utilizate pentru a determina corectitudinea traducerii literare, dar, repetăm, nu numai pentru corectitudinea traducerii artistice, ci și pentru aplicarea mijloacelor stilistice adecvate, așa cum vom arăta pe exemplele din analiza textului. Al doilea obiectiv al analizei contrastive în analiza lingvistico-stilistică a traducerii artistice poate fi utilizat în didactica limbajului, la universitate, adică în sfera didacticii limbajului. Scopul este ca studenții nu doar să utilizeze corect limba, ci să fie și îndrumați către frumusețea textului, prin nuanțe stilistice, iar acest lucru se poate realiza doar prin utilizarea mijloacelor stilistice date. În ambele cazuri, prima condiție este lucrul constant asupra textului, iar cea mai bună contribuție la aceasta este tocmai utilizarea analizei contrastive, ceea ce înseamnă că ambele texte sunt analizate, în ambele limbi (română și sârbă), de preferință, cuvânt cu cuvânt, «mot-à-mot». Cu această ocazie, am ales colecția de nuvele de Aleksandar Tišma, *O mie și două de nopți*, publicată de Asociația Literară Sârbă, Belgrad, în 1987.

Cuvinte cheie: analiză contrastivă, analiză lingvistico-stilistică, traducere artistică, limba sârbă, limba română

Драгана Р. Путниковић

Power Construction Corporation of China LTD. Огранак Београд, Србија
draganaputnikovic@yahoo.com

Петар П. Минић

Академија струковних студија Београд, Србија
petar.minic@assb.edu.rs

ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ И ОБРАЗОВНЕ РЕФОРМЕ: ИНТЕГРАЦИЈА У КУРИКУЛУМ

Дигитална писменост постаје једна од основних компетенција 21. века и кључни елемент савремених образовних реформи. Њена интеграција у наставни процес подразумева више од техничког овладавања дигиталним алатима – она обухвата критичко мишљење, одговорну употребу технологије и развој етичке свести. Увођење дигиталне писмености у школски систем треба бити постепено и прилагођено узрасту ученика: од основних вештина и дигиталне етике у млађим разредима до напредних компетенција као што су анализа података, алгоритамско размишљање и критичко читање медијских садржаја у вишем образовању. Модели попут TRACK и SAMR пружају теоријски и практични оквир за успешну интеграцију технологије у наставу, док UNESCO-ва разлика између инструменталног и трансформативног приступа наглашава да технологија може бити и подршка и средство потпуне редефиниције наставе. Кључну улогу у овом процесу имају наставници, чије дигиталне компетенције и професионални развој одређују квалитет имплементације. Истовремено, изазови као што су дигитални јаз, недовољна инфраструктура и институционално занемаривање неформалних искустава ученика захтевају инклузиван и системски приступ. Повезивање формалних и неформалних контекста учења, путем дигиталних портфолија, признавања ваншколских активности и сарадње са отвореним образовним платформама, представља одржив модел за развој дигиталне писмености. На тај начин, дигитална писменост постаје не само средство учења, већ и предуслов за активно грађанство и целоживотно образовање у дигиталном добу.

Кључне речи: дигитална писменост, образовна реформа, курикулум, настава

Милан Б. Радоичић

Универзитет у Новом Саду, Србија

Филозофски факултет

milanradoicic2816@gmail.com

ИСТОРИЈА КОЈА СЕ (НИЈЕ) ДЕСИЛА: ИСТОРИОГРАФСКА МЕТАФИКЦИЈА У ЗАВЕРИ ПРОТИВ АМЕРИКЕ ФИЛИПА РОТА

Уводни део рада представља прегледну анализу општих принципа на којима почива постмодернистичка парадигма и историографска метафикција као специфично третирање података из традиционалне историје унутар литерарних остварења. У централном делу рада бавићемо се анализом романа *Завера против Америке* (2004) Филипа Рота. Након што укратко назначимо историјски контекст у који Рот смешта радњу романа, покушаћемо да осветлимо карактеристичне елементе историографске метафикције које смо препознали у роману. То се у првом реду односи на уметничко обликовање минулих историјских догађаја, распарчавања идентитета, као и на последице укрштања субјективне и колективне историје. Циљ рада јесте да осветли начин на који кореспондирају фиктивна творевина и фактографски подаци обликовани према начелима историографске метафикције. Уметнички дубоко мотивисан тесан преплет стварности и фикције чини ово дело једним од веома успешних и актуелних романа Филипа Рота.

Кључне речи: постмодернизам, историографска метафикција, истина, прошлост, политика, алтернативна историја, Френклин Д. Рузвелт, Чарлс А. Линдберг

Гордана М. Ристић

Универзитет у Новом Саду, Србија

Филозофски факултет

gristic@ff.uns.ac.rs

Каталин Ђ. Озер

Универзитет у Новом Саду, Србија

Филозофски факултет

katalin.ozer@ff.uns.ac.rs

БИБЛИЗМИ СА ЗООНИМСКОМ КОМПОНЕНТОМ У НЕМАЧКОМ, СРПСКОМ И МАЂАРСКОМ ЈЕЗИКУ

Животиње су неодвојиви део наше свакодневице и налазимо их и у многим библијским причама тј. сликама, веома често су негативно, али и позитивно конотиране, при чему њихова симболика мотивише настанак великог броја фразеологизама у многим језицима и то у разним језичким варијететима. Предмет овог рада представља анализа немачких, српских и мађарских библизама, тј. фразеологизама библијског порекла са зоонимском компонентом са аспекта когнитивне и контрастивне лингвистике, али и културне зоологије, младе лингвистичке дисциплине, која се бави односима између животиња и људи, тј. шта је животиња човеку, а шта човек животињи. Ексерпирани корпус из одговарајућих једнојезичких и двојезичких фразеолошких речника и лексикона биће подвргнут концептуалној и контрастивној анализи, с циљем да се постулишу когнитивни механизми, односно концептуална метафора и метонимија, те да се објасне и позадинска слика и мотивација фразеологизама, а затим утврде и опишу контрастивне сличности и разлике, тј. различити типови еквивалентности, при чему је полазни језик немачки, а циљни језици су српски и мађарски. Често се понашање животиња погрешно тумачи, приписују им се негативне особине и карактеристике, тако да фразеологизми са зоонимском саставницом обилују устаљеним стереотипима и предрасудама који ће такође бити предмет наше анализе. У нашем раду полазимо од претпоставке да ће анализа показати одређене сличности, али и културолошки условљене разлике.

Кључне речи: библизми, фразеологизми, зооними, концептуална метафора, типови еквивалентности

Diana Ristivojević
samostalni istraživač
diana.ristivojevic@hotmail.com

WELCHE DIALEKTE WERDEN IN DER WERBUNG IM DEUTSCHSPRACHIGEN RAUM AM HÄUFIGSTEN VERWENDET UND WARUM GERADE DIESE?

Sprache spielt in der Werbung eine zentrale Rolle – sie ist nicht nur Mittel zur Informationsvermittlung, sondern auch ein entscheidender Faktor für die emotionale Ansprache und die Markenwahrnehmung. Neben der Standardsprache greifen Werbekampagnen im deutschsprachigen Raum zunehmend auch auf regionale Sprachvarianten zurück, insbesondere auf Dialekte. Der deutschsprachige Raum zeichnet sich besonders durch eine große Vielfalt an Dialekten aus. Ob bairisch, berlinerisch, schwäbisch – Dialekte dienen in der Werbung nicht nur der regionalen Verortung, sondern vermitteln auch Werte wie Authentizität, Bodenständigkeit, Humor oder Nähe.

In der Werbesprache werden Dialekte gezielt eingesetzt, es handelt sich nicht um zufällig ausgewähltes Stilmittel, sondern um eine bewusste strategische Entscheidung. Es zeigt sich, dass bestimmte Dialekte häufiger in der Werbung auftauchen als andere. Im Rahmen dieser Arbeit soll den Fragen nachgegangen sein, welche Dialekte in der Werbung besonders häufig verwendet werden und welche Gründe hinter dieser Auswahl stehen.

Zur Beantwortung dieser Fragen werden theoretische Grundlagen erläutert, sowie aktuelle Beispiele des Dialekts in der Werbung analysiert und empirische Erkenntnisse einbezogen. Ziel dieser Arbeit ist es, einen Überblick über die gängigen Dialekte in der Werbung im deutschsprachigen Raum bzw. in Deutschland zu geben und zu analysieren.

Schlüsselwörter: Dialekt, Werbung, Standardsprache

Анна Романик

Университет в Белостоке, Польша

a.romanik@uwb.edu.pl

ПСЕВДОАНГЛИЦИЗМЫ КАК ОТРАЖЕНИЕ АНГЛО-РУССКИХ ЯЗЫКОВЫХ КОНТАКТОВ

В центре внимания доклада стоит вопрос о псевдоанглицизмах в современном русском языке. Под псевдоанглицизмами понимается, вслед за А.И. Дьяковым, «слова и словосочетания, не имеющие полной или частичной семантической эквивалентности с английскими словами-этимонами». Это значимый пласт лексики русского язык, который редко изучается лингвистами, поскольку ее статус является спорным вопросом. Некоторые ученые пишут о псевдоанглицизмах как о иноязычных словах, другие – выражают сомнения, поскольку считают их результатом словообразовательной или лексико-семантической деривации. Независимо от подхода к классификации псевдоанглицизмов, они являются ярким примером языкового влияния английского языка на русский язык. Цель доклада – представить основные проблемы типологии псевдоанглицизмов на примере фактографического языкового материала, отобранного из русскоязычных женских журналов. Особый фокус делается на трех типах исследуемых единиц – лексичечких, семантических и морфологических псевдоанглицизмах.

Ключевые слова: псевдоанглицизмы, заимствование, словообразование, русский язык, женские журналы

Mirna B. Radin Sabadoš
University of Novi Sad, Serbia
Faculty of Philosophy
mirna.radin.sabados@ff.uns.ac.rs

REPRESENTING MIGRATION AND POVERTY: A COMPARATIVE ANALYSIS OF URBAN DISPLACEMENT IN ORWELL, AMINE, AND BERGER

The paper examines the complex relationship between migration and poverty through the lens of three seminal works: George Orwell's *Down and Out in Paris and London*, Laila Amine's *Postcolonial Paris*, and John Berger's *A Seventh Man*. The study will investigate how these texts illuminate the continuities and transformations in migrant experiences across different historical periods, from early twentieth-century economic displacement to contemporary postcolonial urban marginalization. By analyzing the literary and cultural representations of the challenges the migrants face, this research aims to uncover the persistent structural inequalities that drive migration while examining how colonial legacies shape contemporary urban experiences of displacement and economic precarity. It addresses a critical gap in migration studies by employing a comparative literary approach to understand how experiences of poverty-driven migration have evolved from the early twentieth century to the present day to trace the continuities between historical economic displacement and contemporary patterns of racialized urban marginalization. The relationship between chronic poverty and migration processes requires examination through multiple analytical lenses, including social exclusion, poverty-related capitals, and social relations. This framework becomes essential for understanding how the three selected texts represent different dimensions of the migration-poverty nexus across various historical and geographical contexts.

Keywords: migration, poverty, George Orwell, Laila Amine, John Berger, urban displacement

Биљана М. Савић

Институт за српски језик САНУ, Србија
savicmbiljana@gmail.com

ТЕМПОРАЛНА КВАНТИФИКАЦИЈА У ГОВОРУ СЛАТИНСКОГ КРАЈА КОД БАЊАЛУКЕ

У раду се анализирају номиналне падежне конструкције са семантичким обиљежјем темпоралне квантификације регистроване у прикупљеној дијалекатској грађи из говора слатинског краја код Бањалуке. У оквиру овог типа темпоралне детерминације, који подразумева временско одмјеравање трајања предикације, разматрају се темпорална квантификација у ужем смислу (значења лонгитудалности, терминативности и ингресивности), темпорална фреквенција (значења регуларности и повремености / околиналности) и темпорална брзина. Рад представља наставак анализе семантичког поља темпоралности у говору овог краја (Црњак, Савић 2024). Основни циљ истраживања је да се прошире и допуне досадашња сазнања о пољу темпоралне детерминације (временске локализације) у источној скупини сјеверозападног огранка херцеговачко-крајишког дијалекта, те да се утврди у којој мјери су у говору слатинског краја заступљене заједничке особине већине говора овог дијалекта. У основи, теоријско-аналитички приступ заснива се на методолошком концепту који је у својим радовима развила Ивана Антонић (2001, 2005, 2021). У анализи је првенствено примјењен приступ „од семантике ка њеном формалном изразу”, а традиционални приступ „од форме ка семантици” коришћен је при посматрању конкурентног односа међу приједлошко-падежним конструкцијама. Компаративним методом сравњивали смо податке из нашег корпуса са подацима из других говора херцеговачко-крајишког дијалекта. Приликом презентовања грађе забиљежене у спонтаном, везаном говору навођен је шири контекст, са зависним и управним дијелом синтагме, ради потпуне интерпретације анализираних синтаксичко-семантичких појава.

Кључне речи: српски језик, дијалектологија, синтакса и семантика падежа, темпоралност, темпорална квантификација, источна скупина сјеверозападног огранка херцеговачко-крајишког дијалекта, слатински крај

Ирина А. Седакова

Институт славяноведения Российской академии наук, Россия

ised@mail.ru

АНТРОПОНИМ И ПРАЗДНИК: ГЕНЕЗИС И СПЕЦИФИКА ИМЕНИН (*ИМЕН ДЕН*) В БОЛГАРИИ

Имен ден «день имени» — один из самых популярных праздников в Болгарии в 21-м веке. Его форма и содержание кардинально отличаются от именин и дня ангела в России и характеризуются сложной конфигурацией. Можно говорить о нескольких пластах в болгарском социокультурном феномене «дня имени» в его современном виде:

1. Для людей воцерковленных — это христианский праздник, почитание святого с соответствующим именем, что предполагает посещение именинником храма, исповедь и причастие, угощение прихожан.

2. Традиционный патриархальный праздник именин, связанный с распространенным у балканских славян почитанием «семейного» христианского святого, которое, в свою очередь, генетически восходит к языческому культу покровителя рода. Отмечается преимущественно в семейном кругу.

3. Светский праздник, для которого приуроченность ко дню памяти одноименного святого или к церковному празднику очень условна. Для него типично «общественное» широкое чествование, с оповещением в СМИ, социальных сетях, угощение на работе и дома и др.

В настоящее время все эти три пласта могут соединяться или частично варьироваться, не представляя «чистой» формы одного типа празднования.

Специфика светского праздника отчасти обусловлена особенностями болгарского имянаречения и возможностью крестить ребенка любым именем, открытостью именослова, наличием множества гипокористик и популярностью неканонических антропонимов с прозрачной внутренней формой (*Свежа, Храбри* и др.). Соотнесение некалендарного имени с церковной датой именин подчиняется определенным стратегиям (основанным на фонетических, семантических аналогиях имен и пр.) и индивидуальному выбору.

Доклад основан на опубликованных и архивных этнографических материалах, антропонимических лексикографических трудах, а также на собственных полевых записях, интервью и анкетах.

Ключевые слова: ономастика, болгарский именослов, гипокористики, именины, церковный календарь

Ružica J. Seder

Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Filozofski fakultet

ruzica.seder@ff.uns.ac.rs

Lejla A. Tekešinović

Univerzitet u Sarajevu, Bosna i Hercegovina

Filozofski fakultet

lejla.tekesinovic@ff.unsa.ba

O KONDICIONALNIM REČENICAMA SA NEKONSEKUTIVNOM APODOZOM U FRANCUSKOM JEZIKU

Kao što je poznato, kondicionalne klauze uvedene veznikom *si* mogu se različito interpretirati. U fokusu ovog istraživanja jesu one rečenične strukture u kojima se između protaze i apodoze ne uspostavlja konsekutivan odnos (*relation de conséquence*), odnosno kondicionalne klauze s veznikom *si* u kojima se ne uočava uzročno-posledična veza, kao što je slučaj u sledećim primerima: *Si tu as faim, il y a des biscuits dans le placard. Si je peux être franc avec toi, tu devrais réécrire le premier chapitre.* (Nasuprot primerima: *Si vous annulez votre réservation, le conducteur peut s'en trouver pénalisé. – Si Paul entend de la musique, il se met à danser,* u kojima je evidentan uobičajeni odnos između protaze i apodoze). Reč je naime o tzv. metalingvističkoj ili pragmatičkoj upotrebi zavisnih rečenica s veznikom *si*, to jest o takvim složenim strukturama u kojima se, zapravo, uspostavlja veza između protaze i odgovarajućeg, implicitnog govornog čina (*acte de langage*): *Si tu as faim, [sache / je t'informe qu'] il y a des biscuits dans le placard. Si je peux être franc avec toi, [je te conseille] de réécrire le premier chapitre.*

Cilj ovog istraživanja jeste detaljnije razmatranje sintaksičko-semantičkih kao i pragmatičkih osobnosti ovih rečenica u francuskom jeziku te sagledavanje i opis i drugih specifičnih (pod)tipova *si*-rečenica sa nekonselutivnom apodozom.

Ključne reči: kondicionalne klauze, veznik *si*, protaza, apodoza, (ne)konsekutivni odnos

Nadežda R. Silaški

University of Belgrade, Serbia
Faculty of Economics and Business
nadezda.silaski@ekof.bg.ac.rs

Gordana S. Lalić-Krstin

University of Novi Sad, Serbia
Faculty of Philosophy
gordana.lalic.krstin@ff.uns.ac.rs

BANNERS OF MANY VOICES: MULTILINGUAL AND MULTISCRIPITAL PRACTICES IN SERBIAN 2024–2025 STUDENT-LED PROTEST PLACARDS

Protest placards operate as means to articulate demands and convey emotions, thereby complementing physical actions such as demonstrations, sit-ins, and chanting (Kasanga, 2014). As visible and portable textual artefacts, they condense complex messages into creative forms that both reflect and shape the dynamics of protest discourse.

This paper presents part of a broader study (Lalić-Krstin & Silaški, 2025) examining the linguistic characteristics of over 2,500 protest placards displayed during student-led protests in Serbia between November 2024 and April 2025. One of the key findings is the frequent use of multilingual texts, integrating multiple linguistic codes within a single communicative act. These include (1) combinations of Serbian with foreign or national minority languages, (2) mixing of standard Serbian with dialectal and sociolectal varieties, and (3) the concurrent use of two scripts (Latin and Cyrillic) within the same placard.

Qualitative analysis of salient examples demonstrates that such multilingual and multiscriptal practices serve a range of communicative, symbolic and sociopolitical functions. Switching between linguistic codes can draw attention to the message, add emphasis, clarify meaning or appeal to international audiences and diaspora communities. Beyond these communicative aims, however, this deliberate choice of language, script or dialect is symbolically transformed into a vehicle for ideological expression, signalling identity and social positioning of protesters, foregrounding authenticity, expressing resistance to formal authority, challenging ethno-nationalist narratives, fostering in-group solidarity or accentuating out-group exclusion.

Therefore, these multilingual and multiscriptal strategies can be seen as deliberate discursive strategies that both shape and are shaped by the broader ideological tensions and power relations underpinning the protests.

Keywords: protest placards, protest discourse, multilingualism, multiscriptality, student protests, Serbian, ideological expression

Зоран М. Симић

Институт за српски језик САНУ, Србија

zosim04@yahoo.com

ИЗ СИНТАКСЕ ДАТИВА У ГОВОРУ ПРИЗРЕНСКОГ ПОДГОРА

На основу богате дијалекатске грађе у раду су представљене неке од основних синтаксичких функција датива у говору Призренског Подгора, чија очуваност јесте једна од истакнутијих особина метохијско-косовско-сиринићког говорног ареала међу призренско-тимочким говорима са узапредовалим аналитизмом – присутном *на-*конструкцијом на месту датива. Посматран је датив у доступним аргументским позицијама – уз различите семантичке групе транзитивних глагола у функцији индиректног објекта и уз различите интранзитивне глаголе, именице или придеве у функцији семантичке допуне, те уз различите предикације у функцији семантичког (логичког) субјекта. Друга особеност говора Призренског Подгора, заједничка балканизованој призренско-тимочкој целини, јесте клитичко удвајање аргументских израза, тако да ће анализа односа удвојених и одговарајућих неудојених структура осветлити статус ове појаве у истраживаном говору. Биће размотрен однос заменичке удвојене структуре према именичкој, редослед употребе удвојених структура, те њихова контактност, односно дистантност.

Кључне речи: дијалекатска синтакса, датив, синтаксичке функције, клитичко удвајање, синтаксички балканизми, метохијско-косовско-сиринићки ареал, Призренски Подгор

Marija V. Simonović
Université de Belgrade, Serbie
Faculté de philologie
m.simonovic993@gmail.com

LE MYSTÈRE DU DÉSIR À TRAVERS L'HISTOIRE

Le doigt levé du *Saint Jean* de Léonard de Vinci, que Jacques Lacan évoque à la fin de son écrit *La direction de la cure* (1960), indique – dans le contexte d'une interprétation psychanalytique – les voies mystérieuses du désir, concept clé lacanien qui trace le compas intérieur de notre être, persistant en dépit de toute fragilité (Симоновић 2025 : 106). Et cela face aux forçages thérapeutiques qui, en imposant un modèle de comportement « idéal », souvent érigé à l'image même du thérapeute, nient précisément cet espace singulier du sujet, que seul le silence de l'analyste peut dégager. Si, dans l'enseignement de Lacan, le secret du désir avec tous ses paradoxes s'incarne de façon paradigmatique dans l'*Antigone* de Sophocle – celle qui choisit sciemment la mort pour ne pas renoncer à honorer son frère, accomplissant ainsi un acte de dignité qui, dans la malédiction multipliée des Labdacides, apparaît comme le seul à pouvoir dépasser le destin tragique de cette famille (Leguil 2022 : 30-31) – dans cet article on se concentre sur d'autres manifestations de l'affirmation du désir. Qu'elles surgissent sous le mode comique ou dans la problématique contemporaine, elles témoignent de la persistance de ce concept non seulement dans la subjectivité singulière, mais aussi dans le fil historique des siècles. Ainsi, tandis qu'Agnès chez Molière déjoue la jouissance omnipossédante de son futur mari par la formule *comment obéir tout en n'obéissant pas ?*, Valmont chez Laclos, sous sa propre jouissance séductrice, découvre tout un éventail d'émotions authentiques que lui inspire sa victime.

Mots clés: Jacques Lacan, désir, *Antigone* de Sophocle, Agnès de Molière, *L'École des femmes*, vicomte de Valmont, *Les liaisons dangereuses*

Данка Р. Синадиновић
Универзитет у Београду, Србија
Медицински факултет
danka.sinadinovic@med.bg.ac.rs

ПИТАЊА ПАЦИЈЕНАТА У МЕДИЦИНСКОМ СУСРЕТУ: УСПОСТАВЉАЊЕ РАВНОТЕЖЕ У КОМУНИКАЦИЈИ СА ЛЕКАРОМ

Питања представљају једно од најчешће истраживаних обележја медицинског сусрета, јер јасно указују на положај и права саговорника у интеракцији лекара и пацијента. Бројне студије (Мишлер, 1984; Ферклаф, 1992; Френкл, 1995; Кликовац, 2008) указале су на то да питања представљају главни инструмент демонстрације моћи, па су самим тим природно доступнија лекарима као институционалним представницима. Упркос раним мишљенима да пацијент нема права да поставља питања, нека каснија истраживања (Ејнсворт-Вон, 1998; Кордела, 2004) су показала да пацијенти исказују одређену иницијативу и боре се за равномернију расподелу моћи у медицинском сусрету.

Овај рад се бави истраживањем питања која су поставили пацијенти током 110 медицинских сусрета снимљених у три терцијарне здравствене установе у Београду, Србија. Корпус обухвата разговоре у оквиру пет специјалистичких области: пулмологије (37), педијатрије (43), психијатрије (4), оториноларингологије (10) и кардиологије (16). Поред утврђивања теоријског оквира и класификовања питања у укупно осам категорија, посебну пажњу посвећујемо резултатима истраживања која су се претходно бавила питањима која постављају пацијенти.

У посматраном корпусу пацијенти су поставили укупно 204 питања (19%), при чему су најбројнија била питања са да/не одговором, а најређе заступљена умерено отворена питања. Дати су примери свих уочених врста питања, који су коментарисани имајући у виду правила анализе конверзације, анализе дискурса и критичке анализе дискурса. Приликом доношења закључака, осим укупног броја и врсте питања, у обзир су узети и род говорника и тип сусрета (први или контролни преглед). Најзад, посебна пажња посвећена је разлозима због којих пацијенти постављају питања, а резултати добијени у овом истраживању унеколико се разликују од оних добијених у ранијим истраживањима.

Кључне речи: питања, интеракција лекара и пацијента, медицински сусрет, институционална комуникација, анализа дискурса, анализа конверзације, критичка анализа дискурса

Милица М. Софинкић

Универзитет у Новом Саду, Србија

Филозофски факултет

milica.sofinkic@ff.uns.ac.rs

АУТОБИОГРАФИЈА И ЊЕНЕ НЕГАЦИЈЕ У ПОЕЗИЈИ ЧАРЛСА СИМИЋА

У раду се анализирају аутобиографски елементи у поезији Чарлса Симића, који се могу посматрати као свесна дискурзивна конструкција аутобиографског „ја”. Полази се од идеје да ауторепрезентацији у његовој поезији треба приступити као посебној димензији текста која је резултат различитих поетичких поступака. Иако је близак високомодернистичком доживљају субјективитета, Симић истовремено испитује доминантно имперсонално детерминисање лирског субјекта, повремено отварајући простор за лично и аутобиографско у самом тексту. Конструисано текстуално „ја” трансформише унутрашња стања и емоционално-доживљајни материјал у призоре који су савремени, политички и универзални, али нису неодвојиви од примарног аутобиографског импулса који их је обликовао. Симић континуирано, а опет расуто, кроз читав песнички опус евоцира лична сећања, но она надилазе и поништавају пуко биографско присуство у песми и нагињу преиначењу ових импулса у фрагментарне и надреалне поетске слике, о чему ће сведочити репрезентативни примери таквих песама, све до последње збирке *Нигде копна на видику* (*No Land in Sight*, 2022). Рад се ослања на савремена теоријска читања аутобиографије у поезији, која истражују како аутобиографски елементи функционишу као стратегије (ре)обликовања субјекта унутар поетског дискурса. Циљ рада јесте да покаже различите модалитете аутобиографског, те плуралне конструкције лирског субјекта у Симићевом дискурсу, што води закључку да његова поетска ауторепрезентација функционише као експериментална и рефлексивна артикулација идентитета, а не као конвенционална исповест или аутобиографија по себи.

Кључне речи: Чарлс Симић, америчка поезија, аутобиографија, лирски субјект, аутобиографско „ја”, текстуално „ја”

Marija D. Spajić
Sveučilište u Zadru, Hrvatska
mspajic@unizd.hr

ISKUSTVO DIKTATA U SVEUČILIŠNOJ NASTAVI FRANCUSKOG JEZIKA U HRVATSKOJ

U radu se nastoje istražiti određeni elementi prakse diktata u sveučilišnoj nastavi francuskog jezika u Hrvatskoj. Ova školska vježba u frankofonskom svijetu s jedne strane figurira kao simbol škole i poučavanja te se nerijetko smatra dijelom kulturne baštine, a s druge ne prestaje izazivati rasprave, bilo u pogledu samog predmeta poučavanja (francuski pravopis), bilo u pogledu praksi učenja koje podrazumijeva (Miguel – Addisu, 2015). K tome, premda je iz suvremene didaktike francuskoga kao stranog jezika gotovo u potpunosti nestao, u sveučilišnom kontekstu u Hrvatskoj diktat i dalje opstaje. Nadalje, uzimajući u obzir fonetsku neprozirnost pisanog francuskog, kao i samu prirodu ove vježbe, diktat može generirati strah od jezika (Angoujard, 1994, He 2018), ali i zadovoljstvo odgonetanja. Pitajući se, uslijed navedenog, bi li praksa diktata mogla poslužiti kao polazište za rad na metakognitivnim i metaafektivnim strategijama učenja, u vlastitu nastavnu praksu uveli smo polustrukturirane refleksivne upitnike prije i nakon svakog diktata. U svrhu istraživanja studentskih stavova kako prema diktatu općenito tako i prema ovakvoj praksi, sa studentima su provedeni polustrukturirani intervjui. Prikupljeni podaci analizirani su kvalitativnim pristupom i predstavljeni uz ilustrativne primjere načina na koje studenti percipiraju i doživljavaju praksu diktata. Na kraju se razmatra može li ovakav refleksivni pristup diktatu potaknuti razvoj metajezične svijesti te smanjiti strah od jezika.

Ključne reči: diktat, stavovi studenata, francuski pravopis, sveučilišna nastava

Тамара С. Станковић

Универзитет у Новом Саду, Србија

Филозофски факултет

st.tamara98@gmail.com

МУЛТИМОДАЛНА МЕТАФОРА У РЕКЛАМАМА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНИХ ОПЕРАТЕРА А1 И МТС

Овај рад усмерен је на мултимодалне метафоре у динамичким рекламама телекомуникационих оператера А1 и МТС, намењених за српско тржиште. Иако највише проучавана кроз своје мономодалне језичке или визуелне манифестације, појмовна метафора као когнитивни механизам манифестује се и кроз интеракцију више различитих модалитета попут говорног језика, писаног језика, статичких и покретних слика, аудитивног и музичког модалитета, као и кроз покрете. Према теорији мултимодалности са когнитивног становишта, мултимодалну метафору карактерише појављивање изворног и циљног појма у искључиво или доминантно два различита модалитета. У овом раду анализираће се мултимодалне метафоре које припадају рекламном жанру. Основни циљ рада јесте утврђивање појмовних метафора у одабраним рекламама, модалитета у којима се оне конструишу, те описивање имплицираних рекламних порука. Како се у рекламном жанру циљни појам најчешће поклапа са самим рекламираним производом, брендом или услугом, у фокусу рада биће концептуализација тарифних пакета које нуде два оператера. Методологија рада засниваће се на квалитативној анализи 15 динамичких реклама које су доступне на званичним каналима телекомуникационих оператера А1 и МТС на платформи Јутјуб. Приликом анализе узће се у обзир наслов рекламе, писани текст на самој реклами, наратив, видео-спот и музика како би се утврдиле појмовне метафоре. Резултати истраживања требало би да покажу на који начин различити модалитети учествују у процесу извођења значења те којим се изворним појмовима служе оператери да би промовисали своје услуге. Такође, очекује се да ће до изражаја доћи и културолошке конотације изворног домена приликом мултимодалних пресликавања.

Кључне речи: мултимодална метафора, рекламни дискурс, рекламна порука, когнитивна лингвистика

Слађана Д. Станојевић

Универзитет у Крагујевцу, Србија

Филолошко-уметнички факултет

sladjana.stanojevic@filum.kg.ac.rs

ОДЛИКЕ ИТАЛИЈАНСКИХ СЛОЖЕНИХ ВРЕМЕНА СА ПОМОЋНИМ ГЛАГОЛОМ *AVERE* У 19. И 20. ВЕКУ

Са дијахронијске тачке гледишта облици италијанских сложених времена са помоћним глаголом *avere* убрајају се међу најиновативније глаголске облике, будући да, за разлику од већине других глаголских времена у италијанском језику, нису поседовали еквивалентне облике у систему класичног латинског, већ представљају резултат тежњи регистрованих у говорним варијететима који ће касније прерасти у неолатинске језике. Премда се ови облици употребљавају као функционална глаголска времена већ од раних фаза развоја италијанског језика, неке од њихових формалних карактеристика, попут слагања партиципа са директним објектом, показују извешан ниво варијације кроз читав њихов еволутивни ток. Наш рад ће се фокусирати на испитивање одлика ових форми у прозним текстовима написаним између 1841. и 1947. године, са циљем да установи да ли и у којој мери примери аутентичне употребе сложених времена одступају од карактеристика које у модерном италијанском језику важе за ове глаголске облике. Временски период који ћемо испитати изабран је јер представља кључно раздобље за политичко уједињење Италије и формализацију и стандардизацију италијанског језика. Анализирани текстови преузети су из корпуса MIDIA (*Morfologia dell'italiano in diacronia*) и подразумевају примере различитих типологија текста, од експозиторних и правно-административних до научних и књижевних, што ће нам дозволити да испитамо и потенцијално постојање корелације између стилских одлика текста и присуства релативно архаичних форми у облицима сложених времена.

Кључне речи: историјска лингвистика, италијански језик, сложена времена, 19. век, 20. век

Марија Ј. Стефановић

Универзитет у Новом Саду, Србија

Филозофски факултет

mstefanovic@ff.uns.ac.rs

Драгана Б. Поповић

Универзитет у Новом Саду, Србија

Филозофски факултет

dragana.popovic@ff.uns.ac.rs

ОСРЕДЊОСТ У СИСТЕМУ ОЦЕНЕ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ У ПОРЕЂЕЊУ СА РУСКИМ

Когнитивносемантичка истраживања речи – елементарна система за изрицање позитивне и негативне оцене у руском и српском језику показала су велику разноликост језичких средстава која одсликавају став говорника према објектима лоцираним на крајевима скале. Овај однос изражен је преко унутрашње форме речи, помоћу које се реконструишу различите концептуалне метафоре. Оне се могу уопштити преко, условно речено, кровних метафора добро је видљиво и лоше је невидљиво, и у складу са тим из језичких израза понекад се стиче јасан увид у понашање припадника заједнице према оцењиваним објектима (нпр. у начине промоције позитивног и склањања из фокуса негативног). Средину скале оцене, која је знатно слабије представљена у оба језика у односу на крајеве, покривају речи *осредњи* у српском и *посредственный* и *средний* у руском језику. Анализирани материјал из различитих лексикографских извора (експланаторних и асоцијативних речника, речника фразеологизама) показује да се осредњост у оба језика и културе посматра као доминантно негативна оцена, што се види на основу унутрашње форме речи код синонима, где се користе речи или изрази са негацијом (рус. *неважный, не ахти какой*; срп. *незанимљив, ништа посебно*), или се понекад употребљавају исти изрази у синонимским низовима, нпр. у руском језику за доминанте *посредственный* и *плохой*. Осредњост се најчешће повезује са обичношћу (рус. *обыкновенный*; срп. *обичан*) и концептуализује се као део фона (енгл. *background*), што је приближава концептуализацији негативне оцене. Анализирани материјал потврђује да се средина скале оцене за оба језика не налази тачно између супротстављених полова, већ да је померена према позитивном полу, јер квалификација нечега као „осредњег” најчешће значи негативан однос према њему.

Кључне речи: осредњост, средний, посредственный, српски језик, руски језик, језичка слика света

Стефан М. Степановић

Институт за српски језик САНУ, Србија

stefan.step.24@gmail.com

КВАНТИТЕТ ПРЕФИКСА ИМЕНИЦА-ДЕВЕРБАТИВА СА НУЛТИМ СУФИКСОМ

У овом истраживању бавићемо се стабилношћу квантитета префикса двосложних именица структуре префикс+основа+нулти суфикс које имају узлазни акценат на префиксу и које су настале суфиксацијом глагола који имају префикс. Циљ је да се утврди колико је изворан квантитет префикса очуван данас, да ли су и који префикси стабилнији по том питању и шта је све могло утицати на то, што значи да ћемо поред дескриптивне методе користити и аналитичку.

За корпус смо на основу *Обратног речника српског језика* изабрали именице које према себи имају бар још две именице исте основе (и истог (нултог) суфикса, наравно) (са циљем да би се префикси могли што више међусобно поредити, што значи да су и те остале именице исте основе и истог суфикса део корпуса) и које су у творбеној вези са најфреквентнијим глаголима (фреквентност одређена на основу *Корпуса савременог српског језика* Природно-математичког факултета Београдског универзитета), тако да смо укупно издвојили неколико стотина именица од готово сто основа. Поред *Обратног речника српског језика* акценат ћемо проверавати и у *Речнику српског језика* Матице српске, *Речнику српскохрватског књижевног језика* Матице српске и *Правопису српскохрватског књижевног језика: са правописним речником* Матице српске и Матице хрватске из 1960.

Оно што можемо очекивати пре самог истраживања могу бити само неке уопштене тенденције, а не детаљи; нпр. свакако се очекује да изворни квантитет није увек сачуван, а наслућујемо да су изворно кратки префикси више захваћени процесом дуљења него што су изворно дуги префикси захваћени процесом краћења.

Кључне речи: српски језик, акцентологија, двосложне именице-девербативи са префиксом и нултим суфиксом

Милена М. Стојановић
Универзитет у Београду, Србија
Филолошки факултет
stojanovic.milena77@gmail.com

КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА ЈЕДНЕ ЛИНГВОКУЛТУРЕМЕ ПРИЛИКОМ ДЕФИНИСАЊА „ВАРИЈАБИЛНОСТИ” ЈЕЗИЧКЕ СЛИКЕ СВЕТА

У овом истраживању анализирана је лексема вук у српском језику помоћу лингвокултуролошког приступа. Коришћена је делимично методологија лублинске школе Ј. Бартмињског имајући у виду да је ова лексема детаљно анализирана у два рада: Р. Драгићевић (2013) и Г. Штасни, Г. Штрбац (2022). Циљ је био да се покаже мења ли се језичка слика света код Срба у вези са лингвокултуромом вук имајући у виду хипотезу да модеран начин живота утиче на брзину њене промене. Истраживање је спроведено помоћу онлајн-анкете међу средњошколцима (100) међу којима је било 62 испитаника женскога пола и 38 мушкараца. Већину су чинили испитаници старости мање од 18 година, њих 77,8%. Посебна пажња поклоњена је асоцијативном упитнику и еталонима, док текстуални подаци, имајући у виду обимно истраживање Г. Штасни и Г. Штрбац (2022) нису узети у обзир. Резултати су показали да у временски испитаном периоду (12 година) постоји више заједничких особености, што чини стабилни центар, него диференцијалних које су мање фреквентне и чине периферију језичке слике света.

Кључне речи: лексика, лингвокултурологија, концепт, стереотип, језичка слика света

Нина В. Стокић

Универзитет у Новом Саду, Србија

Филозофски факултет

nstokic012@gmail.com

ДРАМСКА АЛЕГОРИЈА *МАРКОВА САБЉА* ЈОВАНА ЂОРЂЕВИЋА И АНТОНИЈА ХАЦИЋА У КОНТЕКСТУ ИСТОРИЈЕ СРПСКЕ ДРАМЕ И ПОЗОРИШТА

На сцени Народног позоришта у Београду, поводом ступања на престо кнеза Милана Обреновића изведена је представа *Маркова сабља*, чији је текст, по жељи кнеза, исписао Јован Ђорђевић 1872. године. Овај пригодан драмски текст, ослоњен на народну епiku када је реч о смрти, односно сну Марка Краљевића, одређен је као драмска алегорија у два дела, „Вече и ноћ“ и „Зора и дан“. У складу са династичком светковином, кроз призму слепог Певца (гуслара), вођеног Вилиним деловањем, у овој драми је у низу слика приказана историја српског народа од петнаестог до деветнаестог века. Годину дана касније, Антоније Хацић, управник Српског народног позоришта, прерађује други део драмског текста, како би га прилагодио новосадској сцени. Слободарске тежње српског народа јужно од Саве и Дунава се нису смеле чути једнако гласно у Новом Саду, стога Хацић прерађује текст. Предмет овог рада стога јесте драмски текст *Маркова сабља* из 1900. године који укључује Хацићеве интервенције и тако даје целовиту слику о тадашњем позоришном животу и друштвено-политичком тренутку. Рад настоји да осветли Хацићев допринос коначном уобличењу ове драме. Једнако значајан сегмент рада јесте анализа позоришних критика *Маркове сабље*, имајући у виду обе верзије текста. Ђорђевићев и Хацићев комад ћемо стога позиционирати у контексту историје српске драме и позоришта.

Кључне речи: драмска алегорија, Хацић, Ђорђевић, *Маркова сабља*, рецепција драме

Robert Szymula
University of Bialystok, Poland
Faculty of Philology
r.szymula@uwb.edu.pl

МЕТАФОРИКА ИГРЫ В РУССКОЯЗЫЧНОЙ ПРЕССЕ ЛАТВИИ

В данном выступлении будут представлены результаты анализа лексем с вторичными метафорическими значениями (сфера-источник ИГРА). Материал для исследования был извлечен из русскоязычной прессы, издаваемой на территории Латвии. Целью исследования было определение потенциального эмоционального воздействия собранных единиц на читателей. Лексический материал (статьи на общественно-политические темы из восьми русскоязычных газет Латвии – печатных и электронных – за 2000–2022 годы) исследовался с помощью семантического и контекстуального анализа. В настоящем выступлении мы сосредоточим внимание на анализе единиц, входящих в слоты «Настольные игры» и «Карточные игры» (фрейм «Игра и ее разновидности»). Исследование показало, что анализируемые лексические единицы используются в латышских газетах, издаваемых на русском языке, как средство усиления экспрессивности сообщения и обладают потенциалом влиять на эмоции читателей. Деятельность политиков сравнивается с играми, что может вызывать у читателей различные коннотации. Метафорическая характеристика политической жизни с точки зрения шахматной партии подчеркивает такие характеристики действий политиков, как рассудительность, логичность, тщательное планирование и отсутствие агрессии, и, таким образом, связана с положительными ассоциациями. Использование терминологии карточных игр может вызывать у читателей отрицательные коннотации – несмотря на существование правил, эффект игры является случайным. Игра в карты может ассоциироваться с хитростью и коварством, тогда как игра в шахматы связана с логикой, стратегией, умственной деятельностью и аналитическими способностями.

Стоит подчеркнуть, что анализируемые лексемы не используются в собранных текстах прессы часто.

Ключевые слова: политический дискурс, дискурс прессы, метафоры, лингвистические средства воздействия на читателя

Sanja Šakić

Arhiv Srba u Hrvatskoj – Srpsko narodno vijeće, Hrvatska
sanjasakic1986@gmail.com

POSTOJANJE ČOVJEKOM. INTERTEKSTUALNOST U ROMANU *SVE, SVE, SVE* MILKE ŽICINE

U radu se analizira testimonijalni roman Milke Žicine *Sve, sve, sve* (2002) koji pripovijeda priču o iskustvu četverogodišnjeg boravka u ženskom logoru u Stocu u prvoj polovici 50-ih godina 20. stoljeća, a oblikovan je kao pripovijest o žrtvi nasilja koja se iz pasivne pozicije izdiže u aktivnu poziciju preživjele činom bilježenja. U prvom dijelu rada opisuje se reprezentacija kaznene prakse preodgoja „ibeovki“ koja je, između ostalog, uključivala iscrpno pisanje zapisnika i različite rituale degradacije koji su zapisivanju i izvedbi oduzimali smisao (Jambrešić Kirin 2007), a zatvorenice ušutkivali i svodili na životinju i ništicu. U drugom dijelu upućuje se na suprotna značenja koja roman pridaje praksi pisanja i kazališne izvedbe – prvenstveno građenjem dijaloškog odnosa s romanom *Zapisi iz mrtvog doma* F. M. Dostojevskog i dramom *Ujak Vanja* A. P. Čehova – a interpretacija sugerira da problemu nepredočivosti traumatičnog iskustva roman doskače aktivacijom poznatih pripovijesti i pripovjednih okvira koje ne preslikava nego neizbježno tumači. U posljednjem dijelu rada rasprava o romanu smješta se u kontekst suvremenih rasprava o traumi i svjedočenju (Caruth 1996; van Aleph 1999; Biti 2005) organiziranih oko problema predočavanja traume te u kontekst rasprava o šutnji i strahu (Zerubavel 2010; Marković 2024) organiziranih oko pitanja (ne)mogućnosti analitičkog pristupa svjedočanstvima patnje i nasilja.

Ključne riječi: Milka Žicina, *Sve, sve, sve*, intertekstualnost, trauma, svjedočenje, šutnja

Александра С. Шекеровић
Универзитет у Новом Саду, Србија
Филозофски факултет
aleksandra.shekerovic98@gmail.com

ЕУФЕМИЗМИ У СВЕТЛУ КОМУНИКАТИВНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ МЕЂУ ИЗВОРНИМ ГОВОРНИЦИМА СРПСКОГ ЈЕЗИКА (НА ПРИМЕРУ ГОВОРА МЛАДИХ)

У фокус истраживања поставља се испитивање нивоа рецепције и продукције еуфемизма међу изворним говорницима српског језика. Еуфемизми се сматрају једном од комплекснијих и неухватљивијих лингвистичких појава, која залази у домене народног празноверја, моралних норми, те друштвеног живота уопште. За њима се посеже из интенције да се на одговарајући начин казује о табуизираним, неприкладним, непристојним, а своју функционалност црпе из тематског поља табуа и прагматичког тематског поља. На основу наведенога јасно је да разумевање овога слоја лексикона изискује овладавање низом чинилаца – познавањем друштвених и културолошких околности, динамике (ван)језичке ситуације и контекста. Сprovedено истраживање настоји да понуди одговоре на питања – (1) у којој мери изворни говорници српског језика разумеју еуфемизме; (2) да ли у њиховом менталном лексикону постоји адекватан еуфемизам за поједину лексему или исказ; (3) да ли умеју адекватно да их произведу и употребе. Да би се до одговора дошло, спроводи се упитник међу ученицима трећих и четвртих разреда у Средњој школи „Вук Караџић” у Сечњу (гимназија–општи тип) и у Карловачкој гимназији, а потом се приступа квантитативној те квалитативној анализи. Анализирају се лексичке јединице према значењу, начину творбе и врсти речи, семантичким трансформацијама, формалној структури и другим параметрима који се покажу као релевантни. Будући да је испитивању подвргнут део лексичког фонда младих, наша је почетна хипотеза да ће се фразеологизми или жаргонизми појавити као адекватна замена за понуђену формулацију. Очекивано је да резултати истраживања пруже одговоре на горепостављена питања о начину рецепције и продукције еуфемизма међу изворним говорницима српског језика, али и да расветле неке од начина на које се еуфемистичка значења реализују у језичком систему те у пракси.

Кључне речи: српски језик, комуникација, рецепција и продукција еуфемизма, упитник

МЕДУЗИН ПОГЛЕД УОКВИРЕН ЗМИЈАМА: КИНЕСТЕТИЧКО ТУМАЧЕЊЕ МИТСКЕ ФИГУРЕ

Медуза је истовремено застрашујућа и фасцинантна фигура грчког мита, обележена својом чудовишном појавом – женско лице уоквирено змијама наместо косе и са погледом који окамењује. Моја презентација предлаже декодирање Медузе кроз кинестетичко сочиво, постављајући питање не само како је она представљена у миту, поезији и умјетности, већ и како је њен чудовишни изглед замишљен да активира отјеловљене реакције код „посматрача”.

Кратак преглед древних извора (текстуалних и материјалних) показује да се књижевни и умјетнички прикази Медузе у многоме разликују конструишући динамичну фигуру, али сваки приказ ставља у први план два дефинишућа елемента – поглед који паралише и змије које се претећи увијају. Уз позивања на савремену науку (Жан-Пјер Вернан, Елен Сиксу), предлажем тумачење Медузе кроз „сензорну” перспективу. Поглед који окамењује изазива замрзавање, потпуну имобилизацију, док многоструки покрети змија изазивају инстинктивни одговор трзања или дрхтавице. Заједно, ови утјеловљени одговори функционишу као сензорни парадокс који се може повезати са важним апотропејским аспектом Медузе/Горгоне. Због овог специфично високог сензорног набоја и замишљеног висцералног утицаја погледа и змија, Медуза наставља да буде трајна културна појава.

Кључне речи: Медуза, грчки мит, апотропеј, кинестетички аспект

Nataša D. Šofranac
Univerzitet u Beogradu, Srbija
Filološki fakultet
natasa.sofranac@fil.bg.ac.rs

THE MOTIF OF TIME IN SHAKESPEARE: TRAGEDIES, PROBLEM PLAYS AND THE SONNETS

To early modern Europeans, judging by Shakespeare and his contemporaries, time was an imminent and adverse force, akin to a ruthless divinity. To its “last syllable”, one “struts and frets his hour upon the stage” and then is washed away into oblivion. The timeless Bard, “not of an age, but for all time”, discussed the issue of time in all his works, with different focuses: constancy of love, posterity as extension of life, transience of glory, reputation, mortality, aging and decay. This will have given rise to the Cavaliers’ *carpe diem* poetry in the wake of his life.

This paper aims to explore “personal” and “impersonal” attitudes to time in *Hamlet*, *Othello*, *Macbeth*, *Pericles*, *The Winter’s Tale* and *the Sonnets*. Through a comparative overview of selected works, it discusses the fluidity of time in drama, juxtaposing it to the anxiety imbuing the lyrical verses. For Shakespeare’s dramaturgy, time was very elastic and hence the double-time scheme, notably in *Hamlet* and *Othello*. In *Pericles* and *The Winter’s Tale*, the gap in time is a leeway for the heroes, offering them ‘second chances’, in the words of Professor Greenblatt. But from the aspect of subjectivity, the bottom-line of early modern views, culminating in the Cavalier poetry, was *carpe diem*. In Shakespeare’s Sonnets, posterity is a surety against mortality. In dramatic poetry, it is contrition, acceptance and faith that inspire with the hope of afterlife.

Keywords: Shakespeare, time, eternity, transience, love

Ђорђе В. Шуњеварић

Универзитет у Нишу, Србија

Педагошки факултет у Врању

dj.sunjevaric-15757@filfak.ni.ac.rs

КОНКУРЕНТНОСТ СУФИКСА *-ач* И *-л(а)ц* У ТВОРБИ АГЕНТИВНИХ ИМЕНИЦА У САВРЕМЕНОМ СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Предмет истраживања представљају анализа и употреба суфикса *-ач* и *-л(а)ц* у савременом српском језику који ступају у конкурентни однос приликом творбе агентивних именица. Грађу чине примери ексцерпирани из следећих речника: *Обратни речник српскога језика* (Николић 2000), *Речник српскохрватског књижевног језика* и *Речник српскога језика* Матице српске (2018). Циљ је да се детаљно расветли семантика агентивних именица на *-ач* и *-л(а)ц* и испита њихова учесталост и употреба у савременом српском језику. Такође, испитује се (не)постојање семантичке диференцијације међу конкурентним облицима, као и који морфолошки и морфофонолошки фактори утичу на избор одговарајуће суфиксалне морфеме да би се утврдило у којој мери дужина основе или завршна фонема основе могу утицати на избор суфикса. Полази се од претпоставке да једнозначне, али и високофреквентне именице са суфиксима *-ач* и *-л(а)ц* побеђују конкурентног парњака. Сви примери из грађе садрже глаголску основу на коју долази суфикс, с тим што је основа увек редукована испред суфикса *-ач* (нпр. *даривалац*–*даривач*, *шеталац*–*шетач*). Значење ексцерпираних лексема може упућивати на особе које се нечим баве тренутно или професионално. За разлику од именица на *-л(а)ц*, код именица на *-ач* јављају се и полисемични примери који секундарно означавају неку нараву или уређај (нпр. *берач*, *прислушкивач*, *чистач*). Претрагом и анализом корпусâ српског језика (*SrpKor*; *SrWaC*; *PDRS*) указује се на фреквентност употребе именица на *-ач* и *-л(а)ц* потврђених у речницима. Најфреквентнији примери проверавају се и упитником кроз ставове студената о прихватљивости лексема, где се очекују разлике у одговорима у зависности од социо-демографских карактеристика испитаника (пол, регион, (не)филолошка оријентација).

Кључне речи: конкурентност суфикса, суфикс *-ач*, суфикс *-л(а)ц*, *nomina agentis et professionis*, српски језик

Ulvija Tanović

Univerzitet u Sarajevu, Bosna i Hercegovina
Filozofski fakultet
ulvija.tanovic@ff.unsa.ba

Amira Sadiković

Univerzitet u Sarajevu, Bosna i Hercegovina
Filozofski fakultet
amira.sadikovic@ff.unsa.ba

Selma Đuliman

Univerzitet u Sarajevu, Bosna i Hercegovina
Filozofski fakultet
selma.djuliman@ff.unsa.ba

PREVOĐENJE DJEČIJE KNJIŽEVNOSTI – SLUČAJ DR. SEUSSA

Dječija književnost, naročito djela za mlađu djecu, porazumijeva često i postojanje i verbalnog i vizuelnog koda, koji se mogu uzajamno podržavati kao paralen i mediji koji pričaju istu priču, ili predstavljati ilustracije koje pričaju drugu priču, ili istu, ali iz drugačije perspektive. Prevod može slijediti interakciju ta dva koda, ali je može i značajno izmijeniti. Može se reći da je ilustracijama i prevođenju zajedničko to da ponekad čine eksplicitnim nešto što je u izvorniku otvoreno ili ambivalentno.

Prevođenje humora često se koristi kao paradigmatiki primjer *neprevodivosti*, čiji su elementi vezani za kulturne i lingvističke aspekte humora. Iz kulturnog aspekta, humor se dešava kad se prekrši neko pravilo ili iznevjeri uspostavljeno očekivanje. Djelovanje humora, posebno bitno kad je dječija književnost u pitanju, vidljivo je i iz fizioloških korelata smijeha, osmijeha ili uzbuđenja. Stoga je lako vidljiva (ne)uspješnost prevodilačkog procesa: da li se iko smije ili ne? Prevođenje humora posebno otežava činjenica da se humor oslanja na implicitno znanje. Specifičnost prevođenja humora je i u njegovim jasnim (socio)lingvističkim karakteristikama: denotativnost je prevodilački problem kad se humor oslanja na koncept specifičan za određeni jezik, konotativnost je problem kad koncept u jeziku izvorniku ima drugačiju *lektalnu* vrijednost u odnosu na svoj uobičajeni prevodni ekvivalent. Komičan tekst može sadržavati suprotstavljene registre, dijalekte, sociolekte i idiolekte koji nemaju jasne ekvivalente u jeziku cilju.

Cilj rada je prikazati način na koji se humor ostvaruje u prevodu odabranih djela dječije književnosti iz opusa slikovnica Dr. Seussa, uz poseban osvrt na to da li je i kojim tehnikama humorno mjesto ostvareno u jeziku-cilju.

Ključne riječi: prevodilačke studije, dječija književnost, humor, prevođenje humora

Зузана М. Тирова

Универзитет у Новом Саду, Србија

Филозофски факултет

tyrova@ff.uns.ac.rs

ЕКОЛИНГВИСТИЧКА ПЕРСПЕКТИВА СЛОВАЧКОГ ЈЕЗИКА У ВОЈВОДИНИ: ЈЕЗИЧКА РАЗНОЛИКОСТ И ИДЕНТИТЕТ

Словачка заједница у Војводини већ више од два века представља пример трајног очувања мањинског језика у мултикултурном и билингвалном окружењу. Полазећи од еколингвистичке перспективе, овај рад има за циљ да испита динамику словачког језика у контексту језичке разноликости и идентитета. Истраживање се заснива на претпоставци да је језик не само средство комуникације, већ и важан чинилац колективног идентитета и културног наслеђа.

Методолошки приступ обухвата комбинацију квалитативних и квантитативних метода: дубинске интервјуе са припадницима различитих генерација и анкетна истраживања о језичким праксама и доменама употребе. На тај начин би се прикупили подаци о свакодневним језичким стратегијама, о функцији словачког језика у јавним и приватним сферама, као и о степену и облицима билингвалне интеракције са српским језиком.

Анализа је усмерена на три аспекта: а) однос између индивидуалних и колективних идентитетских стратегија, б) механизме адаптације словачког језика у мањинском окружењу (лексичке иновације, хибридне форме), в) улогу билингвизма у очувању или трансформацији језичке разноликости.

Очекујемо да резултати понуде нова сазнања о одрживости словачког језика у Војводини и да допринесу ширем теоријском оквиру еколингвистике и социolingвистике мањинских језика у југоисточној Европи.

Кључне речи: словачки језик, билингвизам, језички идентитет, језичка разноликост, еколингвистика, мањински језици, Војводина

Гордана М. Тодорић

Бен Гурион Универзитет у Негеву, Израел

Моше Давид Гаон Центар

gordanatodoric021@gmail.com

РУКОПИСНА ЗБИРКА ПЕСАМА И ДРУГИХ КЊИЖЕВНИХ РАДОВА УЧЕНИКА ЛЕОНА ВАЈСА

У раду ћемо представити рукописну збирку песама и других књижевних радова Леона Вајса, ученика гимназије из Сремске Митровице, који је убијен у Холокаусту.

Збирка, писана на српском језику и ћириличним и латиничним писмом у периоду од 1930. до 1939, превасходно представља сведочанство о одрастању јеврејског дечака у Краљевини Југославији, његове идеале и дилеме, као и суочавање са нацистичком опасношћу, коју у предратно време слуги. Тај мотивски план је најочљивији.

У контексту културних и друштвених прилика, ова збирка је показатељ у којој је мери било могуће аутентично прожимање јеврејског и српског културног обрасца. То се може јасно видети поређењем Вајсових текстова са садржајима Читанки које су у Краљевини биле у употреби тих година. Метричка и версификацијска генеза ауторског израза, поређена са канонским текстовима који су се налазили у прописаним уџбеницима за наставу књижевности потврђује колико је важан утицај појединих просветних политика.

У светлу досадашњих научних сазнања, првенствено из области Јеврејских студија, увид у овакву грађу допринос је компаративном проучавању јеврејске културе у Дијаспори, специфично у Краљевини Југославији, која је, баш у назначеном периоду била под притиском политичке нестабилности што ће се, непосредно уочи почетка Другог светског рата, одразити и на положај јеврејске заједнице. Истовремено, ова рукописна грађа допринос је и историји културе међуратног југословенског периода. Та двосмерност, верујемо, заслужује пажњу и савремених тумача, не само дечије и књижевности младих стваралаца, него и оног дела академске јавности који се бави студијама културе.

Кључне речи: Јевреји, омладинска књижевност, ционизам, Сремска Митровица, Холокауст

Jovana B. Todorović

University of Novi Sad, Serbia

Faculty of Philosophy

jovana.todorovic@ff.uns.ac.rs

Andelka M. Gemović

University of Novi Sad, Serbia

Faculty of Philosophy

andjelka.gemovic@ff.uns.ac.rs

“IN SICKNESS AND IN HEALTH”: THE REPRESENTATION OF LOVERS AS CAREGIVERS IN CONTEMPORARY ILLNESS NARRATIVES

Focusing on contemporary fiction about terminal illness, the paper investigates the representation of romantic partners as caregivers and how such care, when performed by a lover or spouse, is textually constructed toward framing character development, emotional tone, and narrative perspective. The primary corpus comprises three novels — Andrés Neuman’s *Talking to Ourselves* (2012; Eng. trans. 2014), Lionel Shriver’s *So Much for That* (2010), and Jeanette Winterson’s *Written on the Body* (1992) — selected for their portrayal of caregiving as deeply embedded in romantic relationships and intertwined with the experience of terminal illness, thus offering complex depictions of emotional ambivalence, shifting power dynamics, and blurred boundaries between love, duty, and loss. Methodologically, the study employs comparative literary analysis and narratology, integrating theoretical insights from care ethics, caregiving studies, and research on coping mechanisms, to explore the narrative, socio-ethical, and experiential dimensions of caregiving in fiction. The research aims to illuminate the role of the caregiver figure in illness narratives by revealing how this character proves central to molding narrative identity and ethical complexity. In addition to contributing to literary studies of illness narratives, the paper indicates how such depictions can be situated within the broader framework of the medical humanities.

Keywords: caregiver, illness narratives, care ethics, medical humanities, Andrés Neuman, Lionel Shriver, Jeanette Winterson

Александра А. Томашевић

Институт за српски језик САНУ, Србија

aleksandra.tomasevic@isj.sanu.ac.rs

О РЕЧЦАМА СА ТВОРБЕНОМ МОРФЕМОМ *БОГ* У САВРЕМЕНОМ СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Лексема *бог* издвојена је као теоним са највећом творбеном продуктивношћу у српском језику. У раду се, на материјалу описних речника српског језика (*Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*, *Речника српског књижевног језика* Матице српске и *Речника српског језика* Матице српске), анализирају лексеме које у речницима носе ознаку *речца* и као творбену морфему садрже теоним *бог* (и фонетске варијанте *бор*, *бо*). Посматрањем лексема из творбеног угла уочава се доминантан начин творбе – слагање. Присутне су сложенице различите мотивације. Неке су настале од предлошко-падежних конструкција (*забога*, *побогу*, *збогом*), друге од предикатских реченица (*жалибоже*, *знабог*), поједине чини спој двеју именица (*истинабог*), а неке су спој двеју речци (*дабогме*, *јабогме*). Гледано из функционално-семантичког угла, као бројна издваја се група речци чија је функција потврђивање и појачавање потврђивања (*дабо(г)ме*, *знабог*, *прибогу*). Присутне су и речце за одрицање и појачавање одрицања (*ајбо(г)ме*, *подбог*), затим за чуђење (*забога*, *побога*), жаљење (*жалибоже*), изражавање клетве (*дабогда*), поздрављање (*збогом*). У раду се испитује веза између (делимичне) десемантизације форманта *бог* и творбеног модела у оквиру ког се речце налазе, као и степена модалности и експресивности унутар њихове семантике. Поставља се питање и у каквом су семантичком односу ове речце са речничким изразима са лексемом *бог* забележеним у описним речницима, с обзиром на то да се може претпоставити да су многе од израза и настале.

Кључне речи: речце, морфологија, творба речи, теоним *бог*, српски језик

Tamara P. Tošić

University of Belgrade, Serbia

Faculty of Medicine

tamara.tosic@med.bg.ac.rs

EVIDENTIALITY REDISCOVERED: AN INVESTIGATION OF SCIENTIFIC DISCOURSE

Evidentiality – the linguistic marking of information source – has brought to life a dynamic field of research (see, e.g., Aikhenvald 2004; Cornillie 2009; Trbojević-Milošević 2021). Investigations of evidential markers in academic and scientific discourse (e.g., Chafe 1986; Alonso Almeida 2014) greatly contribute to the field, since the manner in which claims are substantiated is vital in academic writing. Therefore, the aim of this study is to harness the potential of scientific discourse and identify all lexical evidential markers used in scientific journal papers. In pursuance of this goal, a 61-thousand-word corpus consisting of 10 journal articles was analyzed manually. The qualitative, corpus-driven approach, as opposed to using a pre-defined list of evidential devices, allowed for a comprehensive grasp of lexical evidential strategies in the corpus. The analysis yielded 182 different lexical evidential markers. It was also found that evidential strategies are key in the examined corpus, with reportive evidentials leading the frequency counts. Furthermore, the study has shown that evidentiality is intertwined with modality, as it frequently co-occurs with intersubjectivity and epistemic stance markers, while some evidential devices double as modal hedges (e.g. *it seems that*). The findings have clear pedagogical implications, since they shed light on the elusive rules of scientific writing and can thus be applied to English for Academic Purposes (EAP) teaching materials. Future studies could employ the same method to (re)discover the lexical evidential markers characteristic of other types of discourse.

Keywords: evidentiality, discourse analysis, scientific discourse, corpus analysis, pragmatics

Марко С. Тошовић
Универзитет у Београду, Србија
Филолошки факултет
markotosovic.sk@gmail.com

АНАЛИЗА СТАТУСА УСМЕНЕ ПРИЧЕ У *ХАЗАРСКОМ РЕЧНИКУ* МИЛОРАДА ПАВИЋА И *ШКОЛИЦА* ХУЛИЈА КОРТАСАРА

У овој компаративној анализи *Хазарског речника* Милорада Павића и *Школица* Хулија Кортасара, истраживање започињемо упоређивањем њихове нелинеарне композиције, која је у досадашњим тумачењима често довођена у везу са поетиком усменог приповиједања. У наставку пажњу преусмјеравамо са композиционих питања на саму тематизацију усмене приче унутар романескних свјетова ових дјела. Усмена прича се у оба романа појављује као рефлексја или наговјештај аутентичног знања које званично знање никако не може да integriше, будући да се у додиру са њим оно непрекидно доводи у питање. Статус усмене приче у овим романима је у тијесној вези са знањем и искуством, и то нам је намјера да освијетлимо кроз херменеутички приступ тумачењу одабраних сцена и ликова. Неке од кључних тачака истраживања чине, између осталог, однос усмених казивања принцезе Атех и историјских истраживања хазарске прошлости у Павићевом роману, као и супротстављање животних искустава која Ла Мага преноси усменим приповиједањем и Оливерових филозофских записа и теоријских разматрања у Кортасаровом дјелу. Рад има за циљ да покаже какву слику односа између знања, приповиједања и искуства доносе *Школице*, а какву *Хазарски речник*, као и у којој мјери се те слике подударају, а у којој разилазе. Као и претходни пут, када смо поредили *Хазарски речник* и *Њујоркику трилогију* Пола Остера, са жељом да се традиција настави, намјера нам је да у овој анализи још једном, кроз однос два умјетничка дјела, учинимо видљивим додир између двије књижевности и двије културе.

Кључне речи: Павић, Кортасар, *Хазарски речник*, *Школице*, усмена прича, знање, искуство

Јелена С. Трајковић

Универзитет уметности у Београду, Србија

Факултет драмских уметности

jlntrajkovic@gmail.com

POETICS OF PERFORMANCE SPACE IN *HOW I LEARNED TO DRIVE* (HEARTEFACT HOUSE, 2024)

This study analyses how the poetics of the performance space shape audience reception of Paula Vogel's memory play *How I Learned to Drive*, using the 2024 Belgrade production as a case study. Director Tara Manić imbues the central relationship between an uncle and his niece with tension and ambivalence primarily by means of the intimate, in-the-round seating arrangement, which compels the spectators to face one another. Based on the premise that performance space is the key element in shaping the director's vision, and in turn, the reception of the play, the paper intertwines two complementary theoretical perspectives. First, given that Heartefact House is a residential unit repurposed for theatrical performances, the dichotomy of public vs private, further enhanced by Vogel's memory play technique, invites for the consideration of the performance space in light of Foucault's *heterotopia* as a liminal place which rejects prescribed social rules and houses multiple, mutually incompatible, spaces. The framework is further expanded by Richard Schechner's theory of *environmental theater*, developed from his performance practices which collapse the boundary between stage space and audience space. With the multimodal approach which aims to bridge the gap between text and performance, the study examines the way the unique features of the performance space at Heartefact House complement Manić's directorial concept and reinforce the memory play technique, particularly the unreliable nature of memory, the confessional tone and the cathartic resolution.

Keywords: performance space, heterotopia, environmental theatre, memory play, contemporary American drama, *How I Learned to Drive*

Minerva P. Trajlović Kondan
Univerzitet u Beogradu, Srbija
Filološki fakultet
minerva.trajlovic.kondan@fil.bg.ac.rs
minervatra@yahoo.com

LIMBAJUL RUDENIEI ÎNTRE VARIETĂȚILE STANDARD ȘI VARIETATEA LOCALĂ: CUVINTE, LEGĂTURI, IDENTITĂȚI

Lucrarea își propune investigarea câmpului lexico-semantic al termenilor de rudenie în limbile română și sârbă standard, precum și a particularităților acestui câmp în varietatea limbii române vorbite la Vladimirovac/Petrovasâla, aceasta nefiind supusă normei, cu scopul de a surprinde asemănările și diferențele între cele două limbi standard, română și sârbă, și de a evidenția particularitățile lexico-semantice ale acestui câmp într-o comunitate românească aflată în afara spațiului românesc actual.

Metodologia combină analiza comparativă a surselor lexicografice (dicționarele de referință pentru limbile română și sârbă) cu observația participativă. Datele de teren, obținute prin discuții și înregistrări și prin observație directă, realizate în Vladimirovac/Petrovasâla, surprind formele locale, variantele afective și formulele de adresare. În acest sens, a fost alcătuit un tabel comparativ care sistematizează diferențele dintre denumirile standard, română și sârbă, și folosirea termenilor de rudenie în vorbirea din localitatea cercetată, evidențiind interferențele lingvistice și adaptările culturale.

Rezultatele așteptate vizează evidențierea nucleului comun de termeni în română și sârbă standard, precum și diferențele dintre acestea și particularitățile lexicale ale rudeniei în Vladimirovac/Petrovasâla. Concluziile arată că, dincolo de inventarul de termeni standard, varietatea locală conservă forme arhaice, adoptă și unele împrumuturi și creează expresii proprii care reflectă nu doar relațiile biologice de rudenie, ci și relațiile sociale și simbolice. În acest sens, limbajul rudeniei devine un instrument de negociere a identității între două lumi lingvistice și culturale.

Această cercetare contribuie la înțelegerea rudeniei nu doar ca structură lexicală, ci și ca rețea de legături care exprimă apartenența, interculturalitatea, dar și continuitatea unei comunități românești din afara granițelor României, situându-se la intersecția dintre lingvistică, etnolingvistică și antropologie.

Cuvinte cheie: câmp lexico-semantic, termeni de rudenie, română standard, sârbă standard, varietatea limbii române vorbite la Vladimirovac/Petrovasâla

Анета Г. Тривић

Универзитет у Београду, Србија

Филозофски факултет

anetatrivic@gmail.com

aneta.trivic@f.bg.ac.rs

О ПРЕВОДНОЈ ЕКВИВАЛЕНЦИЈИ МЕТАФОРИЧКОГ ЈЕЗИКА У КЊИЖЕВНИМ ПРЕВОДИМА СА ШПАНСКОГ НА СРПСКИ ЈЕЗИК

У преводилачкој теорији и пракси, *преводна еквиваленција* један је од кључних појмова зато што се односи на степен подударности између два језика и усклађености, адаптабилности и адекватности текста у циљном језику. Метафорички језик се у транслатологији показао као посебно изазован, како за преводиоце, тако и за читаоце и критичаре. Паралелни корпуси који се изводе на основу превода од изузетног су значаја за изучавање страног језика, за дидактику превођења, за етнолингвистичка истраживања итд.

Вршимо концептуално-семантичку, преводилачку и контрастивну анализу преводилачких решења у оквирима књижевног језика са посебним освртом на метафорички језик. Под метафоричким језиком подразумевамо све форме које се у изворном тексту не могу тумачити дословно, већ су носиоци идиоматског и пренесеног значења, устаљене и фразеолошке конструкција, игре речи, алузије и сл. (Burger 2007, Dobrovo'skiј 2000, 2005). Осврћемо се на термине *преводилачки метод*, *стратегија* и *техника* и настојимо да корпус интерпретирамо у складу с њиховим постојећим класификацијама (Bassnett 2002, Bajić Nikolić 2006, Cruces Colado 2001, Haddouche 2022, Hurtado Albir 2001, Kostić-Tomović 2009, Nikolić 2020).

Кључне речи: преводилачка еквиваленција, нивои еквиваленције, метафоричан говор, књижевни текст, шпански језик, српски језик

Милена Улчар

Универзитет у Београду, Србија

Филозофски факултет

lena.ulcar@gmail.com

ВЕРБАЛНЕ СЛИКЕ СТРАДАЊА У ПРОПОВЕДИМА ВЕНЕЦИЈАНСКЕ РЕПУБЛИКЕ: СЛУЧАЈ БЕСЕДЕ ИЗ 1700. ГОДИНЕ

У религијској култури раног модерног доба, проповеди су представљале један од најефикаснијих канала обликовања колективног искуства страдања. Док је ликовна уметност често идеализовала Христово тело, избегавајући отворено приказивање рана и крви, проповеднички дискурс је управо инсистирао на графичким, телесним детаљима – на „расеченим тетивама”, „крви што тече као река”, „чулима која бивају прободена болом”. Ове вербалне слике нису имале само описну функцију, већ су биле реторичке стратегије усмерене ка емоционалном проживљавању и телесној реакцији слушаца: сузама, уздахима, гримасама и колективном саосећању.

Посебну пажњу овај рад посвећује проповеди из 1700. године, која представља изузетно богат пример оваквог вербалног скрипта. (Giovanni Clemente da Venezia, *Sacri concerti di corone, ovvero discorsi predicabili*) У њој проповедник гради драматуршку структуру у три корака: прво, подстиче слушаоце на идентификацију са Христовом патњом; затим, оштрим прекорима и „вербалним ударцима” ставља их у положај оних који морају да издрже осуду и бол; коначно, позива на деловање и покајање, претварајући емпатију у моралну обавезу.

Анализа овог примера показује како су вербалне слике функционисале као „културне технологије емоције”, унапред усмеравајући реакције публике и претварајући страдање у поље за колективно увежбавање издржљивости. На тај начин, проповеди нису биле само средство теолошке поуке, већ и механизам културне трансформације бола у резилијентност, што отвара нове увиде у историју емоција и културне праксе емпатије унутар венецијанског комонвелта.

Кључне речи: барок, проповеди, страдање, емпатија, Распеће

Тамара Б. Валчић Булић

Универзитет у Новом Саду, Србија

Филозофски факултет

tamara.valcic.bulic@ff.uns.ac.rs

МАРГЕРИТА ВАЛОА – КРАЉИЦА МАРГО: ИЗМЕЂУ ИСТИНЕ И ЛЕГЕНДЕ

Маргерита Валоа (1553–1615), била је француска принцеза, кћи Анрија II и Катарине Медичи. Усред верских и грађанских ратова који су потресали Француску, из династичких разлога удата је 1572. године за Анрија Бурбонског, краља Наваре, протестанта и претендента на француски престо, касније и француског краља. Карактер и улога Маргерите Валоа у догађајима током Вартоломејске ноћи која је уследила различито су тумачени, а иако су већ од 16. века Маргеритини поступци често неблагонаклоно приказивани, стварању легенде о овој историјској личности у 19. веку је нарочито допринео Александар Дима Отац својим романом *Краљица Марго* (1845) и истоименим позоришним комадом (1847). Затим су у 20. веку уследиле бројне екранизације романа у којима се претежно негативно представљање Маргерите Валоа продубљује и потврђује: она је као личност порочна, нестална и лакомислена, иако (наводно) спасава Анрија Наварског од сигурне смрти у трагичним околностима Вартоломејске ноћи. Наша намера је да у овом излагању укажемо на истинску улогу и судбину Маргерите Валоа у историјским догађајима последњих деценија 16. века (политичко деловање, понижења и егзили). Кључно Маргеритино дело, њени *Мемоари* (*Mémoires de la reine Marguerite*, 1628, постхумно) у којима излаже своју верзију различитих збивања у периоду од 1569–1581. године, њена богата преписка, сачуване песме и једна расправа о женама указују на образовање, интелигенцију и критички дух француске принцезе, а по потреби ће у излагању бити коришћени и други ренесансни извори.

Кључне речи: Маргерита Валоа, краљица Марго, Александар Дима Отац, *Мемоари*, верски ратови

Дубравка С. Валић Недељковић
Универзитет у Новом Саду, Србија
Филозофски факултет
dnvalic@gmail.com

ТИПОВИ КОМУНИКАТИВНИХ СТРАТЕГИЈА НА ТРАНСПАРЕНТИМА ТОКОМ СТУДЕНТСКИХ ПРОТЕСТА У СРБИЈИ 2024–2025

Протести студената свих великих државних универзитета у Србији, као и блокаде саобраћајница које су од 4. новембра 2024. организовали високошколци и матуранти широм земље, а након тога су им се придружиле и друге друштвене групе сви подједнако револтирани због млаке реакције правосудних органа и државе, као такве, на утврђивање узрока и процесуирање одговорних за пад надстрешнице на жељезничкој станици у Новом Саду 1. новембра 2024. када је живот изгубило 16 особа.

Оно што је обележило овај општенародни бунт су транспаренти. Транспарент јесте већ одавно познат и коришћен комуникативни канал у уличним протестима, на овим је добио изузетно значајну улогу. Без жеље да комуницирају са државноцентричним медијима који су све учинили да протесте код аудиторијума обесмисле, блокадери су посегли за оним што је видљиво и креативно, до сада у нашој политичкој пракси невиђено, а то су транспаренти.

За овај рад је анализирано 1200 транспарената који су забележени фототографијом на протестима од децембра 2024. до априла 2025. Дакле у првих 5 месеци. Друштвено-политички контекст је битно утицао на тип транспарента.

За корпус који обележава почетак протеста урађена је квалитативна анализа и текста и слика на транспарентима.

Узорак је сврстан у 9 категорија: поједностављење компликованих идеја, проблема или идеологија; *истицање одређене поенте, проблема или директне поруке*; привлачење пажње, стварање интересовања или подизање свести о неком проблему или групи; прихватање и преференције, идентификација, ојачање солидарности, рационализација акција; дискредитација власти; поларизација у друштву и однос према опозицији.

Највише анализираних транспарената је сврстано у другу категорију што указује да је циљ био не само осуда, већ што је много значајније, нуђење решења.

Кључне речи: транспарент, порука, побуњени универзитет, надстрешница, жељезничка станица, НС

Marta V. Veličković
University of Nis, Serbia
Faculty of Philosophy
marta.velickovic@filfak.ni.ac.rs

Jelena R. Danilović Jeremić
University of Kragujevac, Serbia
Faculty of Philology and Arts
jelena.jeremic@filum.kg.ac.rs

ARTICLE (MIS)USE IN THE SERBIAN EFL LEARNING CONTEXT: A CORPUS-BASED STUDY

As most languages, Serbian and English do not have identical surface (morphological and syntactic) features and potentially even have different semantic conceptualizations. Therein, the instruction process aimed at ELLs with the same first language, with its own specific system of establishing referential relations in particular, renders transfer a complex issue. In line with these observations, the aim of this study is to make a contribution to the as yet unresolved issue of L1 transfer for articleless languages. More precisely, we intend to investigate what are commonly considered some of the biggest gaps in the existing body of knowledge: what the most ‘difficult’ article is to acquire, and learners’ article interlanguage, as they pertain to the Serbian linguistic environment. The data on article suppliance by L1 Serbian ELLs were collected through translation exercises dating from 2019 to 2025. A corpus was compiled, consisting of the Serbian to English translation exams completed by a population of Serbian L1 ELLs, English majors at the Faculty of Philosophy, University of Niš. The corpus was analyzed for article errors (substitutions and omissions) and the errors were further grouped based on several existing (and overlapping) classifications (Quirk et al., 1985; Epstein, 2002; Huddleston and Pullum, 2002) to contribute to the discussion on the expected fluctuating patterns of underuse and overuse of English articles. The issue of teaching article suppliance in circumstances of overlapping, incomplete, and terminological incongruent taxonomies will also be addressed in the paper. The results are aimed at improving pedagogical interventions at the tertiary level.

Keywords: the definite article, EFL acquisition, articleless languages, article suppliance and omission, English language pedagogy

Драгана Д. Вељковић Станковић
Универзитет у Београду, Србија
Филолошки факултет
draganavs@yahoo.com

КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЈА ПРАЗНИНЕ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

У раду испитујемо начине концептуализовања *празнине* у савременом српском језику полазећи најпре од питања да ли је разумевање овог појма могуће *per se*, независно од било каквог садржатеља, а потом – преко уочавања доминантних изворних домена – посматрамо усмереност концепта на човеков доживљај света и самога себе. Идентификација *празнине* подразумева уочавање одсуства примерене, канонске кохеренције и онтолошке самодовољности, али се реализује кроз доста широк спектар „квалитета”, чиме се открива зависност овог појма од ентитета за који се (контекстуално) везује. То упућује на потребу сагледавања појмовног оквира *празнине* кроз садејство двају чинилаца: представе о аутентичној целовитости одређеног ентитета (пуноћи) и перцепције неког облика окрњености, која се често маркира као непожељна. Нужност присуства обеју поменутих компоненти показује да је *празнина* инхерентно бинаран концепт, који се може посматрати као однос (анти)фигуре (специфичног одсуства које своју егзистенцију заснива на привиду не-постојања) и позадине (осујећене целовитости). Премда иницијално усмерена на спацијални изворни домен, *празнина* се поима као садржатељ, материја, интегрални део бића, аниматан и неаниматан ентитет, а такође се повезује и с доживљајем бесмисла, и то уз потенцијал да – као један од модуса поремећаја форме, па самим тим и стабилности и одрживости бића – истовремено крије и производи *horror vacui*, али и тежњу према превазилажењу таквог страха.

Циљ рада је да из перспективе когнитивне лингвистике, а на примерима ексцерпираним из Корпуса савременог српског језика Математичког факултета Универзитета у Београду (СрпКор2013), прикаже концептуални опсег *празнине* посматран кроз призму појмовних метафора у којима се препознају лингвокултуролошке специфичности овог ентитета у српском језику.

Кључне речи: празнина, концептуализација, појмовна метафора, српски језик

Ивана Д. Велкова

Универзитет „Гоце Делчев“ Штип, Северна Македонија

Филилошки факултет

ivana.velkova@ugd.edu.mk

РОМАН *ПИРЕЈ* КАО МЕСТО СЕЋАЊА У МАКЕДОНСКОЈ КУЛТУРИ

У овом научном раду, роман *Пиреј* Петра М. Андреевског биће третиран као облик културе сећања. Садржај романа нуди сећање на живот македонског народа током година Балканских ратова и Првог светског рата. Главни ликови у роману су супружници Јон и Велика, који пролазе кроз паклене патње које рат доноси. Док се Јон бори на фронту на страни српске војске, Велика се у селу бори против сиромаштва и болести од којих умире петоро њене деце. Роден Мегленоски је њихово шесто дете, рођен на дан када му је отац Јон умро. Заправо, Роден сазнаје све што се дешава у роману, као и о животним причама својих родитеља, на дан мајчине сахране, из Дуко Вендијиног приповедања, које он затим преноси онако како су му Јон и Велика тада испричали.

Да би описао породичну и личну судбину Јона и Велике, али и колективну судбину македонског народа током вихора Балканских ратова и Првог светског рата, Андреевски је користио и исказе десетак преживелих учесника битака вођених у Македонији, што роману даје историјску основу и добија на аутентичности и сугестивности.

Циљ рада је да истакне основни задатак једног народа, а то је сећање на прошлост, у овом конкретном случају на живот македонског народа у прошлости када мрачне силе усмерене на истребљење човека достижу своју кулминацију, а наспрам њих стоји човечност и снажан нагон за хуманизацијом, што је у овом конкретном роману приказано као најилустративнији пример у лику Велике.

Кључне речи: култура сећања, сећање на прошлост, *Пиреј*, рат, људска судбина

Бранислав Б. Веселиновић

Универзитет у Новом Саду, Србија

Филозофски факултет

branislav.veselinovic@ff.uns.ac.rs

ГЛАГОЛСКИ ПРИЛОГ ПРОШЛИ У ВУКОВИМ *СРПСКИМ НАРОДНИМ ПРИПОВИЈЕТКАМА* (1853)

Премда је у науци о народној књижевности назначено да је при припремању *Српских народних приповиједака* (1853) за штампу Вук редиговао записе које су му слали његови сарадници, у науци о језику досад није детаљно испитана природа Вукових интервенција у језик народне прозе, и то првенствено на синтаксичком нивоу. Стога је предмет истраживања кондензација реченица из рукописа у глаголски прилог прошли заступљен у штампаним приповеткама како би се представила Вукова језичка стилизација народних приповедака и у теорији стандардизације српскога језика одредио значај конзервације глаголског прилога прошлог као облика пред потпуним губљењем у српском народном језику 19. века. Од педесет издатих текстова корпус чини двадесет и осам приповедака чији су изворни записи сачувани. Другим речима, при истраживању користимо се паралелним изворима грађе – рукописне приповетке служе као предлошци, а објављене приповетке као њихова текстолошка редакција. Употреба глаголског прилога прошлог сагледава се као вид остварења категорије таксиса у сложеној синтаксичкој структури, па се поређењем са стилизованим верзијама дистрибутивном методом из рукописа ексцерпирају и класификују реченице које се кондензују, као и реченице које се преносе у редиговани текст, док се глаголски прилог прошли посведочен и у рукописима и у штампаном издању анализира према установљеним таксисним пољима. У складу с развојним тенденцијама у српским народним говорима и потребама српског стандардног језика у настајању, претпоставка је да ће резултати анализе показати да је у стилизованим верзијама приповедака већа заступљеност глаголског прилога прошлог него у рукописима, те да ће се својства кондензације реченица у датом временском пресеку разликовати од типова кондензације у данашњем увелико елаборираном српском стандардном језику.

Кључне речи: српски народни језик, реформа језика, Вук Караџић, кондензација, герунд, глаголски прилог прошли, таксис

Tijana S. Vesić Pavlović
Univerzitet u Beogradu, Srbija
Mašinski fakultet
tvesic@mas.bg.ac.rs

Ivan T. Milošević
Akademija strukovnih studija Beograd, Srbija
Visoka zdravstvena škola
ivan.milosevic@assb.edu.rs

POJMOVNE METAFORE U JAVNOM DISKURSU O ŽIVOTNOJ SREDINI U SRPSKOM I ENGLESKOM JEZIKU

Tema životne sredine zauzima veliki prostor u sferi javnog diskursa, što je i očekivano, imajući u vidu njen uticaj na svakodnevni život ljudi, kao i neophodnost oblikovanja svesti o ekološkim izazovima sa kojima se čovečanstvo suočava. U ovom radu usmeravamo se na metafore koje se javljaju u konceptualizaciji životne sredine i sa njom povezanih tema u srpskom i engleskom jeziku. Cilj rada je da ispita koje pojmovne metafore se koriste u javnom diskursu o životnoj sredini u ova dva jezika, da prikaže njihove leksičke manifestacije, kao i da uporedi identifikovane pojmovne metafore u oba jezika. Analiza je urađena na prigodnom skupu tekstova prikupljenih sa medijskih portala i iz časopisa na srpskom i engleskom koji se bave temom ekologije i životne sredine. Pokazuje se da se u analiziranoj građi javlja veliki broj i ranije potvrđenih metaforičkih preslikavanja (npr. ATMOSFERA JE STAKLENA BAŠTA, KLIMATSKA AKCIJA JE RAT, ATMOSFERA JE BANKA), koja se u oba jezika realizuju sličnim izrazima kao što su „*efekat staklene bašte*”/“*the greenhouse effect*”, „*borba sa klimatskim promenama*”/„*fighting climate change*”, „*ekološki deficit*”/„*ecological deficit*” i sl. Takođe, registrovane su i druge metafore zasnovane na nekoliko karakterističnih izvornih domena i shema (npr. shema PUTANJE: „Srbija ostaje *crna tačka*”; izv. domen HAOSA: „most ka *klimatskom haosu*”/„*funding climate chaos*”). Zaključuje se da postoji visok stepen sličnosti između srpskog i engleskog u pogledu dominantnih metafora kojima se strukturira tema životne sredine, kao i da je cilj njihove upotrebe u diskursu oba jezika da se javnost mobilise da preduzme odgovarajuće aktivnosti kako bi se uticaj klimatskih promena smanjio.

Ključne reči: pojmovne metafore, životna sredina, javni diskurs, srpski jezik, engleski jezik

Вишња Б. Вишњевац

Универзитет у Источном Сарајеву, Босна и Херцеговина

Филозофски факултет

visnja.visnjevaca@ff.ues.rs.ba

МОРФОСИНТАКСИЧКИ РУСИЗМИ У ДАНИЧИЋЕВОМ ПРЕВОДУ *ИСТОРИЈЕ СРПСКОГА НАРОДА* А. А. МАЈКОВА

Овај рад представља део шире анализе посвећене језику Даничићевог превода *Историје српскога народа* А. А. Мајкова, чинећи тако целину са претходним истраживањем. Оригинални текст на руском језику објављен је 1857. године, а превод на српски језик Ђ. Даничић објавио је годину дана касније. У центар истраживања стављени су русизми, а како би се добили прецизнији и потпунији резултати, анализи се приступа и са аспекта врста речи и са аспекта синтаксичких функција, због чега се анализиране форме могу окарактерисати као морфосинтаксички русизми. Поред тога, у раду се истиче потреба да се анализи русизама приступи са тачке гледишта одговарајућих језичких аспеката, те да се пружи прецизно тумачење шта се под појмом *русизам* може подразумевати. Циљ истраживања јесте да се утврди у којој мери је руски језик утицао на Даничићев превод, те да се јасно издвоје они облици који нису карактеристични за српски већ су својствени руском језику. Разматрајући утицај руског језика, у анализу је истовремено укључено и питање одговарајућих преводачких решења. Стога овај рад може бити својеврсни прилог проучавању Даничићевих превода, као и прилог проучавању језика српских аутора XIX века, посебно имајући у виду да прва половина XIX века у историји српског језика представља период тзв. славеносрпске писмености, у којој је доминантну улогу имао руски/рускословенски језик.

Кључне речи: *Историја српског народа*, руски језик, српски језик, превод, русизми, Ђ. Даничић, А. А. Мајков

Gordana J. Vladisavljević
Educons University, Serbia
Faculty of Business Economics
gordanadobric@gmail.com
gordana.vladisavljevic@educons.edu.rs

SIGNS OF RESISTANCE: LANGUAGE AND GENDER IN THE LINGUISTIC LANDSCAPE OF STUDENT PROTESTS IN SERBIA

This paper explores the multimodal semiotic construction of protest messages within the linguistic landscape of the ongoing student-led protests in Serbia. Focusing on public texts – banners, placards, graffiti, badges, and digital signs – the study applies Multimodal Semiotic Analysis to examine how these forms of resistance communicate gendered experience and political stance. Drawing on field data from the protests held in the cities, towns and villages of Serbia during 2025, the multimodal semiotic framework integrates a gender studies perspective, uncovering how linguistic and visual modes articulate both masculine and feminine identities in moments of social rapture. Particular attention is paid to the intertextual and intersemiotic layering of protest signs, including references to past political movements, current social turmoil and media representations which form a counter-narrative to dominant public discourses. The paper argues that protest language functions not only as an immediate response to social grievances but also as a mode of social reconstruction – linking contemporary activism with identity construction. Ultimately, the study demonstrates that linguistic landscapes in times of protest are dynamic arenas of gendered and socio-political meaning-making.

Keywords: Multimodal Semiotic Analysis, multimodal discourse, public text, gender studies, identity construction, political protest

Nebojša S. Vlaškalić
Univerzitet u Novom Sadu, Srbija
Filozofski fakultet
nebojsa.vlaskalic@ff.uns.ac.rs

NARATIVNI POSTUPAK I METAFIKTIVNI ELEMENTI U ROMANU *OČEKUJUĆI*
MISTER BODŽENGLSA OLIVIJEA BURDOA

Roman prvenac savremenog francuskog autora Olivijea Burdoa (Olivier Bourdeaut) – *Očekujući Mister Bodženglsa* (*En attendant Bojangles*, 2016), govori o nesvakidašnjoj porodici koja živi mimo svih društvenih konvencija, a koju čine otac – Žorž, majka koja svakog dana ima drugo ime i sin, čije ime i godine nisu navedeni. Ova dirljiva, melanholična, humoristična i poetična priča „bez glave i repa” briše granice između banalne realnosti i zanosne mašte, usput otkrivajući lice i naličje života u savremenom svetu. Specifičan narativni postupak u kojem se smenjuju dva narativna nivoa – očevo (u epistolarnoj formi) i sinovljevo (infantilni homodijegetički narator) – omogućava autoru da istraži originalan koncept izravnih i obrnutih laži, te na nov način sagleda raznorodne književne teme, poput ljubavi, porodice, prijateljstva i mentalne bolesti. Pored analize metafiktivnih elemenata, po uzoru na teorijske radove Linde Hačion (Linda Hutcheon) i Patriše Vo (Patricia Waugh), ovaj rad bavi se i analizom pouzdanosti pripovedanja i sećanja naratora, koje je u romanu *Očekujući Mister Bodženglsa* oblikovano porodičnom traumom, pri čemu očeva naracija predstavlja svojevrsnu dopunu i korektiv sinovljeve infantilne naracije.

Ključne reči: narativni postupak, metafikcija, pouzdanost naratora, Olivije Burdo, *Očekujući Mister Bodženglsa*, savremena francuska književnost

Frano Vrančić

Université de Zadar, Croatie

fvrancic@unizd.hr

LES ÉCRIVAINS CHRÉTIENS FRANÇAIS ET LA QUESTION DE LA TECHNIQUE

Cette communication se propose d'analyser les prises de positions des auteurs métropolitains d'inspiration religieuse sur le progrès technique moderne. En partant des vociférations bernanosiennes contre les robots de ses écrits de combat rédigés au service de La France libre jusqu'aux hommages rendus à la machinerie par les grandes figures de la pensée personnaliste (Teilhard de Chardin; Mounier et ses disciples rassemblés autour de la revue *Esprit*), nous allons tenter d'expliquer leurs divergences de fond sur cette question clivante faisant toujours actualité dans nos sociétés consuméristes, notamment en raison du mauvais usage de l'intelligence artificielle et de ses nombreux effets néfastes liés au chômage de masse, à la réduction cérébrale des jeunes ou encore aux interminables guerres exterminatrices qui pourraient précipiter le monde dans un conflit nucléaire et mettre ainsi fin à l'humanité que nous connaissons.

Mots clés: christianisme, marxisme, machinisme, bombe atomique, intelligence artificielle

Данка Г. Вујаклија
Универзитет у Новом Саду, Србија
Филозофски факултет
dankaur@ff.uns.ac.rs

ПОГЛЕДИ СТОЈАНА ПРОТИЋА И СПИРИДОНА ГОПЧЕВИЋА НА ЈЕЗИК МАКЕДОНСКИХ СЛОВЕНА

Овај рад бави се погледима Стојана Протића и Спиридона Гопчевића на језик словенских житеља Македоније и део је ширег истраживања србистичког бављења овом темом у 19. веку. Рад се надовезује на наша истраживања приступа језику македонских Словена у раду Вука Караџића, Ђорђа Поповића Даничара, Деспота Бацовића, Димитрија Алексијевића и Јована Живановића. У овом раду усредсредили смо се на спис С. Протића *О Македонији и Македонцима* и на дело С. Гопчевића *Стара Србија и Македонија*. Притом смо се осврнули и на историјско-лингвистичке садржаје у делима Милоша Милојевића који су нашли места у раду С. Гопчевића. Ставови ових аутора упоређујемо с раније описаним приступима других аутора у вези с датим говорним подручјем. У средишту пажње су два питања: (а) Који су лингвистички статус имали словенски говори на простору савремене географске Македоније код датих аутора? (б) Који су критеријуми примењивани у лингвистичкој идентификацији датих говора? Неизбежно, дотичемо се и питања народности македонских Словена као и друштвенополитичког контекста у којем су ставови ових аутора обликовани. Очекујемо да ће С. Гопчевић и С. Протић бити усаглашени с другим ауторима у погледу лингвистичког статуса македонских говора, тј. да ће већину датих говора сматрати језички (и етнички) српским, при чему се извесне разлике могу очекивати када су у питању критеријуми у одређивању идентитета језика и територијални опсег српског језика на датом простору.

Кључне речи: језик македонских Словена, србистика, 19. век, Стојан Протић, Спиридон Гопчевић

Duška S. Vujović

Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Filozofski fakultet

Univerzitet za strane studije Hankuk, Južna Koreja

Fakultet za istočnoevropske studije

dusanka.vujovic@ff.uns.ac.rs

SRPSKI JEZIK NA UNIVERZITETU ZA STRANE STUDIJE HANKUK U REPUBLICI KOREJI

Na Univerzitetu za strane studije Hankuk (HUFS) u Seulu, u Republici Koreji, gde su Srbija i srpski jezik retko kome poznati, svake godine studije srpskog jezika upiše više desetina studenata. Univerzitet je osnovan 1954. godine, odmah nakon Korejskog rata (1950 – 1953). Imao je značajnu ulogu u posleratnom oporavku i izgradnji savremenog korejskog društva. Učenje stranih jezika na Hankuku bilo je od neprocenjivog značaja, ne samo zbog toga što je omogućavalo komunikaciju sa svetom već i zbog toga što je predstavljalo osnovu i ključ za razumevanje drugih kultura. Znanje stranih jezika omogućilo je Korejcima, u periodu otvaranja zemlje ka svetu, ostvarivanje kontakata i veza sa međunarodnom zajednicom kao i sticanje obrazovanja u inostranstvu, odakle su donosili nova saznanja i iskustva u Koreju. Na Hankuku su diplomirale mnoge generacije studenata, od kojih su mnogi, vremenom postajali kulturni atašei, diplomate i uspešni privrednici zaslužni za otvaranje Republike Koreje, komunikaciju, saradnju i uspostavljanje diplomatskih, ekonomskih i kulturnih veza sa stranim državama širom sveta. U ovom radu predstavljamo nastavu srpskog jezika i kulture na Katedri za srpski i hrvatski jezik, Fakulteta za istočnoevropske studije Univerziteta Hankuk. Katedra za jugoslovenske studije, danas Katedra za srpski i hrvatski jezik, osnovana je 1987. godine i jedna je od retkih koja je sačuvala studije i srpskog i hrvatskog jezika. Osim jezika na studijama se uči o književnom i kulturno-istorijskom nasleđu bivše Jugoslavije i zemalja koje su nastale njenim raspadom. Srpski jezik se posmatra ne samo kao lingvistički sistem, već i kao nosilac kulturnih kodova i sredstvo međukulturnog dijaloga.

Ključne reči: nastava srpskog jezika i kulture, Republika Koreja, Univerzitet Hankuk

Снежана М. Вукадиновић

Универзитет у Новом Саду, Србија

Филозофски факултет

snezana.vukadinovic@ff.uns.ac.rs

ЗАХВАЛНОСТ КАО ОТПОР: ОРФЕЈ ПРОТИВ ЗАБОРАВА

У времену у којем доминира заборав, брзина и индивидуализам, захвалност као врлина постаје ретка и потцењена. Овај рад истражује захвалност не као сентименталну категорију, већ као дубоки облик отпора против разарања смисла, корена и заједништва. Полазећи од Орфичких химни као духовно-литерарног извора, анализира се како захвалност у овим текстовима представља не само ритуални чин, већ и метафизичко и етичко устројство света.

Посебна пажња посвећује се Орфејевој фигури као архетипу онога који сећањем, песмом и благодарношћу обнавља поремећени космос. Орфичка захвалност није пасивна – она је активна сила која везује човека за божанско, за порекло, за природу и за другог. Супротстављајући се савременом моделу „права без обавеза” и „критике без корена”, рад показује да се у захвалности крије кључ обнове духовног интегритета појединца и заједнице.

Циљ рада је да се покаже да Орфизам нуди одговоре не само у теолошко-филозофском, већ и у етичком и културном смислу, и да захвалност – као најдубља нит која повезује човека са извором – данас може постати чин отпора против глобалног заборава, мржње и духовне дезоријентације.

Кључне речи: захвалност, Орфеј, орфика, орфичке химне, етика

Владимир М. Вукомановић Растегорац
Универзитет у Београду, Србија
Факултет за образовање учитеља и васпитача
vladimir.vukomanovic@uf.bg.ac.rs

СМЕШНА СТРАНА СМРТИ У СРПСКОЈ ПОЕЗИЈИ ЗА ДЕЦУ И МЛАДЕ – ИНТЕРПРЕТАТИВНИ И МЕТОДИЧКИ АСПЕКТИ

Иако психолошка истраживања јасно показују да концептуализација смрти започиње већ у раном детињству, овај увид не чини дијалог о смрти са децом и младима мање деликатним – у том погледу, конструктивну улогу могу да имају књижевни текстови који тематизују смрт. Српска поезија за децу и младе мотиву смрти приступа вишедимензионално – из рефлексивног, емпатијског и(ли) хумористичког угла – а циљ овог рада је да кроз анализу садржаја релевантних текстова покаже како се у простору дечје песме мотив смрти обликује у хумористичком кључу. Највећи део корпуса који је подвргнут анализи чине стихови Змаја, Душана Радовића и Милована Данојлића, Љубивоја Ршумовића, Драгомира Ђорђевића и Дејана Алексића. Анализа показује како се хумористички приступ феномену смрти обликује на идејно-тематској и језичко-стилској равни текста. На првој, песник уводи хумористички тон кроз одабир умирућег субјекта и узрока смрти, кроз релативизацију коначности смрти, разноврсне комичне репрезентације загробног постојања, као и инвентивну поенту која пробија хоризонт очекивања реципијента. На нивоу језичког и стилског обликовања уочљиви су употреба хиперболе, ироније и пародије, ритмичка и графостилистичка онеобичења, као и укрштање различитих стилских регистара у ткиву песме. На темељу изведених закључака текст ће указати на методичке потенцијале одабраних стихова – на то у којим се све ситуацијама учења за њима може посегнути и како им се кроз анализу може приступити, уз уважавање узраста, индивидуалних интересовања и потреба деце и младих.

Кључне речи: књижевност за децу и младе, методика наставе књижевности, стилистика, танатологија, хумор

Brikena Xhaferi

South East European University, North Macedonia
b.xhaferi@seeu.edu.mk

Gezim Xhaferi

South East European University, North Macedonia
g.xhaferi@seeu.edu.mk

CROSS-CULTURAL PERSPECTIVES ON DISAGREEMENT: A CONTRASTIVE STUDY OF ALBANIAN AND ENGLISH POLITENESS STRATEGIES

This paper explores the use of disagreement strategies in English and their equivalents in Albanian within the broader framework of linguistic politeness. Language functions not only as a medium of communication but also as a means of expressing emotions, needs, and social relationships. In linguistics, politeness is generally viewed as behavior that avoids offense. However, when communication takes place across cultures, differences in politeness norms can often lead to misunderstanding. In recent years, cross-cultural politeness has become an increasingly important area of study in different contexts. The aim of this research was to examine how Native Speakers of English and Non-Native Albanian speakers employ disagreement strategies. The participants of this study were American college students of IU and also EFL Albanian college students of SEEU. Data were collected using the English version of a Discourse Completion Test (DCT), which was developed by Blum-Kulka in the early 1980s, and it included five scenarios where participants were asked to express agreement or disagreement. These scenarios involved interactions with individuals of varying social status: a higher-status figure (teacher), an equal-status peer, and, in one case, a lower-status interlocutor (a younger sibling). Findings revealed notable cross-cultural differences in the strategies employed. The results highlight the importance of raising awareness of politeness conventions in English language teaching, as incorporating such aspects can help minimize cultural misunderstandings and foster more effective communication.

Keywords: linguistic politeness, contrastive analysis, English speakers, Albanian speakers, culture, disagreement strategies

Мирјана Ј. Зарифовић Грковић
Универзитет у Новом Саду, Србија
Филозофски факултет
mirjana.zarifovic@ff.uns.ac.rs

КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЈА *СМЕХА* У ФРАЗЕОЛОГИЗМИМА НЕМАЧКОГ И СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Пре више од једног века Вилхелм Рабе, немачки писац, рекао је да је смех једна од најозбиљнијих ствари. Да ли је био у праву, да ли говорници немачког и српског језика, били свесни тога или не, смех доживљавају као пријатну и релаксирајућу ствар или као нешто супротно томе, можемо да проверимо испитивањем фразеологизама ова два језика. Стога је циљ рада постулисање когнитивних механизма, њихово поређење и утврђивање сличности и разлика између фразеологизама немачког и српског језика којима се исказује смех. Рад припада области когнитивне лингвистике, а примењена метода је концептуална анализа. Корпус је ексцерпиран из семасиолошких и ономасиолошких речника немачког и српског језика.

Кључне речи: фразеологија, фразеологизми, смех, концептуална анализа, појмовна метафора

БУКВАРИ ТЕРЕЗИЈАНСКЕ РЕФОРМЕ ШКОЛСТВА

Терезијанска реформа школства је у делове Хабзбуршке монархије насељене Србима донела значајне промене. Школство је у овим пределима, упркос неколиким покушајима организовања, било спорадично и неразвијено. Реформом школства коју је започела Марија Терезија а наставио њен син Јосиф II формиран је систем који више није био под надзором Цркве, већ је постао *politicum* и који је, званично, почивао на принципима просветитељских вредности.

Једно од кључних питања покренутих реформом била је продукција нових уџбеника. Расположење које су Срби имали према овим уџбеницима је на адекватан начин одсликавало расположење према реформи школства уопште. Однос Срба према новим училима насталим углавном на основу упутстава опата Јохана Игнаца фон Фелбигера био је подељен. Док су једни ентузијастично радили на њима, као што су то били Теодор Јанковић Миријевски, Стефан Вујановски или Аврам Мразовић, други, попут ковиљског архимандрита Јована Рајића, су у њима, често с правом, видели опасност од асимилације. Буквари се, као једна врста ових уџбеника, свакако могу узети као пример који јасно илуструје овакву подељеност.

Овим радом се на материјалу буквара жели испитати утицај који су Фелбигерова дела имала на уџбенике штампане за потребе образовања српске младежи у Хабзбуршкој монархији крајем XVIII века. Најпре ће бити описан културноисторијски контекст у коме ови уџбеници настају, да би се затим наставило са анализом садржаја, структуре и језика буквара који су у то доба циркулисали у немачком и српском културном простору. Испоставиће се да су, упркос резервисаности дела српског становништва према новим уџбеницима, Фелбигерова учила адаптирана за потребе српских школа чешће него што се то мисли.

Кључне речи: буквари, терезијанска реформа школства, Теодор Јанковић Миријевски, Јохан Игнац фон Фелбигер

Јелена З. Зеленовић Станић

Универзитет у Новом Саду, Србија

Филозофски факултет

jelenazekazelenovic@gmail.com

ТЕХНОЛОГИЈА У ДЕЛУ СЛОБОДАНА ТИШМЕ

У делу Слободана Тишме технологија је присутна у различитим облицима и на различитим нивоима наратије, а у овом раду биће осветљено њено место, значење и симболика. Бавићемо се приповеткама из збирке *Урвидек*, романом *Бернардијева соба* и романом *Quattro stagioni*, а осврнућемо се и на две књиге триологије *Астал тиш риба фриш* - *Живот песника* и *Има ли кога код куће*, као и на књигу пишчевих сабраних интервјуа *Велике мисли малог Тишме*. Под технологијом сматрамо све оно што се по природи ствари не може наћи у природном окружењу, већ је измишљено и направљено од стране човека вештачким путем. Приповедач не заузима категоричан став према технологији, он је прихвата као фатум и у свом животу је употребљава на различите начине. Ипак према неким технолошким изумима се и симболички одређује и сматрамо да му они интимно значе и чине важне одреднице на путу јунака ка откривању и разумевању сопственог идентитета, стварности и трансценденције, љубави и положаја у свету као и одређивања према истом. Аутомобил заузима важно место у Тишминој прози, а у овом раду посебну пажњу ћемо посветити симболици аутомобила у роману *Бернардијева соба*, која је кључна за разумевање основне идеје дела. Тумачићемо схватање екрана који нуди прозор у трансценденцију, с освртом на улогу медија и коментаре приповедача поводом истих. Гитара је кључна у сагледавању јунаковг односа са оцем. Намештај из романа *Бернардијева соба*, метонимијски је представник породичног дома и партнерске љубави које приповедач покушава да реконструише, поново осмисли и угради у сопствени смисао.

Кључне речи: технологија, идентитет, медији, аутомобил, Слободан Тишма

Милена С. Зорић Латовљев

Универзитет у Новом Саду, Србија

Висока школа струковних студија за образовање васпитача

milena_zoric_ns@yahoo.com

НАЗИВИ ЗАЧИНА У *ПОВАРНОЈ КЊИЗИ* ГАВРИЛА ХРАНИСЛАВА (1804)

Тема овога истраживања јесте кулинарска лексика, односно називи зачина који су саставни део рецепата забележених у *Поварној књизи, по немецкому кохбуху* у преводу Гаврила Хранислава, из 1804. године. Регистрована грађа ће бити анализирана уз примену историјскојезичких методолошких поставки, те постулата контактне лингвистике и лингвокултурологије. Циљ је да се сагледа однос језика и културе, те да се, уз основне податке о исхрани и начину припремања хране у српском културном кругу с краја 18. и почетком 19. века, као и о српским књижевнојезичким приликама тог времена, реконструише један сегмент културне историје српског становништва на почетку 19. века.

Кључне речи: кулинарска лексика, зачини, 19. век, српски језик, *Поварна књига*

Jana R. Živanović
Singidunum University, Serbia
Faculty of Media and Communications
jana1992@outlook.com

HOW WILLING ARE YOU TO COMMUNICATE: STRATEGIES USED IN THE SERBIAN EFL CONTEXT

Exam situations represent a specific spatio-temporal framework in which students use a foreign language for communicative purposes, but under particular conditions. Such context involves time constraints, an evaluative dimension, and pair interaction, which makes it different from spontaneous, everyday conversations. This paper starts from the assumption that students' spoken production is influenced not only by their individual language competences, but also by factors such as familiarity with the topic and the degree of closeness with their interlocutor.

The aim of the study is to examine how these factors shape patterns of speech and encourage the use of different communicative strategies. The corpus consists of transcripts of psychology students' speech during oral English examinations, with a focus on the types of strategies employed to maintain interaction and overcome communicative difficulties. Special attention will be paid to differences in strategies depending on the closeness between partners, as well as on the extent to which the topic is familiar to them.

The paper, thus, seeks to contribute to a better understanding of communicative variability in specific educational contexts, while also highlighting the importance of social and situational factors in assessing communicative competence. At the same time, it opens space for further research that connects exam tasks with real-life communicative situations and broader issues of language learning and use across different spatio-temporal frameworks.

Keywords: communication strategies, WTC, interactional competence, topic familiarity, interlocutor closeness

Оливера Жижовић
Универзитет у Београду, Србија
Филолошки факултет
oljazizovic@gmail.com

ПЕНЕЛОПИН САН ИЗ XIX ПЕВАЊА *ОДИСЕЈЕ*

Док су снови код Хомера углавном сачињени од директних обраћања богова који заоденути у неки сневни лик недвосмислено саопштавају сневачу одређену поруку – упозорење, упутство или пророчанство, Пенелопин сан из XIX певања *Одисеје* представља изузетак. Он је, наиме, симболичан, а тиме и вишезначан, те изграђен уз ослањање на језик снова, односно несвесног. Истовремено су предочене и Пенелопине снажне емоције, како у сну тако и по буђењу, а упознати смо и са околностима у којима га је јунакиња уснила, као и са догађајима који су потом уследили. Мада у самом сну његов кључни актер – орао – нуди тумачење сцене чији је носилац, сан изазива опречна тумачења и низ неслагања међу интерпретаторима. Томе умногоме доприноси „теорија” о истинитим, односно лажним сновима – онима који долазе кроз врата од рога, односно од слоноваче – коју управо поводом свог сна о орлу и гускама износи Пенелопа, али и Агамемнонов лажни сан с почетка *Илијаде*, послат ни мање ни више него од Зевса, на који ће се грчки војсковођа ослонити, а његова војска то скупо платити.

Имајући у виду све наведене елементе, као и целину сневачициног лика, Пенелопин сан ће бити анализиран из перспективе Јунгове аналитичке психологије, уз доминантно ослањање на методу *објективне амплификације*, што у досадашњим анализама углавном није чињено, уз, у овом случају неопходно, уважавање старогрчког контекста и значења датих симбола у античкој Грчкој. Посебна пажња биће посвећена *дубинско-психолошкој функцији* Пенелопиног сна, који, како се испоставља, одговара неким савременим психолошким сазнањима о природи и функцији снова, поштујући целину древног епа чији је сан део.

Кључне речи: Пенелопа, Хомер, архетипски снови, К. Г. Јунг, аналитичка психологија

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

811.1(048)
811.163.41:811.1(048)
821.09(048)
008(048)

САЖЕЦИ [Електронски извор] : Језици и културе у времену и простору 12, 22–23. новембар 2025, Филозофски факултет, Нови Сад / уреднице Снежана Гудурић, Анђелка Гемовић, Јована Тодоровић. - Нови Сад : Филозофски факултет, 2025

Начин приступа (URL): Начин приступа
(URL): <https://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2025/978-86-6065-948-6>. -
Насл. с насловног екрана. - Опис заснован на стању дана 27.10.2025.

ISBN 978-86-6065-948-6

а) Европски језици -- Апстракти б) Српски језик -- Европски језици --
Контрастивна анализа -- Апстракти в) Европска књижевност --
Апстракти г) Култура -- Апстракти

COBISS.SR-ID 178701577